

NOVÉ A ROZŠÍŘENÉ VYDÁNÍ

Základy znakové řeči pro miminka.

Raná komunikace
pro slyšící kojence
a batolata

Monta Z. Briant

Autorka bestselleru Sign, Sing and Play!

Více než
300 znaku ASL!

Zaklady znakové řeči pro miminka

Od roku 2004 seznámila kniha Zaklady znakové řeči pro miminka stovky tisíc rodičů a ošetřovatelů dětí na celém světě se zázkakem znakování s miminku – a způsobila, že zatoužili po další. Nyní přichází rozšířené vydání, ve kterém **Monta Z. Briant** představuje více než 300 znaků Amerického znakového jazyka (ASL), které jsou ilustrovány přehlednými fotografiemi a jednoduchými instrukcemi. V knize jsou obsaženy i specifické techniky znakování určené pro děti, písničky, hry, aby učení bylo zábavné a otevřelo rychle oboušměrnou komunikaci.

Tato kniha je nezbytností pro všechny rodiče, prarodiče a kohokoliiv dalšího, kdo tráví čas s dětmi, které dosud nemluví. Copak rodiče nebo ošetřovatele nechtějí vědět, co se jim snaží jejich dítě říct?

Monta Z. Briant je autorka bestselleru *sign, sing, and play!* a vede dílny a učí lekce znakování v San Diegu v Kalifornii. Také přednáší.

www.talpress.cz

Design obálky: Amy Gingery • Fotografie Monty: Gregory Bertolini

obsah

<i>Předmluva</i>	ix
<i>Úvod</i>	xi
ČÁST 1 – CO JE TO ZNAKOVÁ ŘEČ PRO MIMINKA	
Kapitola 1: Znaková řeč pro miminka šetří	3
čas a zažene slony pryč	3
Kapitola 2: Co to je znaková řeč pro miminka?	5
Kapitola 3: Přínosy znakování	9
Kapitola 4: Časté dotazy	15
ČÁST 2 – ZAČÍNÁME	
Kapitola 5: Kdy můžete začít?	31
Kapitola 6: Jak na dítě znakovat	35
Kapitola 7: Jak vybrat první znaky	41

ČÁST 3 – A TEĎ UŽ ZNAKUJETE!	
Kapitola 8: Znaky, které zachraňují život	49
Kapitola 9: Jak upoutat pozornost	55
Kapitola 10: Pozitivní upevňování znaků	63
Kapitola 11: Chyby při znakování	65
Kapitola 12: Vlastní znaky	71
Kapitola 13: Stanovení hranic	75
Kapitola 14: Kombinování znaků	79
Kapitola 15: Kamenu úrazu	81
Kapitola 16: Znakování s pečovateli, rodinou a přáteli	87
Kapitola 17: Když už dítě umí mluvit	95
Kapitola 18: Největší dar	99
ČÁST 4 – ZNAKOVÁNÍ PRO RADOST	
Kapitola 19: Hry se znakováním	105
Kapitola 20: Čtení a vyprávění příběhů	111
Kapitola 21: Písničky a fikaniky	115

Slovník znaků	127
• Prstová abeceda	131
• Čísla v ASL	132
Poděkování	453
Bibliografie	455
O autorce	463

předmluva

Když jsem čekala svoji dceru sirěnu, moje matka začala chodit do kurzů znakové řeči pro mládež pořídané v blízké škole. Připadalo mi legrační, že moje matka chodí do kurzů pro rodiče 34 let poté, co jsem se jí narodila já, ale zároveň se mi zdálo fantastické, že bych mohla komunikovat se svým dítětem dříve, než se naučí mluvit – co by mi asi řeklo? Tehdy se žádné podobné kurzy v našem okolí nepořádaly, takže jsem vždy jen nadšeně naslouchala tomu, co vše se matka na kurzech naučila, když přijela na návštěvu k nám do San Diega.

Sotva jsem mohla tušit, že znakování se Sirenou bude pro mě a pro mého muže ta nejužasnější zkušenost, a to do té míry, že vůbec netuším, co bychom si bez znakování počali. Když jsme znakovali se svým dítětem, byli jsme samozřejmě daleko méně frustrováni, protože jsme nemuseli hádat, co sirena vlastně potřebuje, a pomáhalo nám to vyhovět jí, ale bylo toho o tolik více. Nejlepší z toho bylo, že jsme mohli poznat svoje dítě tak, jak by to jinak nebylo vůbec možné. Ve chvíli, kdy Sirena začala také znakovat, se ze mě stal „evangelista“ znakové řeči pro miminka. Pronásledovala jsem každého, kdo měl miminko, abych mu řekla o znakování: ve frontě v supermarketu, na procházce, na dětském hřišti. Chtěla jsem se podělit o tento neuvěřitelný dar se všemi.

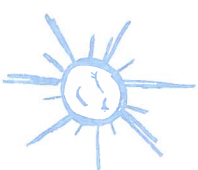
Nakonec jsem našla účinnější způsob jak šířit tuto dobrou zvěst, než obtěžovat každého, kdo tlačil před sebou kočárek. Abych mohla zůstat doma se Sirenou, rozhodla jsem se, že budu učit kurzy znakové řeči pro miminka. Moje společnost Baby Sign Language Workshops nabízí online rodičů s učitelem a kurzy znakování pro miminka po celém okrese San Diego.

S touto knihou začne pro vás a vaše miminko fantastická cesta vzájemné komunikace a objevování – objevování sebe navzájem a objevování světa společně.

Vaše miminko se vám snaží něco říct – tak neotálejte s komunikací!

Úvod

Jako čerstvý nebo nastávající rodič si možná pomyslíte, že znakování s vaším dítětem zní sice úžasné, ale také si zřejmě pomyslíte, že asi budete mít s novým dítětem spoustu práce, takže naučit se znakovat nebude na vašem seznamu priorit, až začnou létat vzduchem plenkou a rozmixovaný hrášek.

Chtěla bych vás ujistit, že znakovat s vaším miminkem je velmi jednoduché – je mnohem jednodušší, než neznakovat! Ačkoliv je to „znaková řeč pro miminka“ a v naší knižce používáme znaky

standardního amerického znakového jazyka (ASL), nemusíte se naučit celý americký znakový jazyk k tomu, abyste komunikovali se svým dítětem. Myslete na knihu, kterou právě držíte v ruce, jako na příručku znakové „dětské řeči“, a když se jí může naučit šesti- měsíční miminko, dokážete to vy také.

Kniha „*Základy znakové řeči pro miminka*“ obsahuje vše potřebné k tomu, abyste mohli rovnou začít. Spolu s více než 300 znaky (které naleznete v Příloze) tu najdete informace o dětském vývoji, strategii k upoutání pozornosti dítěte a poutavé herní aktivity, písničky a říkanky. Když užíváte tuto knihu, všimněte si slov **tištěných TUČNĚ**, protože označují znaková slovíčka, která jsou uvedena na konci této knihy ve slovníku.

Původní verze této knihy, která byla vydána v roce 2004, byla malá knížka, která byla navržena tak, abyste ji mohli brát s sebou v přebalovací tašce, a jak je mi známo, stovky tisíc rodičů ji užívaly k první komunikaci se svými dětmi, které ještě nemluvíly.

Malý formát původní knížky byl určitě jedním z tajemství jejího úspěchu, ale mnoho maminek a tatínků mi říkalo, že by chtěli knihu, kde by bylo více znaků. Takže pro všechny tyto skvělé rodiče a jejich miminka, kteří prostě nemají dost, jsem napsala tuto knihu – nově a rozšířené vydání.

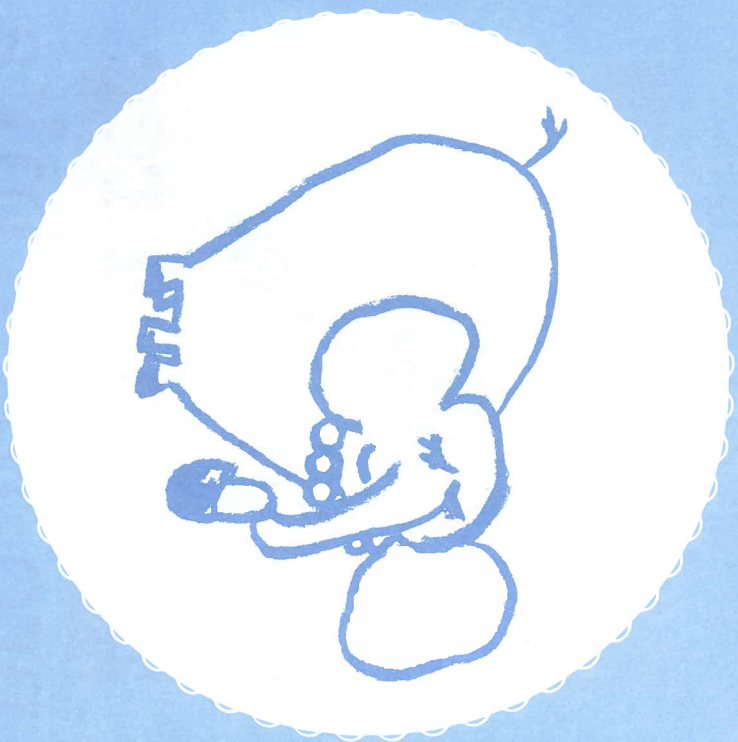

část I

co je

znaková řeč
pro miminka

Kapitola 1

Znaková řeč
pro miminka šetří čas
a zažene slony pryč

Moje dcera sirena se vždy velmi snadno ukládala do postýlky na spaní, a proto když jí bylo 10 měsíců a jedné horké letní noci se na mě doslova přilepila a plakala, byla jsem zmatená a nevěděla jsem, co se jí jen mohlo stát. Copak už vyrostla tak, že najednou začala odmítat jít spát?

Podívala jsem se na ni a zeptala jsem se: „Co se stalo?“ a zároveň jsem potřásla rameny a zvedla ruce s dlaněmi nahoru v přirozeném gestu, které také znamená v americkém znakovém jazyce **CO?** Moje malá dcerka okamžitě ukázala k otevřenému oknu a mávla jednou rukou v kruhu před svým oblíbeným a já jsem v tom rozpoznala její podobu znaku **SLON**. Věděla jsem z dřívějšíka, že se Sirena slonů bojí, bála se jich, když je viděla v zoo i na videu – dokonce ani roztomilý a huňatý maňásek se jí nelbil.

Všimla jsem si také, že poslední dobou Sirena znakuje **SLON**, když slyší troubit auto nebo nějakou sirénu, což pro ni také představovalo zvuk, které dělá slon. Sledovala jsem její upřený pohled k oknu, které bývalo každý večer zavřené, když šla spát. Najednou jsem uviděla naše městské okolo očima svojí malé holičičky: hluché místo plné troubících slonů, kteří sice nebyli vidět, ale určitě stáli za každým rohem a už se chystali vlézt k nám oknem, které zůstalo neopatrně otevřené!

Zavřela jsem okno na kliku a zatáhla závěsy a moje malá sladká holičička šla šťastně spát.

Poprvé jsem si uvědomila, jak je pro mě znakování se Sirenou cenné. Kdyžby mi Sirena nemohla říct o svém strachu pomocí znakování, možná bych ji nechala ve své nevědomosti samotnou a plačící v postýlce, vystrašenou nějakým troubícím „slonem“ venku.

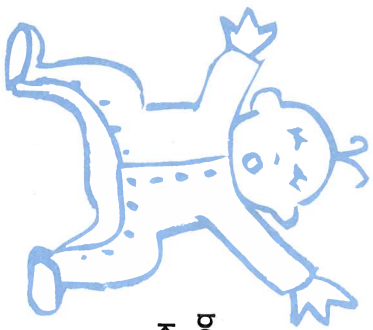

Kapitola 2

Co to je znaková řeč
pro miminka?

Znaková řeč pro miminka (známá také jako baby sign) je způsob, jak využít symbolická gesta při komunikaci s dítětem. Používání gest je něco, co je přirozené všem lidem – například když vaše dítě zvedne ruce, abyste jej zvedli, nebo když dítě na něco ukazuje, abyste si toho všimli.

Nejenže je používání gest naprosto přirozené, ale je téměř nemožné přestat gesta používat – představte si například, že někomu vysvětľujete cestu bez pomoci svých rukou! Asi byste si na rukách museli sedět, abyste zabránili tomu, že budete stále ukazovat, a i potom byste nejspíš zjistili, že nakláníte hlavu nebo celé tělo ve směru, o kterém mluvíte (například, „Zahni vlevo u benzínky Shell a zaboč u supermarketu.“). Když budete užívat určitá a stále stejná gesta, abyste zdůraznili význam některých slov, když mluvíte se svým dítětem, vaše dítě se naučí používat stejná gesta jako vy, takže vaše komunikace půjde mnohem snáze.

V této knize používáme pro naše symbolická gesta Americký znakový jazyk (ASL). Ačkoli je možné používat vlastní znaky, cítím, že opravdová znaková řeč je lepší, a to z řady důvodů. Zaprvé, když už trávíte čas tím, abyste své dítě něco naučili, proč je nenaučit rovnou něco, co se mu může v životě hodit, než něco, co zahodí ihned potom, co se naučí mluvit. Když byly Sireně dva roky, byla už schopna používat znaky ke komunikaci s jednou hluchou matkou a jejím slyšícím a znakovým dítětem, stejně jako s dospělým s Downovým syndromem, který uměl trochu znakovat.

Další dobrý důvod je ten, že existuje velké množství výběrných výukových materiálů pro výuku ASL. Když vaše dítě začne doopravdy znakovat, bude po vás chtít znaky úplně na všechno a přestože toto nové a rozšířené vydání obsahuje přes 300 znaků ASL, žádná kniha nemůže obsahovat úplně všechnu znaky, které by se vaše dítě chtělo naučit. V knihovně ve vašem okolí si můžete vyhledat a vypůjčit slovníku znakové řeči, které obsahují tisíce znaků, stejně jako knížku ASL pro děti, které nejenže obsahují znaky na každé stránce, ale můžete je využít i jako tahák, když tuto knížku čtete a znakuje pro své dítě. Mnoho vynikajících zdrojů je také online na internetu, kde můžete najít pravé bohatsví znaků. Podívejte se nejdříve do sekce Bibliografie na konci této knihy.

V neposlední řadě je ASL užívána stále častěji v jeslích a mateřských školkách a dětských centrech. Znakování při programech s miminku a batolaty přináší redukcí agresivního chování, včetně potýček a kousání; funguje jako „jazykový most“ mezi dětmi, které mluví různými jazyky, a také pomáhá sblížit děti, které potřebují speciální péči, s jejich vrstevníky. Představte si své dítě, jak znakuje se svými hluchými nebo nedoslýchavými přáteli! Je tu tolik příležitostí na tolika různých úrovních. V příští kapitole si tuto výhodu vysvětlíme podrobněji.

Kapitola 3

Přínosy znakováhní

Během svého dlouhodobého výzkumu podporovaného Národním institutem pro zdraví a lidský rozvoj (National Institute for Health and Human Development) doktorky Linda Acredolo a Susan Goodwyn objevily, že znakováhní s mimikou přináší řadu krátkodobých a dlouhodobých přínosů. Více než 140 rodin, které se zúčastnily toho výzkumu, bylo náhodně spojeno se

znakující nebo neznakující (kontrolní) skupinou. Tyto skupiny byly rovnocenné, co se týče vzdělání, příjmu a pohlaví dětí, pořadí narození a tendence vokalizovat nebo verbalizovat slova. Bylo odhaleno, že znakující skupiny získaly následující přínosy:

1. Znakování umožňuje dětem, aby komunikovaly v životě velmi brzy. Díky znakování mohou děti vyjádřit specifické věci, jako je strach nebo místo, které je bojí. Ještě úžasnější je, že znakování umožňuje dětem, aby samy zvolily téma hovoru, které je zajímavé – což jim neumožní ani sebedešší pláč.

2. Znakování zvyšuje sebeúctu. Znakování umožňuje dětem, aby se velmi brzy staly plnoprávnými členy domácnosti. Budete na prsto nadšeni, když vaše dítě bude sdílet vaše myšlenky, a vaše dítě bude nadšeno, že mu rozumíte a považujete za důležité to, co říká. Znakování dává vašemu dítěti velmi brzy prostředek k soběstačnosti, protože mu umožňuje vyjádřit jeho potřeby, city a postoje.

3. Znakování snižuje frustraci dospělých i dětí. Děti, které znakují, zažívají méně frustrace, méně pláčů a vztekají se. Není těžké uhodnout proč. Představte si, že byste nemohl říct o svých nezákladnějších potřebách ani jediné osobě, která by je mohla uspokojit – také byste plakali!

4. Znakování podporuje jazykové dovednosti. Znakující děti mají tendenci mluvit dříve a mít bohatší slovník než jejich neznakující vrstevníci. Průměrně uměly znakující děti ve věku dvou let říci o 50 slov více než děti, které neznakovaly. (A nejsou v tom započítána slova, která děti uměly znakovat) Výzkum rovněž prokázal, že ve věku 36 měsíců byly znakující děti, co se týče mluvení, na úrovni 47 měsíců – tedy téměř o rok napřed.

5. Znakování upevňuje pouta a obohacuje interakci mezi rodičem a dítětem. Vztah vás a vašeho dítěte bude přirozeně bohatší a bližší, když budete moci provozovat dvousměrnou komunikaci. Budete také moci o dítě pečovat s daleko větším porozuměním – když budete rozumět jeho specifickým obavám a zájmům, pomůže vám to vystavět pouto důvěry mezi vámi a vašim dítětem.

6. Znakování vám umožní nahlédnout do duše a osobnosti vašeho dítěte. Pokud mohu soudit, tonie je ten největší přínos pro rodiče – je to odměna pro rodiče za to, že znakují se svým dítětem. Nedokážu přesně popsat ten záračný pocit, který budete mít, až bude vaše dítě sdílet s vámi své čerstvé dojmy ze světa. Vašemu dítěti nic neunikne a vy spatříte věci, kolem kterých jste tisíckrát prošli a neviděli je. My dospělí pořád někam spěcháme, a tak procházíme naším krásným světem jako tunelem. Zna-

vání s vašim dítětem vás donutí občas zpomalit a podívat se na svět jeho očima - a zjistíte, že je to jasné, nové a skvělé místo plné užasných věcí, které se dají vidět a objevovat. Jen a pouze díky znakování budete moci nahlédnout takto brzy do světa svého dítěte.

7. Znakování vám umožní poznat, jak je vaše dítě chytřé. Mnoho rodičů často podceňuje, jak moc jsou jejich děti schopné jim rozumět. Když bylo sireně 15 měsíců, povídala jsem jí jednou o nějaké běžné věci, o které jsem si myslela, že by jí to nemělo znepokojit, a její tehdejší otázku a úroveň porozumění mě zcela ohromily.

Jednou jsme se sirenou dvakrát během jednoho týdne navštívily sousedku, která čekala miminko. Snažila jsem se tehdy své 15 měsíční dcerce vysvětlit, jak to je s tím miminkem v bříšku a jak je možné, že ze sousedky bude taku maminka. Sirena vypadala znepokojeně, tak jsem jen doufala, že jsem jí nějak netraumatizovala. Zajímalo by mě, co si tehdy myslela.

Za pár dní, když už bylo miminko na světě, jsme šly zase se sirenou na návštěvu za tou sousedkou, abychom se podívaly na miminko a přinesly nové mamince něco k snědku. Sirena se chovala plaše a zase se jí udělala ustaraná vráška na čele. Když jsme šly domů, snažila jsem se jí znovu vysvětlit tu věc s narozením miminka, ale Sirena mě přerušila. Řekla „Mamá“ a potom ukázala znak **MIMINKO** a **PTÁK** a znak, který používala pro význam **VEN**.

Nevěřila jsem vlastním očím. Moje 15 měsíců stará holčička se mě ptala, jestli miminko, které vyjde z maminčina bříška, je něco jako ptáček, který se vyjíme z vajíčka. „Ano, správně, zlatíčko!“ ujistila jsem ji. „Obě dvě se tak narodí. Ptáček se narodí z vajíčka a miminko z maminčina bříška.“

Vráška ze sirenina čela okamžitě zmizela. Už neměla žádné starosti - už nemusela tak těžce přemýšlet. Překvapuje mě, že se jí tehdy nekouřilo z uší!

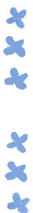
Představte si, jak by sireně asi bylo, kdyby musela čekat, až se naučí vyslovit to, na co se chtěla zeptat. Jak frustrující! A jaká škoda zmařit takovou příležitost něco se dozvědět a naučit. Děti se nejlépe učí, když je učení spojeno s věcmi, o které mají zájem, a znakování jim umožňuje ptát se na věci, které je zajímají a které pozorují, a to mnohem dříve, než se naučí mluvit.

8. Znakování zvyšuje IQ. Jako pokračování svého výzkumu vyšetřily doktorky Acredolo a Goodwyn původní účastníky svého výzkumu ve věku osmi let. Z výsledků vyplynulo, že děti, které znakovaly jako miminka, měly průměrně o 12 bodů vyšší IQ než děti z kontrolní skupiny, kdy znakovací děti byly v oblasti 114 bodů (75. percentil) oproti neznakovacím dětem, které měly 102 bodů (53. percentil).

Navíc znakování podporuje ještě gramotnost ve školním věku. Býlo dokázáno, že znakování podporuje rané schopnosti pro úspěšné čtení, psaní, rozvíjí slovní zásobu, pomáhá při učení pravopisu a zlepšuje paměť tím, že přidává vizuální a kinestetické vjemy k vjemu sluchovému. Jinými slovy, slova prostřednictvím rukou i každý rozumí hned lépe, když má možnost něco opravdu udělat a nejen o věcech číst nebo o nich slyšet.

Stále nejste přesvědčeni? Doufám, že následující kapitola zažene všechny vjhrady, které ještě máte.

Kapitola 4

Časté dotazy (FAQ)

? Co když už vím, co moje dítě chce?

Odpověď: Děti se rodí s velmi účinným prostředkem komunikace, kterým vyjadřují svoje potřeby - pláčou. Když vaše dítě pláče, začnete s vyřazovacím procesem: Má hlad? Je mokré? Unavené? Bojí ho něco? Obvykle po pár pokusech se třeba a dítě přestane plakat. Tento postup, spolu se značnou dávkou „rodičovské intuice“ vám opravdu

umožni uspokojit potřeby vašeho dítěte velmi dobře. Tak proč byste měli znakovat?

Zaprvé, znakování s vašim dítětem ušetří spoustu pláče dítěti a spoustu spánku vám. Řekněme, že vaše dítě začne plakat uprostřed noci. Pláč se uklidní, když dítě kojíte, ale hned potom zase začne. Asi po 45 minutách těchto pokusů zpozorníte. Nebojí vaše miminko něco? Nemá snad zánět středního ucha? Neprůchodná střeva? Akutní zánět slepého střeva? Probohai! Neměla byste vzít dítě hned na pohotovost?

Znakování umožní vašemu dítěti sdělit vám specifické věci, jako „Bojí mě levé ouško.“, „Bojí mě bříško.“ nebo „Na záchodě jsou sloni!“ Jestli vám vaše dítě dokáže sdělit, že ho bojí levé ouško, můžete hned zavolat svému dětskému doktorovi, který vám může dát nějaké rady, jak zvládnout situaci doma, jak dítěti ulevit a přečkat noc až do rána. Ale představte si, jak ležíte s dítětem na pohotovosti uprostřed noci, zatímco jediné, co vaše dítě potřebovalo, bylo ukázat mu, že na záchodě žádní sloni nejsou!

? A proč se to mám vlastně učit? Vždyť moje dítě bude brzy mluvit samo!

Odpověď: To záleží na tom, čemu říkáte brzy. Brzy může být velmi dlouhá doba, když se vaše dítě bude snažit s vámi komunikovat

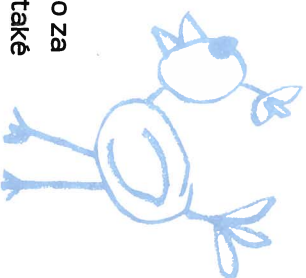
16

vat pomocí křiku, házením věcí a naráženiím hlavou do zdi. Většina dětí dokonce nepoužívá slova „máma“ a „táta“ pro své skutečné rodiče, dokud nejsou alespoň 11 měsíců staré.

Když dvanáctiměsíční dítě umí poulhá dvě další slova kromě „máma“ a „táta“, je to považováno za nadpřirodné řečové schopnosti. Nějaký čas také trvá, než se přejde z fáze prvních slov do fáze smysluplné konverzace. Znakování pomáhá vašemu dítěti nejen k tomu, aby mohlo komunikovat, když ještě neumí mluvit, ale také k tomu, aby se ujasnil význam slov, která se už pokouší vyslovit. Dítě, které říká „ta“ a myslí tím jednou „táta“, podruhé „teta“ a potřetí „tady“, může upřesnit význam slova, které říká, pomocí znakování. Děti jsou stimulovány mluvit více, když vídí, že rozumíte tomu, co chtějí říct. Nakonec, až se dítě naučí vyslovovat „táta“, „teta“ i „tady“ jasněji a srozumitelněji, zahodí znaky a slovo prostě řekne.

? Budu se muset naučit celý nový jazyk??

Odpověď: Ale vůbec ne. Jak už jsem se zmiňovala, jmenuje se tento systém znaková řeč pro miminka, protože je to verze znakování, která se používá pro řeč malých dětí. Představte si, že se chystáte udělat si velkou cestu po celé Evropě. Budete se učit jazyk

17

každé země, kterou hodláte navštívit? Jistěže ne! Ale pravděpodobně se zkusíte naučit pár šikovných slovíček a frázi pro každou zemi, do které plánujete jet, že? Sice si moc nepopovídáte s místními lidmi, ale přinejmenším budete schopni se o sebe postarat a říct, co potřebujete (kromě Francie, kde budou stejně předstírat, že vám nerozumí).

Když začínáte se znakováním, doporučuji začít se šesti až deseti znaky a přidávat další, když už se na to cítíte vy a vaše dítě při praverbi. Rodiče malých dětí jsou mimořádně vytržení lidé, a to je přesně ten důvod, proč potřebujete efektivní ranou dvousměrnou komunikaci. Když umožníte svému dítěti vyjádřit jeho potřebu, můžete odvrátit frustraci a záchvaty vzteku, nastoíte klid a mír ve své domácnosti, a v zásadě tak získáte více kvalitního času, který strávíte se svým dítětem.

? Co mám říct ostatním členům rodiny, když mě od znakování s dítětem zrazují?

Odpověď: Někteří členové rodiny se mohou i při nejlepších úmyslech domnívat, že znakování s dítětem může být škodlivé. Může se to domnívat váš partner nebo třeba někdo z prarodičů. Nejlepší způsob, jak s nimi bojovat, je dát jim informace a zapojit je. Pokud mů-

žete, navrhněte jim, aby si přečetli tuto knihu, a ukažte jim několik jednoduchých znaků, aby je používali s vaším dítětem. Ještě lepší způsob je vzít je na lekce znakování s vaším dítětem, aby se mohli učit společně s vámi! Řekněte jim, jak moc jsou pro vaše dítě důležité a že by bylo zábavné strávit tento speciální čas společně. Jít se podívat na lekce znakování je zvláště dobrý způsob, protože pochybující člen rodiny může vidět, že znakování není jen nějaký váš napůl šílený výmysl, ale že v dnešní době se znakování s dětmi učí spousta úplně normálních rodičů a dětí.

? Jak najdu čas k učení svého dítěte znakové řeči?

Odpověď: „Učení“ dítěte používat znakovou řeč pro miminka může být přirovnáno k učení dítěte mluvit. Nepotřebujete si vyhrázovat žádný zvláštní čas na to, abyste učil své dítě znakovat, stejně jako si jej nevyhrázujete na „lekce“ mluvení. Popravdě, vaše dítě netuší, že se ho snažíte „učit“ něco „zvláštního“ nebo „extra“. Znakování by mělo být nedílnou součástí vašeho každodenního programu a her s dítětem.

? Nebude znakování bránit rozvoji řeči mého dítěte?

Odpověď: Znakování nebude bránit rozvoji řeči vašeho dítěte o nic víc, než lezení jeho rozvoji chůze. Výzkumy dokázaly, že děti, které znakuji, mluví dříve a mají bohatší slovník, než jejich neznakující vrstevníci. Ve svém dlouhodobém výzkumu dokázaly doktorky Linda Acredolo a Susan Goodwyn, že znakuji děti ve věku 36 měsíců mluvíly na úrovni dětí 47 měsíců starých, což je posunulo téměř o rok napřed oproti jejich neznakujícím vrstevníkům. Funguje to stejně, jako když vaše dítě přestane lézt, když už je dostatečně vyspělé k chůzi, protože chůze je mnohem efektivnější prostředek k tomu, aby se dostalo z bodu A do bodu B. To samé platí i pro znakování. Jakmile je vaše dítě schopno vyslovit nějaké slovo dostatečně jasně, aby jeho význam byl pochopen, přestane pro to slovo používat znak. Když už jsou řečové orgány dítěte dostatečně vyvinuté, je mnohem jednodušší mluvit bez znakování (protože to jde, i když má dítě zrovna plné ruce!).

I když je vaše dítě ještě velmi malé, znakování podporuje jeho jazykovou vývoj, protože podporuje rozpoznávání slov. Představte si, že mluvíte se svým šest měsíců starým dítětem a ptáte se ho: „Chceš jíst?“ a teď si představte, že to říkáte a zároveň znakuje „JIST“. Znak „JIST“ se dělá pohybem, který vypadá, jako když vkládáte něco malého do úst. I děti staré devět měsíců jsou schopny rozpoznat jen pět nebo šest mluvených slov, takže vidíte, jaká

skvělá náповідка je pro vaše dítě, když na ně mluvíte a zároveň znakuje.

? **Ale moje přítelkyně mi říká, že její spolupracovnice znakuje se svým dítětem a teď jsou chlapečkovi dva roky, znakuje, ale nemluví. Moje přítelkyně říká, že to je určitě způsobeno znakováním, že je opožděný v řeči – proč by mluvil, když mu stačí jen ukázat rukama? Myslí si, že jsem blázen, když chci znakovat se svým dítětem!**

Odpověď: Ach, to je věčná „kamarádka kamarádky“ – postava z nejdůležitějších historek.

V celé populaci je asi 10 procent dětí, které jsou z nějakého důvodu opožděné ve vývoji řeči. Častokrát tu není ani žádný specifický důvod k tomuto opoždění. A pak jednoho dne, dříve nebo později, dítě mluvit začne.

Proto myslím, že je docela možné, že dítě, které znakovalo, může být diagnostikováno jako opožděné v řeči. Je to jednoduše způsobeno tím, že vždy jeden z deseti lidí je opožděn ve vývoji řeči, ať znakuje či nikoliv.

Řekněme, že váš dětský doktor diagnostikuje opoždění v řeči a pošle vaše dítě ke specialistovi na rozvoj řeči k léčení. Mnoho specialistů v tomto oboru bude používat znaky na vaši dceru nebo syna

jako léčebnou metodu, kterou jim může dodat odvalu a podpořit rozvoj řeči a snížit jejich frustraci. Myslíte, že by tito specialisté doporučovali znakování, kdyby mělo způsobovat další opožďení v řeči? Znakování způsobuje pravý opak: dodává odvalu a urychluje rozvoj řeči a snižuje frustraci z toho, že děti nejsou schopny komunikovat verbálně.

Můžete se to pokusit vysvětlit své přítelkyni – nebo prostě větře tomu, co si myslíte, že je správné, a nestarejte se o to, co si myslí ostatní. Každý má spoustu dobrých rad, jak byste měla či neměla vychovávat své dítě, ale ten, kdo dělá všechnu práci, jste přece vy, takže víte, co je pro vaše dítě nejlepší.

? Jak znakování ovlivňuje raný rozvoj mozku?

Odpověď: Všechno, co vaše dítě zažije od okamžiku porodu, dokonce i během spánku, ovlivňuje růst a vývoj jeho mozku. Od dotyku měkkého pužámka na kůži po zvuk vašeho hlasu, život a všechnu smyslové věcný, které vaše dítě zakouší, vytvářejí základ pro veškeré budoucí učení.

Vaše miminko se narodí s miliardami mozkových buněk, téměř dvojnásobkem, než kolik jich bude mít v dospělosti a mnohem větším množstvím, než jich bude mít třeba už jen ve třech letech. Během prvních měsíců života se množství spojujících buněk, kte-

řím se říká synapse, znásobí do bilionů. Tyto buňky pak tvoří cestu mezi mozkovými buňkami a fungují jako přenašeče v celém mozku, a tuto cestu umožňují vznik samotného učení.

Když je vaše dítě vystaveno ve větší míře určitému typu stimulace – v našem případě jazykové stimulace – vytvoří se více spojení v té části mozku, kde jsou jazyková centra. Když znakuje se svým dítětem, dostává informaci nejen sluchově, tedy prostřednictvím mluvené řeči, ale také vizuálně a kinesteticky (což znamená pomocí pohybu či dotyku), takže dítě dostává informaci trojitě, prostřednictvím tří svých smyslů. Když dostávají děti informace stále tímto způsobem, jejich mozek vytvoří rozsáhlejší síť určenou pro nakládání s jazykovými stimulacemi a tyto děti pak mají tendenci učit se jazyk lépe a rychleji. Toto může mít přirozeně dlouhodobý efekt na všechno učení spojené s jazykem, včetně učení se cizímu jazyku a schopnosti číst a psát.

Co je vlastně důvodem, že v dospělosti máme jen polovinu mozkových buněk, se kterými jsme se narodili? Je to jeden z případů: „Použijte, nebo ztrat.“ Různé životní a smyslové zkušenosti, které získáme, přímo ovlivňují, které mozkové buňky a synapse přežijí a které ne. Během dětství Matka Příroda odstraňuje přebytké mozkové buňky a synapse, aby v dospělosti mohl mozek fungovat efektivněji.

První tři roky života – a zejména první rok – jsou klíčové pro vytvoření základu pro vývoj jazyka a znakování s vašim dítětem pomáhá maximálně využít tuto příležitost.

? Nejsou znaky amerického znakového jazyka (ASL) pro děti příliš těžké?

Odpověď: Děti mají omezenou koordinaci jemné motoriky, takže zpočátku nebudou dělat znaky přesně tak, jak je dělají dospělí. Je to stejné, jako když vaše dítě, které slyší „voda“, dokáže vyslovit jen „vava“. Vaše dítě se bude snažit udělat znaky, které mu ukážete, jak nejlépe to bude právě schopno. Například pro znak **JEŠTĚ** tleskne nebo ťukne dlaní do ukazováčku, místo aby vytvořilo přesný tvar ruky. Stejně jako rozumíte, co znamená, když vaše dítě říká „vava“, naučíte se rozpoznávat i přibližné podoby znaků, které vaše dítě užívá.

? Můj manžel a já chceme dítě vychovat bilingvně. Když jsme s dítětem, tatínek na ně mluví anglicky a já španělsky. Nebudou znaky dítě mást?

Odpověď: Tohle je výborná otázka a často mi ji rodiče kladou na lekci, které učím. Když přidáte znaky, vaše dítě to rozhodně mást nebude. Pravdou je, že znakování bude dělat pravý opak – bude vyvíjet jazykový most, který ukáže vašemu dítěti, že nějaká slova označují stejnou věc ve dvou jazycích. Představte si například, že maminka podává dítěti mléko a říká *leche* (španělsky mléko) a ukáže

zároveň znak **MLÉKO**. O něco později ten den je na řadě tatínek, aby nakrmil dítě. Řekne *milk* (anglicky mléko) a ukáže znak **MLÉKO**. Protože oba rodiče použili stejné gesto, jejich dítě se naučí, že slova *leche* a *milk* označují stejnou věc.

Děti, které jsou vychovávány bilingvně, si často vyvíjí mluvenou řeč o něco pomaleji, protože dostávají mnohem více informací, které musejí zpracovat.* Znakování může ve skutečnosti pomoci dětem z bilingvních rodin, aby se naučily oba jazyky lépe a rychleji.

? I když bydlíme v USA, moje rodina pochází z Mexika a doma mluvíme hlavně španělsky. Je znakový jazyk univerzální, nebo je jiný pro každou zemi? Pokud ano, neměla bych používat Mexický znakový jazyk, když mluvíme na své dítě španělsky?

Odpověď: Ne, univerzální znakový jazyk neexistuje, stejně jako neexistuje univerzální mluvený jazyk. Je to proto, že znakový jazyk byl vyvinut individuálně komunitami neslyšících v každé zemi nebo oblasti. (Zatím se nekonal žádný „světový summit neslyšících“, na kterém by se všichni neslyšící světa sešli a vybrali znaky pro uni-

* Přestože děti, které jsou vychovávány bilingvně, mohou začít mluvit později, neznamená to, že jsou znevýhodněné – právě naopak. Protože bilingvní děti jsou vystaveny dvojnásobnému jazykovému střimlu, v jejich mozcích se vytvoří více spojení právě v oblasti jazykového centra. Výsledkem je zvýšená kapacita pro učení se jazykům, která trvá celý život.

verzálíni znakový jazyk.) Oproti tomu, co se řada lidí chybně domnívá, Americký znakový jazyk není znakovaná angličtina (což je něco zcela jiného). ASL je vlastní samostatný jazyk, kterému je nejbližší Francouzský znakový jazyk.* Když se rozhodujete, který znakový jazyk zvolit pro vaše dítě, je asi nejmoudřejší rozhodovat se podle toho, v jaké regionu žijete.

Pokud žijete v USA, měli byste používat Americký znakový jazyk bez ohledu na to, jakým jazykem mluvíte.

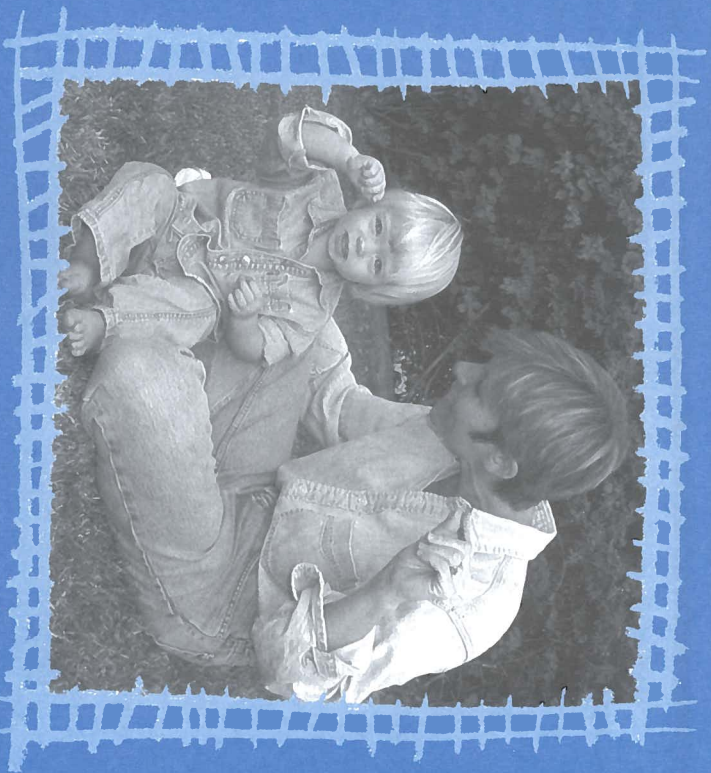

A nyní, když vaše otázku byly zodpovězeny, jste asi nedočkaví, abyste už mohli začít znakovat se svým dítětem! V následující části si řekneme, kdy začít, jak na dítě znakovat a jaké znaky zvolit jako první.

Takže otočte stránku a začněte!

* V roce 1817 Thomas Hopkins Gallaudet a Laurent Clerc, dva neslyšící Francouzi a vynikající učitelé, založili první školu pro hluché v USA - Americkou školu pro hluché v Hartfordu ve státě Connecticut. Odtud pochází ono spojení ASL s Francií.

část II

začínáme

Kapitola 5

Kdy můžete
začít?

Můžete začít znakovat na své dítě kdykoliv, ale obecně se považuje za ideální stáří šest až osm měsíců, protože děti mladší šesti měsíců mají ještě velmi málo vyvinutou dlouhodobou paměť na to, aby si zapamatovaly znaky, které vidí.

Malým dětem také schází motorické schopnosti a koordinace ruka-oko, které jsou nezbytné

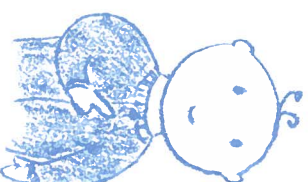
pro vytváření přesných gest, takže rodiče mohou první dětské pokusy o znakování přehlédnout, protože je považují za náhodná gesta. Jakmile však dítě dosáhne věku šesti měsíců, jeho schopnost zapamatovat si se rychle zlepší. Když začnete znakovat na své dítě například ve věku šesti až sedmi měsíců, můžete docela dobře očekávat, že na vás začne znakovat, když bude osm až deset měsíců staré. Starší miminka a batolata znaky pochytí obecně daleko rychleji, protože v jejich vývoji nastává fáze, kdy začínají napodobovat a kdy se snaží komunikovat pomocí gest. Může jim to trvat od několika dní po několik týdnů, než začnou sami znakovat.

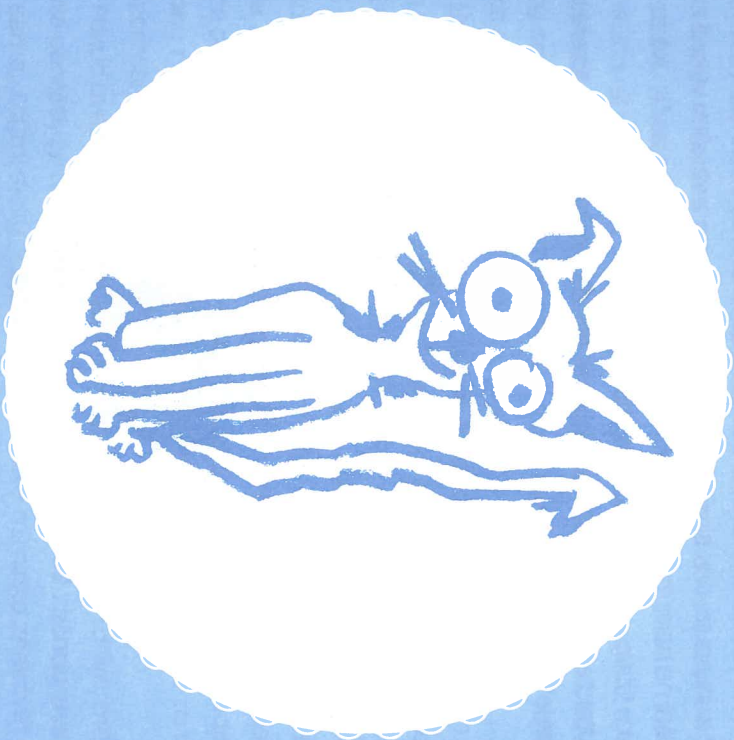
Navzdory tomu, co tu bylo právě řečeno, není nic špatného na tom začít znakovat na dítě tak časně, jak si to budete přát. Je důležité zde říci, že hlubší rodiče znakuji na své děti od narození a jejich děti také znakuji na své rodiče výrazně dříve než děti ze slýšících rodin. A dokonce i v případě slýšících rodin, se kterými jsem se setkala a pracovala, bylo několik procent miminek mezi 4 a 6 měsíci, které dokázaly použít jeden nebo dva znaky. (V některých případech si toho rodiče dokonce ani sami nevšimli, dokud jsem je na to neupozornila)

Pokud uvažujete o tom, že začnete se znakováním dříve, mějte jen na paměti, že menším miminkům trvá déle, než začnou znakovat sama. Jinými slovy, když začnete na své miminko znakovat od narození, neuvídíte od něj pravděpodobně žádné znaky po dlouhých šesti měsících. Tato prodleva možná způsobí, že znejistíte a znako-

vání vzdáte. Nedělejte to! Snažte se být důslední, jak jen je to možné, a pamatujte si, že vaše dítě již získává mnoho výhod a bude odpovídat na vaše znaky různými způsoby daleko dříve, než bude schopno samo ukazovat znaky. Když ukážete znak MĚKO a vaše dítě zareaguje, pak si výborně rozumíte! Jedna z velkých výhod znakování na nejmenší děti je v tom, že vaše dítě může začít ukazovat znaky již ve věku 6 nebo 7 měsíců.

Takže jak začít? Následující kapitola vám dodá základy, které potřebujete.

Kapitola 6

Jak na dítě znakovat

Znakování na vaše dítě je něco jiného, než když na dítě pouze mluvíte, a proto vyžaduje rozdílnou strategii. Zahrnuje to také techniky, které jsou odlišné od těch, které používáte při znakování s dospělými. Představíme vám nyní způsoby, jak ukázat dítěti znaky a jak posílit význam znaku a vysloveného slova.

Jděte na úroveň svého dítěte (můžete to udělat také, když s dítětem máte verbální interakci). Sedněte si na zem se svým dítětem, držte je v náruči nebo na klíně, nebo se posadte naproti, když je ve své vysoké jídelní židliče. Když to není možné, nakloňte se nad dítě tak, aby vaše znaky mohlo vidět ze zamýšleného úhlu.

Znakujte v zorném poli dítěte. Tím je mušieno znakovat blízko obličje, těsně pod vašim zorným polem. Děti jsou přirozeně přitahovány lidským obličjem, takže se budou dívat směrem, odkud přichází řeč. „Ale co mám dělat, když se na mě moje dítě nebude dívat?“ Nebojte se, maminky a tatínkové, mám pro vás připraveny speciální strategie v kapitole 9.

Vyslovte slovo. Když znakujete na slyšící děti, je mimořádně důležité vždy vyslovit slovo, které znakujete. Jde vám vlastně o to, aby se časem dítě naučilo rozpoznat mluvené slovo i bez vašeho znakování a nakonec aby se je naučilo samo říci. Jde vám o to, vytvořit silné spojení mezi vyřčeným slovem a gestem.

Znakujte v kontextu. Když učíte své dítě nový znak, potřebuje mít zkušenost se znakem z kontextu, aby byla asociace jasná. Například neznakujte o MEDVĚDOVI, kterého jste viděli včera v zoo. Namísto toho znakujte MEDVĚD, když jste v zoo: „Podívej, MEDVĚDI Takový velký chlupatý MEDVĚDI!“ Můžete také znakovat MEDVĚD nad obrázkem medvěda v knižce nebo s plyšovým medvídkem.

Někdy je kontext abstraktní, jako u slov **BOLÍ**, **HORKÝ**, **STUDENÝ**, **SMUTNÝ** nebo také **JEŠTĚ**. V těchto případech musí vaše dítě cítit danou emoci, všem nebo přání proto, aby si mohlo vytvořit jasně spojení mezi slovem a znakem. Například znak **JEŠTĚ**: Řekneme, že vašemu miminku je šest měsíců, je stále kojeno nebo krmeno z lahvičky. Začnete mu dávat jednou denně malé rýžové cereálie, ale dítěti nijak zvlášť nechutnají. Možná se budete těšit, že dítě začnete učit znak **JEŠTĚ** v kontextu **JEŠTĚ** jídlo, ale protože vaše dítě necítí opravdovou touhu po jídle, nevytvoří si spojení mezi vašim znakem **JEŠTĚ** a pocitem (touha po dalším), protože to tak prostě necítí.

Učte motivující znaky. Děti chtějí prostředek, kterým mohou sdělit své potřeby, přání, zájmy, pocity a pozorování. Znaky, které se naučí jako první, jsou ty, které děti nejvíce motivují. V předcházejícím příkladu jsme měli dítě, které se právě učí jíst pevnou stravu. Protože ale tohle miminko ještě nemá velkou zájem o jídlo, **JÍST** nebo **JÍDLO** nebudou pro ně ještě dostatečně motivující znaky. Lepší volba je **MĚĚKO** a znak **JEŠTĚ**, který může být naučen v kontextu **JEŠTĚ MĚĚKO**, **JEŠTĚ HUDBA**, **JEŠTĚ HRÁT** atd. (O motivujících znacích si povíme více v následující kapitole.)

Doprovodte znak vhodným výrazem obličje. Často je výraz obličje stejně důležitý jako tvar rukou pro daný znak. Například znak **BÁT SE** je doprovázen polekaným výrazem obličje. Když si

rodiče trénují tento znak na svých lekcích, mají často mírný nebo pobavený výraz. Když se postavím před třídu a zrcadlím jím, jak to vypadá, můžou se obvykle všichni potřhat smíchy. Zkuste si jít před zrcadlo a trénovat znak **BÁT SE** s různými výrazy obličejů a pochopte, co tím myslím.(Ostatní členové vaší domácnosti budou zvědaví, co znamená ten hysterický smích ilnouce se z vaší koupelny.) Když znakuje na své dítě, to, že přeháníte výraz obličejů, dělá význam vašeho znaku mnohem jasnější. A když se vám dítě bude smát, tím lépe – učíte je dělat legraci!

Ne vždycky existuje přesný výraz obličejů pro znak. Někdy není žádný výraz nutný, zatímco jiný mohou být různé podle kontextu. Například, jaký výraz doprovází **MLĚKO**? Když krmíte své dítě, dáte možná ruce blízko ke svému obličejí, ukážete znak **MLĚKO** a řeknete: „Mam mam, to je dobré **MLĚKO**!“ Pravděpodobně se také současně na své dítě instinktivně usmějete, protože je to přirozené pro komentování něčeho, co je dobré. Když dítěti nabízíte **MLĚKO**, například: „Cncěš **MLĚKO**“, určitě byste přehnal zvednuté obočí ve svém „tázacím obličejí“ a tázací tón hlasu. Tímto svým jedním totiž učíte své dítě nejen znak **MLĚKO**, ale další důležitou věc: jak vypadá a zní otázka. (Poznámka k používání otázek v Americkém znakovém jazyce: Otázky doplňovací typu „co“ a „kde“ jsou doprovázeny sníženým obočím, zatímco otázky zjišťovací – „ano-ne“, jsou doprovázeny zvednutým obočím.)

Zařaďte znaky přirozeně do vašeho denního programu a her. Nemůžu ani dost zdůraznit, jak důležité je, aby znakování bylo pro vás zábavné a nezatěžovalo vás. Když vaše dítě vycítí, že jste stresovaní nebo že toužíte po jeho pozornosti, bude mít tendenci vás odmítnat. Mnohem lepší je umožnit dítěti, aby znaky přirozeně „vstřebalo“, aniž by si uvědomovalo, že se něco učí. Například když koupete své dítě, slova jako **VODA**, **UMÝT** a **KAČENKA** (**KACHNA**) se objevují velmi často. Nyní příklad, jak neznakovat na své dítě:

„Podívej, miláčku, tohle je **VODA**, ano? Když budeš chtít **VODU**, udělej tohle na maminku. Zlato, podívej se na mámu, koukej se sem, tady, zlatíčko! **VODAI**“

(Matka netrpělivě žádá své dítě o pozornost, aby je učila znakovat. Dítě se odvrací – matčina hra ho nebaví.)

Takhle je to lepší:

„Jejda, podívej, to je ale spousta **VODY**! Budeme s tou **VODOU** šplouchat? A podívej, tady připlavala tvoje **KAČENKA**! Copak říká tvoje **KAČENKA**? Kač kačí **UMYJEME KAČENKU**“

(Matka je usměvavá a uvolněná a její dítě také.)

V druhém příkladě matka a dítě na sebe působí šťastně a přirozeně. Matka nadšeně zaměstnává své dítě tím, co říká a znakuje, a tak zapojuje učení do hry.

Teď už jste asi připraveni zkusit znakování – ale jaké znaky zvolit jako první? Následující kapitola vám pomůže zodpovědět tuto otázku.

Kapitola 7

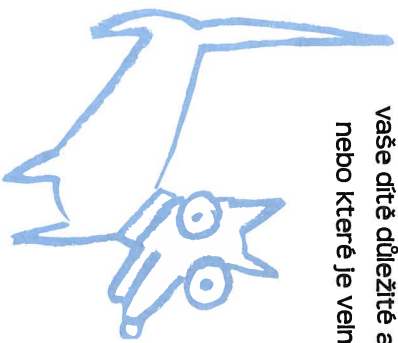
Jak vybrat první znaky

Když vybíráte první znaky, náš rodičovský instinkt nám často napoví, že bychom měli vybrat znaky, které vyjadřují základní potřeby našeho dítěte. Tyto znaky mají často co dělat s pravidelným denním programem, takže jim budeme říkat prostě *Rutinní znaky*. Zatímco *Rutinní znaky* jsou velmi důležité, je přirozené, že také zvolíte nějaké znaky, které vyjadřují věci, které vaše dítě zatím má, a proto je také *motivují* k tomu, aby je samo zkusilo ukázat. Těm můžeme říkat *Motivační znaky*.

Dobrý způsob je začít s 3-5 znaky z každé skupiny, což je celkem 6-10 znaků.

1. Rutinní znaky. Toto jsou znaky pro věci, které se každý den opakují, které děláte i vidíte často. Dobrou volbou jsou znaky pro pravidelné činnosti, jako je **PLENKA, VYMĚNIT, JÍST, PÍT** atd. Tyto znaky jsou právě ty, které nejvíce motivují (ve skutečnosti depri-mují) rodiče, aby je své děti naučili, protože jsou to znaky, které nám pomáhají snáze vyhovět základním potřebám dítěte, a vyhnout se tak pláči a fňukání. Když opakujete znaky stále dokola, je to dobré cvičení pro vás i pro dítě a pomůže vám zvuknout si na znakování. Miminka se nejlépe učí opakováním a opakování jim pomáhá vytvořit silné spojení mezi znakem, předmětem a mluveným slovem.

2. Motivující znaky. Toto jsou znaky pro věci, které jsou pro vaše dítě důležité a zábavné. Pro věci, které vaše dítě miluje nebo které je velmi zajímaví. Znak pro hračky, domácí zvířata i jiná zvířata, auta, miminka, hudbu atd. jsou skvělé motivující znaky. Tyto znaky se zdají z pohledu rodičů méně důležité než rutinní znaky, ale pro vaše dítě jsou to ty nejdůležitější. Je to proto, že

42

motivující znaky umožní dětem domluvit se o věcech, které se nedají vyládit pláčem a fňukáním.

Když má vaše dítě hlad nebo je mokré, jediné, co musí udělat, je plakat - vy projdete krátký seznam možných příčin a docela rychle zjistíte, která z nich to je. Ale teď si představte, že vezmete dítě na procházku po okolí a na jednom místě uvidíte sousedovu kočku. Kočka je velmi přátelská a vaše dítě si ji velmi rádo prohlíží a hladí. O něco později ten den (nebo i za několik dní) si vaše dítě usmyslí, že by rádo tuto kočku zase vidělo, nebo třeba slyšelo něco více o kočkách obecně. Jak ale může přinést toto téma do rozhovoru? Může plakat, jak chce, ale maminka stejně asi nepochopí, že příčinou jeho smutku je „chci kočičku“. Využíváním silně motivujících znaků naučíte vaše dítě, jakou moc má znakování a bude se zajímat o všechny znaky, které mu ukážete.

Chytří rodiče dokážou proměnit „Rutinní znaky“ v „Motivující znaky“, tím, že je zapojí do hry s dítětem. Jestli vaše dítě miluje svého plyšového medvíčka, vezměte ho a řekněte: „Měda má hlad. Dáme mu něco JÍST?“ nebo „Měda potřebuje VYMĚNIT plenku!“ Užitím znaku při hře s dítětem můžete udělat z jakéhokoliv znaku „Motivující znak“, a tak udělat z přirodného času super přínosný čas!

43

Jednou přijde den, kdy vaše dítě udělá svůj první znak. Je to důležitý okamžik, protože vaše dítě se teprve učí, jak rozlišit všechny věci ve svém světě, a bude mu to chvíli trvat, než si uvědomí, že všechny věci mají svůj vlastní znak. Například ne všechna zvířata, která mají čtyři nohy, jsou PES – některá jsou KOČKA, MÝVAL nebo SKUNK. Ne každá tekutina je MLÉKO – existuje také VODA, DŽÚS a ta-tínkova KÁVA. A každé z těchto slov má svůj vlastní znak. Jak se děti učí další znaky, začne jim být tento koncept jasnější a jednoho dne se dostaví to, čemu říkáme „znakovací Heuréka“, což bude vypadat jako „znakové zjevení“.

Najednou začne vaše dítě znakovat častěji a spontánněji a občas použije znaky, které jste mu neukázali celé týdny. Začne se také učit nové znaky snáze a možná dokonce začne ukazovat na věci a ptát se na jejich znak se znakem CO? Moje dcera to dělala, i když jsem ji nikdy vědomě neučila znak CO? Zřejmě jsem tohle gesto dělala často sama od sebe!

Některé děti mohou prostě na věc ukázat nebo se pokusit vydat nějaký zvuk. Od této chvíle bude jediným limitem množství znaků, které se vaše dítě naučí, to, kolik mu jich budete moci ukázat. Jen mějte na paměti, že mnozí rodiče se často honí, jen aby se učili nové znaky, aby mohli vyhovět neustálým žádostem svých dětí o nové znaky.

Znakování s vaším dítětem vyžaduje více, než jen naučit se a používat znaky – vyžaduje to také jisté strategie z vaší strany. Pro rodiče je často těžké donutit dítě „dávat pozor“, aby se podívalo na znaky. Dokonce i silující rodiče pocházející ze znakovacího prostředí, jako jsou například profesionální tlumočníci znakové řeči, se často cítí ztraceni, když stojí před problémem, jak předat znaky svým dětem. V následující části probereme, jaké strategie pro znakování můžeme používat speciálně pro miminka a batolata.

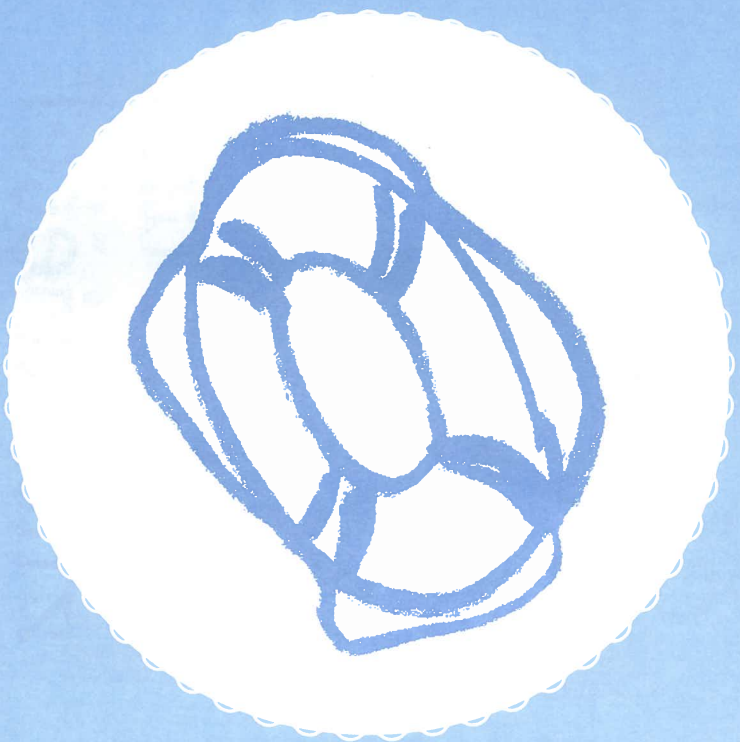

část III

**A teď už
znakujete!**

Kapitola 8

Znaky, které zachraňují život

Není si představíme to, čemu ráda říkáme „12 znaků, které zachraňují život“, které vás mohou ochránit před řadou problémů. (Pří-
pojeno je i několik kreativních strategií pro
znakování, které mohou být použity pro výuku
znaku ještě před *katastrofou*.)

1. **OPATRNĚ** Toto je skvělý znak, který varuje, když
nechcete stále říkat stop – například když vaše

dítě někam běží a nedává pozor na cestu, nebo začne něco dělat s věcí, na kterou musí dát pozor.

2. **STUDENÝ.** Výborný způsob, jak naučit dítě tento znak, je chladivý kroužek na zuby. Dejte kroužek dítěti a znakuje několikrát **STUDENÝ**, když si jej dává do pusinky. V knize sign with your Baby doporučuje Joseph Garcia používat pro výuku teplot miskou s teplou a studenou vodou.

3. **JEMNĚ.** Když dítě tahá zvíře za kožich nebo za uši, znakuje **JEMNĚ** tak, že pohladíte jemně ruku dítěte a potom svojí.

4. **POMOC.** Když se vám zdá, že vaše dítě má s něčím potíže, ptejte se „Chceš s tím **POMOCT**?“ a dítěti pomozte.

5. **HORKÝ.** Můžete používat znak **HORKÝ** i na věci, které jsou horké jen trošku, jako je například horký chodník nebo proležáčku na dětském hřišti v létě. Můžete také tento znak užít jako varování spolu se znaky **BOLÍ** a **NESAHAŤ**, když mluvíte o troubě, grilu atd. Můžete dokonce předstírat, že jste se spálili při vaření a znakovat **HORKÝ** a **BOLÍ**, když budete mít štěstí, nebudete muset nikdy učit **HORKÝ** v kontextu „vařič“, ale když už se vaše dítě trošku spálí, zkuste si zapamatovat, že máte znakovat **HORKÝ** a **BOLÍ** mezi poskytováním první pomoci a polibky. (I na

pohled malá popálenina může být pro miminka a batolata velmi vážná a může vyžadovat i transplantaci kůže, pokud není hned ošetřena. Když se vaše dítě popálí a vy máte jakékoliv pochybnosti, zavolejte hned na centrum pro popáleniny do nemocnice ve vašem okolí.)

6. **NE.** Tohle je opravdu šikovný znak! Mnoho rodičů sledává tento znak užitečným po celé dětství svých potomků. Vypadá mnohem lépe, když na své dítě ukážete varovné **NE**, než když na ně zakřičíte přes celou místnost, zvláště na místech, kde je smíšená společnost nebo tam, kde je třeba být tiše jako například v kostele.

7. **NESAHAŤ.** Může být užito v kombinaci se znakem **NE** nebo **SÁHNOUT**, ačkoliiv děti obvykle dobře vědí, proč na ně znakuje **NE**, pokud je to ve chvíli, kdy se ženou po babiččině špičce broušeného skla.

8. **BOLÍ.** Používejte tento znak vždy, když vy, vaše dítě nebo kdokoliv jiný je zraněný nebo má obvas. Znakujte vždy **BOLÍ** u místa na těle, kde se bolest nachází, takže vaše dítě se naučí správně lokalizovat bolest, a bude tak schopno vám sdělit, co ho bojí. Znakujte **BOLÍ**, když už se chystáte pořukat „bebi“, ale ještě lépe, když pouze varujete své dítě před věcmi, které bojí, a také

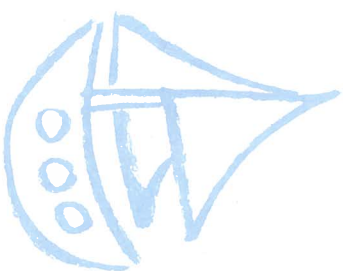
když chcete vyládit soucit k někomu, kdo je zraněný. (Předstírání, že jste se praštili do hlavy nebo si ukopli palec, funguje také velmi dobře.) Pro rodinu, kde se nehody nevyskytují, je výbornou příležitostí k procvičování znaku **BOLÍ** čištění zubů.

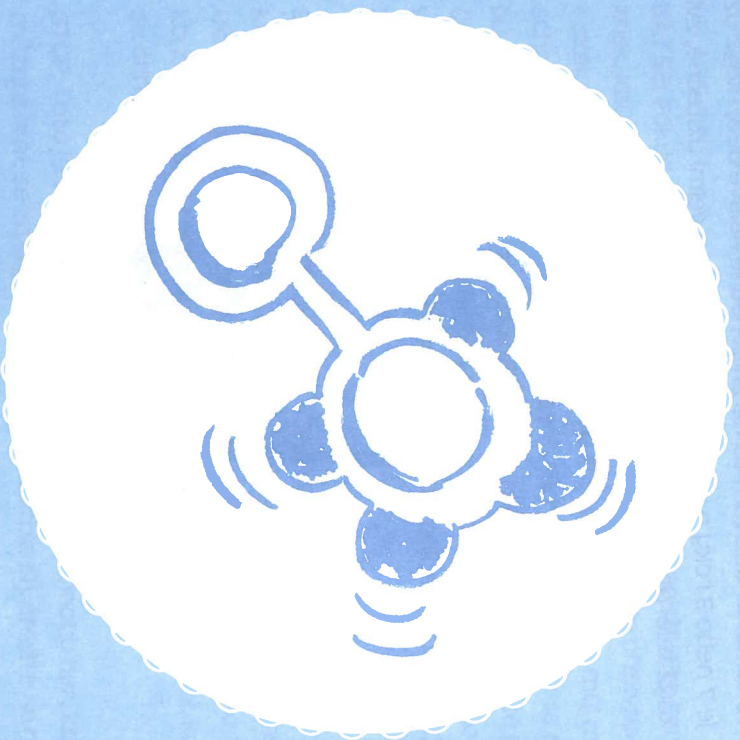
9. BÁT SE. Pokud něco děsí nebo straší vaše dítě, použijte tento znak, když mluvíte o strachu. Sirena měla moc ráda překvapení – skákala a smála se na celé kolo, když jsem se já nebo můj muž schovali a potom na ni udělali „Baf!“ Samozřejmě že tohle nebudete dělat, pokud to vaše dítě nemá rádo. Můžete prostě počkat, až se objeví něco – třeba sušenkové strašidlo, krokodýl v zoo a podobně – něco, čeho se vaše dítě bojí, a pak mu ukažte znak **BÁT SE**.

10. SPOLU. Tento znak můžete užít vždy, když jste s dvěma dětmi, které se hádají o hračku, nebo když jíte spolu se svým dítětem. Uloňte kousek banánu a udělejte znak **SPOLU**, ještě než dítěti kousek podáte. Tento znak můžete použít i jako varování, když se schyluje ke konfliktu na dětském hřišti.

11. STOP. Toto je výborný bezpečnostní znak. Je mnoho her, které můžete hrát se znaky **STOP** a **JÍT** (viz kapitola 19). Snažte se hrát hodně her, kde se užívá **STOP** a **JÍT**, aby se je vaše dítě brzy naučilo. **STOP** je také alternativní znak pro rodiče, kteří už jsou unaveni tím, že musí pořádkem znakovat **NE**.

12. POČEKUJ. Častokrát se stane, že je vaše dítě netrpělivé, protože se mu nechce čekat. Když v takových případech použijete tento znak, naučíte své dítě tomu, že to, co chce, se už blíží – ale ještě to tu není. Používám tento znak hodně na své děti, i když už jim je 7 nebo 3 roky a mluví perfektně. Je to velmi užitečné, zvláště když telefonují!

Kapitola 9

Jak upoutat pozornost

Rodiče, kteří jsou ke znakování skeptičtí, často tvrdí, že jejich dítě nebude dávat pozor, protože jejich dítě se pořád dívá všude kolem a nevydrží sedět klidně.

Jestli je to také případ vašeho dítěte, mám pro vás dobrou zprávu: malé děti nepotřebují „dávat pozor“ – alespoň ne tak, jak si to my představujeme. Jednou se mi stalo, že se moje dcera naučila znak přes své ucho. Nedělám si legraci. (Je síce

možné, že mě přece jen koutkem oka mohla zahlédnout, ale nevy-
padalo to tak). Co se vlastně stalo?

Jednou jsem se se sirenou, která seděla v kočárku, procházela
v parku se svojí kamarádkou Cheryi a jejím miminkem a na cestu
nejednou přiběhla veverka. Byla to první veverka, kterou sirena v ži-
votě viděla, takže jsem rychle znakovala VEVERKA, abych využila
tuhle příležitost naučit ji znak v kontextu. Znakovala jsem znovu
a znovu, ale myslíte, že se na mě podívala? Vůbec ne! Koukala pořád
kolenn a hledala, do kterého křoví veverka zaběhla.

Cheryi si do mě trochu rýpla: „Opravdu, sirena dává pozor, všimá si
tě!“

Vzdala jsem to a pokračovali jsme v procházce. Asi po dvaceti
minutách vzběhla z křoví jiná veverka. Sirena se otočila v kočárku,
podívala se přímo na mě a ukázala znak VEVERKA.

Cheryi a já jsme bujly jako opařené: „Vždyť se na tebe předtím vůbec
nepodívala!“ vykřikla Cheryi.

„Já vím!“ odpověděla jsem. „Jak to udělala, to mě snad viděla
uchem?“

Pointa tohoto příběhu je tato: netrapte se tím, jestli se vaše dítě
dívá či nedívá na znaky, které mu ukazujete. Časté znakování – ať se
na vás vaše dítě dívá či ne – je pro vás cvičení, které potřebujete,
aby pro vás bylo znakování pohodlné a nenásilné, a které vám po-
může vypěstovat ze znakování zvyk. Zároveň budete překvapeni,

jak mnoho znaků vaše dítě opravdu vidí, i když se zdá, že vám ne-
věnuje pozornost.

Tady je několik výborných strategií a taktik, které vám pomohou
zvýšit šance, že vaše dítě uvidí vaše znaky. Řada z nich pochází
z pozorování hluchých matek, které se snaží domluvit se svým dí-
tětem. Stejně jako se slyšící rodiče snaží zvýšit hlas, když chtějí
upoutat pozornost svých dětí, hluchí rodiče se snaží modifikovat své
znaky a používat další taktiky k upoutání pozornosti, když se do-
mlouvají se svým dítětem. Následující taktiky jsou skvělé pomůcky
k tomu, aby vaše dítě vaše znaky vidělo:

Získejte jejich pozornost slovy. Zavolejte na své dítě jménem
nebo oblíbenou přezdívkou: „Halo, dráčku, podívej se na maminku.“

Zaujměte jeho smyslu. Často se zdá, že se děti přeladí na jinou
vlnu, než má jejich rodičů, pokud jsou zaujaty něčím jiným. V ta-
kovém případě můžete použít nějaký jiný zvuk nebo jiný smyslový
stimul, abyste upoutali jeho pozornost.

- *sluch.* Hračka, která dělá hluk nebo hraje, je pro tento účel
výborná. Zatřeste chrasátkem, pusťte rádio nebo jezděte
po zemi hluchým autíčkem a vaše dítě se s největší prav-
děpodobností na vás otočí, aby to prozkoumalo, a tím

vám dává skvělou příležitost ukázat znak **CHRASTÍTKO**,
HUDBA, nebo **AUTO**.

- **Hmat.** Děti jsou stvořeny mimořádně citlivá na dotek a mají rády různé hmatové podněty. Dejte svému dítěti vychlazený kroužek na kousání a ukažte znak **STUDENÝ**, zatímco ho prozkoumává svýma rukama a ústy. Použijte smyslové znaky jako **TEPLÝ**, **HORKÝ**, **STUDENÝ** nebo **MOKRÝ**, když si hráete s vodou o různých teplotách nebo když ukazujete svému dítěti, že houpačky na hřišti jsou příliš horké, studené nebo mokré na to, aby si tam mohlo hrát. **VÍTR** je další vjem, který dobře upoutává pozornost. Zkuste pustit **VĚTRÁK** nebo vezměte dítě ven za větrného dne a použijte tento znak – nebo ukažte dítěti, co se stane, když foukáte do větrníku.
- **Zrak.** Zkuste použít hračku, která se pohybuje nebo bliká světly, abyste zaujali pozornost svého dítěte.
- **Chut.** Pro děti, které jsou už na to dost velké, může být jídlo úžasná motivace ke znakování! Zkuste použít různé pokrmy o různých teplotách, když vaše dítě jí. Díky misce **ZMRZLINY** velmi snadno naučíte znaky **ZMRZLINA** a **STUDENÝ**.

- **Čich.** Když znakováte o vůních, ať příjemných či nepříjemných, je to další výborný způsob, jak spontánně znakovat se svým dítětem. Asfaltování silnice, čerstvě posekaný trávnik a sušenky, které se pečou v troubě, poskytnou pro vaše dítě úžasnou příležitost se naučit nové znaky jako **CÍSTIT**, **SMRDÍ**, **TRÁVA** a **SUŠENKY**.

Využijte příležitosti. Někdy se stane, že se vy a vaše dítě na sebe vzájemně podíváte nezáměrně, bez nějakého zvláštního důvodu, čemuž Joseph Garcia ve své knize sign with your Baby říká „náhodný vzájemný pohled“. Když k tomu dojde, popadněte nějakou hračku, kterou máte v dosahu, nebo věc, která by mohla vaše dítě zajímat, a ukažte znak pro ni – například: „Chceš svůj **MÍČ** (nebo **KNIHU**, nebo **MEDVĚDA**)?“

Vyčkávejte. Někdy je nejlepší způsob, jak přimět dítě, aby se na vás podívalo, nedělat vůbec nic. Jestli se posadíte poblíž a budete sledovat, jak si vaše dítě hraje, občas se na vás samo podívá, jakoby vám chtělo říct: „Ještě se na mě koukáš?“ To je výborná příležitost znakovat o čemkoli, s čím si právě vaše dítě hraje. Například: „Ty máš **MEDVĚDA**. **MAZLIŠ** se s **MEDVĚDEM**?“

Reagujte na dítě pomocí znaku. Často během dne se na vás vaše dítě podívá pohledem, který říká: „Snažím se ti něco říct“ nebo

„Chci nějakou informaci.“ V takových chvílích se vaše dítě snaží komunikovat s vámi o něčem specifickém. To vytrváří skvělou příležitost ke znakování. Garcia říká tomuto pohledu „expressivní pohled“ – když vaše dítě chce vyjádřit nějaký pocit nebo se na něco zeptat. Představte si například situaci, že znakuje a zpíváte s dítětem písničku nebo hrajete hru a najednou přestanete. Vaše dítě by se na vás asi podívalo tak, že by to bezpochyby znamenal: „Hej, proč jsi přestal/a?“ Tohle je skvělý okamžik zeptat se ho a ukázat znak: „Chceš si JEŠTĚ hrát/zpívat?“ a potom pokračovat tam, kde jste přestali.

Sdílejte své zkušenosti spontánně. Často se vám stane, že se podíváte na nějakou věc zároveň se svým dítětem a pak se podíváte na sebe navzájem. Tomuto pohledu říká Garcia „zaměřený pohled“ a jakmile si jej jednou uvědomíte, všimnete si, že se vám to stává velmi často. Představte si třeba, že na procházce s vaším dítětem zakrálá přímo nad vaši hlavou vrána sedící na drátech. Právě děpodobně se podíváte nahoru a potom na sebe navzájem, jakoby jste si řekli: „Slyšel/aš to taky?“ Toto je výborná příležitost říci a znakovat **SLYŠET** a ukázat na vránu a říci a znakovat **PTÁK**.

Fyzický kontakt. Videonahrávky hluchých matek, které komunikují se svými dětmi, ukazují, jak se tyto matky aktivně snaží získat pozornost dítěte jemným, ale vytrvalým poklepáváním na

ručičku nebo jinou část těla. Když poklepete na ruku svému dítěti ve chvíli, kdy chcete, aby na vás znakovalo, připomenete mu tím, že od něj chcete něco, co má udělat rukama. Můžete je také plácnout nebo škrábnout, abyste získali jeho pozornost – například když je tuknete prstem do tváře, často se na vás potom otočí.

Umožněte dítěti, aby vidělo objekt a váš znak zároveň. Nejdivě asi zjistíte, že tohle se snaže říct, než udělá. Dříve jsem vás instruovala, abyste znakovali blízko svého oblíbeného, v zorném poli dítěte. S mimikou ale tuhle dvě věci nejdou vždycky dohromady. Děti neocení, že jim přerušujete jejich hru a chcete získat jejich pozornost k tomu, abyste je naučili znaky. Chytří rodiče se naučí přizpůsobit své znakování tak, aby děti mohly vidět znak i odpovídající objekt během své hry.

Zde jsou nějaké taktiky, jak si hrát a zároveň komunikovat s dítětem:

Znakujte na těle dítěte. U některých znaků je znakování na těle vašeho dítěte, aby dítě mělo přímý vjem znaku, právě tak efektivní, jako když mu znak ukážete. Znak **MAZLIT SE** a **JEMNĚ** je pro to skvělý příklad: když si vaše dítě hraje s kočkou, můžete mu říct, aby se

MAZLILLO s kočičkou nebo aby jí pohladilo **JEMNĚ**, a to tak, že pohladíte jeho ruku místo své (pohlazení předloktí je znak pro **MAZLIT SE/JEMNĚ**.) Vaše dítě se tak nepotřebuje dívat, co se to s jeho rukou děje, a jeho pozornost může být stále věnována kočce. Další znaky, které takto fungují, jsou **MEDVĚD**, **KRÁVA**, **PES** nebo **TELEFON**.

Můžete znak mezi dítě a hračku nebo objekt, který je právě zajímavá. Můžete znakovat ze strany nebo dát ruce kolem dítěte. Toto funguje se znaky, které vyžadují pouze užití rukou, jako je třeba **MÍČ**, **BOTY** nebo **JEŠTĚ**.

Podějte věc dítěti. Vezměte věc, která dítě zajímavá, přineste si ji před sebe, udělejte příslušný znak a předmět podějte dítěti. Jeho oči budou sledovat objekt dost dlouho na to, abyste udělali znak a podali věc zpátky dítěti. Můžete si podávat takto věci i opakovaně, znakovat jméno věci a také **PROSÍM**, **DĚKUJU** atd.

Kapitola 10

Pozitivní upevňování znaků

První pokusy miminek o znakování jsou často neurčité a snadno je přehédnete. Rodiče mi často říkají, že mají dojem, že jejich dítě znakuje, ale nejsou si tím jisti. Jestli vaše dítě tleská pokaždé, když sní své jídlo, velmi pravděpodobně tak ukazuje svojí variantu znaku **JEŠTĚ**. (O *příbližných znacích* si promluvíme více v následující kapitole.)

Když vaše dítě udělá pohyb, který vám připomíná nějaký znak – i když vám může připadat, že to bylo náhodou – určitě na něj odpovězte právě tak, jako by to byl zamýšlený znak. Je velmi důležité pozitivně upevňovat dětské snažení o znakování – pokud to nebyl znak, neztratíte nic. Pokud to ale opravdu byl pokus o znak, pak právě odpovědí sdělujete svému dítěti jednu velmi důležitou věc: že to, co dělá, je správné a že si všimáte jeho pokusů o komunikaci.

Když se vaše dítě učí poprvé znaky, snažte se je odměnit za jeho snahu jakýmkoliv způsobem. Když na vás dítě znakuje **JIST**, zkuste mu dát sušenku nebo několik cereálních kroužků, i když ještě není čas na svačinu. Když znakuje **MLÉKO**, dejte dítěti malou lahvičku nebo je nechte pár minut pít z prsu. Děti, které mají pozitivní zpětnou vazbu na své rané pokusy o znaky, si uvědomí dříve sílu znakování a budou se snažit znakovat častěji.

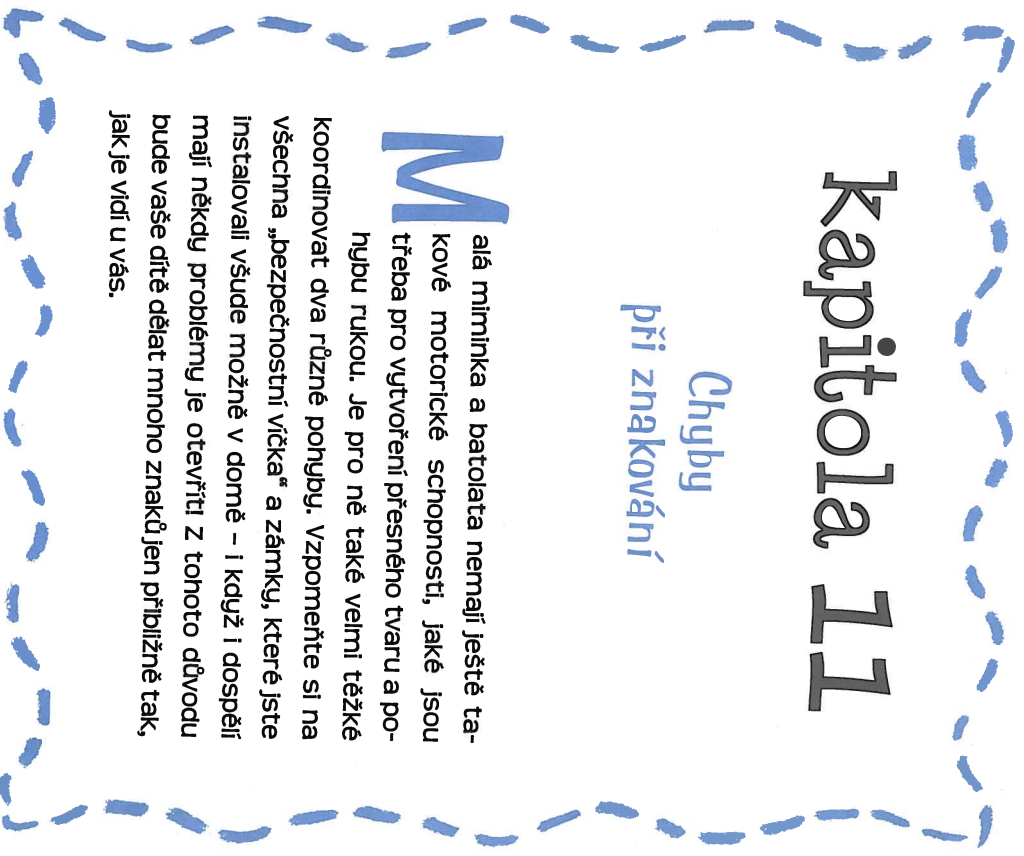
Ale co když vaše dítě neudělá znak dokonale? To je téma následující kapitoly.

Kapitola 11

Chyby při znakování

Malá miminka a batolata nemají ještě takové motorické schopnosti, jaké jsou třeba pro vytvoření přesného tvaru a pohybu rukou. Je pro ně také velmi těžké koordinovat dva různé pohyby. Vzpomeňte si na všechna „bezpečnostní víčka“ a zámků, které jste instalovali všude možné v domě – i když i dospělí mají někdy problémy je otevřít! Z tohoto důvodu bude vaše dítě dělat mnoho znaků jen přibližně tak, jak je vidí u vás.

Některé běžné tvary rukou pro miminka jsou:

- Zdvížený ukazováček
- Otevřená dlaň se všemi prsty nataženými
- Natažené čtvyři prsty
- Zavřená pěst

Například může vaše dítě tleskat nebo bouchat o sebe pěstitkami nebo se dotýkat ukazovákem dlaně druhé ruky, aby znakovalo **JEŠTĚ**, spíše než udělá přesný tvar spojených prstů, jako pro písmeno O. Když používáte znaky s náročným tvarem prstů, jako pro Y (sevěřená pěst a natažený palec a malíček) jako např. u znaků **MÁM TĚ RÁD**, **HRÁT SI**, nebo **LETADLO**, vaše dítě může použít prostě otevřené dlaně, jako by mávalo.

Vaše dítě také asi bude mít problém koordinovat pohyb při znaku s přesným tvarem rukou a často bude dělat mnohem větší pohyb nebo je naopak vypustí úplně. Například pro znak **HOTOVO** může vaše dítě mávat celými pažemi místo toho, aby jen rychle otočilo dlaně. Když bude znakovat **KOČKA**, možná se jen dotkne své tváře a pohyb, který naznačuje „kočičí vousy“, zcela vynechá.

66

Protože v mnoha z prvních pokusů vašeho dítěte o znakování bude dítě používat těchto několik jednodušších tvarů rukou, mnoho znaků bude vypadat stejně. To vás může frustrovat, ale zde je několik tipů, jak poznat význam takových znaků:

- **Místo:** Vaše dítě možná bude používat otevřenou dlaň, aby znakovalo **KRÁVA** vedle hlavy, **LETADLO** nad svou hlavou, **MÁMA** před tváří a **MÁM TĚ RÁD** vede tváře. I když je tvar rukou stejný, místo znaku mění význam.
- **Pohyb:** Vaše dítě možná použije stejný tvar rukou, ale různý pohyb, kterým vám dává dodatečnou nápovědu, co znak znamená. Možná bude mávat otevřenými rukama před svým tělem ve významu **HRÁT SI**, pleskne stejně otevřenými rukama ve významu **MÍČ** a bude mávat otevřenými rukama dopředu a dozadu ve významu **HOTOVO**.
- **Pohled:** Na co se vaše dítě dívá? Možná je to věc, kterou chce **JEŠTĚ**, nebo je to věc, kterou znakuje.
- **Kontext:** Rozhlédněte se, odhadněte situaci a zkuste hádat. Důležité je, že pozitivně odpovídáte na snažení vašeho dítěte. I když se vám to pokaždé nepodaří správně poznat,

67

Vaše dítě bude vědět, že mu věnujete pozornost a že jste šťastní a hrdí na to, že se s vámi snaží komunikovat.

Když vaše dítě dělá jen přibližný znak nebo si vytvoří svoji vlastní verzi znaku, určitě nepřestávejte znakovat správnou verzi, protože tím dáváte dítěti opakovaně příležitost, aby vidělo správné provedení znaku, kterého chcete dosáhnout. Časem se obratnost dítěte zlepší a jeho znaky budou podobnější vašim. Když se to nestane, nevaďte. Vy víte, co vám vaše dítě chce říct, a to je to, co je skutečně důležité.

Používání nesporárných znaků

Někdy se stává, že děti příliš generalizují význam znaků. Například když vaše dítě bude chtít **MILÉKO** a pochopí, že když otevře a zavírá pěstičku, tak dostane to, co chce, bude možná zkoušet znakovat **MILÉKO** pro cokoli, co bude chtít. Jinými slovy, **MILÉKO** znamená **CHCI**. (Některé děti také používají ve významu „chci“ znak **JEŠTĚ**.)

Když vaše dítě takto přehnaně generalizuje, můžete toho využít a ukázat mu oba znaky, ten, který špatně používá, a vhodnější znak ve správném kontextu. Například, když vaše dítě znakuje

JEŠTĚ, ale ve skutečnosti chce **JÍST**, můžete říct: „Chceš něco **JÍST**?“ a dejte dítěti několik obilných kroužků. Počkejte, až je dojí, a potom se zeptejte: „Chceš **JEŠTĚ**?“

Někdy se vám může jen zdát, že vaše dítě používá nesprávný znak, ale uvědomte si, že dítě vídí mnoho věcí, kterých si my dospělí nevšimneme. Jednou jsem šla se sirenou do bazénu a sirena mi pořád ukazovala znak **PTÁK**. Prohlédla jsem si stěny a hledala jsem nějaký obrázek ptáka. Když jsem žádný nenašla, řekla jsem sireně: „Tady nejsou žádné ptáčkové. Ptáčkové jsou venku.“ Sirena ale trvala na svém a znovu mi ukázala znak **PTÁK**. Nakonec jsem se zeptala: „A kde je ten **PTÁK**?“ Ukázala na sportovní tašku celkem daleko na kraji bazénu. Když jsem se pořádně podívala, všimla jsem si, že má na sobě malou nálepku s obrázkem papouška. Našla jsem sireniného **PTÁKA**.

Sirena také objevila tři **KOŤÁTKA** (**KOČKY**), které drží závěsy nad maminčinou a tatínkovou postelí. Popravdě řečeno, měly to být svazky břectanu, ale teď když si lehnu do postele, nevidím nad sebou už nic jiného, než tři koťátka, která tam viděla sirena.

Jindy zase sirena znakovala **MĚSÍC**, když chtěla popsat srpkovitý tvar suchého listu eukalyptu, který se houpal zachycený v pavoučí síti. Sarmozřejmě věděla, že to není Měsíc, ale vypadalo to podobně. Tenký, zlatě se třpytící Měsíc, který se jemně chvěje ve vánku – Měsíc, jak jej dospělí nemohou vidět bez pomoci očí svých dětí.

A vězte, že někdy vás může to, jak děti používají znaky v širokém významu, přivést k výbuchu smíchu. Jednou v létě jsme s rodinou pobývali v malém penzionu, kde jsme se ubytovali, když jsme byli na svatbu mojí sestry v Severní Kalifornii. V přízemí byla velmi romantická otevřená restaurace, přes kterou jednoho časného rána přecházeli siréna se svým tatínkem. Když procházeli kolem jednoho stolu, kde seděla svůdná dáma s velmi hlubokým dekoltem, siréna si ji prohlédla a potom, když procházeli okolo, ukázala několikrát znak **MLÉKO**. Manžel prý málem výbuchl smíchy hned na místě. Když přišli k nám na pokoj, trvalo mu ještě dobrých deset minut, než se přestal smát a byl schopen mi vyprávět, co se vlastně stalo.

Kapitola 12

Vlastní znaky

Když stále opakují, že je výhodné používat znaky ASL (American sign Language), jsou případy, kdy je praktické udělat si nějaké vlastní znaky. Vlastním znakům se také říká „domácí znaky“ a používají se i v rodinách hluchých lidí – ačkoliv se od nich často upouští, když děti začnou chodit do školy. Možná máte babičku a také chůvu, se kterými tráví dítě hodně času, a tak potřebujete různé znaky pro každou z nich. Můžete proto používat znak **BABIČKA** pro

babičku a pro chůvu **BABIČKA • N**,
které ukážete poblíž svého srdce.

Nebo máte třeba dva psy nebo tři
kočky. Můžete je odlišit tak, že ukážete znak

PES nebo **KOČKA** • první písmeno jeho nebo jejího
jména. Jindy zase budete mít příležitost k učení
v nějakém kontextu a nebudete ji chtít propášt.

I když budete s sebou nosit malý slovníček znakové
řeči, což vám vřele doporučuji, žádný slovník neobsahuje slova pro úplně
všechno. Například moje rodina žije velmi blízko světověznámé zoo v San
Diegu a velkého mořského akvária Sea World Adventure Park – chodím
tam se sirenou poměrně často, a proto musím občas vytvářet vlastní
znaky pro exotičtější druhy zvířat.

S tím, co již bylo řečeno, bych vás ráda varovala před tím, abyste si
vytvářeli příliš mnoho vlastních znaků – a když už je vytváříte, zazna-
meňte si je tak, abyste jim přišťřte porozuměli nejen vy, ale i další lidé,
kteří se starají o vaše dítě. Když to neuděláte, pak vlastní znaky snadno
zapomenete... ale vaše dítě je nezapomene. Když se to vám tohle stane,
budete se cítit opravdu hloupě, věřte mi. Sirena by se pokoušela mi říct
něco o našem vjetu do zoo a já bych si zanic na světě nebula schopna
vzpomenout, jaké zvíře to bylo. Podívala by se na mě, jako by se snažila
říct: „To si to vymyšlíš jen tak, nebo co?“ Ajajaj! Vaše roční dítě vás na-
chytalo na švestkách!

72

Malé děti si také občas vytvářejí vlastní znaky, což je přirozené pro
všechny děti, ať znakuji, nebo ne. Například sirena si vytvořila vlastní
znaky pro **PEŘIŇKA** a **OTEVŘÍT** (například **OTEVŘÍT** skleničku s jidlem). Její
vlastní znaky byly tak neuvěřitelně expresivní, že jsme se rozhodli je
používat místo původních znaků ASL.

Když vaše dítě vytvoří svůj vlastní znak, můžete se rozhodnout, že
jej přijmete a budete normálně používat, nebo můžete odpovědět tím,
že řeknete slovo a ukážete dítěti správný znak podle ASL. Stejně, jako
když dítě dělá znaky jen přibližně, platí, že když stále znovu a znovu uvidí
vaši správnou verzi znaku, začne se jeho znak blížit vašemu. Když se
rozhodujete, jestli užívat vlastní znak, zvažte, jaký efekt – pokud vůbec
– bude mít používání vlastního znaku na život vašeho dítěte.

Například když vaše dítě chodí do školky nebo do jeslí, kde se pou-
ívá znaková řeč pro miminka, pravděpodobně nebude mít problém
s tím, když používá vlastní znak pro **MOŘSKÁ VYDRA**, protože ve školce
na mnoho mořských vyder asi nenarazí. Nicméně pokud bude používat
vlastní znaky pro věci jako je **ČURAT**, **POMOC**, **JÍST** nebo třeba jen **KRÁVA**,
může mu to způsobit řadu nedorozumění nebo dokonce frustraci ze
školy. Problémy mohou způsobit i vlastní „mazlivé“ znaky jako **PEŘIŇKA**
a **DUDLÍK**. Prostě je nejlepší držet se správných znaků ASL pro všechny
běžné rutinní věci a činnosti, stejně jako pro věci, které jsou pro vaše dítě
důležité. Hlučné nebo těžce nedoslýchavé děti (nebo děti, které mají hlu-
ché či těžce nedoslýchavé příbuzné nebo blízké přátele) by se měly vždy
držet přesných znaků ASL, aby předešly nedorozumění.

73

Občas se mě rodiče ptají, jestli je ještě možné změnit vlastní znak za přesný znak ASL, když už své dítě naučili vlastní znak. Musela jsem totéž děla mnohokrát se svým vlastním dítětem a z vlastní zkušenosti mohu říct, že když je znak změněn později ve hře, nezpůsobí to žádné dlouhodobé zmatky, protože miminka a batolata jsou mimořádně přizpůsobivá. Prostě řekněte a ukážete svému dítěti, že máte nový znak pro nějakou věc či činnost a začněte jej používat namísto původního znaku. Dítě se tomu brzy přizpůsobí, a to stejně v případě, kdy si vytvořilo vlastní znak a vy je chcete naučit správnou verzi, jako v případě, když celá rodina používá nejdříve slova z „miminkovské řeči“ a později přejde na slova dospělých. Samozřejmě je jednodušší naučit správnou ASL verzi znaku už napoprvé kdyžoliv je to možné, takže nepodceňte schopnosti svého dítěte. Starší batolata a předškolní děti se mohou dokonce naučit hláskovat slova prstovou abecedou!

Kapitola 13

Stanovení hranic

Časem bude vaše dítě šťastné a s entuziasmem používat znaky, aby došlo uspokojení svých potřeb: Když bude chtít nakojit, usměje se na vás a ukáže vám znak MILĚKO; když bude chtít něco otevřít, ukáže vám znak POMOC ještě předtím, než by se začalo trápit a vztekat. Většina těchto situací se obejde bez slz, jenže co když už je čas skončit s kojením ve 2 hodiny v noci? I když chcete posílit rané pokusy vašeho dítěte o znakování

pozitivní odpovědi na jeho žádost, dříve nebo později objeví vaše dítě krutou pravdu: *Když umí ukázat znakem, co chce, neznamená to ještě, že to vždycky dostane.*

Když jsem se rozhodla přestat kojit Sirenu ve 2 hodiny v noci, málem mi to zlomilo srdce. Vešla jsem tehdy do jejího pokoje, ona stála ve své postýlce a zoufale ukazovala znak **MLĚKO**. Za chvíli se ke znakování přidal pláč a já si uvědomila, že by možná bylo jednodušší, kdybych mohla předstírat, že nevím, co chce. Naštěstí tato fáze byla jen krátkodobá a výhody dalece převážily tehdejší trápení.

Když vaše dítě zná znak pro nějakou věc, je zcela rozumné a nezbytné, aby rodiče stanovili hranice. Když vaše dítě znakuje například **JÍST**, můžete mu odpovědět a znakovat: „Vidím, že znakuješ **JÍST**. Budeme **JÍST** už brzy. Ale teď se pojďme podívat na tuhle **KNIHU**.“ Když odpovíte tímto způsobem, potvrzujete dítěti, že bere jeho žádost na vědomí, ale nespíníte mu ji. Také mu zrcadíte jeho znaky a nabízíte (a znakuje) jinou alternativu jeho žádosti.

Děti budou zkoušet, kde jsou hranice, a budou to dělat tak dlouho, dokud jim je neukážete. Znakující děti opravdu chtějí vědět, jestli jim znakování vždy přinese to, co chtějí, takže užíváním znaků, jako je **SPOLU**, **STOP**, **OPATRNĚ**, **NE** a **SEDĚT** jim pomůže zjistit, kde jsou hranice, a dáte jim tak možnost, jak mohou vjiádřit hranice samy. Například dítě, které umí znakovat **STOP** a **SPOLU**, bude v kontaktu s jiným dítětem mnohem méně pravděpodobně druhé dítě bít nebo kousat. V mateřských školách nebo jeslích, kde se používá

znaková řeč pro miminka, zjistili, že významně ubýlo agresivního chování mezi dětmi.

I když znakování značně snižuje množství frustrace, slz a záchtavů vzteku, které prameni z neschopnosti komunikovat, nedokáže zcela zamezit „scénám“. Vaše znakující batole může dostat stejný záchtav vzteku, když nebude po jeho. Na to lék ještě nikdo nevymyslel!

Kapitola 14

Kombinování znaků

Jak se bude postupně znakový slovníček vašeho dítěte rozšiřovat, bude moci časem kombinovat dva i více znaků do minivět. Toto je důležitý milník v jazykovém vývoji vašeho dítěte a rozvíjí jeho schopnost vyladřovat stále více komplexnější myšlenky a pojmy.

Vaše dítě bude například často kombinovat znak **JEŠTĚ** s čímkoliv, co si přeje **JEŠTĚ: JEŠTĚ • SUŠENKA** nebo **JEŠTĚ • MLÉKO**. Nicméně kombinace

jako HORKÝ + NE + SAHAT nebo MÍČ + HRÁT SI + TÁTA opravdu posou-
vají znakování na vyšší úroveň. V tomto stádiu je již vaše dítě
schopno rozeznávat slova a užít je ve správném kontextu – a je-
diné, co mu ještě chybí, je, aby se aktivoval jeho mluvní aparát, a už
bude mluvit!

Když vaše dítě začne mluvit, bude kombinovat mluvená slova
se znaky. Bude pravděpodobně kombinovat slova, která umí říci, se
znaky pro slova, která ještě říci neumí, například: „Pipi“ + NAHOŘE
nebo KDE + „táta“. Když vaše dítě začne tonle dělat, uvědomíte si, že
komunikuje už tak efektivně, že si nezapamatujete, které slovo
řeklo a které znakovalo!

Vaše dítě také bude používat znaky proto, aby objasnilo nebo
zdůraznilo význam slov v této první fázi mluvení. Když začne mlu-
vit, budou jeho první slova znít podobně jako například slova „táta“
a „teta“. Když používá znaky pro ujasnění významu, předejde tak
frustraci z nepochopení a dodá mu to odvahy mluvit stále více.

Kapitola 15

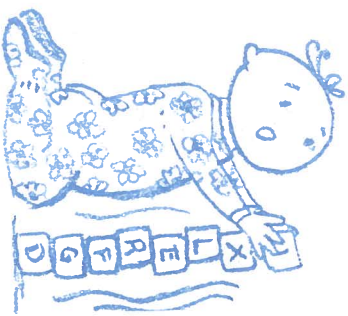
Kameny
úrazu

Postupem času si možná všimnete, že ně-
které problémy vám stále kříží cestu. Tato
kapitola se zaměřuje na to, jak se vyrovnat
s typickými kameny úrazu při užívání zna-
kové řeči pro děti.

Začali jste s příliš málo znaky

Rodiče, kteří začnou s příliš málo znaky, to dělají z obavy, aby dítě nezmátli nebo nepřetížili příliš mnoha znaky najednou. Nemějte obavy: pokud jste důslední ve znakování slov, která jste si vybrali, vaše dítě nebude přetíženo příliš mnoha znaky, které mu ukazujete. Faktem je, že děti, které vidí více znaků, je pochopí obecně daleko rychleji.

Znovu můžeme přirovnat učení se znakům k učení se mluvit. Copak byste řekli svému partnerovi: „Tak miláčku, budeme na dítě používat jen tahle tři slova a až se je naučí říkat, přidáme další – nechceme přece naše dítě přetížit příliš mnoha slovy.“ Samozřejmě, že ne! Mluvíte na dítě a čtete mu co nejvíce, a čím více to děláte, tím lépe a rychleji probíhá jeho jazykový vývoj. Hluší rodiče znakuji každé slovo a pořád – a jsou jejich děti zmatené? Nikoliv. Tyto děti ve skutečnosti začínají znakovat mnohem dříve než děti ze slušičích rodin, protože se učí znakovat zcela obklopeny znaky.

Když začnete s příliš málo znaky, nebudete znakovat dostatečně, aby vám to bylo přirozené a pohodlné a abyste si na znakování zvykli. Vaše dítě si nezvykne dívat se na vás, když znakuje, a nebude mít příležitost se znaky naučit, když mu je nebudete opa-

kovaně ukazovat. Jak je řečeno v kapitole 7, volba tří až pěti znaků pro věci, které vidíte a často děláte každý den, vám zajistí, že je můžete opakovat často během normálního denního programu vašeho dítěte.

Začali jste s příliš mnoha znaky na to, abyste byli důslední

Jakmile přijdete na to, jak zábavné a snadné je znakovat, možná budete v pokušení začít používat najednou všechny znaky v této knižce. Když ale začínáte úplně poprvé, není dobré si ukousnout větší sousto, než můžete sníst. Zkuste začít s 6-10 znaky a potom postupně přidávejte další, když se na to cítíte připraveni a použijte jich tolik, kolik jste si schopni pohodlně zapamatovat a důsledně používat. Čím důsledněji používáte znaky, tím rychleji si vaše dítě začne uvědomovat spojení, které je mezi znaky a věcí, kterou představuje.

Co si asi vaše dítě pomyslí, když mu ukážete znak MLĚKO jen občas a ne vždy, když mu je nabízíte? „Co to máma dělá s rukou?“ bude se ptát samo sebe překvapeně. „Má to co dělat s mlékem? Ne, to ne, vždyť minule, když mě kojila, to nedělala.“

Vaše dítě si utvoří spojení daleko snadněji, když budete znakovat důsledně. Samozřejmě, že nikdo si nemůže vzpomenout úplně po-

každé, když má znakovat – dokonce ani já ne – takže se netrapte, když občas zapomenete. Vaše dítě na to jednou přijde, i když budete znakování trochu odbývat.

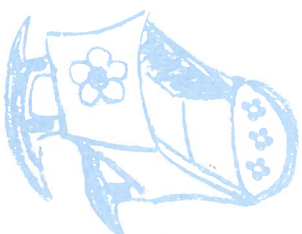
Předčasně uspokojivá potřeba dítěte

Protože často můžete říci, co vaše dítě chce, i bez znakování, můžete sklouznout k přehnanému předvádění jeho potřeb. Všimnete si, že hromádka cereálních kroužků na stolek vysoké židle vašeho dítěte je pruč a dítě začíná trochu fňukat – zcela jasně chce **JEŠTĚ**. Protože chcete zabránit tomu, aby situace eskalovala pláčem, přinesete dítěti rychle další. Ale jestli jste už předtím pracovali na znaku **JEŠTĚ**, můžete nejprve zkusit dát dítěti nějaké nápovědu a povzbuzení, aby zjistilo, co má příště dělat, aby jeho potřeba byla uspokojenu.

Zeptejte se například svého dítěte: „CO chceš? Můžeš mi to ukázat rukama? (Dotkněte se jeho rukou.) Chceš **JEŠTĚ**?“ (Ukažte znak **JEŠTĚ**.) Potom mu dejte několik kroužků, ať už odpovídá na vaše snažení, nebo ne. Můžete také zkusit zformovat jeho ruku do tvaru znaku, pokud vás nechá – ale měli byste toho nechat, pokud se vám zdá, že to dítěti není příjemné, protože pro vás oba by mělo být znakování příjemné a zábavné.

Nepoužívejte motivující znaky

Musím znova zdůraznit, jak je velice důležité používat znaky, které jsou motivující pro vaše dítě. Pokud vaše dítě nebude cítit silnou potřebu nebo touhu něco sdělit, bude pro to používat znak s daleko nižší pravděpodobností. Znak, který vám vaše dítě ukáže nejdříve, budou ty, které naprosto nutně chce sdělit. (Více o této problematice viz kapitola 7.)

Sirena rada znakuje príbeh se svou sestřenicí
Ruby a tetou Susan.

Kapitola 16

Znakování s pečovateli,
rodinou a přáteli

Každý, kdo se stará o vaše dítě nebo se s ním pravidelně stýká, by měl být zapojen do znakování. Čím více a lépe zapojíte do znakování všechny, kdo o dítě pečují, rodinu a přátele, tím lépe dítěti znakování půjde.

Znakování s rodinnými příslušníky

Někdy se rodiče dostanou do sporu s ostatními členy rodiny. Nedokonale informovaní prarodiče v dobrém úmyslu mohou být přesvědčeni, že dítě, které používá ke komunikaci svoje ruce, se stane „příliš líným“ na to, aby začalo mluvit. Nebo váš partner se může obávat, že když bude vaše dítě znakovat, budou ho ostatní považovat za „pomalé“ nebo postižené. Někteří otcové neberou myšlenku na znakování s dítětem vážně nebo ji považují za něco, co je jen „ženská záležitost“.

Může být velmi těžké přesvědčit tyto lidi, když už mají nějaký negativní předpoklad nebo jsou pasivní, ale opravdu skvělý způsob, jak je získat, je přivést je na kurz znakové řeči pro miminka nebo jim ukázat instruktážní video, kde jsou děti, které znakuji.

I skeptičtí členové rodiny se pravděpodobně nechají přesvědčit, když uvidí, že vaše dítě začalo znakovat – nebudou moci odolát možnosti mít s dítětem tento blízký komunikativní vztah.

Znakování a sourozenci

Ať už jste se starším dítětem používala znaky či ne, starší bratr nebo sestřička milují, když se mohou učit znaky a potom jim učit

88

nové miminko. Je to skvělý způsob, jak může starší sourozenec komunikovat s miminkem, které je ještě příliš malé na „hraní“, a miminka mají tendenci být fascinována vším, co dělá jejich starší sourozenec. Pomoc při učení mladšího sou-

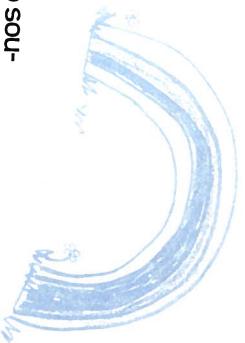
rozence znakovat je důležitý úkol pro starší sestru nebo bratra a je to něco, nač mohou být opravdu pyšní! Mohou znakovat při hraní nebo když jsou maminciny nebo tatíncovy ruce plně přebalování, krmení nebo řízení auta. Děti předškolního věku mohou dokonce „číst“ pohádky, když znakuji obrázky v knižce, zatímco děti školního věku mohou číst doopravdy a znakovat různá slova. Znakování má mnoho výhod pro starší děti. Dokonce, i když už děti umí mluvit, znakování jim pomáhá zlepšit jejich jazykové schopnosti, zlepšuje slovní zásobu, hláskování a čtení. Takže pokud máte doma nové miminko, vaše starší děti se nadchnou pro znakování a to je dobře!

Znakování v jeslích a ve školce

Mnoho rodičů by rádo znakovalo se svými dětmi, ale mají obavu, jak bude znakování zapadat do programu jeslí nebo školky. Pokud vaše dítě bude trávit většinu dne v péči někoho jiného, pak by tento pečovatel nebo pečovatelé měli být také zapojeni do znakování.

89

Mnoho jeslí a školek začíná používat znakování jako nejdílnou součástí svého denního programu. Učitelé malých dětí, kteří sledují moderní výzkum na poli dětského vývoje, dobře vědí, že znakování dělá život snazší a šťastnější nejen pro děti, ale i pro všechny ostatní, kteří se o děti starají. Ve skutečnosti mě pravidelně někdo žádá, abych přednášela o znakové řeči pro miminka pro velké skupiny vychovatelů a odborníků na rané dětství, a často také dávám soukromé lekce pro rodiče a zaměstnance jeslí a školek.

Když hledáte jesle nebo školku pro svoje dítě, začněte brzy a zeptejte se ředitelů, zda se při péči o dítě používá znaková řeč pro miminka. Když odpoví, že nikoliv, zeptejte se, zda budou ochotni se jí naučit a používat znaky s vašim dítětem. Pokud ještě nikdy neslyšeli o znakování se slyšícími dětmi, můžete vysvětlit jeho přínosy, půjčit jim tuto knížku, říct jim o kurzech znakování pro miminka v okolí nebo jim nabídnout vhodné video (pokud je máte).

Občas se stane, že narazíte na člověka, který je neústupný nebo dokonce nepřátelský myšlence znakování se slyšícími dětmi, obvykle proto, že nemá správné informace nebo vzdělání v tomto oboru. Pokud jste v situaci, že člověk zodpovědný za jesle či mateřskou školku nemá pochopení pro znakování s dětmi, prostě ho škrtněte ze seznamu možných pečovatelů o vaše dítě. Podle mé zkušenosti to jsou lidé, kteří nechtějí pro děti to nejlepší. Výhody, které znakování přináší, jsou prokázané, ale někdy prostě starého psa novým kouskům nenaučíte. Někteří organizátoři programů pro

děti jsou tak ponořeni do papírování, že nestihnají sledovat nejnovější výzkum a poznatky v oboru raného dětského vývoje... a ani se o to nesnaží.

Chůva je skvělou alternativou, pokud si ji můžete dovolit. Mladé chůvy a au-pair jsou často nadšené, přijímají nové myšlenky a touží zvýšit si svoji kvalifikaci dalšími vzděláními; starší zkušené chůvy zase mají tolik zkušeností s výchovou dětí, že velmi dobře chápou výhody znakování. Popravdě, když jsem měla informační stolek nebo stánek v dětském obchodě nebo na setkání rodin, lidí, kteří ke mně chodili nejvíce, byli často starší rodiče, adoptivní rodiče nebo pěstouni (kteří jsou obvykle postarší) a prarodiče. Tito lidé strávili kolem dětí dost času na to, aby si opravdu byli vědomi, jak velké výhody znakování ve skutečnosti nabízí.

Když děláte pohovor s možnou budoucí chůvou nebo paní na hlídání svého dítěte, věnujte nějaký čas tomu, abyste jí detailně objasnili, jak znakováte se svým dítětem, ukažte jí video nebo nechte dítě znakování předvést, pokud to bude možné. Označte v této knižce zřetelně znaky, které dítě používá, aby je každý, kdo dítě hlídá, mohl snadno nalézt. Můžete také vybrané znaky z této knížky okopírovat a připevnit je v určitých místech, například znaky týkající se jídla připevnit v okolí dětské jídelní židličky. Komplet sign with your Baby obsahuje právě pro tento účel speciální zalaminované plátky znaků na různá témata.

Znakování s přáteli a vrstevníky

Rodiče se mě často ptají, zda malé děti budou používat znaky ke komunikaci spolu navzájem. Já a Sirena jsme byly členky jedné skupiny matek s dětmi už od doby, kdy bylo Sireně několik týdnů. Většina dětí byla narozena v rozmezí několika měsíců a většína matek, včetně mě, znakovala se svými dětmi. Zpočátku jsem se těšila na to, jak budu sedět na hřišti a sledovat, jak moje malá bude konverzovat svýma malýma rudičkama. Jak jsem však zjistila, malé děti nestojí příliš o vzájemnou konverzaci. Když si hrají, jedná se o *parallelní hru*, což znamená, že si každé dítě hraje samo vedle jiných dětí raději, než aby si hrálo spolu s ostatními. Malé děti ve skutečnosti daleko více baví komunikovat s dospělými. Možná je to přirozený způsob matky přírodu, aby takzvané „slepý nevedl slepě“. Ať už je to způsobeno čimkoi, neočekávejte, že na sebe budou děti hodně znakovat.

Občas jsem ovšem já i ostatní maminky v naší skupině byly svědky několika případů znakování mezi dětmi. Když byla Sirena tak malá, že ještě ani nechodila, jedna maminka a já jsme viděly, jak Sirena znakuje několikrát **MILĚKO** na malého synka této maminky. Opět dvě jsme v té době ještě kojily, tak nás to velmi pobavilo. Co to Sirena dělá - doporučuje snad moje mléko jinému dítěti? „Hele, měl bys ochutnat mléko mojí maminky. Je nejlepší!“

Když se z dětí naší skupiny stala z kolenců batolata, byla jsem svědkem už více případů jejich vzájemného znakování. Některé se například naučily používat znak **SPOLU**, místo toho, aby prostě jen sebrali hračku jinému dítěti. Občas si také znakovaly o hračkách, se kterými si hrály, nebo o společných zkušenostech. Kromě toho mnoho maminek vubízelo děti, aby znakovaly **PROŠTĚM**, **PROMIŇ** a **DĚKUJU** na ostatní děti (i dospělé), když pro to byla vhodná situace.

Když Sirena začala poprvé používat znaky, obávala jsem se, že bude smutná, když bude znakovat na nějaké dítě, které jí neurní znaky odpovědět. Bulo mi líto, když Sirena přišla k nějakému dítěti, ukázala mu znak **HRAŤ** si a odpovědí jí byl jen nechápavý pohled. Ted' už sice urní mluvit, ale já jsem si uvědomila, že to bylo chování, které je běžné pro miminka a batolata - nemají prostě ještě pořádně usazené sociální dovednosti. Sirena ted' přijde k dítěti, které nezná, a řekne mu: „Ahoj, já jsem Sirena. Chceš si se mnou hrát?“ (A pořádek často - častěji než opačný případ - jí znovu odpoví jen stejný nechápavý pohled.)

Toto vede k nevyhnutelné otázce: Co se stane se znakováním, když se dítě naučí mluvit? To je téma celé příští kapitoly.

sirena ve věku 3 let znakuje JEŠTĚ.

Kapitola 17

Když už dítě
umí mluvit

Bude moje dítě ještě znakovat, až se naučí mluvit?“ To je obvyklá otázka, na kterou se ptají rodiče na mých lekcích. Obecně řečeno, děti používají nástroje, které mají, tak dlouho, dokud je potřebují. Když se naučí mluvit, nastane určité přechodné období, kdy dítě mluví a zároveň znakuje.

Například dítě, které umí znak **JEŠTĚ**, bude tento znak používat v předřečové komunikaci a pravděpo-

dobře jej bude používat i v době, kdy začne zkoušet vyslovit slovo ještě. Bude používat znak, aby ujasnilo význam vysloveného slova tak dlouho, dokud si nebude jisté, že už mu jasné rozumíte. Nakonec vaše dítě přestane znak **JEŠTĚ** dělat, ale možná ho použije někdy pro zdůraznění.

Kdybych například mýla nádobí nebo dělala nějakou jinou práci a moje dcera by mi oznámila: „Maminko, chci **JEŠTĚ** džus!“, tak pokud bych okamžitě nestáhla gumové rukavice a neběžela jí dát džus (což bych neudělala), sřena by mi dala ruce před obličej a řekla a znakovala by na mě několikrát **JEŠTĚ**, jakoby řikala: „Možná mě neslyšíš, tak ti musím ukázat: Já chci **JEŠTĚ**!“

Někteří rodiče doufají, že jejich děti budou znakovat dál, a budou tak umět druhý jazyk, ale děti dělají to, co dělají jejich rodiče a později jejich vrstevníci. Jestli budete nadále mluvit a zároveň znakovat, možná vaše dítě bude dělat nějaký čas totéž. Nicméně většina slyšících rodičů má tendenci přestat znakovat, jakmile se jejich dítě znaky naučí, a většina dětí přestane znakovat, jakmile se naučí mluvit.

Batolata se mohou naučit, že mají znakovat s hluchými nebo těžce nedoslýchavými členy rodiny, pokud s nimi tráví dost času. Stejně jako v bilingvních rodinách se děti naučí, že s dědečkem musí mluvit španělsky, znakujiící děti budou používat nástroje, které mají ke komunikaci, když to budou potřebovat.

Někdy se rodiče starších batolat snaží naučit dítě znak pro slovo, které již dítě umí říct. Podle mojí zkušenosti ale děti, které umí mluvit, nebudou používat znak pro slovo, které už umí říct. Protože je jednodušší slovo prostě vyslovit, nemají pro znakování slova žádnou motivaci. (Ale pravda je, že děti všech věkových skupin velmi rády užívají znaky v kombinaci s písničkami, i když už umí daná slova říct.)

Pro mnoho slyšících rodin mohou být znaky užitečné i dlouho potom, co se jejich dítě naučí mluvit, a v mnoha situacích může být znakování dokonce vhodnější než mluvení. Rodič může například znakovat **MÁM TĚ RÁD** přes celé hřiště, závoditě nebo bazén, když se jeho dítěti daří na sportovním utkání. (Naprostá většina starších dětí a pubertáků tomu dává přednost před maminkou stojící na tribuně a křičící: „Maminka tě má moc ráda, zlatoi!“) Nebo rodič či dítě může znakovat **ČURAT** nebo **ZÁCHOD** ve smíšené společnosti bez obav z ostudy. Často svým dětem ukazuju znaky **POČKEJ**, **TICHO**, **SEDNOUT** nebo **STOP**, pokud vjrušují, když někdo dospělý mluví nebo když jsme na místě, kde je třeba být potichu, jako v knihovně nebo v kostele. Můj muž na mě znakuje i přes přeplněnou místnost.

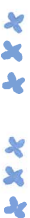
Když jsem napsala první vydání této knihy v roce 2003, sřeně byly jen tři roky. Namíluvíla toho spoustu a úpíně o všem, ale přesto jsem ji občas viděla, jak znakuje se svými panenkami nebo plyšovými zvířátky a také jí stále baví znakovat s písničkami a hrát hry se znaky.

Dnes je sřeně osm let. Její učitelé a ostatní dospělí ji často chválí, jak bohatou má slovní zásobu a jak dobře umí mluvit. Má nyní malého

bratříčka – Aidena, kterému jsou čtuři. Všichni jsme s ním znakovali a stejně jako jeho sestra je vývojově napřed, co se týče mluvení. Rodiče se mě na hříšti občas ptají, jak je starý, a jsou překvapeni, jak skvělou má slovní zásobu, zvláště když se přirovná k ostatním chlapcům jeho věku, kteří často ještě tak dobře nemluví. Vždycky lidem říkám, že jsem se svými dětmi znakovala a opravdu věřím tomu, že znakování je velmi posunulo v jejich vývoji řeči.

Stále mě překvapuje, jak mnoho znaků si obě děti pamatují a občas používají. Ráda bych oběma dětem dala příležitost, aby se naučili ASL jako druhý jazyk. Už teď mají výborný základ pro tuto užitečnou dovednost.

Kapitola 18

Největší dar

Když už bylo vše řečeno (a znakováno), musím dodat, že největší přínos znakování s vaším miminkem není zvýšení IQ, lepší rozvoj jazyka nebo schopnost uspokojit jeho potřeby rychleji, a vyhnout se tak pláčům. Podle mého názoru je největší přínos znakování citový: umožňuje otevřenou komunikaci a oboustranné porozumění a upevňuje pouta lásky a důvěry mezi rodičem a dítětem jako nic jiného.

Děti, které se naučí znakovat brzy, zjistí, že jsou milovány, že jsou cennými členy rodiny a že jejich myšlenky a nápady jsou pro vás důležité. Je snad něco lepšího, co můžete svému dítěti sdělit, než je tohle?

Každý znak, který dáte svému dítěti, je jako vzácný dárek, který vám bude vracet znovu a znovu. Když vaše dítě začne s vámi sdílet své dojmy ze světa, objevíte společně skvělé nové místo, zářící barvami a fantazií – jinými slovy svět, jak jej vidí vaše dítě svými očima.

Žádný rodič ani dítě by si neměli nechat ujít tuto jedinečnou příležitost, která se v životě už nebude opakovat. Nicméně znakování se slyšícími dětmi je stále celkem nová myšlenka a mnoho lidí o něm dosud neslyšelo. Jednou snad budou hodiny znakování s dětmi tak běžné, jako hodiny přípravy matek k porodu – mnoho nemocnic již nabízí hodiny znakování s dětmi jako součást programu pro zdravotní ženy. Prosim, pomáhejte k šíření znakování s dětmi tak, že se ve svém životě podělte o tento dar s ostatními rodiči a vychovateli dětí.

A nyní si pojďme užít zábavu s tím, co jsme se právě naučili. Část 4 vám poradí, jak si můžete vyhrát s vašimi nejoblíbenějšími znaky.

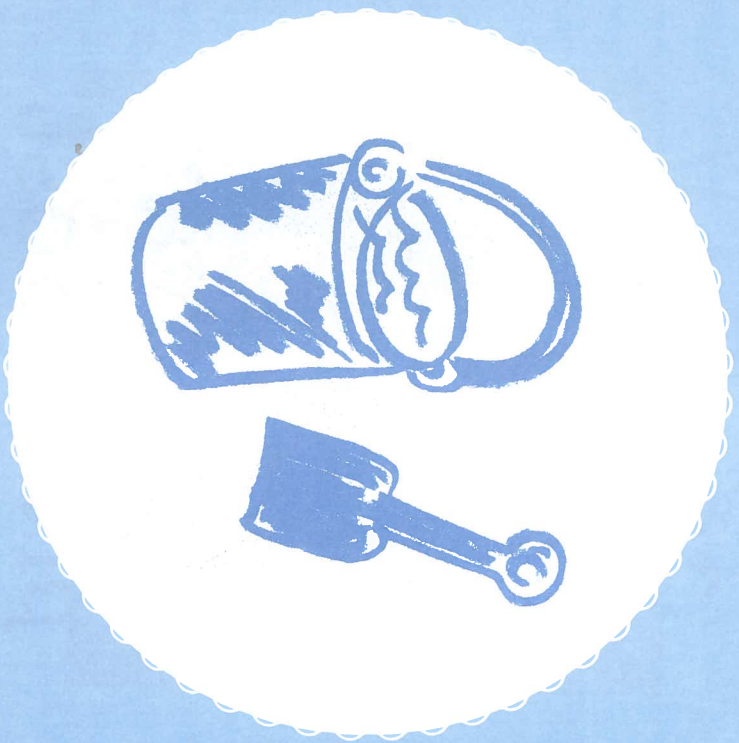

část IV

Znakování
pro radost

Kapitola 19

Hry se znaky

Čas na hrani s dítětem nabízí vynikající příležitost udělat ze znakování zábavu pro vás i pro vaše dítě. Znaký můžete zapojit téměř do každé hry nebo aktivity - následující hry jsou proto jen výběr pro inspiraci. Užijte si je!

- **Hra na schovávanou s hračkami.** Dejte hračky pod deku nebo ji schovejte za zády (výborná jsou pro tuto hru různá zvířátka,

protože děti milují znaky pro zvířata.) Zeptejte se, kde je hračka a ukažte znak **KDE** a potom se zeptejte: „Najdeš tu **KRÁVU?**“ nebo cokoliv jiného, co jste schovali.

- **Hra na schovávanou s lidmi.** Jeden rodič se schová a druhý rodič a dítě ho hledají. Znakujte a zeptejte se: „Kde je **TÁTA/MÁMA?**“ Pak se můžete tvářit hloupě a nechápavě a zvýšit napětí tak, že budete hledat na bláznivých místech, jako například pod koberecem nebo v zásuvce, než schovaného rodiče najdete.

- **Zhasnout/rozsvítit.** Ukažte dítěti **SVĚTLO**. Rozsvíte, ukažte znak **ROZSVÍTIT** a potom zhasněte a ukažte znak **ZHASNOUT**. Tohle je velmi oblíbená hra! Můžete hrát stejnou hru s větrákem a ukazovat znaky **VĚTRÁK**, **STOP** a **JEŠTĚ**.

- **Tancování do hudby.** Zeptejte se svého dítěte: „Chceš **HUDBU?**“ Potom zapněte CD přehrávač nebo rádio a ukažte znak **HUDBA**. Potom se zeptejte: „Chceš **TANCOVAT?**“ Zvedněte své dítě a tancujte spolu po pokoji. Vypněte hudbu, postavte dítě na zem a řekněte mu, že hudba **SKONČILA**. Potom se zeptejte, jestli chce **JEŠTĚ**.

- **Hra se zrcadlem.** Toto je jednoduchá hra, kterou mají děti moc rády. Sedněte si před zrcadlo s dítětem na kůlně. Mluvte

o vás a o dítěti, o vašem výrazu tváře a o emocích, o částech těla, o oblečení nebo hračkách. Můžete ukazovat znaky **ŠTASTNÝ**, **PLAKAT**, **MÁM TĚ RÁD** nebo „**KDE** je tvůj **NOS?**“ ukažte znaky částí těla dítěte a přitom je obkružte prstem kolem dokola.

- **Hádání.** Znakujte a mluvte o obrázcích v knižce a nechte dítě, aby je našlo a ukázalo vám je. Například znakujte: „**KDE** je **SLOŇ?**“, potom nechte dítě, aby slova našlo a ukázalo vám ho.

- **Hra s botami.** Tuhle hru můžete hrát kdykoliv a kdekoliv. Dejte svou ruku nebo jen prsty do botiček vašeho dítěte a bouchněte botičkami o sebe. Znakujte **BOTY** a pak je nechte **JÍT**, **BĚŽET**, **SKÁKAT**, **TANCOVAT** – a udělejte příslušný znak podle toho, co boty právě ukázaly.

- **Simon říká.** Tuhle je výborná hra pro batolata. Jeden z rodičů je „Simon“ a říká a znakuje příkazy jako například „**JDI**, **BĚŽ**, **SKOČ** nebo **STOP** a druhý rodič s dítětem musí tyto příkazy vyplnit.

- **Znakování s panenkami.** Znakujte si s oblíbenými panenkami a plyšovými zvířátky svého dítěte a vyprávějte si

o nich s pomocí znaků. Je to skvělý způsob, jak udělat z rutinních znaků znaky více motivující. Například dítě, které nejeví velký zájem o znaky **VYMĚNIT PLENKU**, může být zapojeno do této rutinní činnosti tak, že jí musí udělat pro svého medvíčka. Znakujte a řekněte: „Pojď, **VYMĚNÍME** medvíčkovi **PLENKU!**“

- **Hra na JAKO.** Hrajte si na „dům“ nebo „obchod“ nebo třeba „požární stanici“ a mluvíte a znakujte se svým dítětem o tom, co tam vidíte a co děláte. Oblíbená hra, kterou vymyslela moje dcera, bylo „nakupujeme“. Vzaly jsme si nákupní tašky a „nakupovaly“ různé věci v našem domě, věci jsme znakovaly a dávaly je do tašek. Potom jsme si věci, které jsme „nakoupily“, vyměňovaly.

- **Převlékácká kablnka.** Používejte znaky pro obléčení a jeho hodnocení, jako jsou **KLOBOUK, KABÁT, BOTY** nebo **KRÁSNÝ**.

Atčen znakuje, že zajček spi.

Kapitola 20

Čtení a vyprávění příběhů

Znakování při čtení knížek dělá čtení pro dítě interaktivní a zábavnější a poskytuje příležitost naučit se znaky, které jsou za horizontem jeho každodenní zkušenosti. Kombinování obrázků, slova a znaku upevňuje vašemu dítěti nové pojmy a dává mu možnost, jak se aktivně zapojit do čtení tím, že mluví o příběhu a obrázcích.

Vždy, když si čtete nějakou knižku spolu s dítětem (i když neznakujete), snažte se vždy sedět naproti dítěti, jako byste spolu studovali v knihovně. Umožní vám to sledovat výraz tváře dítěte a jeho znaky a také vám to umožní sledovat jeho reakce na příběh, který vyprávíte, což je mnohem zábavnější, než sledovat jeho temeno (i když je pravda, že temena dětských hlavíček jsou opravdu roztomilá!).

Když si čtete s dítětem, pamatujte, že není nutné přečíst příběh celý ani nemusíte vyprávět příběh, který je v knižce napsaný. Malé děti se zatím umí soustředit a udržet pozornost jen krátký čas, takže ukázat na nějaký obrázek (nebo nechat dítě, aby na něj ukázalo samo) a povídat si o tom, co na obrázku je, funguje mnohem lépe, než když se snažíte přečíst všechno slovo od slova.

Můžete znakovat s většinou obrázkových knížek, ale je několik typů, které jsou pro znakování a čtení zvláště vhodné, a to jsou:

1. Knihy, které mají na stránce jeden obrázek. Když máte na stránce jen jeden obrázek (nejlépe jedné věci), je vašemu dítěti zcela jasné, o čem znakováte. Jednou z takových knížek je třeba Brown Bear, Brown Bear, What do you see? (Hnědý medvěde, hnědý medvěde, copak vidíš?), kterou napsal Bill Martin a Eric Carle.

2. Knihy, které mají na každé stránce jeden obrázek stejný. Tento typ knihy vám umožňuje opakovat stále jeden znak a tím ho dítěti upevnit. Příkladem mohou být knížky od autorů Margaret H Wise Brown a Clement Hurd Goodnight Moon (Dobrou noc, Měsíčku) a The Runaway Bunny (Uprchný zajíček). V obou knížkách jsou na většině obrázků zajíci a v první knižce je na každém obrázku schovaná myška.

3. Knihu pro rozšiřování slovní zásoby s mnoha věcmi na každém obrázku. Tyto knížky jsou skvělé pro rozšiřování slovní zásoby slov i znaků. Můžete s nimi hrát hru na hádání a hledání, když znakováte slovo a řeknete dítěti, aby je na obrázku našlo. Je mnoho takových knížek, například *Baby's Book of Animals* (Dětská knížka o zvířatech), kterou napsal Roger Priddy nebo *Best Word Book Ever* (Nejlepší kniha slov) od Richarda Scarryho.

Existují i speciální knížky pro výuku ASL pro děti. Můžete je najít v knihovnách nebo v knihkupectvích a internetových obchodech. Tyto knížky jsou skvělé, protože často ukazují děti, které znakovají, jsou založeny na tématech, která jsou pro děti zvláště zajímavá a obsahují znaky včetně obrázků na každé stránce. Seznam knih pro výuku znaků pro děti najdete na konci této knihy v sekci Bibliografie.

Nemusíte se rozhodně se svým dítětem omezovat pouze na čtení knížek pro děti – každá kniha nebo časopis obsahující obrázky jsou vhodné. Můžete najít obrázky miminek a dětí v časopisech pro rodiče, obrázky jidel v časopisech o vaření, fotky zvířat a přírody v National Geographic (ale nejdříve zkontrolujte, jestli neobsahuje nějaké obrázky, které by mohly vaše dítě vyděsit). Časopisy pro milovníky koček, psů, koní, lodí nebo aut jsou také skvělým prostředkem, jak vašemu dítěti ukázat mnoho variant jedné věci. Opravdu je bernardýn i čivava pes? Když si s dítětem prolistujete časopis pro milovníky psů, je to zábavný způsob, jak mu ukázat, kolik různých druhů **PSA** existuje.

Čtení není jediný způsob, jak si užít zábavu se znaky – existuje spousta dětských písní a říkanek, při kterých se dá vesele znakovat. Otočte stránku a uvidíte, co tím myslíme!

Kapitola 21

Písničky
a říkanky

Starý McDonald

(Znakujte při tom jména zvířat a zvuků!)

Starý McDonald farmu měi,

HI-A-HI-A-HOI

Na té farmě KRÁVU měi

HI-A-HI-A-HOI

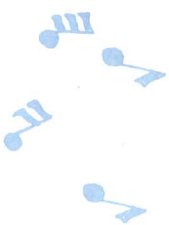
BŮ-BŮ [KRÁVA] tady a BŮ-BŮ [KRÁVA] tam

BÚ, [KRÁVA] tady
BÚ, [KRÁVA] tam
Tady BÚ, [KRÁVA], tam BÚ [KRÁVA]
všechy buči [KRÁVA]
starý McDonald farmu mě,
HI-A-HI-A-HOI

(Opakujte a obměňujte zvířata, např.
KŮŇ, PRASE, KOČKA, PES, KUŘE...)

Skákal pes

Skákal PES přes oves,
přes zelenou louku,
ŠEL za ním myslivec,
péro na KLOBOUKU,
„PESKU náš, co děláš,
žeš tak vesel stále?“

„Řek' bych vám, nevím sám.“
Hop (poskočme) a SKÁKAL dále.

Ještě spíš?

DÍTĚ moje, DÍTĚ moje,
ještě spíš? Ještě spíš?

DĚTI moc rády SPI, DĚTI moc rády SPI,
JEŠTĚ SPI, JEŠTĚ SPI.

DÍTĚ moje, DÍTĚ moje,
ještě Jiš? Ještě Jiš?

DĚTI moc rády JÍ, DĚTI moc rády JÍ,
JEŠTĚ JEZ, JEŠTĚ JEZ.

(Můžete opakovat s dalšími slovesy jako
JÍT, TANCOVAT, HOUPAT SE, HRÁT SI.)

To je máma, to je...

To je MÁMA,
to je TÁTA,
to je DĚDA,
to je BÁBA,

to je KLOUČEK,
malý VNOUČEK. (znak DÍTĚ)

Mámo, táto, v komoře je myš

MÁMO, TÁTO, v komoře je MYŠ.
Pustíme tam KOCOURA,
on tu MYŠKU vyšťourá,
MÁMO, TÁTO, už tam není nic.

Tři hodné myšky

Tři hodné MYŠKY, tři hodné MYŠKY
HRAJÍ si SPOLU, podívej,
Chovají se hezky,
Když okusují (ukážete znak JIST) sýr,
Říkají vždycky
DĚKUJU a PROSÍM
A když KÝCHAJÍ (naznačíte kýchnutí)
Zakrují si NOS (prstem obkroužíte nos)
Ty tři hodné MYŠKY

Když jsi šťastný

Když jsi ŠTĀSTNÝ a víš o tom, ZATLESKEJ (tieskněte)

Když jsi ŠTĀSTNÝ a víš o tom, ZATLESKEJ

Když jsi ŠTĀSTNÝ a víš o tom,

Na tvé TVÁŘI (prsty ukažte tváře) to uvidím

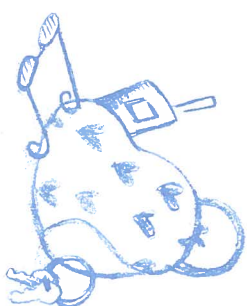
Když jsi ŠTĀSTNÝ a víš o tom, ZATLESKEJ

[Opakujte se změnami, jako ZAKŘIČ HURÁ, VYSKOČI]

příloha

SLOVNÍK ZNAKŮ

Následující část obsahuje více než 300 znaků pro mimika a batolata v abecedním pořadí.

Každý jste připraveni se učít další znaky nebo potřebujete nějaký, který tento slovník neobsahuje, můžete si jej vyhledat ve slovnících ASL, které můžete najít v knihovnách, v knihkupectvích v oddělení jazyka nebo na internetu. Jiný skvělý zdroj jsou

internetové stránky Michiganské státní univerzity – vyhledavač ASL znaků na adrese www.commtechlab.msu.edu/sites/aslweb, který ob-sahuje i krátké video programu QuickTime, kde můžete vidět znak, který hledáte. Pokud máte přístup k Internetu, pak vám toto video poskytuje možnost zkontrolovat si, zda znak, který děláte podle tištěného obrázkového návodu, provádíte správně. U některých znaků může být těžké odhadnout správnou míru pohybu z nehyb-ného obrázku (i když jsou doplněny směrovými šipkami), takže video, kde je znak ukázan, vám může v mnohém pomoci.

V popisech znaků někdy používám označení akční ruka a základ-ní ruka. Akční ruka je ta, která dělá pohyb, a základní ruka ta, která zůstává klidná. Akční ruka by měla být ta ruka, kterou pišete, tedy pro praváky pravá, pro leváky levá. U znaků, při kterých potřebujete jen jednu ruku, používají praváci pravou a leváci levou. Někdy v popisech znaků uvádím pravá nebo levá ruka. Leváci v tom případě prostě vymění pravou za levou. Pokud budete používat svou ne-dominantní ruku pro dominantní činnosti, budete se cítit nepo-hodlně, takže je to vodítko pro výměnu rukou.

Rodiče se mne často ptají, jestli bude jejich dítě zmatené, když různé pečovatelé budou používat různé ruce ke znakování, ale kvůli tomu nemusíme mít vůbec žádné obavy. Děti jsou velmi všestranné a budou používat jednou pravou a podruhé levou ruku. Budou se prostě domnívat, že vy děláte totéž.

Prstová abeceda

Nemyslete si, že jsem blázen – neočekávám, že budete hlásko-vat slova na svoje miminko! Vaše dítě je ještě příliš malé na to, aby hláskovalo, a i když dokáže ukázat některá písmena ještě předtím, než se naučí mluvit, nebude mít dostatek koordinace k tomu, aby ukázalo ostatní, dokud mu nebudou alespoň tři roky.

Dala jsem sem tuto prstovou abecedu z několika důvodů. Za-prvé, občas používám pro vysvětlení nějakých znaků termнологи, která je převzata z prstové abecedy. Například bych řekla, že znak **HRÁT SI** se dělá tak, že zatřesete rukou, jako pro písmeno Y, nebo znak **ZÁCHOD** tak, že zatřesete rukou, jako pro písmeno T. Vždy se snažím, abych popsala tvar ruky nejjednoduššími možnými slovy, a písmena prstové abecedy jsou někdy nejsnadnější způsob. Když se budete dívat na fotografie znaků a budete číst popisy, začnete se přirozeně učit, jak se některá písmena z prstové abecedy dělají.

Dalším důvodem, proč jsem přidala prstovou abecedu, je to, že rodiče se mě často ptají, jestli existuje nějaký způsob, jak udělat vlastní znak pro jméno jejich dítěte nebo pro jména rodinných pří-slušníků nebo zvířátek.

V komunitě neslyšících jsou znaky pro jména dávána jiným ne-slyšícím a často jsou v nich obsaženy iniciály jména a nějaký fy-zický nebo osobní rys toho, komu jméno dávají.

Neslyšící vytvářejí znaky pro jména jako způsob odlišení různých lidí ve své komunitě a většina lidí z této komunity trvá na tom, aby tento typ znaků byl dáván jenom od jiného neslyšícího.

Jestli nemáte to štěstí, že máte neslyšícího přítele nebo člena rodiny, který by vás poctil tímto darem, existuje jiný přijatelný způsob, jak vytvořit vlastní „jmenovku“. Prostě ukažte znak pro první písmeno jména dané osoby u svého srdce. Jestli se babička jmenuje Barbora, můžete ukázat znak **BABIČKA** a potom **B** u svého srdce. Pamatujte si, že toto není znak pro jméno. Prostě na daného člověka odkazujete jeho iniciálami, což děláme někdy i při mluvení, například **J. R.** nebo **teta B.**

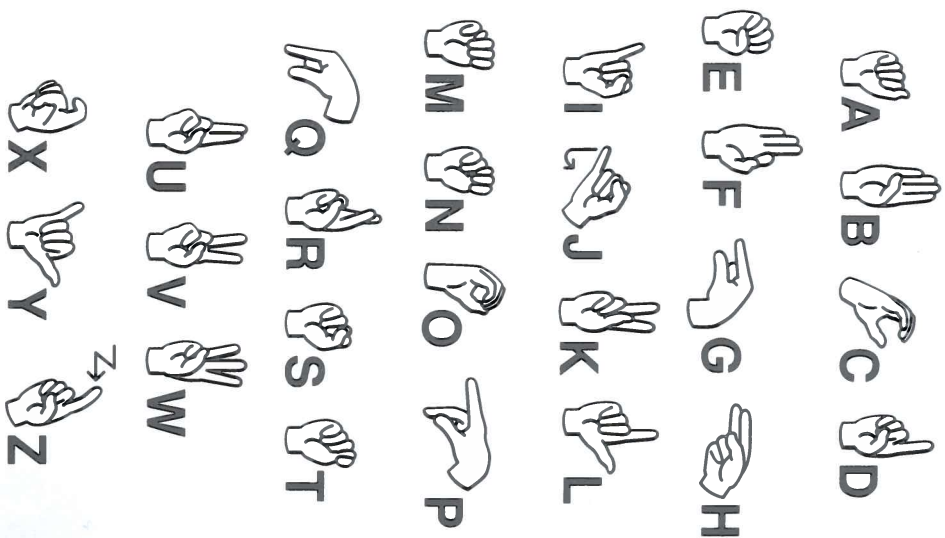
Prstová abeceda mezinárodní

Neslyšící vytvářejí znaky pro jména jako způsob odlišení různých lidí ve své komunitě a většína lidí z této komunity trvá na tom, aby tento typ znaků byl dáván jenom od jiného neslyšícího.

Jestli nemáte to štěstí, že máte neslyšícího přítele nebo člena rodiny, který by vás poctil tímto darem, existuje jiný přijatelný způsob, jak vytvořit vlastní „jmenovku“. Prostě ukažte znak pro první písmeno jména dané osoby u svého srdce. Jestli se babička jmenuje Barbora, můžete ukázat znak **BABIČKA** a potom **B** u svého srdce. Pamatujte si, že toto není znak pro jméno. Prostě na daného člověka odkazujete jeho iniciálami, což děláme někdy i při mluvení, například **J. R.** nebo **teta B.**

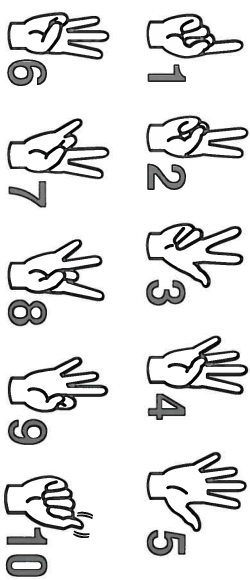
Prstová abeceda mezinárodní

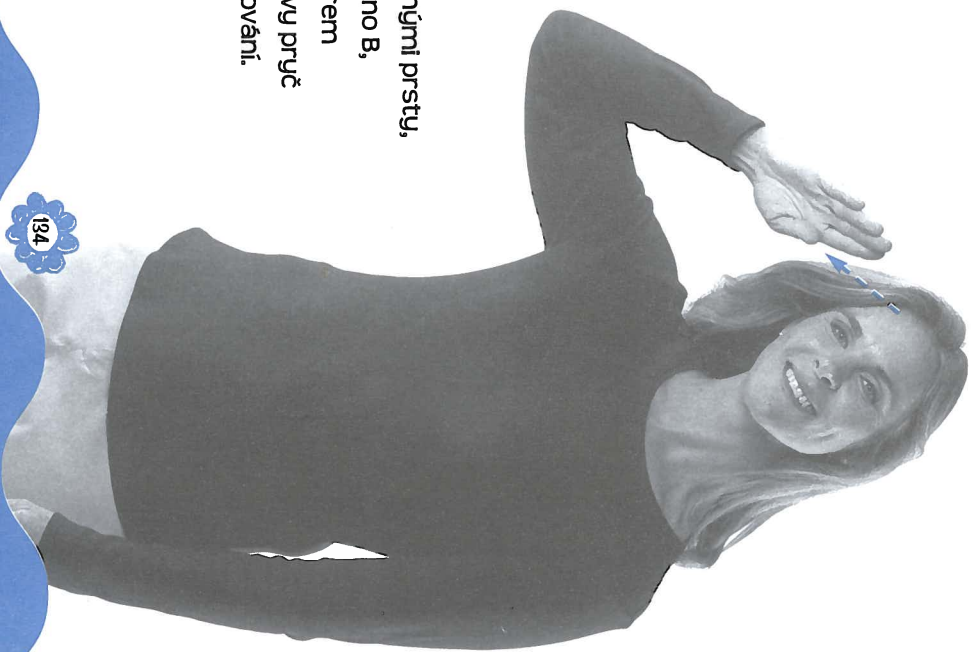
Čísla v ASL

Následující tabulka ukazuje čísla v ASL od jedné do desíti. Používání znaků pro čísla ve hrách, kde se počítá, nebo v písničkách je výborný způsob, jak miminka, batolata a předškolní děti seznámit s konceptem „první matematika“. Když se naučíte čísla v ASL, pomůže vám to, stejně jako abeceda v ASL, pochopit lépe některé tvary rukou používané při znakování.

Čísla v ASL – 1-10

Ahoj

Ruka s nataženými prsty,
jako pro písmeno B,
se pohne směrem
od temene hlavy pruč
v malém salutování.

194

Aligátor

Obě ruce s roztaženými prsty
a ohnutými jako drápy, jsou proti
sobě před tělem a otevírají se
a zavírají, jako by to byly čelisti
aligátora s velkými zuby.

195

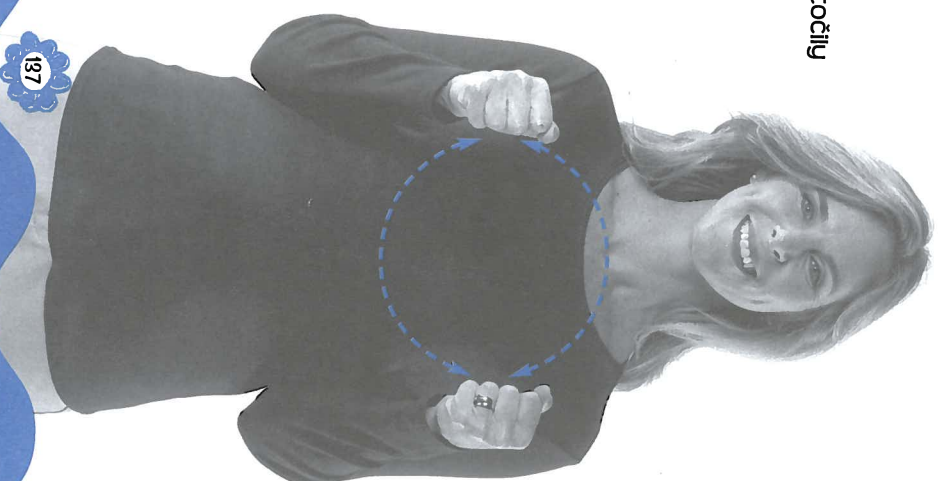
Ano

Akční ruka je sevřená
v pěst a „klyme“
nahoru a dolů, podobně
jako když
přikyvujete
hlavou.

Auto

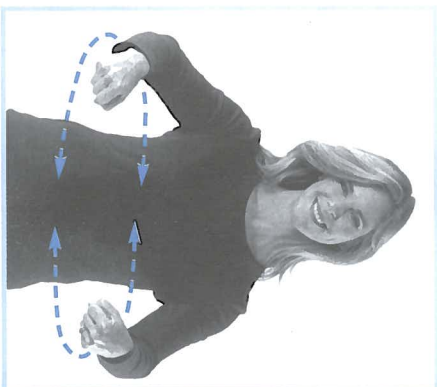
Obě ruce se pohybují proti
sobě po obloučku, jako by točili
volantem auta.

Autobus

ASL verze

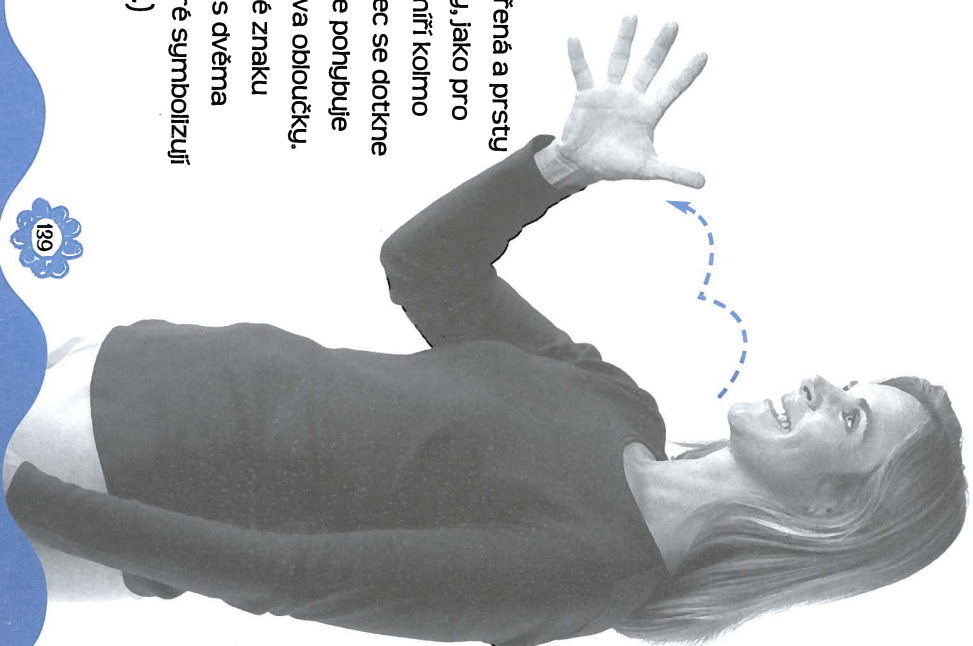
Jiná verze (ne ASL)

ASL verze
Ohnutým ukazováčkem a prostředníčkem se zachytíte imaginárního madla nad svou hlavou. Toto je málo častý znak, používá se ale na videokazetě Signing Time!, kterou mám moc ráda.

Jiná verze (ne ASL)
Obě ruce jsou sevřeny v pěst a otáčí se ve velkém vodotěmném kruhu, jako by otáčely velký volant. Tento znak je podobný znaku pro AUTO, ale s vodorovným volantem. Autobus se v ASL často ukazuje pomocí prstové abecedy, takže toto není oficiální znak z ASL

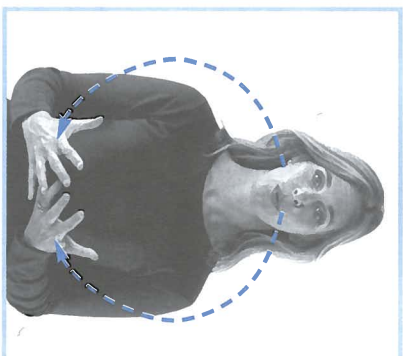
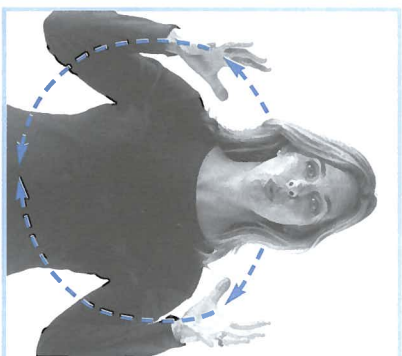

Babička

Ruka je rozevřená a prsty jsou nataženy, jako pro číslo 5. Ruka míří kolmo na hlavu a palec se dotkne brady. Ruka se pohybuje doůl a udělá dva obloučky. (Je to podobné znaku MAMINKA, ale s dvěma obloučky, které symbolizují dvě generace.)

Balón (nafukovací)

Ruce naznačí obrys balónu,
který nafukujete.

140

Banán

Vypadá to, jako
když loupete banán.
Ukazováček základní
ruky reprezentuje
banán a špičku
prstů akční ruku
loupu slupku.

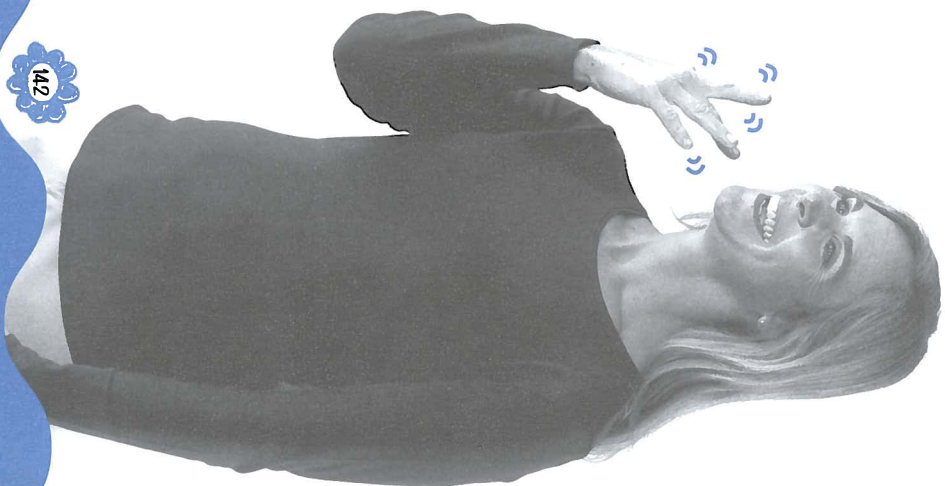

141

B a r v a

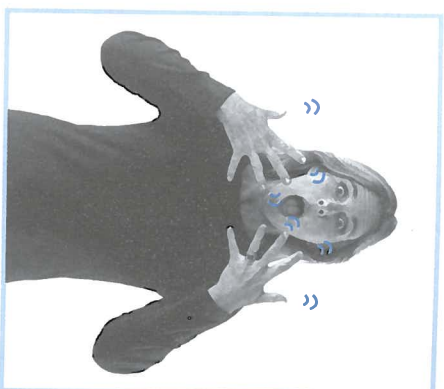
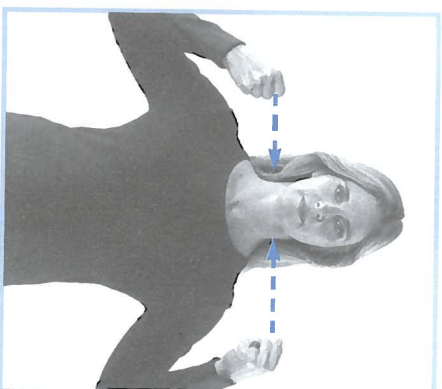

Rukou obrácenou
vzhůru dejte
do výše úst
a třepějte prsty.

142

B á t s e

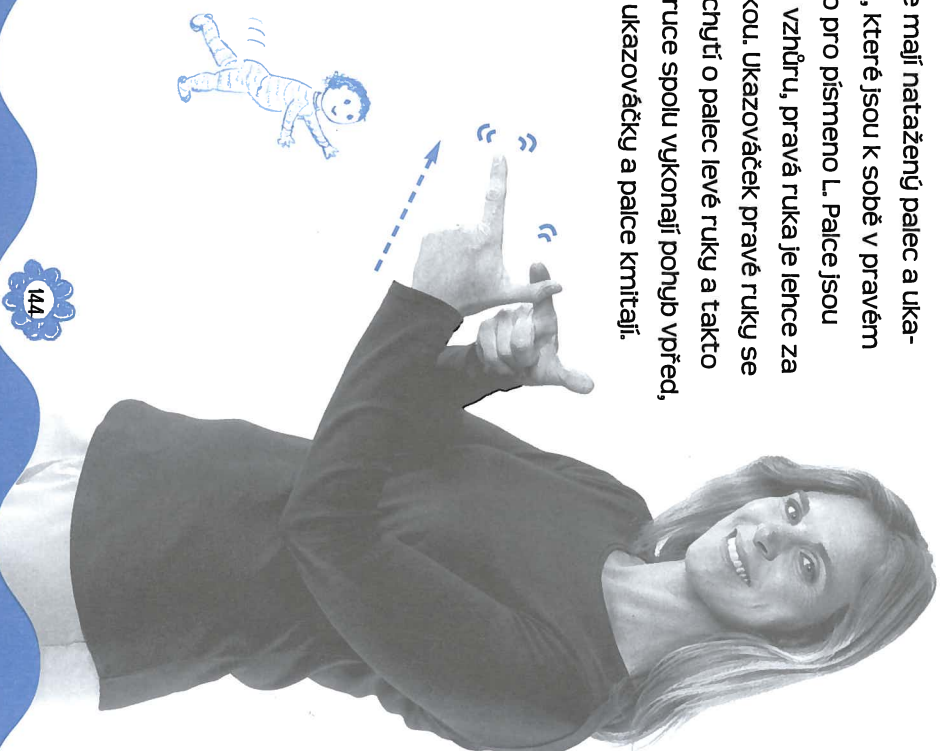

Pěstí miří proti sobě, potom prudce roztáhneme
dlaně a zatřepeme prsty. Velmi důležitý je
vystrašený výraz obličeje.

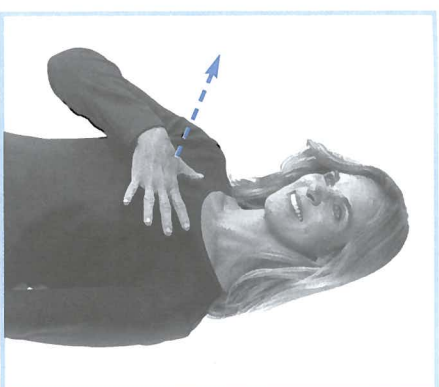
143

Běžet

Obě ruce mají natažený palec a ukazováček, které jsou k sobě v pravém úhlu, jako pro písmeno L. Palce jsou otočeny vzhůru, pravá ruka je lehce za levou rukou. Ukazováček pravé ruky se lehce zachytí o palec levé ruky a takto spojené ruce spolu vykonají pohyb vpřed, přičemž ukazováčky a palce kmitají.

Bílý

Otevřenou dlaní se dotknete hrudníku a potom ruku odtáhnete a přitom spojíte prsty do špetky.

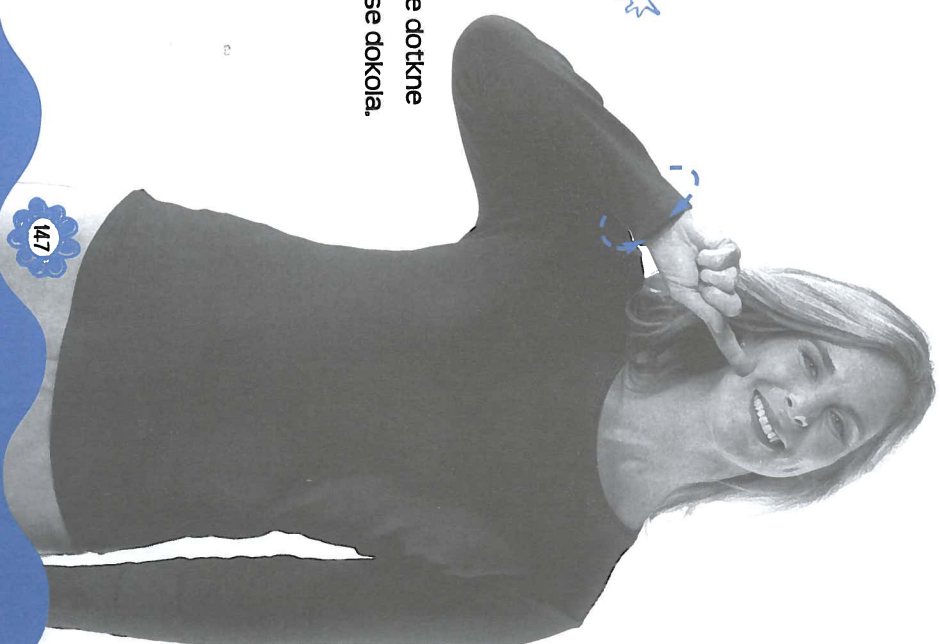
Bojí

1. Natažené ukazováčky se několikrát dotknou u místa, které bojí. Obličej vyjadřuje bolestivou grimasu.
2. Bolest uchna: Toto je příklad umístění znaku k místu, které bojí.

146

Bonbon

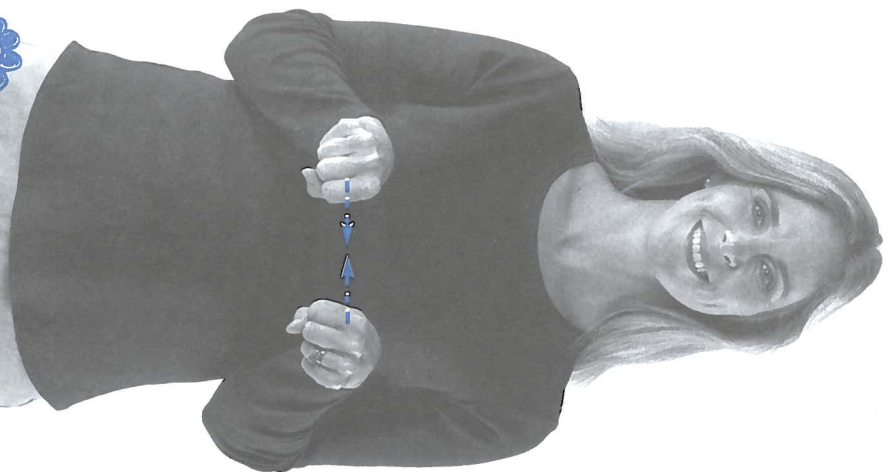

Ukazováček se dotkne tváře a otáčí se dokola.

147

Boty

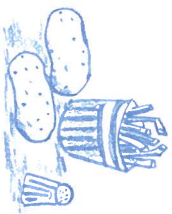
Obě ruce sevřeme v pěst
a palci o sebe ťukneme,
jako bychom o sebe ťukli
pářem bot, který držíme
v rukou.

148

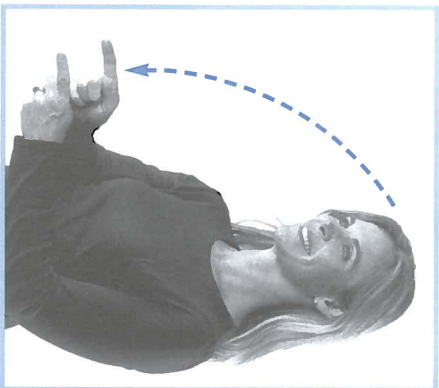
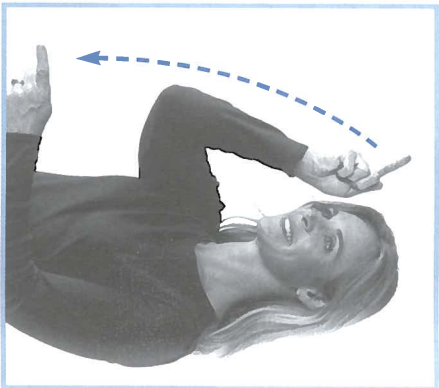
Brambora

Ukazovaček a prostředníček
jsou natažené, jako pro písmeno V.
Ohnou se v kloubu a klepnou
na hřbet sevřené pěsti
druhé ruky, jako by vidlička
napichovala bramboru.

149

Bratr

Na obou rukách natáhněte ukazováčky. Jedním se dotkněte čela a obloukem ho vedte dolů na druhou ruku. Znak pro muže jsou vždy ukazovány v oblasti čela nebo temene.

Brýle

Palec a ukazováček naznačuje
obrys brýlí okolo očí.

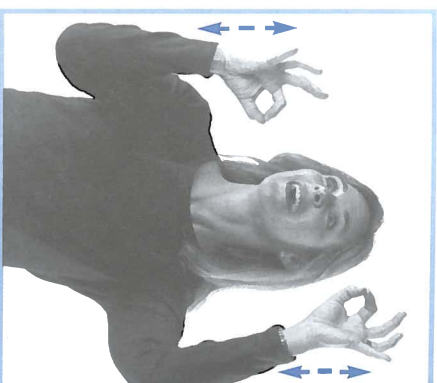
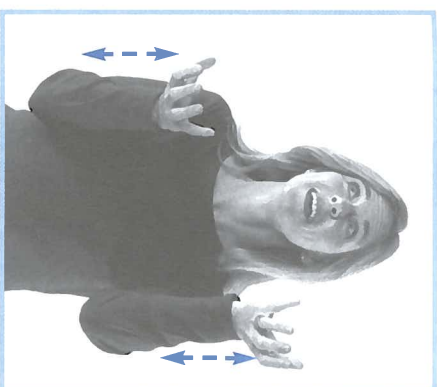
Buben

Ruce vykonávají pohyb,
jako by bubnovaly paličkami
na buben.

152

Bubliny

Jsou dva způsoby, jak ukázat bubliny:

1. Ruce jsou obráceny vzhůru a bubliny „chnutají“ a praskají.
2. Ruce mají spojený palec a ukazováček, jako pro písmeno F, a zvedají se nahoru, jako bubliny ve vzduchu.

153

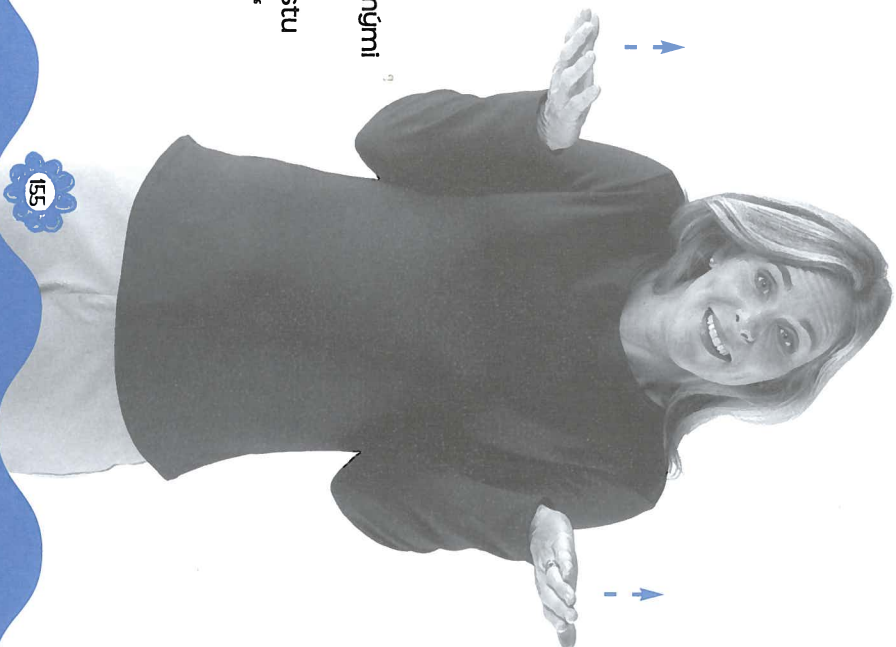
Cereálie

Natáhněte pokrčený ukazováček z jedné strany brady na druhou, jako byste si utírali mléko, které vám tam teče.

Co?

Obě ruce jsou zvednuty otevřenými dlaněmi vzhůru v přirozeném gestu pro otázku: „Co?“

Čai

Akční ruka se sevřeným palcem
a ukazováčkem a ostatními
prsty nataženými,

jako pro písmeno F, míchá
neviditelný šálek čaje,

který představuje druhá ruka
s prsty pokrčenými
a spojenými s palcem,
jako pro písmeno C.

156

Černý

Ukazováček přejede
po čele ze strany na stranu,
jako by ukazoval
na černé obočí.

157

ČerV

Ukazováček akční ruky se ohýbá a natahuje a pohybuje se podél otevřené dlaně druhé ruky, kterou držíte kolmo k zemi.

158

Červená

Ukazováčkem se dotkněte rtů a potom s ním pohněte směrem dolů, jako byste upozorňovali na červenou barvu, kterou mají rty.

159

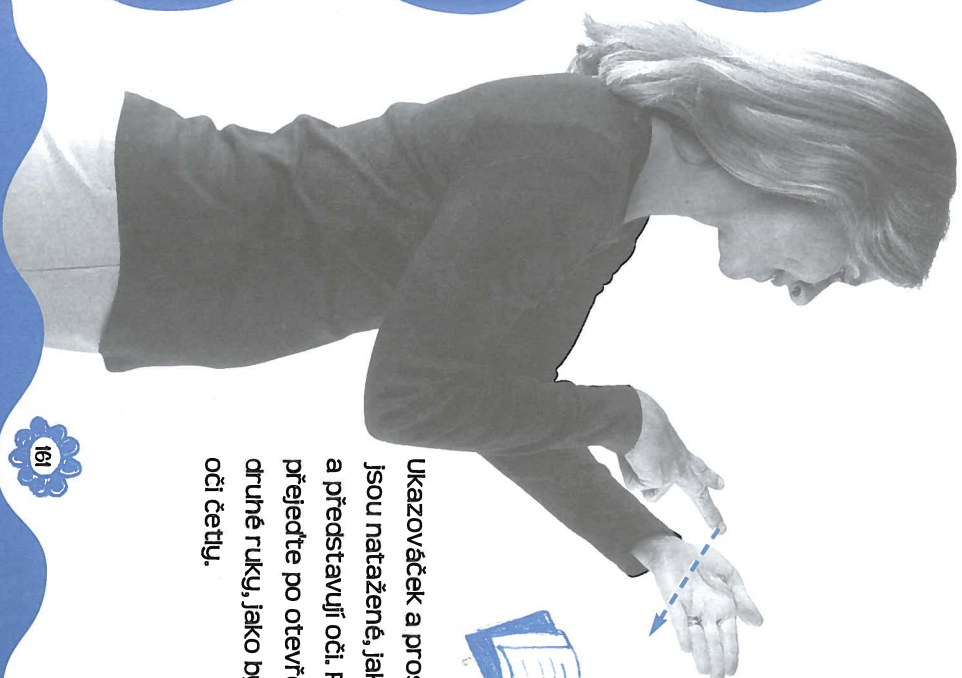
Česat se

Česejte si vlasy svými prsty.

Číst

Ukazováček a prostředníček
jsou natažené, jako pro písmeno V,
a představují oči. Prsty
přejeďte po otevřené dlani
druhé ruky, jako by jí tyto
oči četly.

Čistit (uklízet/prát)

Pěst jedné ruky dělá malé kruhové pohyby po dlani druhé ruky, jako by něco umývala.

162

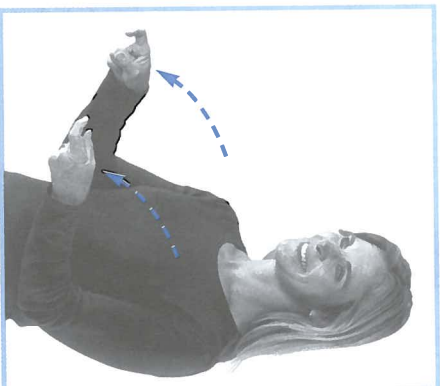
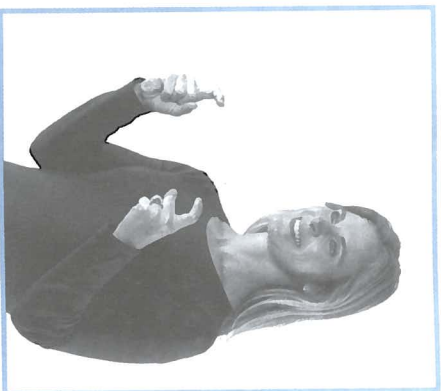
Čistý

Ruka obrácená dolů otírá dlaň druhé ruky jedním jemným pohybem. Tento znak také znamená **HODNĚT**.

163

Dárek

Na obou rukou ohněte ukazováček, ostatní prsty jsou sevřené, palec naproti ukazováčku, jako pro písmeno X. Ruce dejte před hrudí a potom je zhoupněte směrem dolů a vpřed v oblouku, jako byste někomu dávali dárek.

164

Dát

Prsty jsou spojené do špetky, jako by něco držely. Ruka se vzdaluje od těla, jako by něco někomu podávala. Můžeme použít jednu nebo obě ruce.

165

Dědeček

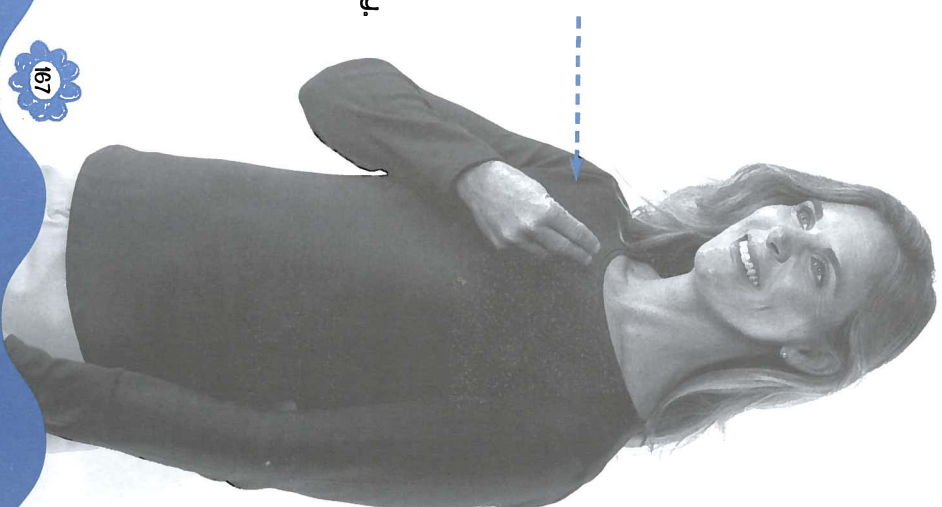
Ruka je rozevřená a prsty jsou nataženy, jako pro číslo 5. Ruka míří kolmo na hlavu a palec se dotkne místa uprostřed čela. Ruka se pohybuje vpřed a udělá dva obloučky. (Je to podobné znaku TATÍNEK, ale s dvěma obloučky, které symbolizují dvě generace.)

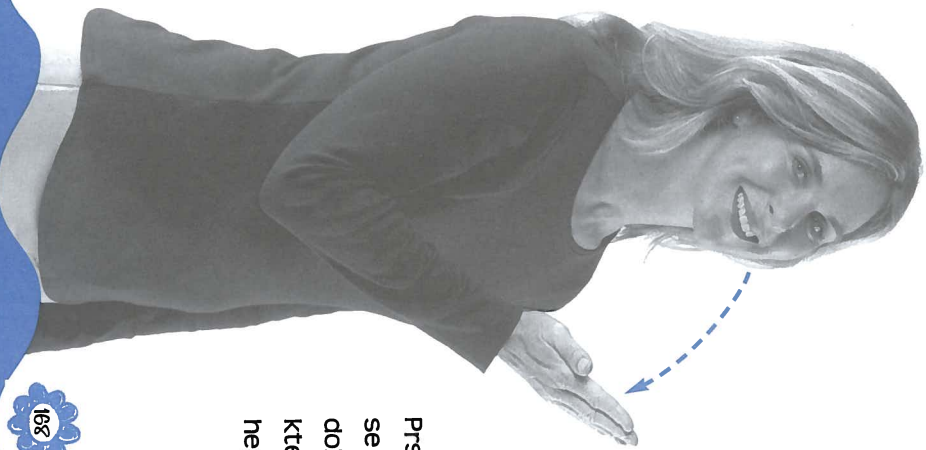
Dej mi

Prsty jsou spojené do špetky, jako by něco držely. Ruka je držena od těla a postupně se přibližuje, jako bychom si od někoho něco brali.

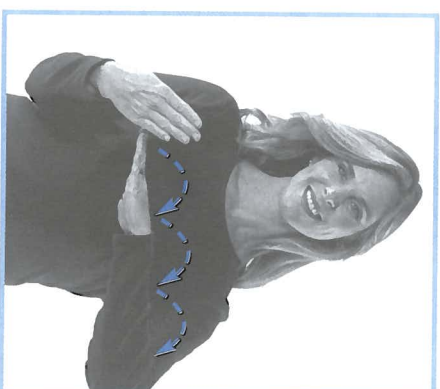
Děkuju a Neří zač

Prsty jsou natažené a špičkami se dotknou rtů. Ruka udělá pohyb doů a ven, směrem ke člověku, kterému děkujeme. Znázorňuje hezká slova, která vychází z úst.

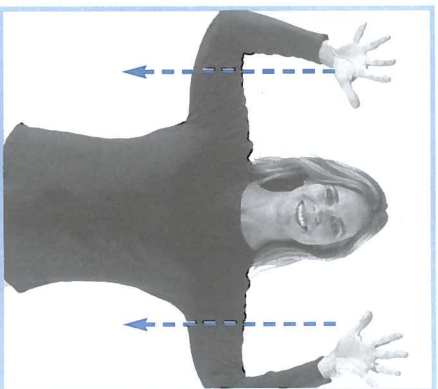
Delfín

Ruka s nataženými prsty, jako pro písmeno B, dělá opakovaně pohyb, jako by skákala a potápěla se na předloktí druhé ruky.

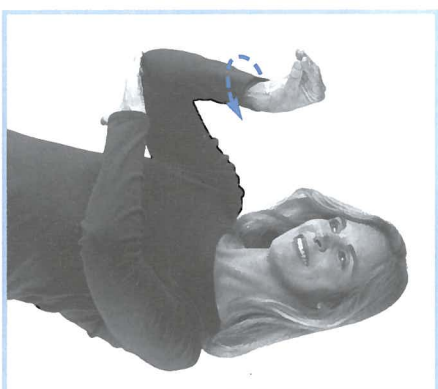
Děšť

Obě ruce s nataženými a roztaženými prsty jsou drženy dlaněmi doůl a vykonají dvakrát pohyb nahoru a doůl, jako by to byl děšť padající k zemi.

170

Dinosaurus

Akční ruka je držena ohnutá vzhůru, prsty do špetky, zápěstí ohnuté. Druhá ruka akční ruku podpírá. Akční ruka se pomalu otáčí v zápěstí ze strany na stranu, jako by to byla hlava dinosaura.

171

Dítě

Předstírejte, že poklepáváte hlavu neviditelného dítěte.

172

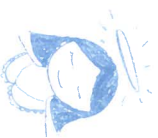
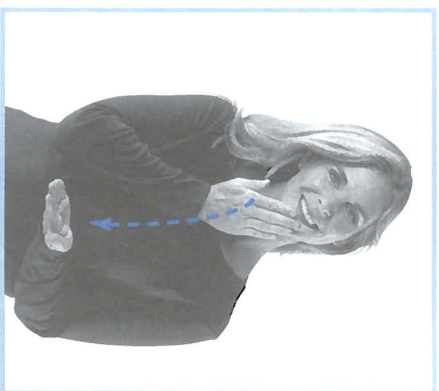
Dívka

Palec se dotkne místa pod uchem a sjede dolů k bradě, jako by ukazoval, kde je mašle z dívčího kloboučku.

173

Dobrý

Ruka s nataženými a spojenými prsty se dotkne
konečky prstů rtů, poté se oddáí a klesne
do dlaně druhé ruky, jako by nabízela něco
dobrého k jídlu někomu druhému.

174

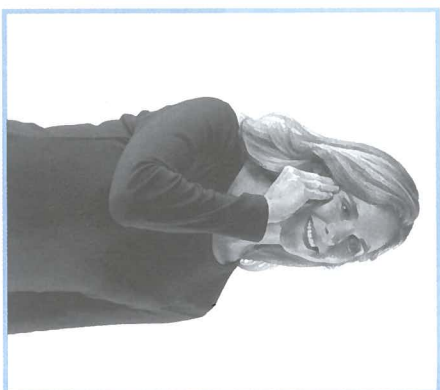
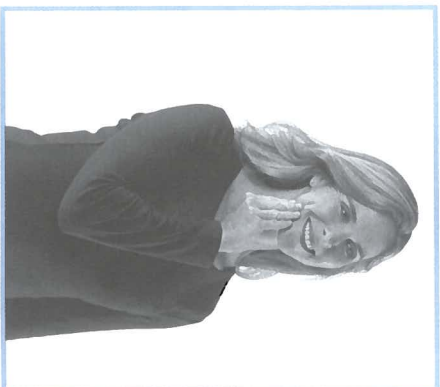
Dojí

Použijte přirozené gesto:
ukazte nataženým
ukazovákem směrem dojí.

175

Domov

Prsty ruky sevřené do špetky, jako pro písmeno O, se dotknou místa vedle úst a přejedou na tvář.
Toto je kombinace znaků JÍST a SPÁT.

176

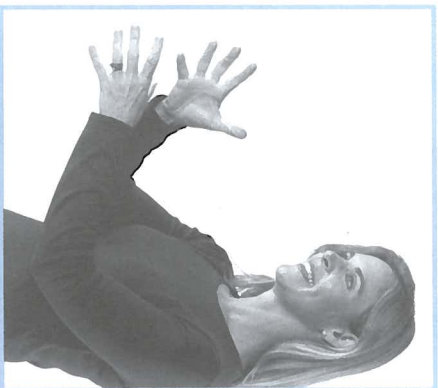
Dort

Akční ruka s ohnutými prsty jako drápy se zvedá nad dlaň druhé ruky, která je obrácená vzhůru, jako by to byl dort, který se zvedá při pečení.

177

Dostat

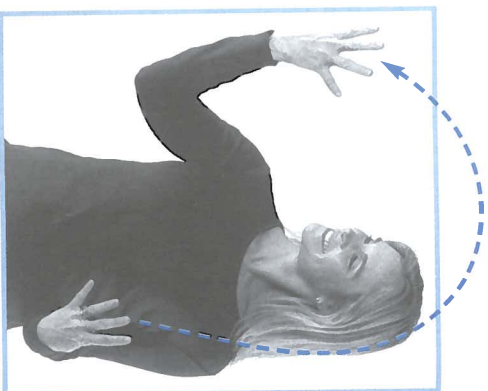
Obě ruce jsou otevřené, prsty natažené. Jedním rychlým pohybem se sevřou v pěstí, jedna nad druhou, jako by něco chytily.

Dudlík

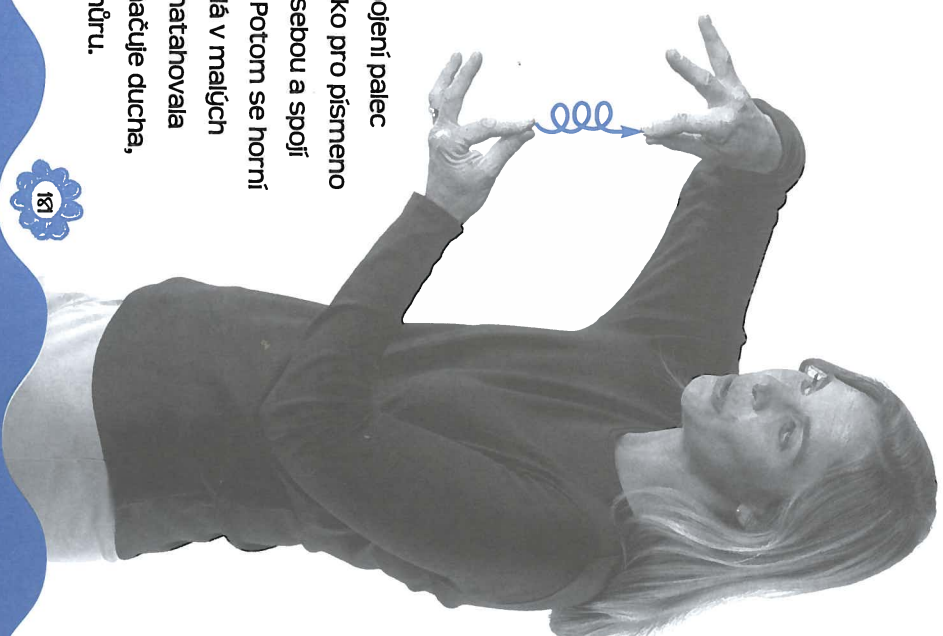
Omněte ukazováček a palec, jako byste ukazovali písmeno C bez ostatních prstů, a několikrát je malým pohybem přiložíte k ústům, jako byste do úst vkládali dudlík.

Duha

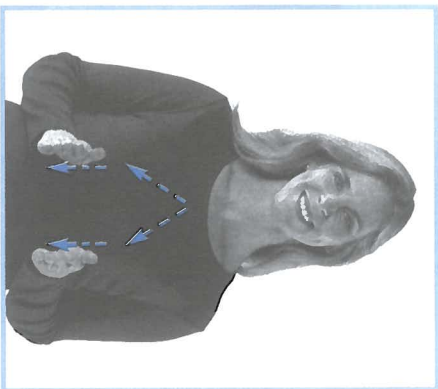
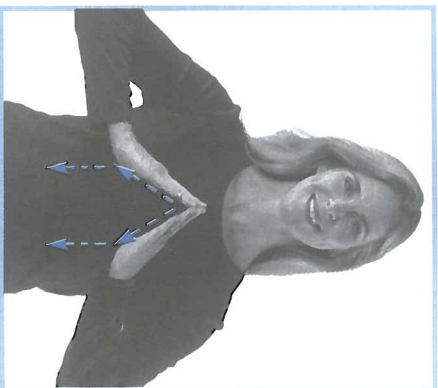
 Obě ruce mají vztyčené všechny prsty krom palce, jako pro číslo 4. Konečky prstů se dotkněte a jednou rukou udělejte pohyb vzhůru a do oblouku, jako by to byla duha.

Duch

Obě ruce mají spojení palec a ukazováček, jako pro písmeno F. Ruce jsou nad sebou a spojí se prsty k sobě. Potom se horní ruka zvolna zvedá v malých kruzích, jako by natahovala spirálu, což naznačuje ducha, který stoupá vzhůru.

Dům

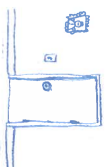
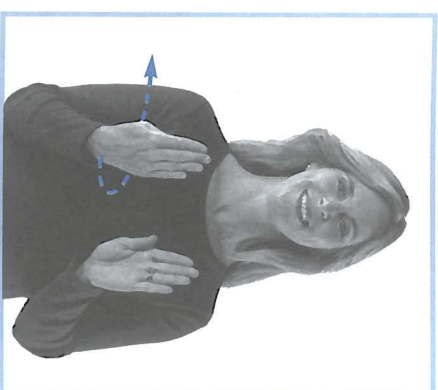
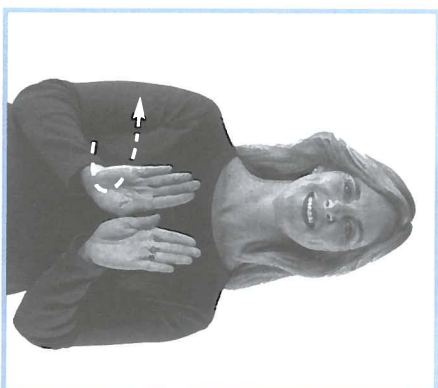

Ruce s nataženými prsty
naznačují obrys domu
se špičatou střechou.

Dveře

(otevřít a zavřít)

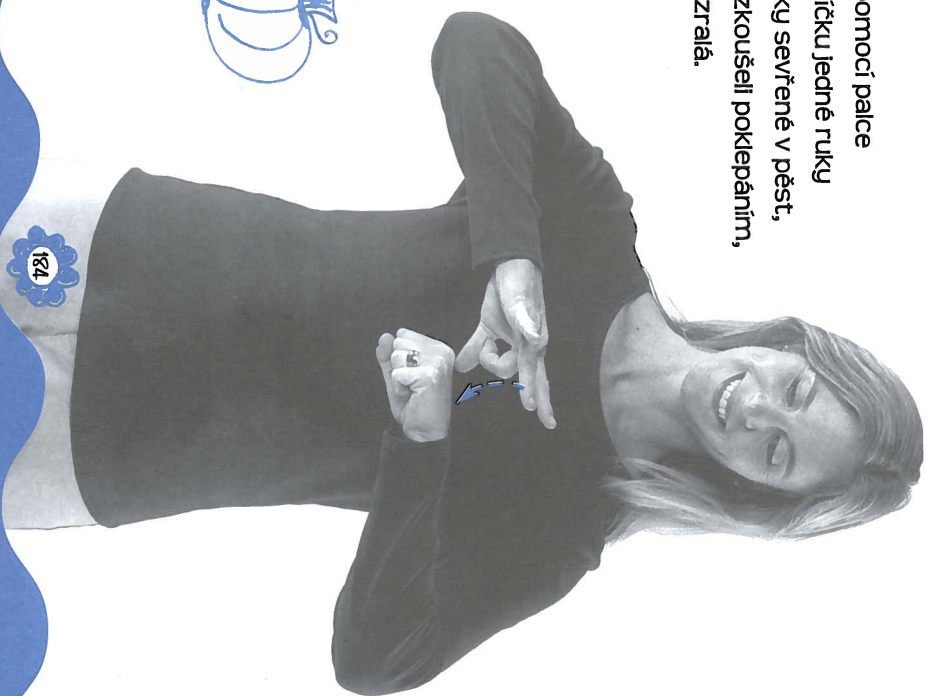

Obě ruce jsou drženy před tělem s nataženými
prsty, jako pro písmeno B, a dotýkají se hranou ruky.
Potom se jedna pohne zpět a obrátí se, jako by to
byly dveře. Pro význam: otevřít dveře a nechat
otevřeno nechte ruce otevřené, pro význam: zavřít
dveře a nechat zavřeno začněte s otevřenými
rukama a potom ruce spojte do výchozí pozice.

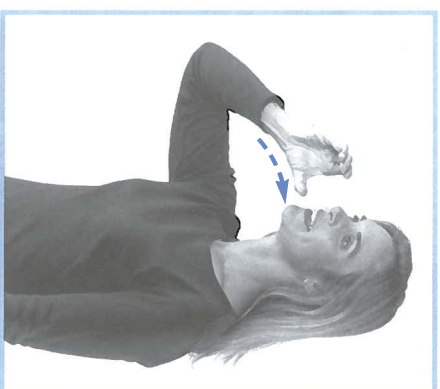

Dýně

Cvrkněte pomocí palce
a prostředníčku jedné ruky
do druhé ruky sevřené v pěst,
jako byste zkoušeli poklepáním,
zda je dýně zralá.

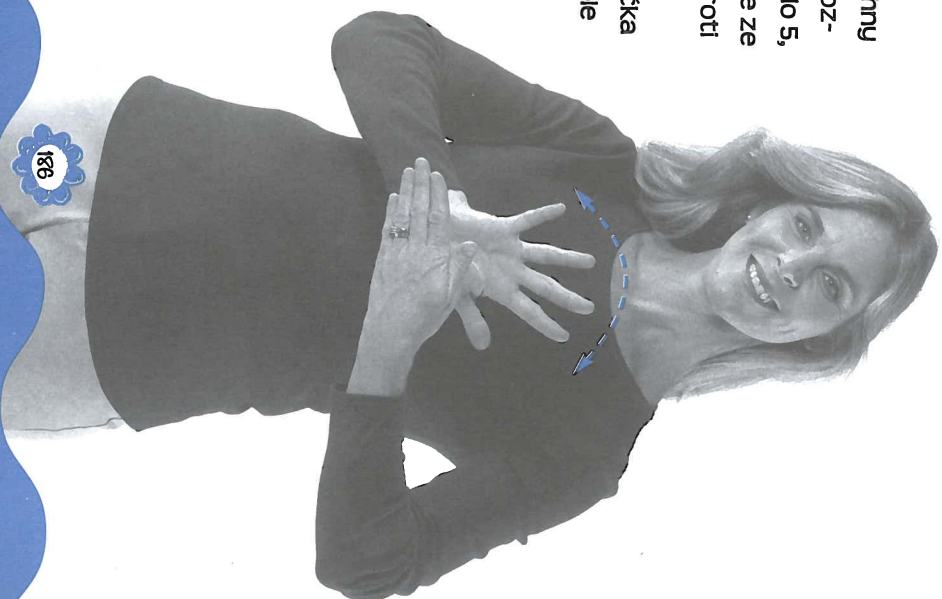
Džus

Ukažte znak pít tak, že přiblížíte akční
ruku s ohnutými všemi prsty, jako pro
písmeno C, k ústům a potom narnalujte
do vzduchu svým malíčkem písmeno J.

Film

Akční ruka má všechny prsty natažené a roztažené, jako pro číslo 5, a pohybuje se rychle ze strany na stranu proti dlani druhé ruky, jako by to byla poříčka filmu, která se rychle pohybuje před promítačkou.

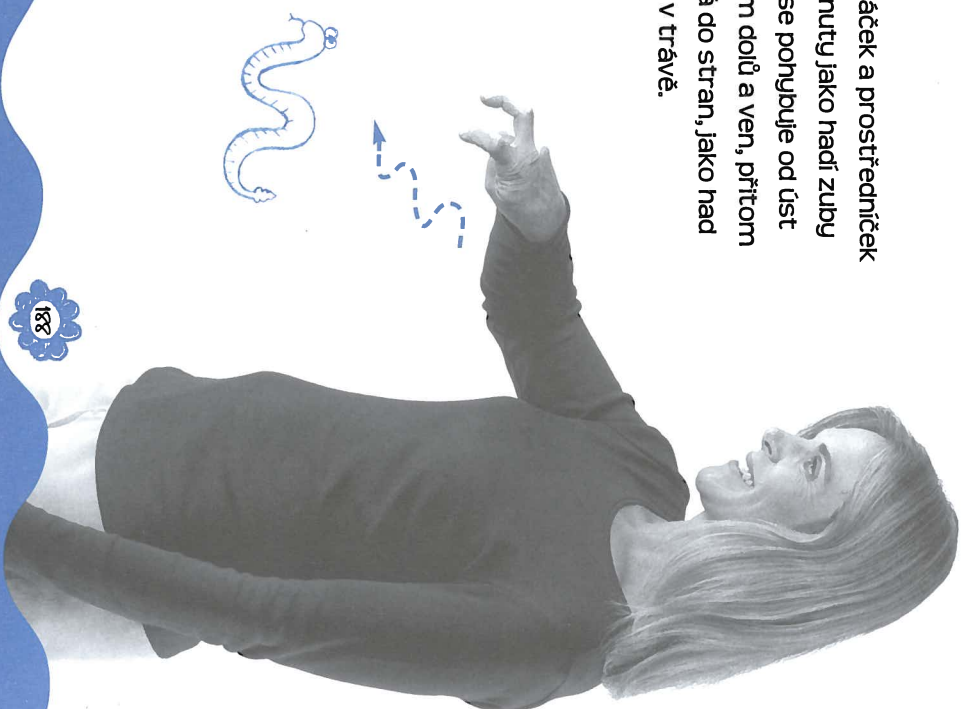
Foták

Předstírejte, že se díváte hledáčkem foťáku a stisknete tlačítko spouště.

Had

Ukazováček a prostředníček jsou ohnuty jako hadí zuby a ruka se pohybuje od úst směrem dolů a ven, přitom se kývá do stran, jako had lezoucí v trávě.

188

Halloween

Obě ruce s nataženým ukazováčkem a prostředníčkem, jako pro písmeno V. Ruce se přiblíží k vnitřnímu koutku očí a potom jdou do stran, přičemž se prsty spojí, jako by ukazovaly masku, která se nosí na Halloween.

189

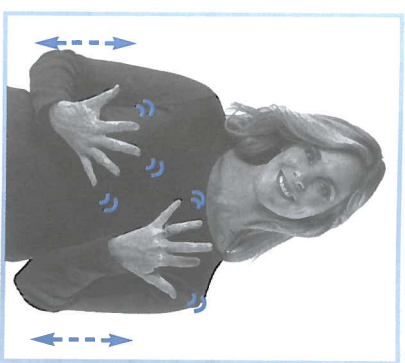
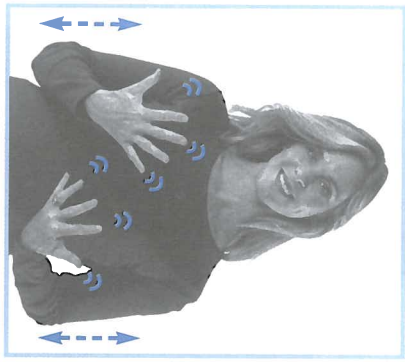
Hasič

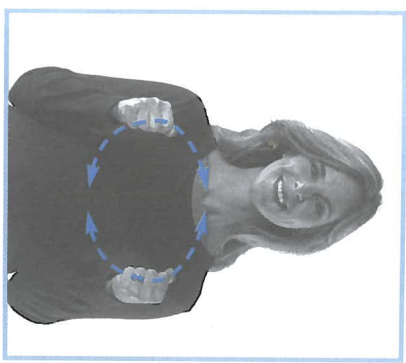
Ruka s nataženými všemi prsty,
jako pro písmeno B, je přiložena
hřbetem k čelu, a představuje
požárníckou helmu.

Hasičské auto

Ukažte znak OHĚŇ a potom AUTO.

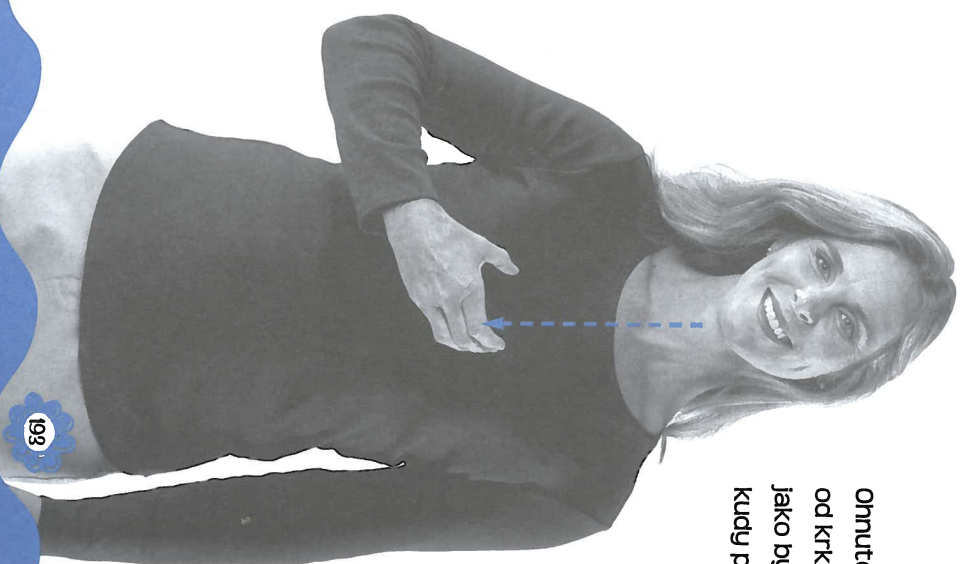
Hezký/Čistý

Jedna ruka s dlaní otočenou
k zemi stírá jedním jemným
neviditelné nečistoty
z dlaně druhé ruky,
obrácené vzhůru.

Hladový

Omnuté prsty ruky sledou
od krku doů k břichu,
jako by ukazovaly cestu,
kudy prochází tělem jídlo.

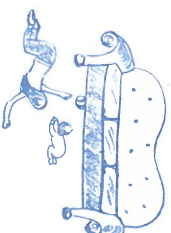
Hlasitý

Ukažte nejprve znak **SLYŠET** a potom **TRÁST**,
abyste vyláďili, že zvuk byl tak hlasitý,
až to zatřásla podlahou!

194

Hledat

Ruka s ohnutými prsty
a ohnutým palcem v opozici,
jako pro písmeno C, se pohybuje
ze strany na stranu před
obličejem a váš obličej
se otáčí za ní, jako byste seděli
na lodi ve strážním koši
a sledovali horizont
dalekohledem.

195

Hioupyj

Palec a malíček jsou natažené,
ostatní prsty pokrčené,
jako pro písmeno Y.
Palcem se dotkněte nosu
a poškrábejte ho,
zatímco rukou
mírně otáčíte.

Hmyz

Dotkněte se palcem
nosu a zatřepte ukazováčkem
a prostředníčkem,
jako by to byla chvějící se
tykadla hmyzu.

Hnědý

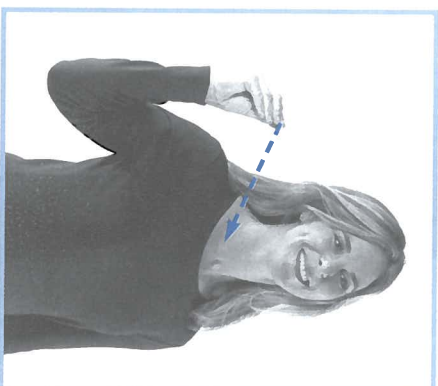

Otevřená dlaň ruky, jako pro písmeno B, se hranou dotkne strany tváře a sleduje po ní dolů.

198

Hodit

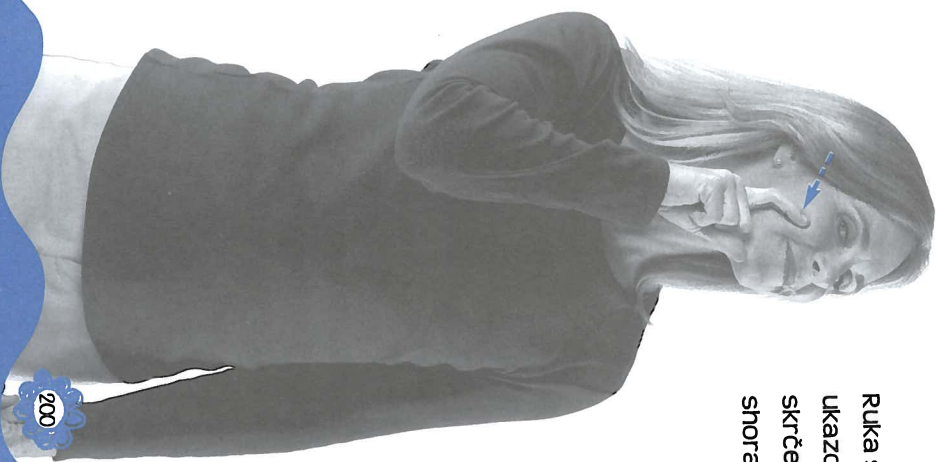

Ruka se sevřenými prsty, jako pro písmeno O, je blízko obličeje. Potom jedním rychlým pohybem je vysunuta vpřed a zároveň se prsty otevřou, jako byste něco házeli pryč.

199

Holit se

Ruka s pokrčeným ukazováčkem a ostatními prsty skrčenými přejíždí po tváři shora dolů, jako by ji holila.

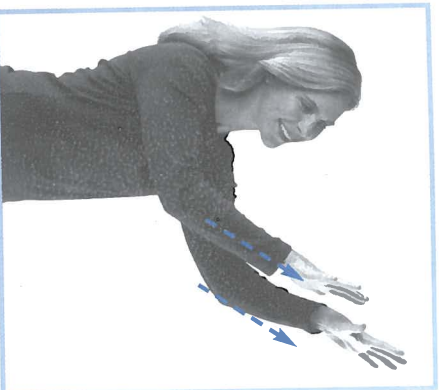

Honit

Obě ruce se sevřenými prsty, palec vztýčený, jako pro písmeno A. Akční ruka se pohybuje po spirále za druhou rukou, která se zvolna vzdaluje.

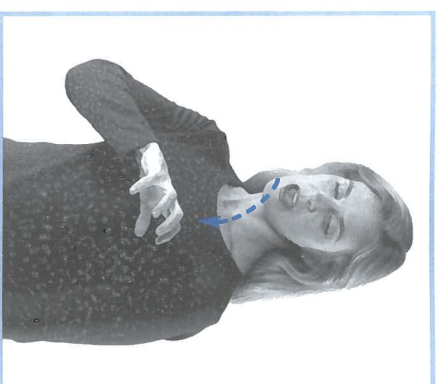
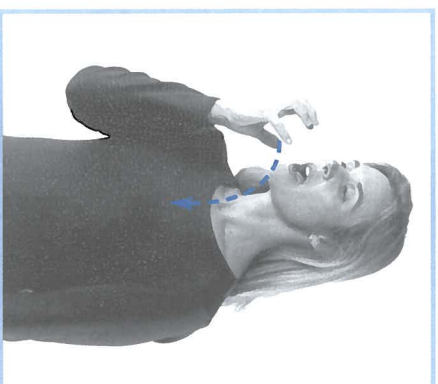
Hora

Nejprve ukažete znak **SKÁLA** tak, že položíme jednu pěst obrácenou směrem k zemi na druhou. Potom ruce rozevřete a oběma dlaněmi zvolna pohněte šikmo doleva nahoru, jako by vaše ruce klouzaly nahoru po svahu hory.

Horký

Ruka tvoří „drápy“, dlaně je otočena k ústům a ruka se pohne směrem dolů, jako byste vyjili a zahodili nějaké horké jídlo na podlahu.

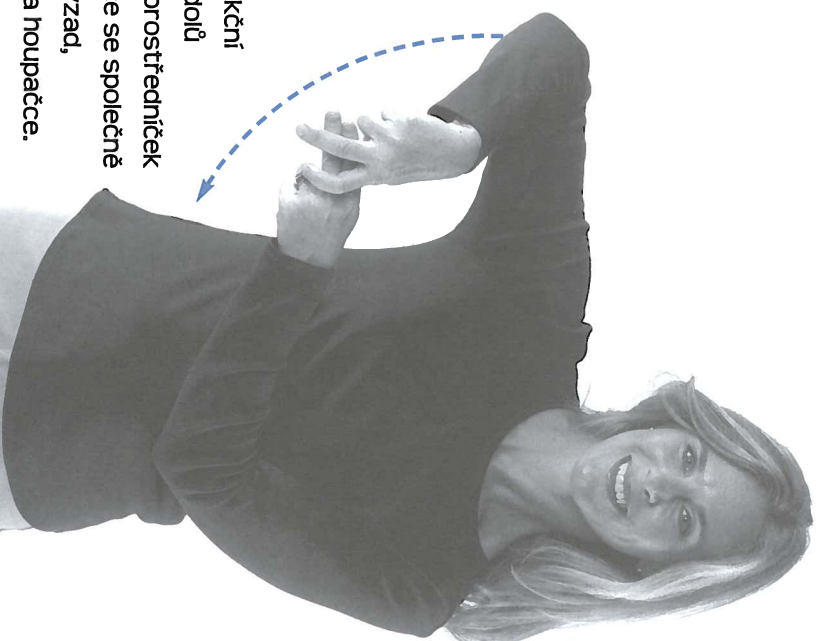
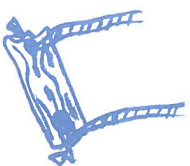
Hotovo

Obě ruce s roztaženými prsty,
jako pro číslo 5, jsou otočeny dlaní
vzhůru. Jedním rychlým pohybem
obě ruce přetočíme dlaní dolů.

204

Houpat se

Ukazováček
a prostředníček akční
ruky se „posadí“ dolů
na ukazováček a prostředníček
základní ruky. Ruce se společně
pohybují vpřed a vzad,
jako při houpatí na houpačce.

205

Housle

Ukazuje se pohybem,
jako byste hráli
na neviditelné housle.

206

Hra

Obě ruce sevřené v pěst
se zdviženými palci se dvakrát
srazí před tělem.

207

Hračka

Obě ruce sevřete
v pěst a palec vystrčíte
mezi ukazováčkem
a prostředníčkem,
jako pro písmeno T.
Rukama zatřeste
v zápěstí.

208

Hrát

Obě ruce mají sevřenou
pěst, natažený palec
a malíček, jako pro písmeno Y,
a otáčejí se rytmicky
v zápěstí, jako bychom
hráli na tamburínu.

209

Hrdý

Palec ruky je natažený,
ostatní prsty sevřené,
jako pro písmeno A.
Palec se dotkne hrudi
a udělá pohyb směrem
ke krku, jako by znázorňoval pocit
hrdosťi, která vás naplňuje.

210

Hrněk

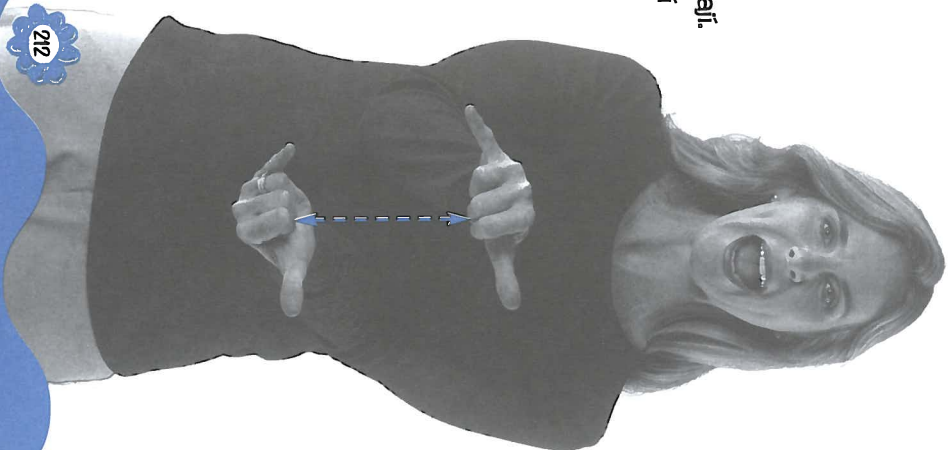
Ruka s pokrčenými prsty a palcem
v opozici, jako pro písmeno C,
se dotkne několikrát malíkovou
hranou dlaně druhé ruky.

211

Hroch

Na obou rukou napněte palec a malíček, jako pro písmeno Y. Obě ruce několikrát k sobě přiblížte a vzdalte, jako by to byla velká ústa, která se otvírají. Napnuté prsty tu reprezentují velké hrochovy zuby.

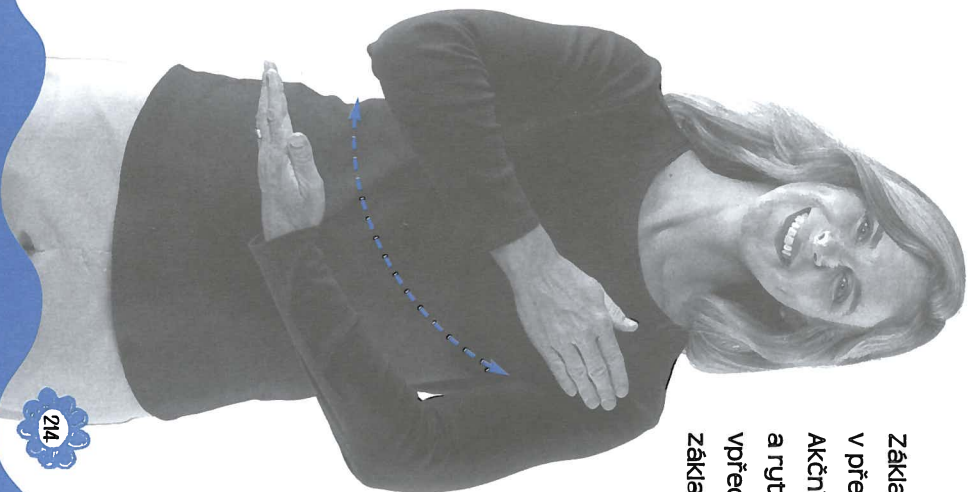
Hroznové víno

Otevřené a lehce ohnuté prsty jedné ruky poskočí několikrát po hřbetu druhé ruky, což naznačuje tvar nalitých zralých hroznů.

Hudba/Zpívat

Základní ruka je ohnuta
v předloktí a držena před hrudí.
Akční ruka je také ohnuta
a rytmicky se pohupuje
vpřed a vzad nad předloktím
základní ruky.

214

Hurá! Výborně!

Zdvihněte obě ruce
a zatřeste jimi spolu
s výkřikem „Hurá!“.
Tento znak je v ASL
verze tleskání.
Když o tom
přemýšlíte, hlavní
smysl tleskání
je udělat velký hluk
- ale to nemá žádný
smysl, když jste
hluší. Proto se
potlesk vyladíuje
zdvíženými rukama.

215

Huša

Spojené čtyři prsty se spojují
a oddalují s palcem pobíží úst,
jako by to byl husí zobák.
Tento znak je podobný znaku
KACHNA.

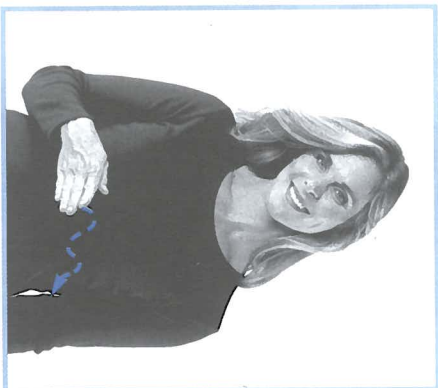
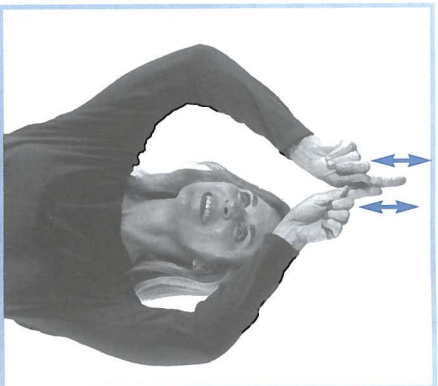

Hvězda

Dva natažené ukazováčky
se třou o sebe a ukazují
tak střídavě nahoru
nad hlavu, jako by se
na obloze mihotaly
hvězdy.

Hvězdice

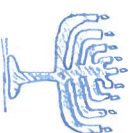
Ukažte znak HVĚZDA a potom RYBA.

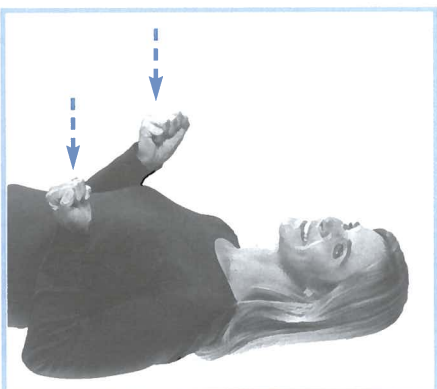
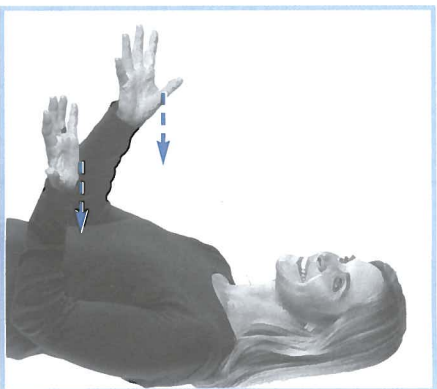
Chanuka

Spojte natažené prsty obou rukou,
jako pro písmeno B, a dotkněte se palci.
Dlaně míří ven. Potom ruce oddaíte
do stran a přitom roztáhněte prsty
od sebe, jako by to byly svíčky na
svícnu.

Chci

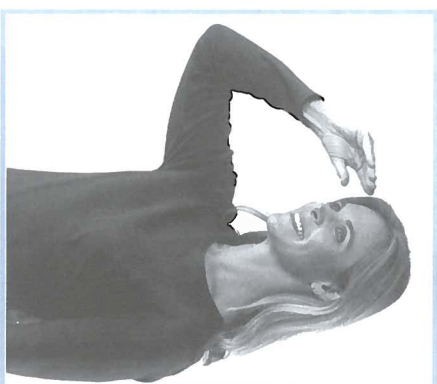

Dlaně obou rukou jsou obráceny vzhůru s nataženými prsty. Ruce sevřete v pěst a zároveň je přitáhněte blíže k tělu. Mnoho malých dětí dělá tento znak zcela přirozeně, aniž by se jej musely učit.

220

Chlapec

Ruka ve výši čela se sevře, jako by uchopila kšilt čepice. Znaky pro muže jsou vždy ukazovány v oblasti čela nebo temene.

221

Chléb

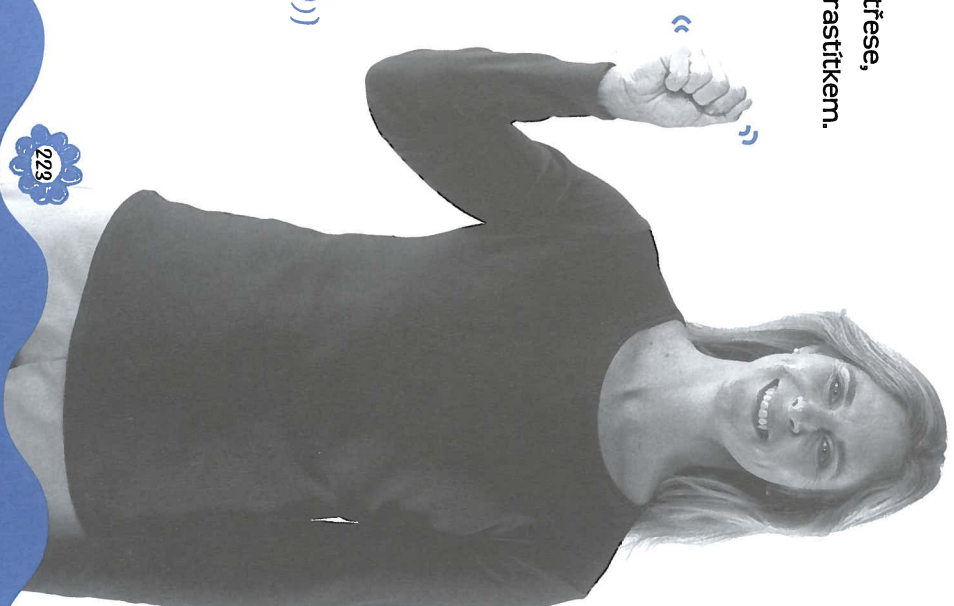
Základní ruka s otevřenou
dlaní představuje chléb,
který je krájen na plátky
konečky prstů druhé ruky.

222

Chrastítko

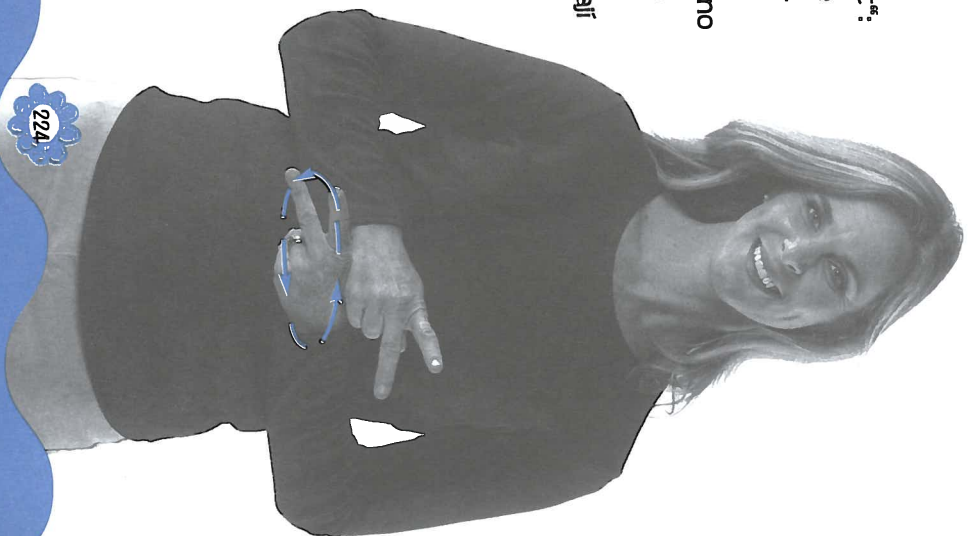
Sevržená ruka se zatřese,
jako by chrastila chrastítkem.

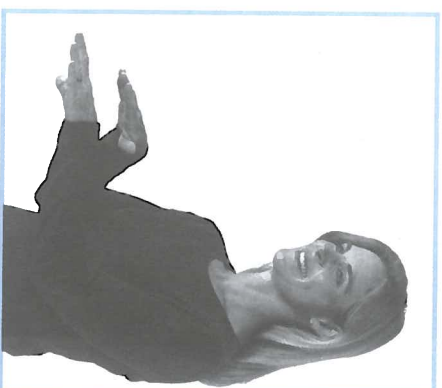
223

Chůva

Použijte znak pro „držet“:
Na obou rukách vztýčte ukazováček a prostředníček a palec zasuňte mezi ně, jako pro písmeno k. Položte jednu ruku na druhou v pravém úhlu a obě ruce spolu vykonají malý kruhový pohyb před vašim tělem. To změní význam znaku na „starat se“.

Chytit

Obě ruce drženy otevřenou dlaní dolů,
pravá nad levou, se rychle zavřou do pěsti,
jako pro písmeno s.

Chytit (balon)

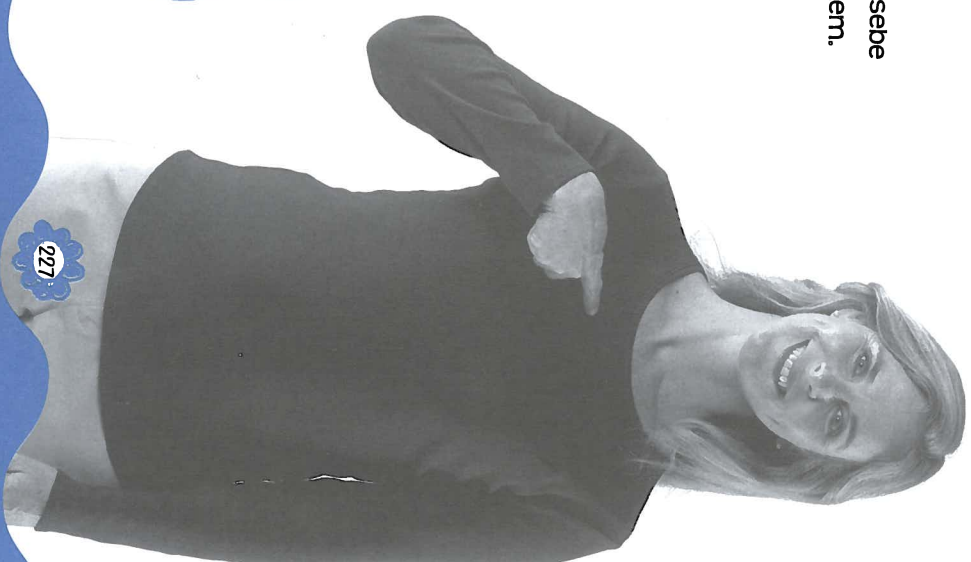
Udělejte rukama pohyb, jako když chytáte balón.

226

Já

Ukažte na sebe ukazováčkem.

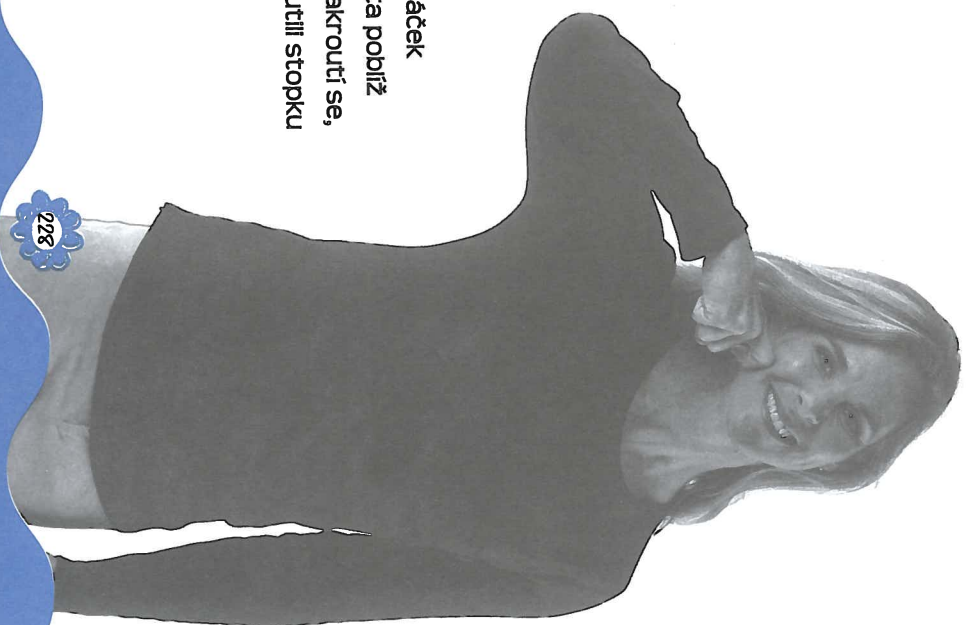

227

Jabiko

Omnutý ukazováček
se dotkne místa pobíží
koutku úst a zakrouží se,
jako byste kroutili stopku
od jablka.

228

Jelen

Obě ruce mají
natažené
a roztažené
všechny prsty.
Dotknou se palci
několikrát
spánků, jako
by to byly
parohy Jelena.

229

Ještěrka

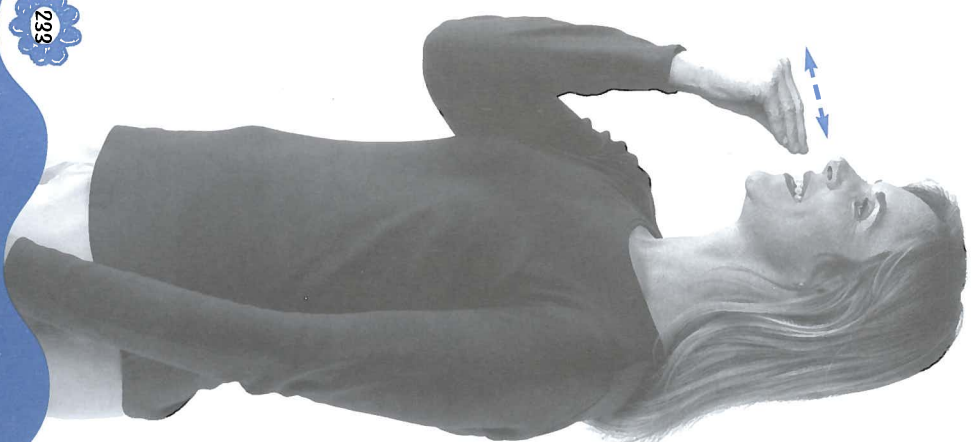
Akční ruka má natažený palec a ukazováček, jako pro písmeno L. Ukazováček akční ruky se „plazí“ nahoru po předloktí druhé ruky.

292

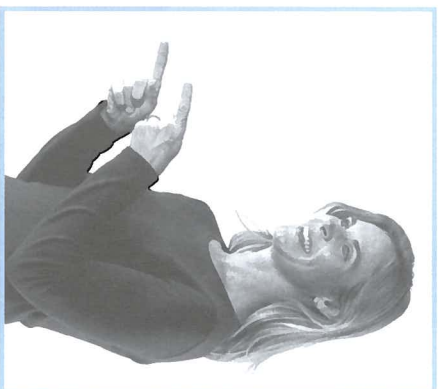
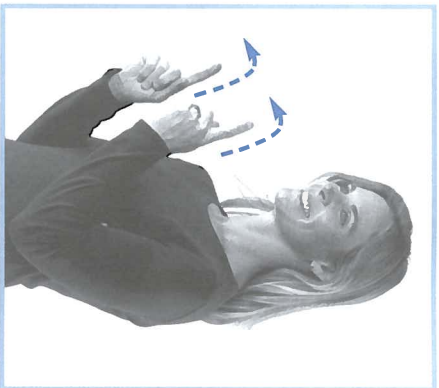
Jíst

Prsty jsou sevřené, jako by držely kousek jídla, a několikrát se dotknou úst.

293

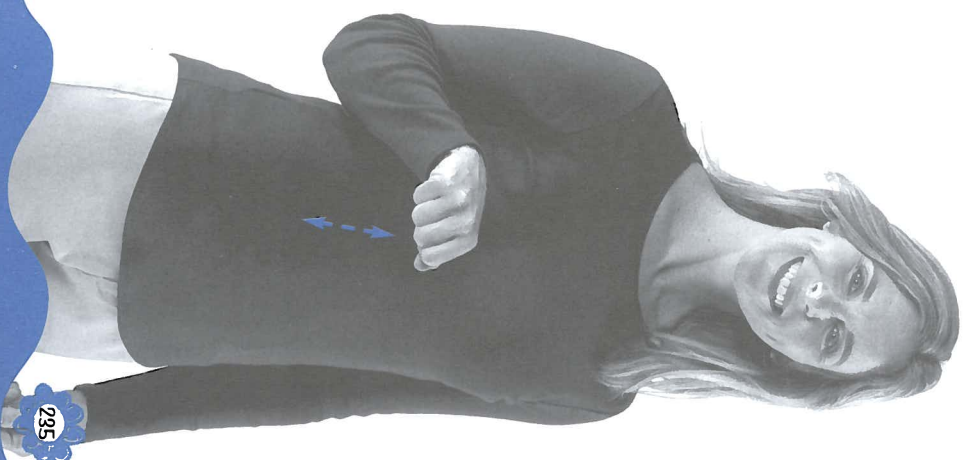
Jít

Vztyčíme ukazováčky obou rukou a potom ohneme zápěstí a ukážeme ukazováčky tím směrem, kterým chceme jít.

Kabelka

Znakující naznačí kabelku tak, že drží imaginární kabelku za ucho a několikrát s ní pohoupne nahoru a dolů.

294

295

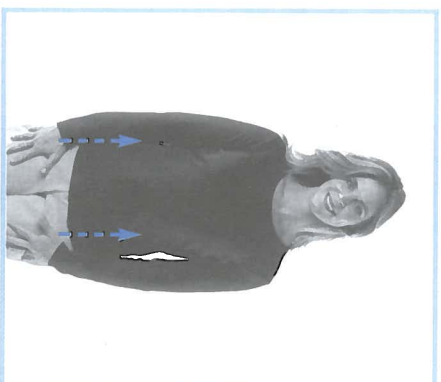
Kachna

Akční ruka je u úst a prsty
míří ven. Ukazováček
a prostředníček se pohybují
a dotýkají se palce, jako
by kachna otevírala
a zavírala zobák.

236

Kalhoty

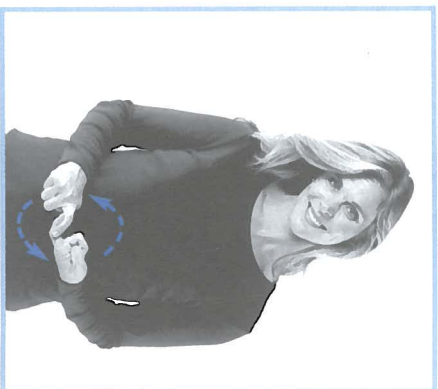

Ukazuje se pohybem,
jako když si natahujete kalhoty.

237

Kamarád

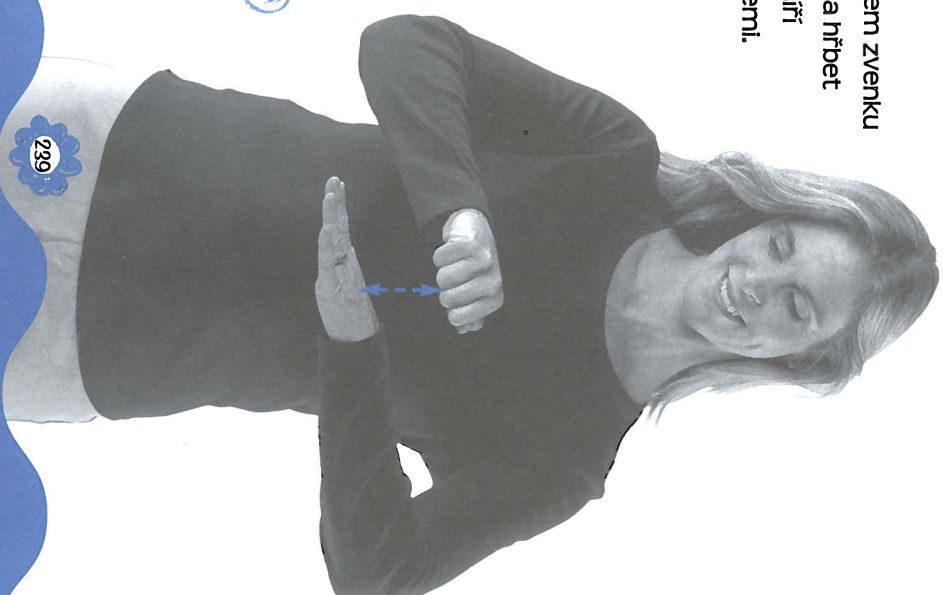
Ukazováčky obou rukou zahákneme do sebe. Potom je vyměníme a zahákneme z druhé strany.

238

Kámen

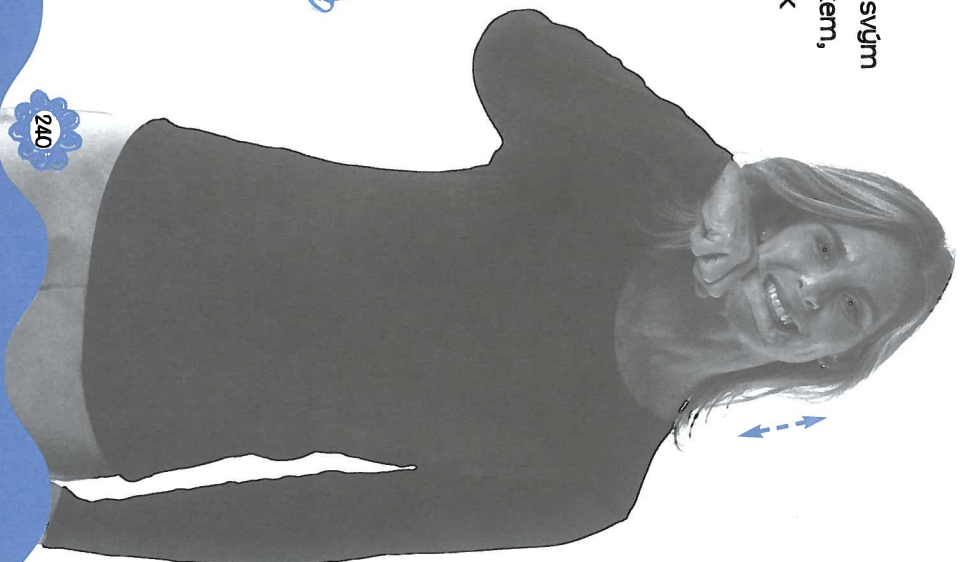
Sevířená pěst s palcem zvenku několikrát poklepe na hřbet druhé ruky, která míří nataženou dlaní k zemi.

239

Kartáček na zuby/Čistit si zuby

Naznačte čištění zubů svým
nataženým ukazováčkem,
jako by to byl kartáček
na zuby.

240

Kartáčovat si vlasy

Naznačte tak, že ruka
je sevřená, jako by držela
držadlo velkého kartáče,
a kartáčujte vlasy.

241

Káva

Obě ruce jsou v pěstí, horní pěst se otáčí dokola, jako byste mleli kávu na káfermlejnku.
(Já vím, že malé děti kávu nepijí, ale vaše káva je velmi zajímavá)

242

Kde?

Natažený ukazováček dělá malý oblouček ze strany na stranu.

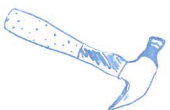

243

Kladivo

Akční ruka udělá pohyb, jako by držela kladivo a dvakrát s ním bouchna.

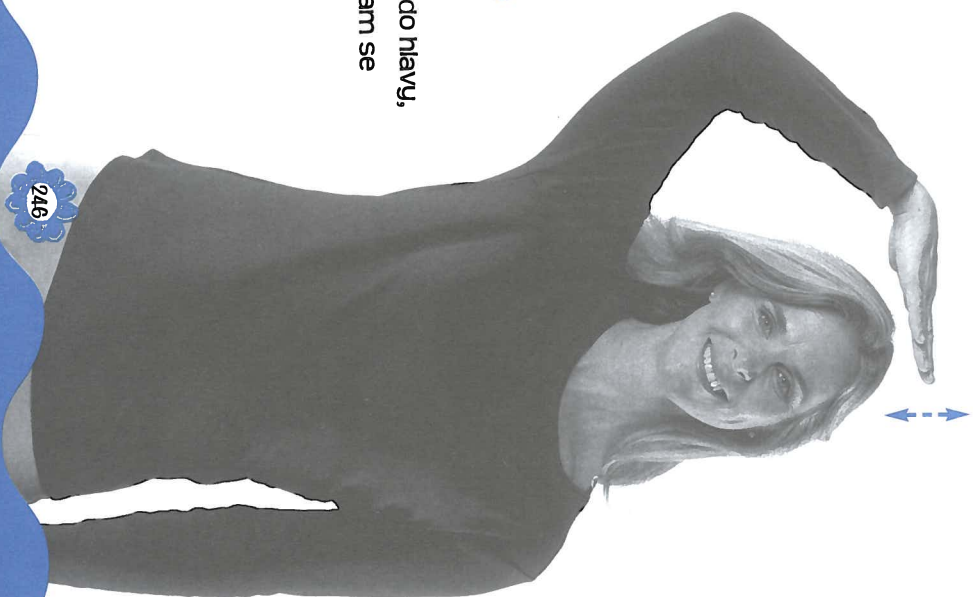

Klíče

Ukazováček akční ruky ohneme a kloubem se dotkneme vztyčené dlaně základní ruky. Otáčíme ukazováčkem do stran, jako bychom otáčeli klíčem v zámku.

Klobouk

Plácněte se dlaní do hlavy,
abyste ukázali, kam se
klobouk dává.

246

Klouzat se/Klouzačka

Ukazováček a prostředníček
jedné ruky jsou natažené,
jako pro písmeno V,
a pomalu se sklouznou
po ukazováčku a prostředníčku
druhé ruky, které jsou drženy
u sebe a představují klouzačku.

247

Kniha

Držte ruce dlaněmi
k sobě a potom
je rozevřete,
jako obálku knihy.

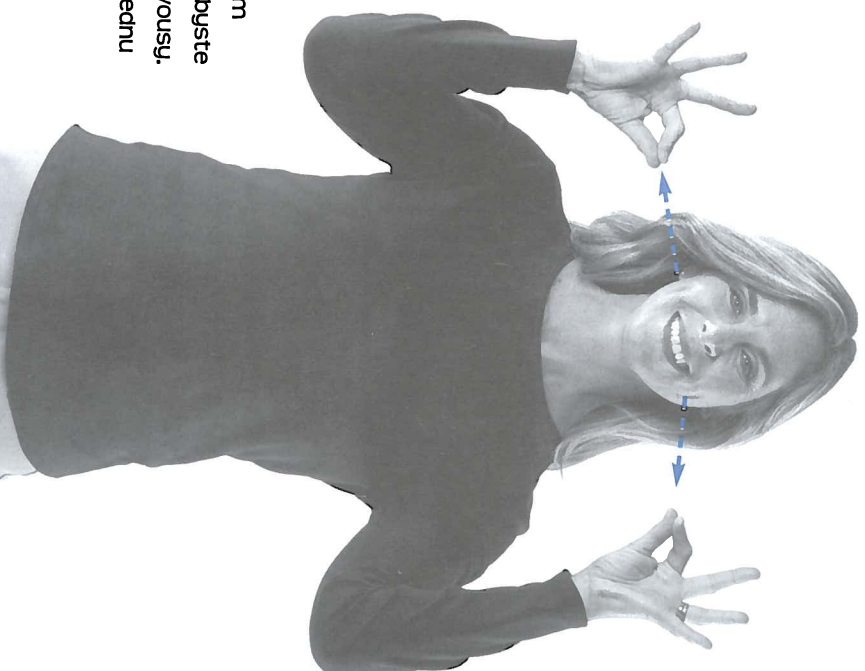

248

Kočka

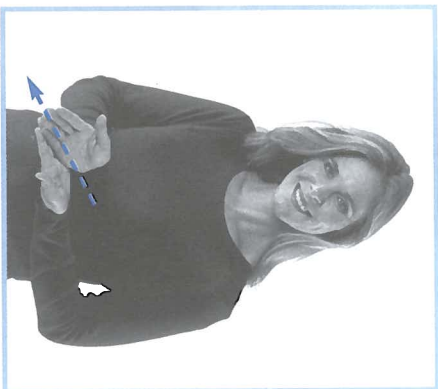

Ukazováček
a palec
se spojí
u horního rtu
a pohybují se
do stran směrem
od obličejě, jako byste
tahali kočku za vousy.
(Můžete použít jednu
nebo obě ruce.)

249

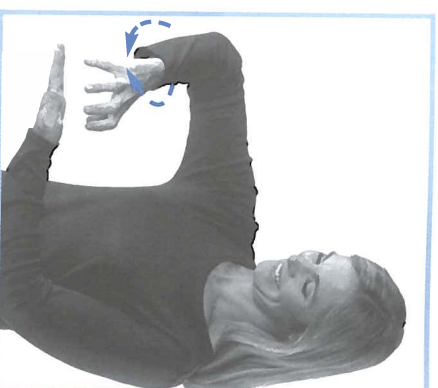
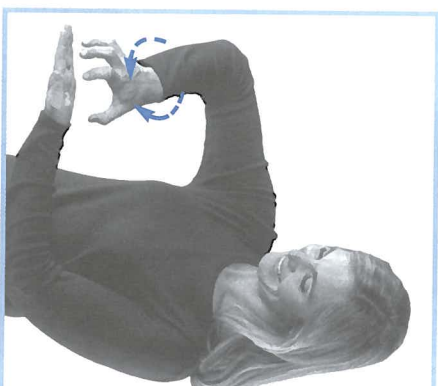
Koláč

Akční ruka je držena kolmo s nataženými prsty a vykoná dva úhlopříčné pohyby po otevřené dlaní druhé ruky, jako by krájela koláč.

250

Koláček/Cukroví

Tento znak napodobuje krájení koláče krájáčem. Jedna ruka má prsty jako drápy – lence pokrčené a otáčí se dokola a zase zpět proti dlaní druhé ruky, jako kdyby se prodiraly těstem.

251

Kolo

Ruce naznačují pohyb, který
dělájí nohy na pedálech kola.

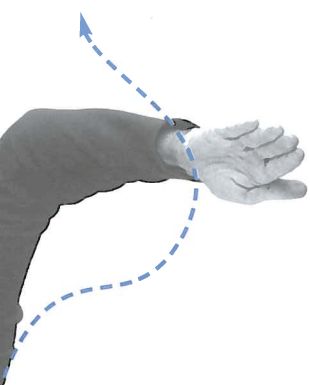

052

Kopce

Ruka s nataženými
prsty je držena kolmo
k zemi a naznačí obrys
kopce.

053

Koupat se

Ruce v pěst třou
tělo nahoru a dolů.

054

Kousnout

Jedna ruka „kousne“
druhou.

055

Koza

Natáhněte ukazováček a prostředníček,
jako pro písmeno V, a lehce je ohněte.
Potom se rouchie dotkněte brady a potom
čela, jako byste ukazovali kozí bradu a rohy.

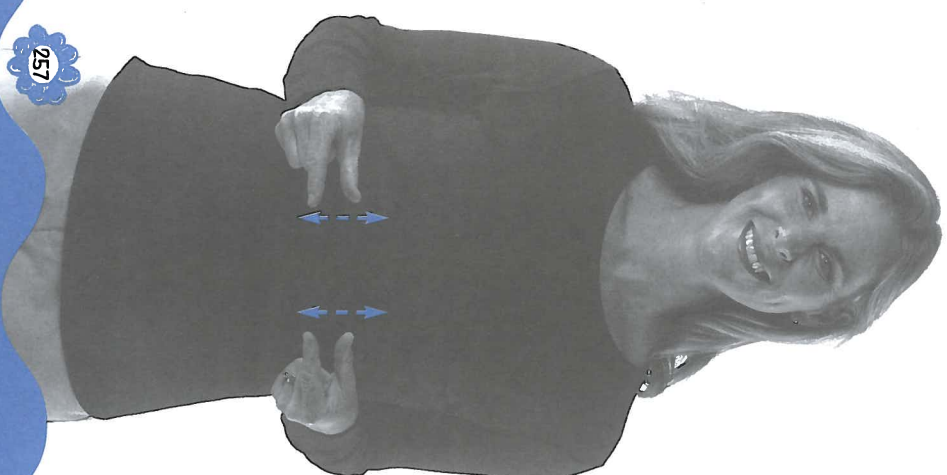
256

Krab

Palec a ukazováček na
obou rukách se otevírají
a zavírají, jako by to byla
krabí klepeta.

257

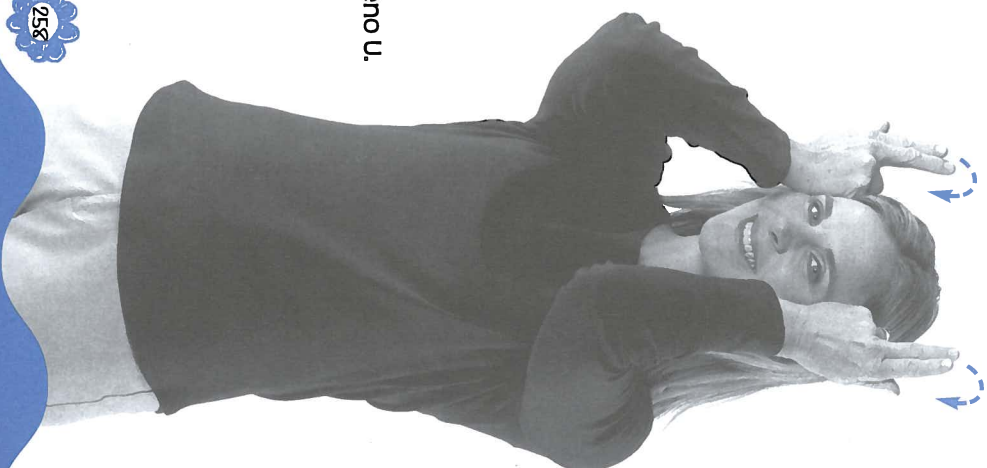

Krásník

Spojte natažený ukazováček
a prostředníček, jako pro písmeno u.
Ruce si přiložte ke spánkům
a prsty několikrát ohněte
a narovnejte. Můžete použít
jednu nebo obě dvě ruce.

258

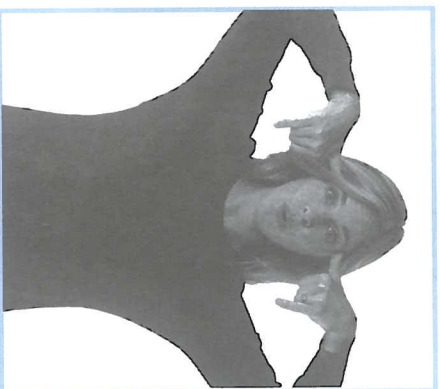
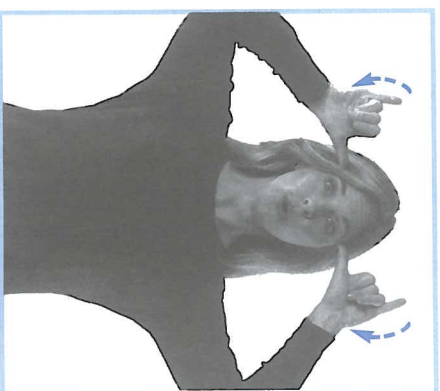
Krásný

Rukou s roztaženými prsty začneme na straně
u tváře a zvolna obkroužíme celou hlavu
a skončíme u brady, kde prsty sevřeme.

259

Kráva

Ruka se sevřenou pěstí, nataženým palcem a malíčkem, jako pro písmeno Y, je u spánků hlavy a potom se přetočí vpřed.
(Můžete použít jednu nebo obě ruce.)

260

Krysa

Ukazováček a prostředníček překřížíme, jako pro písmeno R, a prsty přejedeme dvakrát po špičce nosu.

261

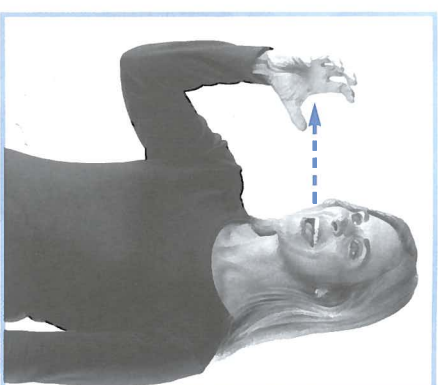
Křeček

Ruka s nataženým
a spojeným ukazováčkem
a prostředníčkem,
jako pro písmeno H,
dvakrát poškrábe
ukazováčkem špičku nosu.

262

Křičet

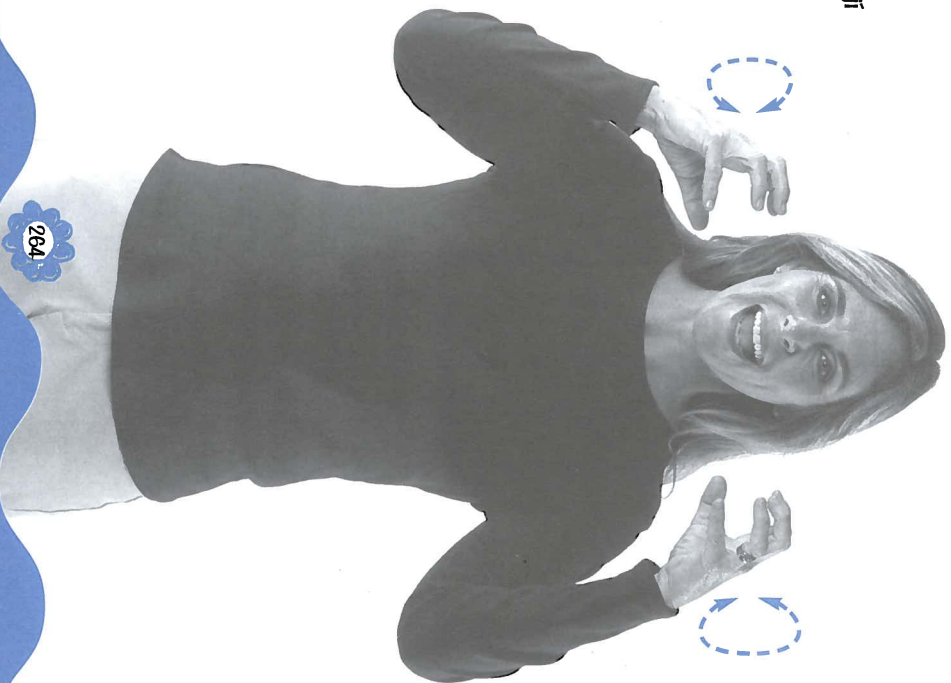

Ruka s mírně ohnutými prsty, jako pro číslo 5,
začíná u úst a postupně se vzdaluje,
jako by to byl křik, který vychází z úst.

263

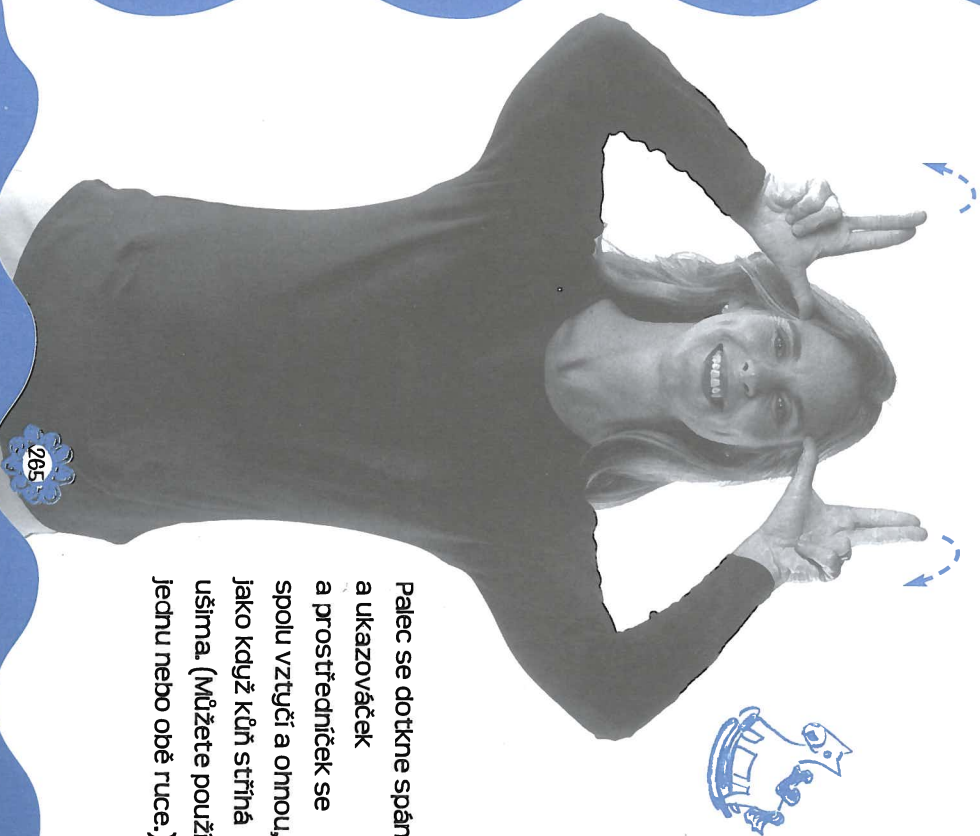
Kukuřice

Vaše ruce
„drží“ a otáčejí
neviditelným
kukuřičným
klasem
v blízkosti
vašich úst.

Kůň

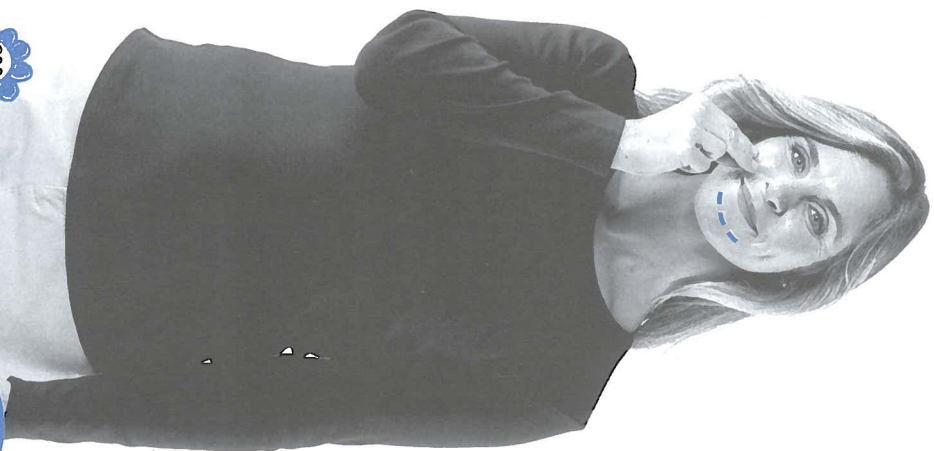
Palec se dotkne spánku
a ukazováček
a prostředníček se
spolu vztýčí a ohnou,
jako když kůň stříhá
ušima. (Můžete použít
jednu nebo obě ruce.)

Květina

Prsty a palec jsou drženy při sobě, jako by drželi tenký stonek květiny. Ruka se pohybuje z jedné strany nosu na druhou, jako byste číchnali ke květině.

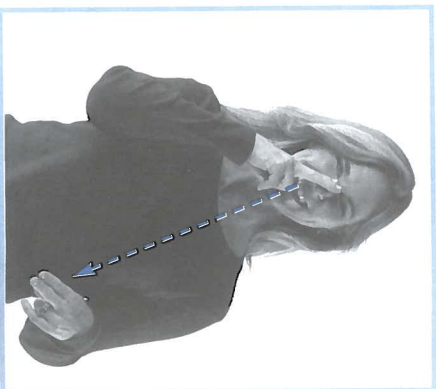
Kytara

Toto je snadné – prostě předstírajte, že hrajete na kytaru.

Legrače

Obě ruce mají natažený a spojený ukazováček a prostředníček, jako pro písmeno U. Akční ruka se dotkne nosu a potom jde dolů a dotkne se ukazováčku a prostředníčku druhé ruky.

263

Legrační

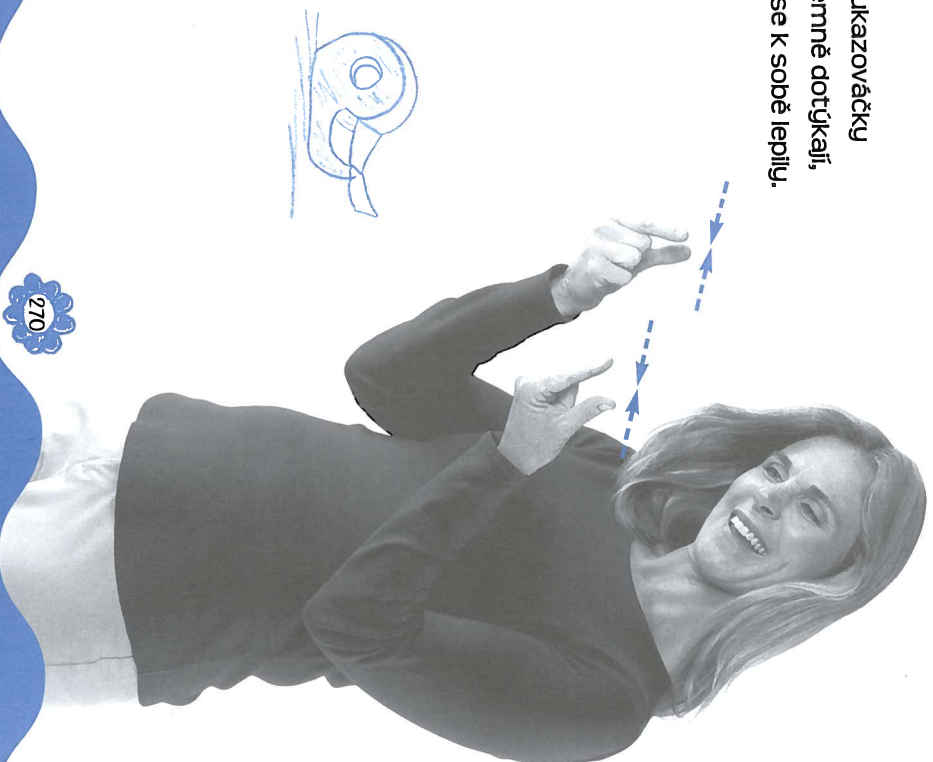
Natažený a spojený ukazováček a prostředníček, jako pro písmeno U, se dotýkají špičky nosu, jako byste někoho šimrali períčkem na nose, abyste ho rozesmáli.

269

Leπί

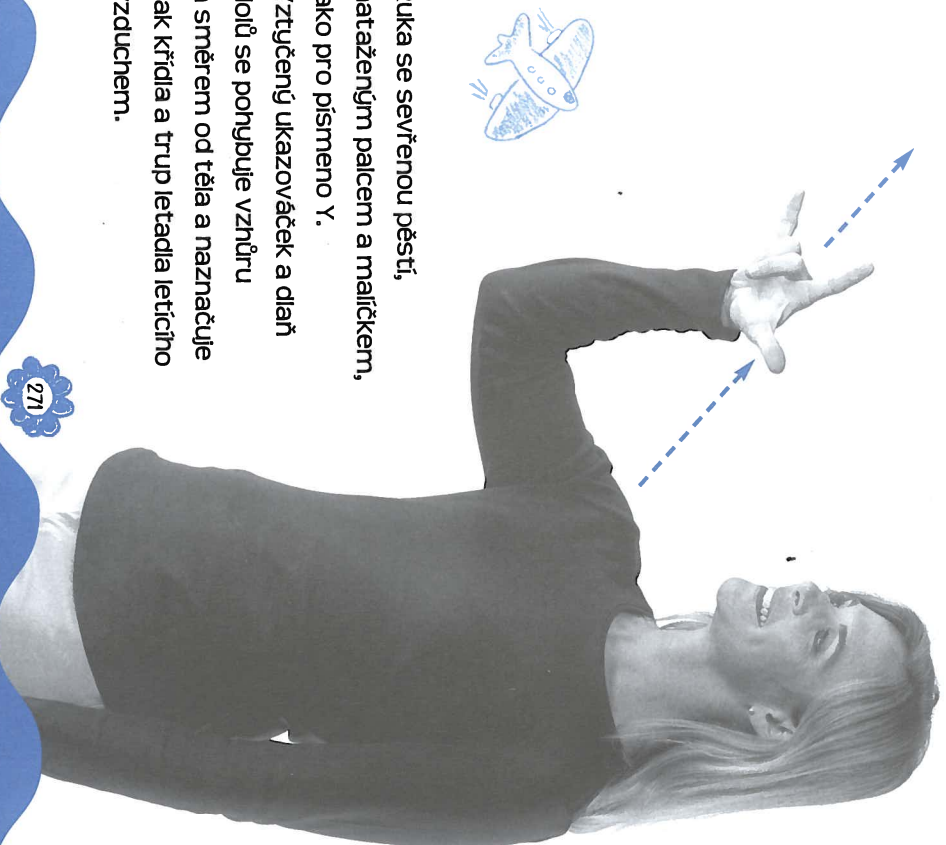
Palce a ukazováčku
se vzajemne dotýkají,
jako by se k sobě lepily.

270

Letadlo

Ruka se sevřenou pěstí,
nataženým palcem a malíčkem,
jako pro písmeno Y,
vztýčený ukazováček a dlaň
doíl se pohybuje vzhůru
a směrem od těla a naznačuje
tak křídla a trup letadla letícího
vzduchem.

271

Létat

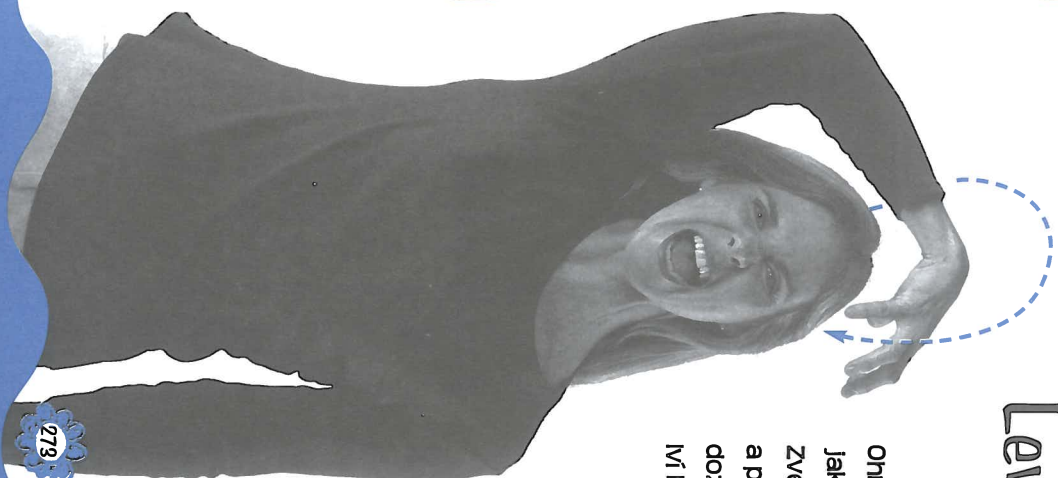
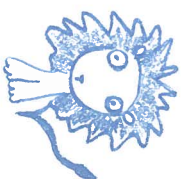
Zamávejte rukama, jako
by to byla ptáci křídla.

272

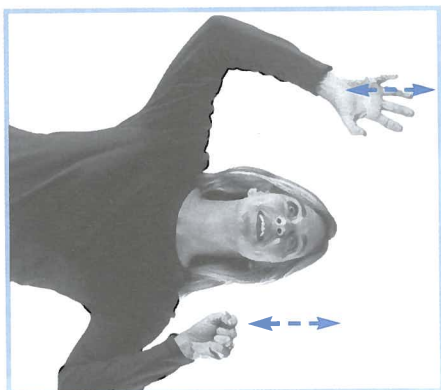
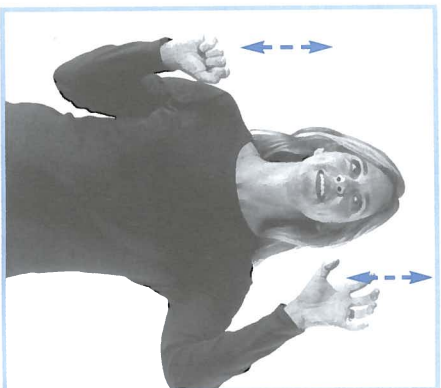
Lev

Ohněte prsty na ruce,
jako by to byly drápy.
Zvedněte ruku na hlavu
a pohybujte s ní zepředu
dozadu, jako by tam byla
ní hřívá.

273

Lézt

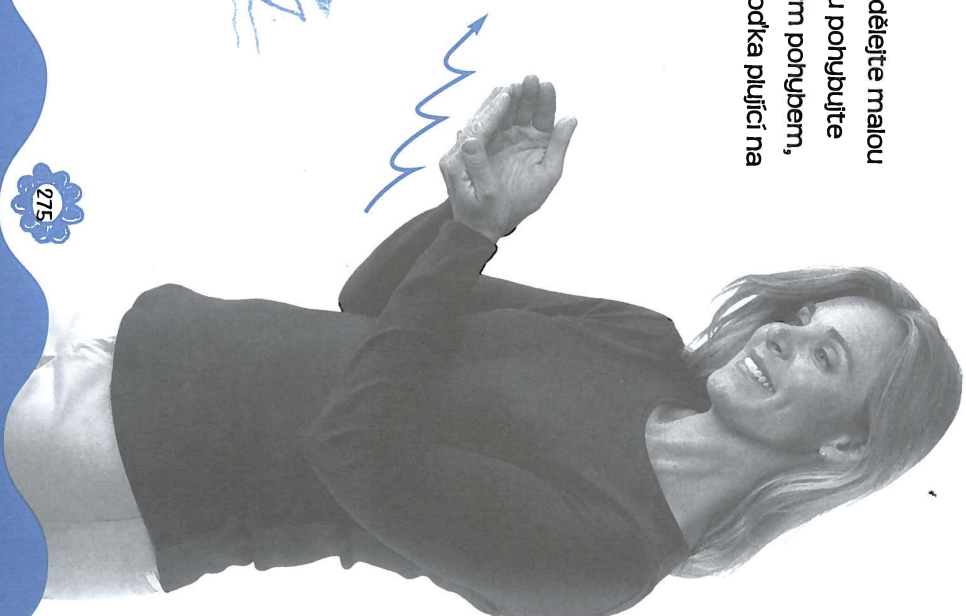
Rukama udělejte pohyb,
jako když lezete po žebříku.

274

Lod'

Ze svých dlaní udělejte malou
„lodičku“, kterou pohybujte
od těla houppavým pohybem,
jako by to byla loďka plující na
vodě.

275

Malý

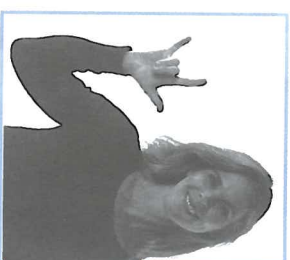
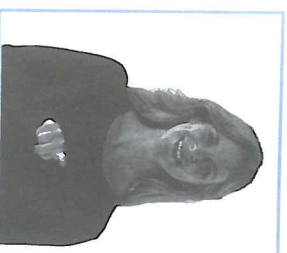
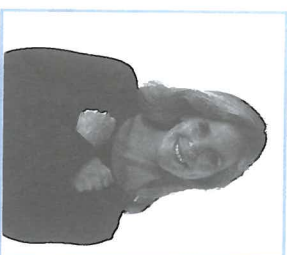

Otevřené dlaně
Jsou drženy kolmo
k zemi a postupně
se přiblíží a vzdálí,
jako by ukazovaly
něco malého.

276

Mám tě rád (Miluju tě)

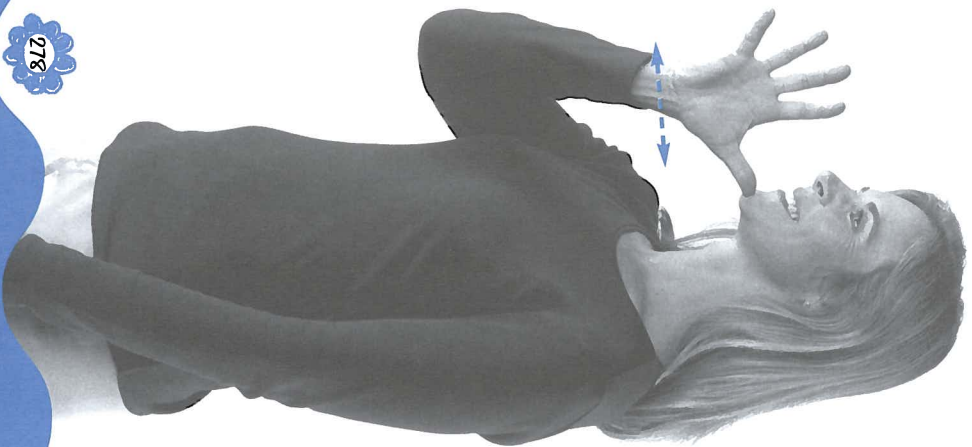
Tento znak může být složen ze tří znaků nebo jen z jednoho:
JÁ - ukazováčkem ukážeme na sebe
MÁM RÁD - ruce sevřené v pěsti zkrřížíme v úrovni zápěstí na hrudi
TEBE - ukazováčkem ukážeme druhou osobu
MÁM TĚ RÁD (nebo **MILUJU TĚ**) - Ruka s nataženým palcem
a malíčkem, jako pro písmeno Y a s nataženým ukazováčkem.

277

Maminka

Ruka je rozevřená
a prsty jsou nataženy,
jako pro číslo 5.
Ruka míří kolmo na hlavu
a palec se několikrát
dotkne brady.
Prsty můžeme zatřepat.

278

Maso

Palec a ukazováček
akční ruky štípnou
do „masitého“ místa
na druhé ruce,
mezi palcem
a ukazováčkem.

279

Mazlit se

Zkřížte paže na hrudi a pevně přitiskněte, pokrčte ramena a zakolébnejte se ze strany na stranu. Můžete také ruce položit dál kolem svého těla, abyste naznačili větší objeti.

Medvěď

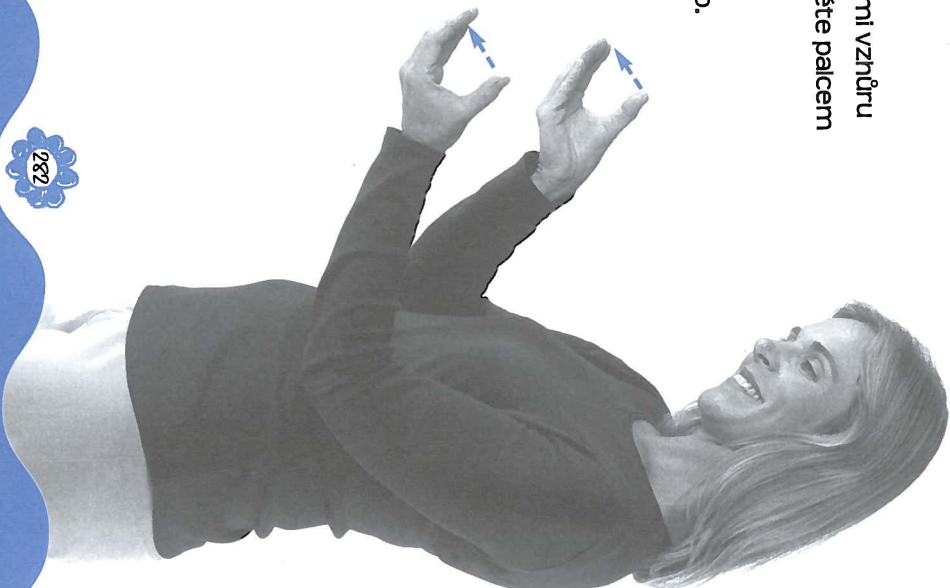

„Ruce s drápy“ zkřížte na hrudi a udělejte pohyb, jako byste se drbali, podobně jako medvěď.

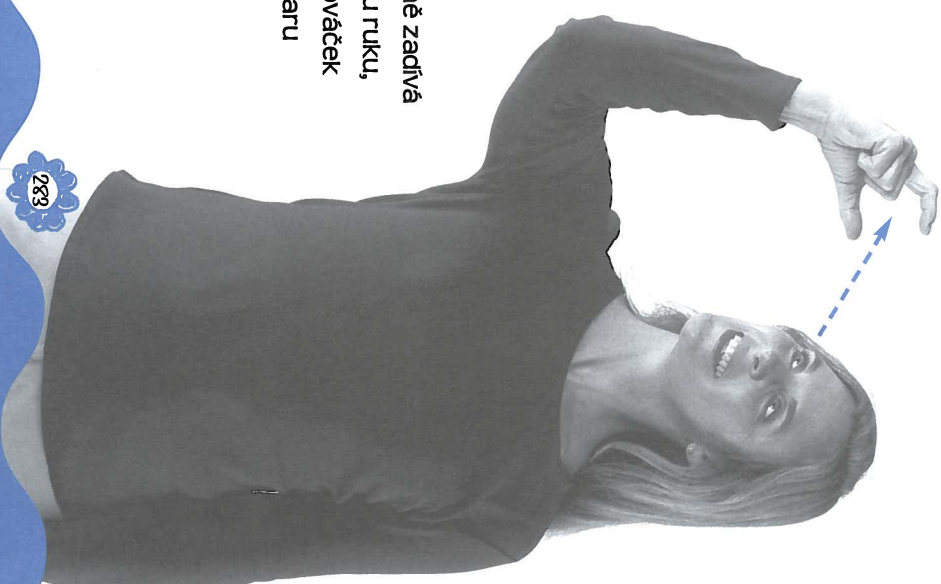
Měkký

S dlaněmi obrácenými vzhůru
se několikrát dotkněte palcem
prsty, jemně,
jako byste v rukách
drželi něco měkkého.

Měsíc

Znakující se upřené zadívá
na svou zdviženou ruku,
jejíž palec a ukazováček
jsou ohnuty do tvaru
písmene C.

Míč

Ohnuté ruce a roztažené
prsty do sebe ťuknou,
jako byste drželi míč.

284

Miminko

Jedna ruka chová druhou a
houpe s ní ze strany na stranu,
jako byste houpli miminko.

285

Mléko

Ruka je zvednuta vedle těla
a dlaň ruky se několikrát otevře
a sevře do pěsti,
jako byste dojili krávu.

Modrý

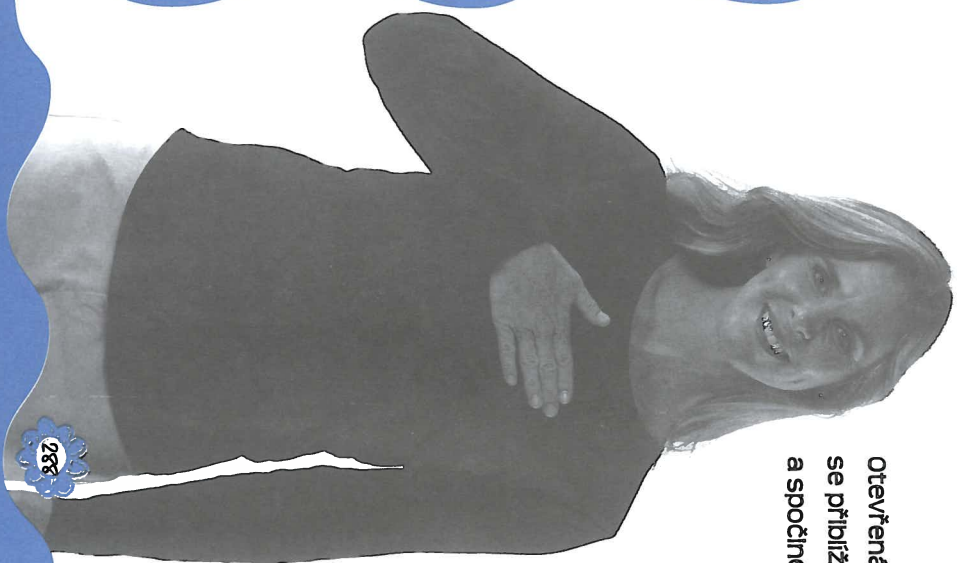

Ruka s nataženými
prsty a plácem
ohnutým k dlaní,
jako pro písmeno B,
je držena vedle
pravého ramene
a zatočí se ze
strany na stranu.
(To je prostor,
kde se ukazují i
znaky pro další
barvy.)

Moje

Otevřená dlaň akční ruky
se přiblíží ke hrudi
a spočine na ní.

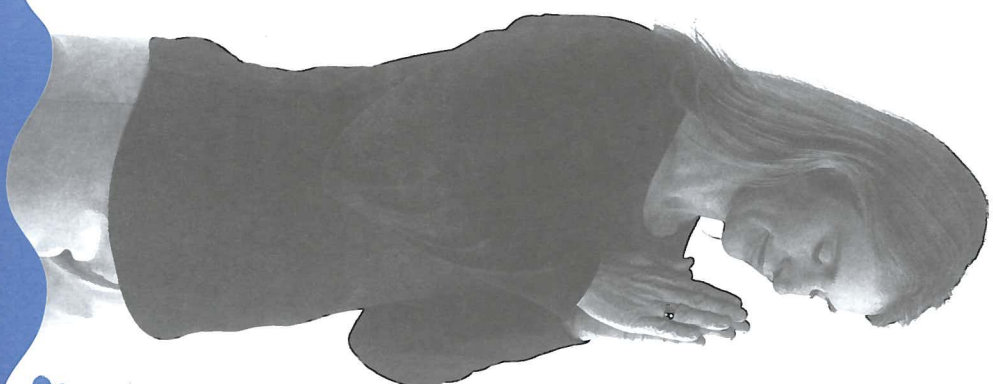

288

Modlit se

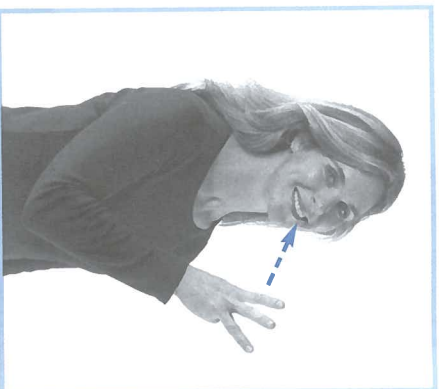
Ruce jsou spojeny
dlaněmi jako při modlitbě.

289

Mokrý

Znak mokrý je kombinací znaků **VODA** a **MĚKKÝ**, který se ukazuje tak, že se dotýkáte palci prstů, jako byste cítili vlhkost na ruce. Pro zjednodušení můžete někdy použít zkrácenou verzi a ukázat jenom část znaku s prsty. Dělán to tak velmi ráda, hlavně když znakuji k písničce, ve které je znak **MOKRÝ**.

Morče

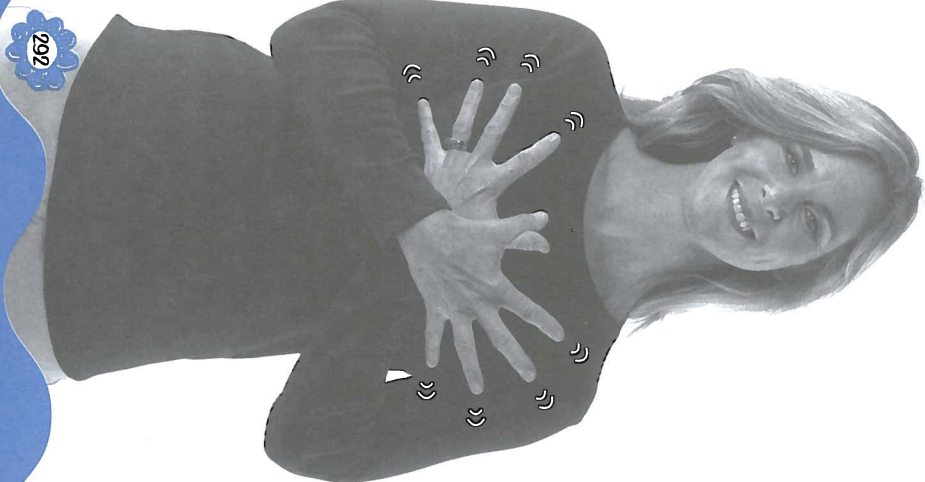

Nejprve natáhnete palec a ukazováček vedle sebe, jako pro písmeno **G**, a ukazovákem se dvakrát poškrábete na nose. Potom udělejte znak **PRASE** tak, že se dotknete hřbetem ruky místa pod bradou a rukou zatřepete houpačným pohybem.

Motýl

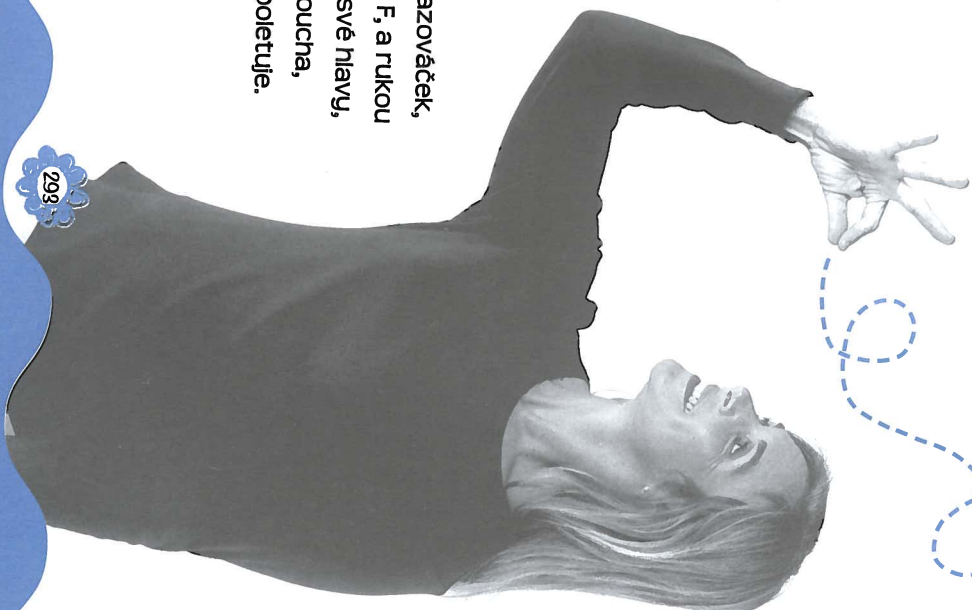
Ruce jsou do sebe zaklesnuté
palcí a roztažené prsty se
třepají. Ruce se pohybují
sem a tam, jako by to
byl letící motýl.

292

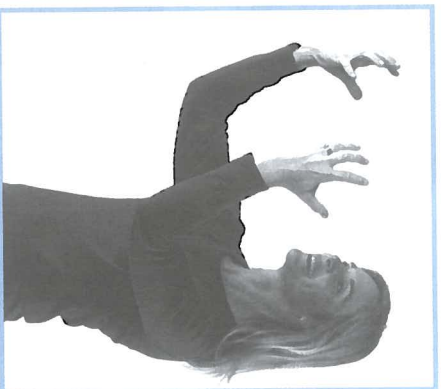
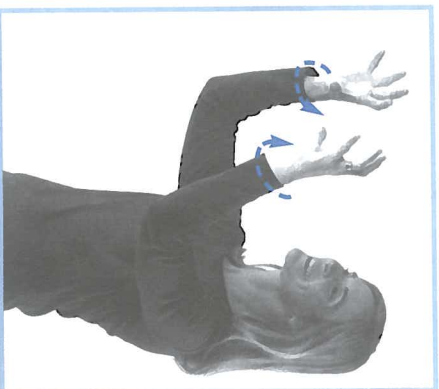
Moucha

Spojte palec a ukazováček,
jako pro písmeno F, a rukou
pohybujte kolem své hlavy,
jako by to byla moucha,
která kolem vás poletuje.

293

Mraky

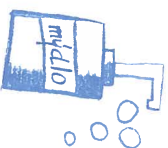
Otevřené ruce jsou drženy nahore a potom se opakovaně obrátí k tělu a zpět, což naznačuje nadýchaný tvar mraků.

294

Mýdlo

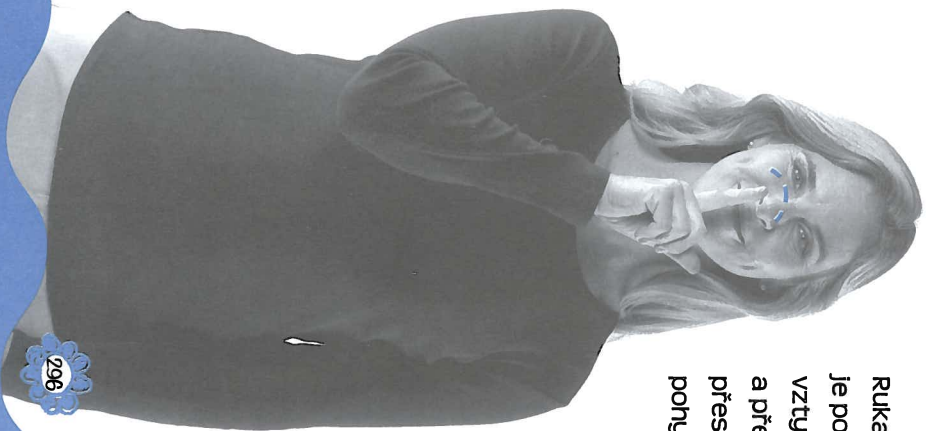
Špičkami prstů přejíždějte v kroužku po dlaní druhé ruky, jako byste rozírali mýdlo.

295

Myš

Ruka sevřená v pěst
je pozvednuta k bradě,
vztýčíme ukazováček
a přejedeme jím několikrát
přes nos, naznačující
pohyblivý myši čumáček.

296

Mýt

Ruka sevřená v pěst krouží
po otevřené dlaní druhé ruky,
jako by něco umývala.

297

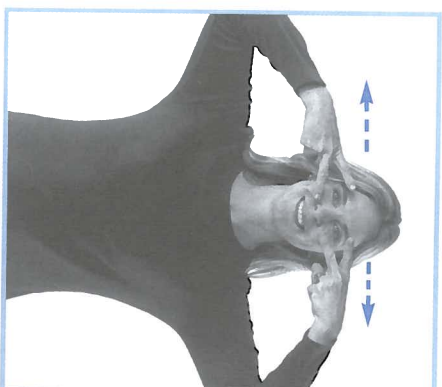
Mýt si ruce

Ruce se vzájemně
otírají jako při mytí rukou.

298

Mýval

Obě ruce mají natažený ukazováček a prostředníček,
jako pro písmeno V. Dáme je po stranách obličeje
poblíž očí, jako by to byly pruhy, které má mýval na
hlavě. Potom pohneme rukama směrem od obličeje
a přitom prsty překřížíme, jako pro písmeno R.

299

Na

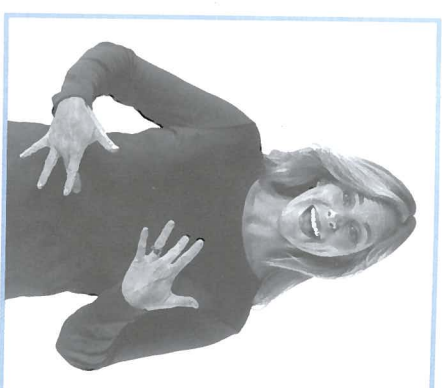
Dlaň jedné ruky se položí
na hřbet druhé ruky.

300

Naděšený

Střídavě jednou a druhou rukou se přibližujeme
k hrudi a dotýkáme se jí prostředníčkem. Tento
znak je podobný znaku pro slovo cítit, který se
dělá jen jednou rukou. Naděšený znamená „mnoho
pocitů!“.

301

Nahoru

Vztyčený ukazováček akční ruku ukazuje přímo vzhůru.

302

Nákladák

Obě ruce sevřené v pěst naznačují otáčení velkým volantem. Tento znak je podobný znaku AUTO, ale s velkým volantem.

303

Náštvaný

Ruka s otevřenou dlaní se zdvihne před obličej, dlaní ven a hlava se lehce zakloní, jako by vás bouchny dveře.

ne!

304

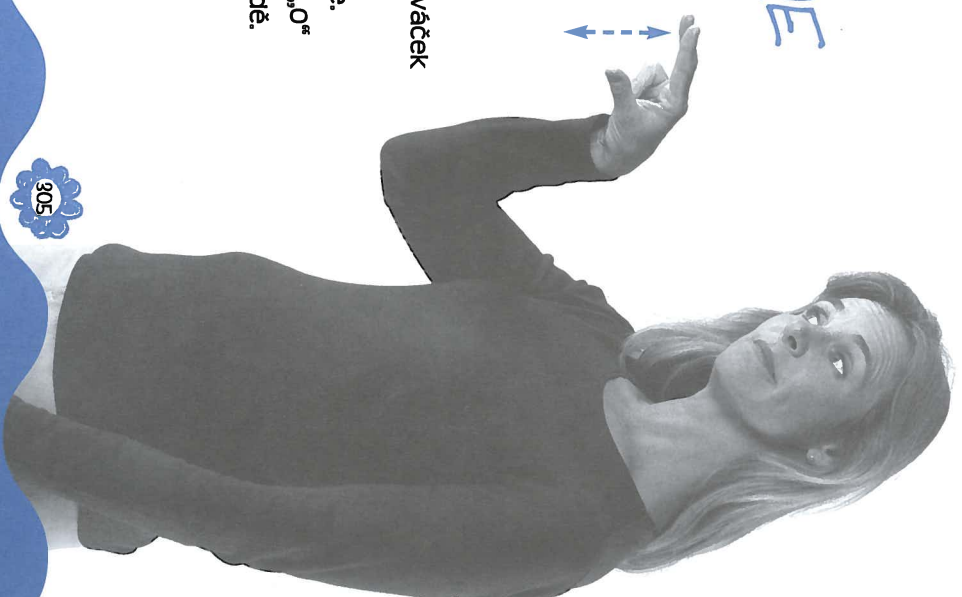
Ne

ne!
ne!
NE

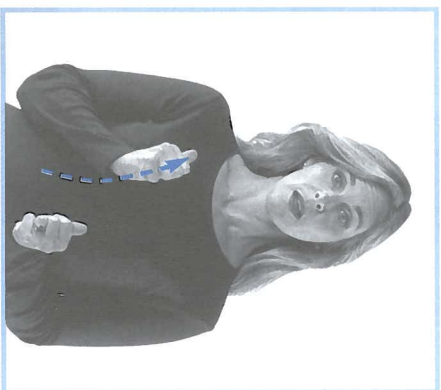

Natažený ukazováček a prostředníček se dotknou palce. Toto je varianta „0°“ v prstové abecedě.

305

Nebezpečný

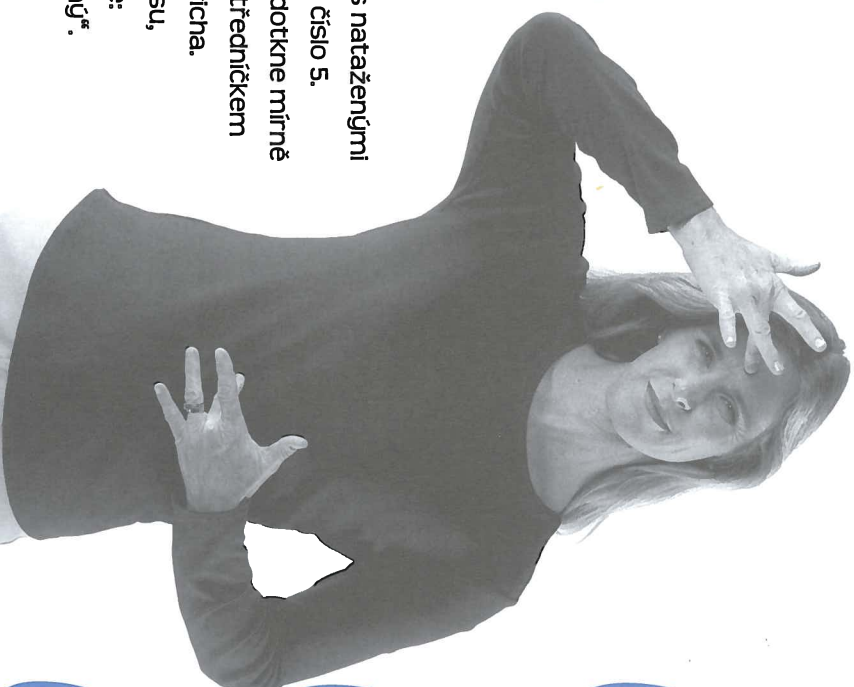
Obě ruce jsou sevřené do pěsti, palec vztučený, jako pro písmeno A. Jedna ruka se náhle vymršťí a přejede podél druhé ruky, aby znázornila něco, co se stalo náhle a nečekaně.

306

Nemocný

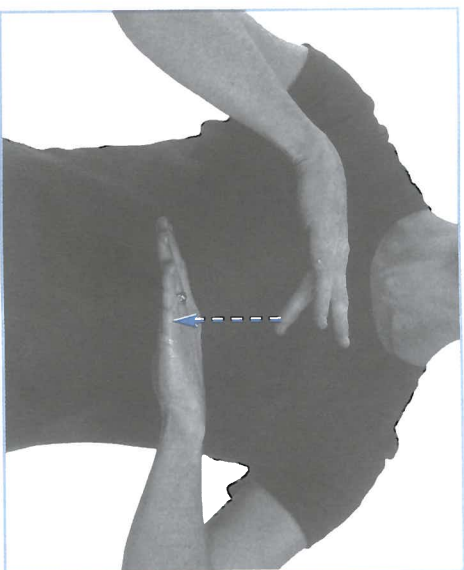

Obě ruce jsou s nataženými prsty, jako pro číslo 5. Jedna ruka se dotkne mírně ohnutým prostředníčkem čela a druhá břicha. Udělejte grimasu, která vjadřuje: „Jsem nemocný“.

307

Nesahat

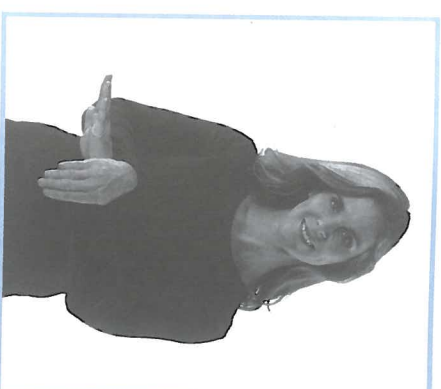

Ukažte znak **NE** a potom **SAHAT**.
Prostředníček jedné ruky klese
dolů a dotkne se hřbetu
ruky druhé ruky.

308

Noc

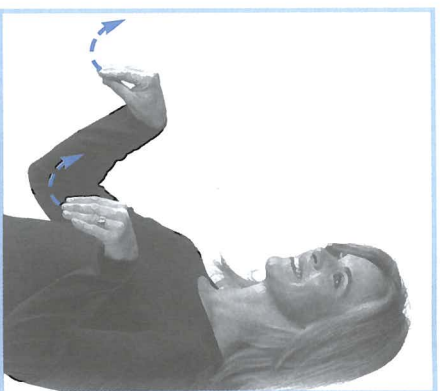

Jedna paže je natažena přes tělo,
dlaň míří k zemi. Druhá ruka s nataženými prsty,
jako pro písmeno B, se opře zápěstím o zápěstí
první ruky a zvolna se sklání směrem dolů,
jako by to bylo slunce, které zapadá za obzor.

309

Obchod/Prodávat

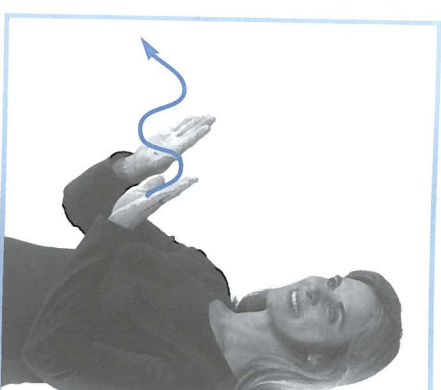
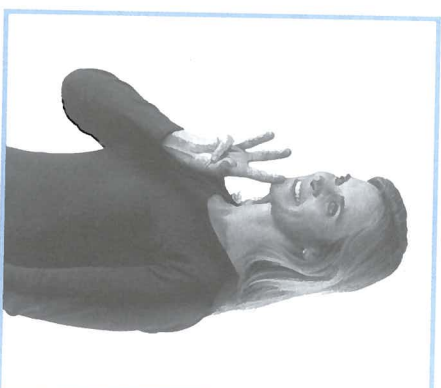

Obě ruce se sevěřenými prsty, jako pro písmeno O, míří dolů k tělu. Potom vykonají pohyb zápěstím směrem vzhlůru a od těla, jako když držíte v rukou něco, co prodáváte. Když uděláte pohyb jen jednou, znamená to **PRODÁVAT**, když budete pohyb opakovat vícrát, znamená to **OBCHOD**. Když znakuje se slyšícími dětmi, budete mít tendenci znak opakovat, abyste si byli jisti, že ho dítě vidělo, takže to uvádím spíše pro vaši vlastní informaci.

310

Oceán/Moře

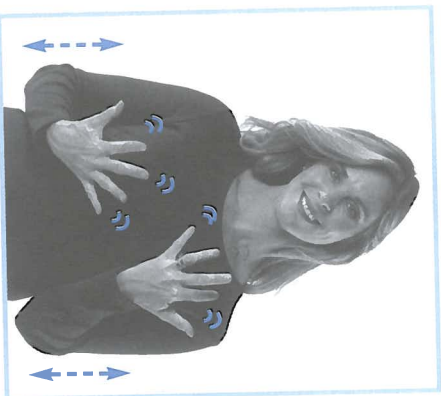
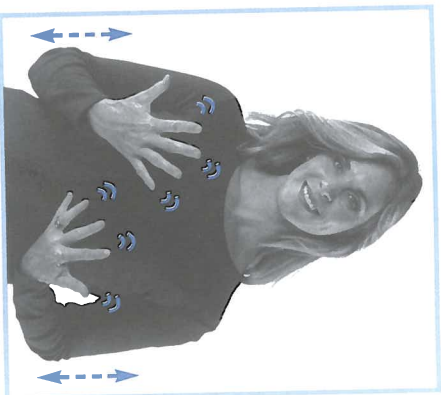

Ukazuje se jako kombinace znaku **VODA** a **VIN**. Spojte malíček a palec, ostatní prsty napněte a oddalte od sebe, jako pro písmeno W, a prsty se jednou dotkněte brady. Potom naznačte vlnění tak, že uděláte rukama s dlaněmi obrácenými k zemi vlnivý pohyb směrem od těla.

311

Oheň

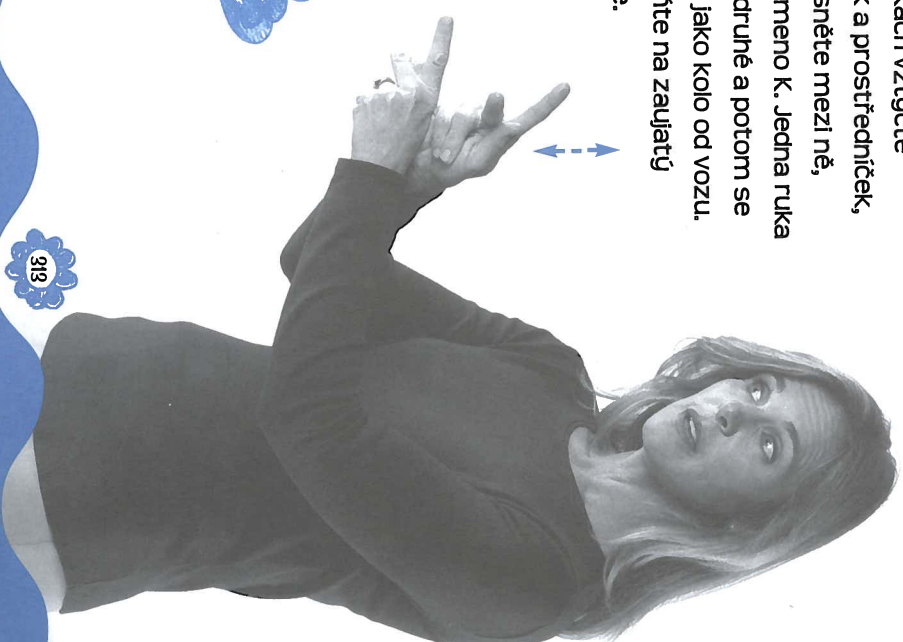
Obě ruce s nataženými a roztaženými prsty jsou drženy dlaní k tělu. Pohybují se nahoru a dolů a prsty se přitom třepají, jako by to byly plamínky ohně.

312

Opatrně

Na obou rukách vztýčte ukazováček a prostředníček, palec zaklesněte mezi ně, jako pro písmeno K. Jedna ruka spočívá na druhé a potom se otočí vpřed jako kolo od vozu. Nezapomeňte na zaujatý výraz tváře.

313

Opice

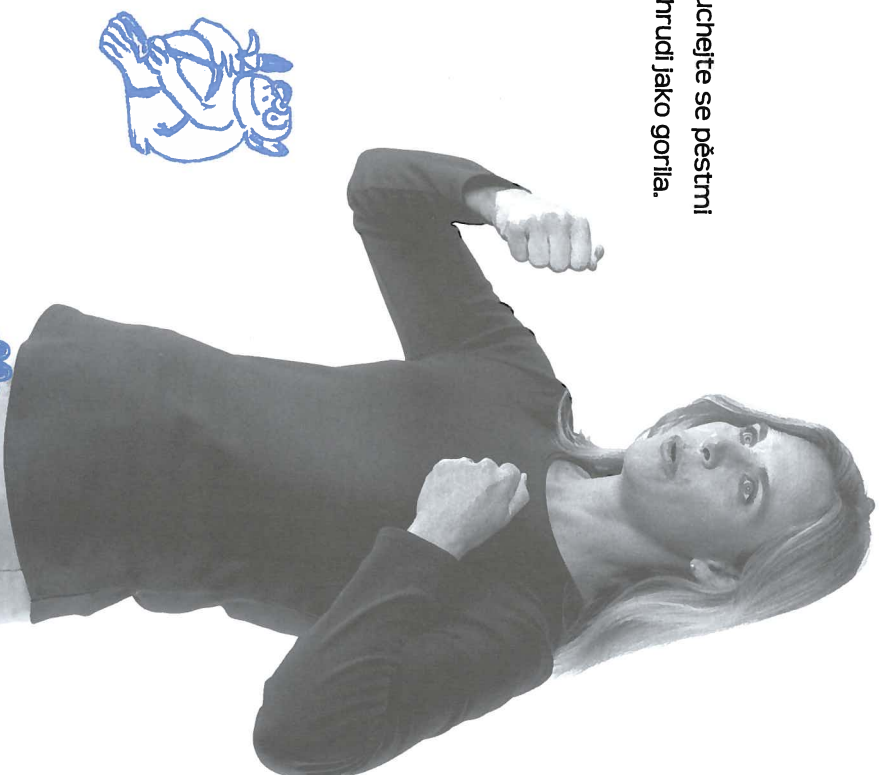
Pokrčenými pažemi
se škrábeme
na bocích jako opice.

314

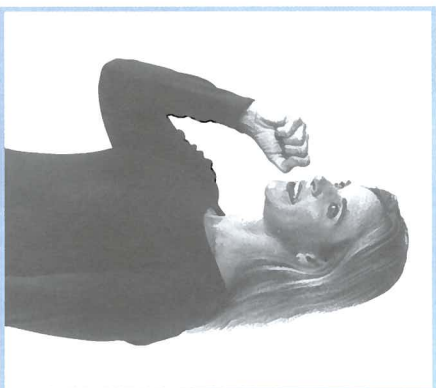
Opičák

Bouchete se pěstmi
do hrudi jako gorila.

315

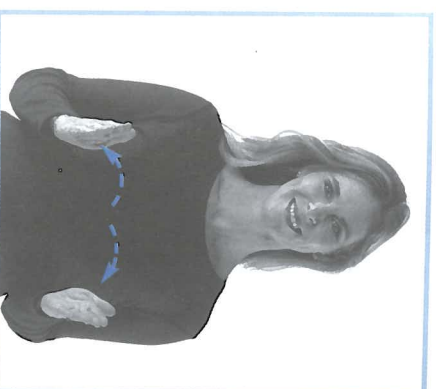
Oranžový/Pomeranč

Předstírajte, že mačkáte šťávu
z pomeranče do svých úst.

316

Otevřít

Obě ruce s otevřenými dlaněmi a prsty u sebe,
jako pro písmeno B, směřují od těla a dotýkají se
hranou ruky. Potom se oddáří směrem od sebe
a lence dolů, jako by se otevřely dveře.

317

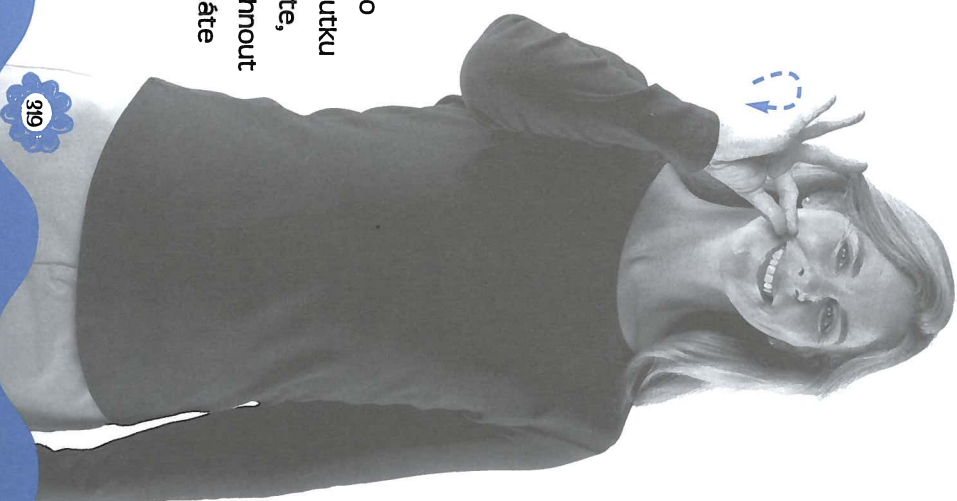
Ovce

Akční ruka s nataženým ukazováčkem a prostředníčkem vytváří „nůžku“, kterými strháte neviditelnou vlnu ze své druhé ruky, která je svěšena podél těla.

Ovoce

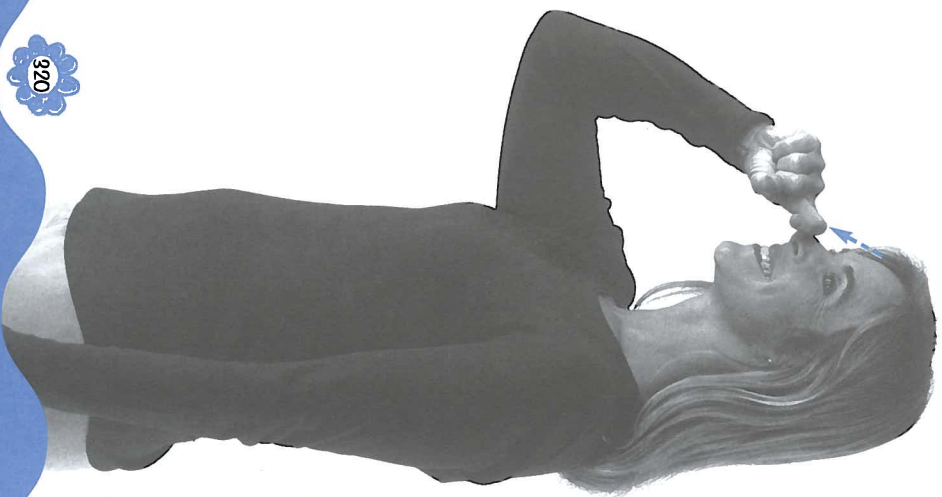
Spojte ukazováček a prostředníček, jako pro písmeno F, a dejte ke koutku úst. Potom prsty zatočte, jako byste se snažili utrhnout stopku třešni, kterou máte v ústech.

Panenka

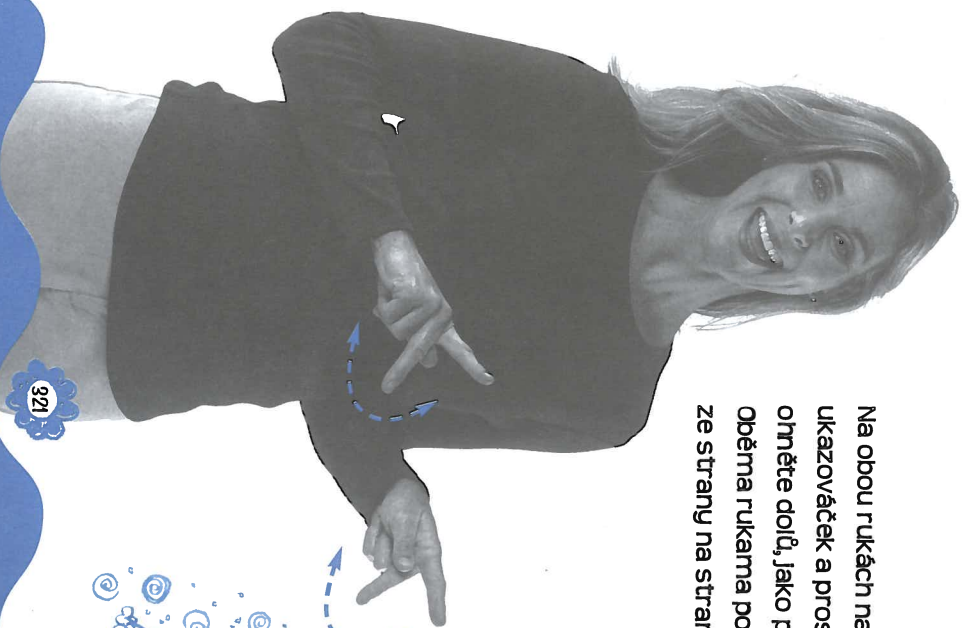

Ohnutý ukazováček
dvakrát přejeđe přes nos.

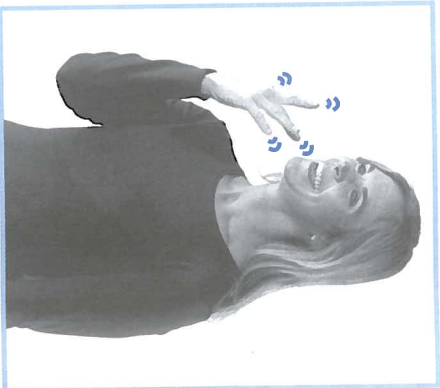

Párty/Oslava/Večírek

Na obou rukách natáhněte
ukazováček a prostředníček
ohněte dolů, jako pro písmeno P.
Oběma rukama pohupujte
ze strany na stranu.

Pastelka

Zkombinujte znaky **BARVA** a **PSÁT**.

BARVA: Rukou obrácenou vzhůru dejte do výše úst a třepejte prsty.

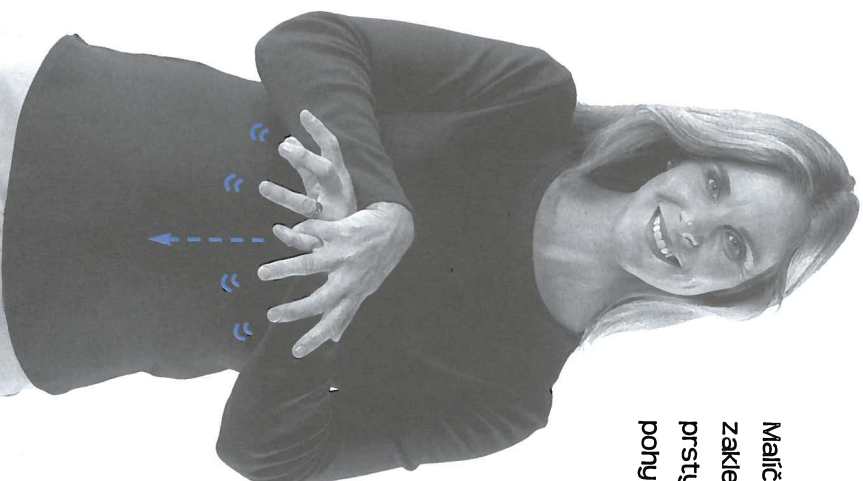
PSÁT: Pravou rukou „pište“ na dlaň levé ruky.

322

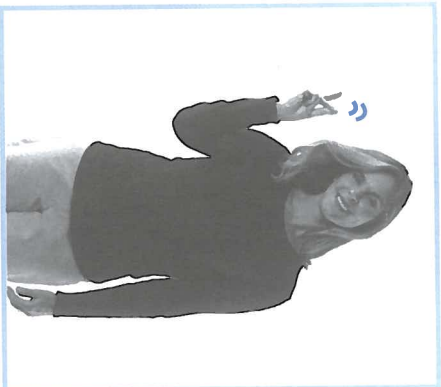
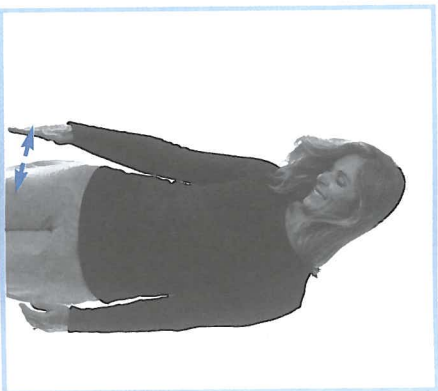
Pavouk

Maličky obou rukou jsou zaklesnuty do sebe, ostatní prsty se třepou a ruce se pohybují vpřed.

323

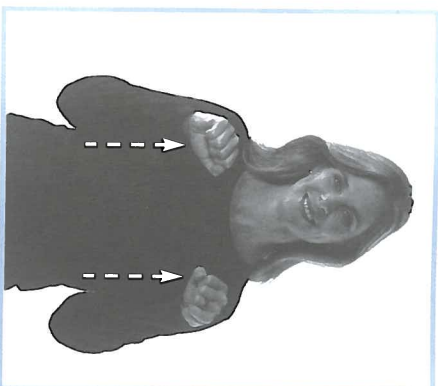
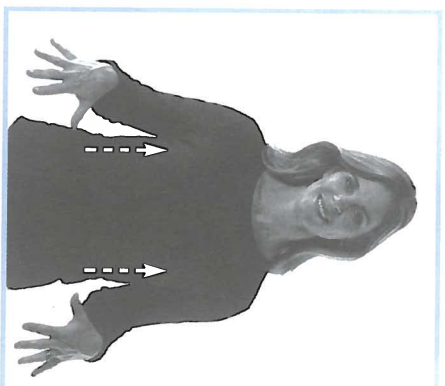
Pes

Ruka pleskne do stehna
a/nebo luskněte prsty,
jako když přivoláváte psa.

324

Přínka

Ruce směrem dolů uchopi
a poté zvedají imaginární deku.

325

Piano

Ukazuje se pomocí
pohybů, jako když hraje
na piano.

326

Pít

Ruka svírá neviditelnou
sklenici a nese ji
k otevřeným rtům
jako při pití.

327

Plakat

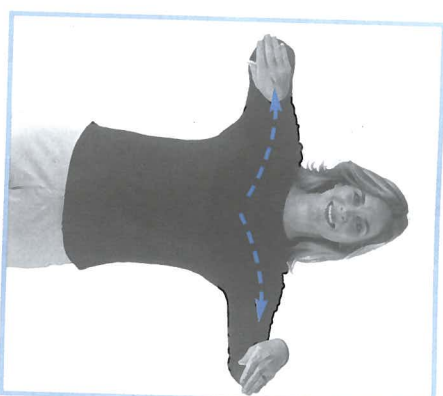

Ukazováčku sjiždí od očí po tváři, jako by
to byly slzy koulejší se po tváři.

928

Plavat

Napodobuje pohyby
jako při plavání stylu prsa.

929

Plena

Ruce jsou drženy ve výši
kvyčů, palec proti ukazováčku
a prostředníčku, které se
oddalují a spojují s palcem,
jako by to byly zavírací suché
zipy, které drží plenku.

330

Pohádka

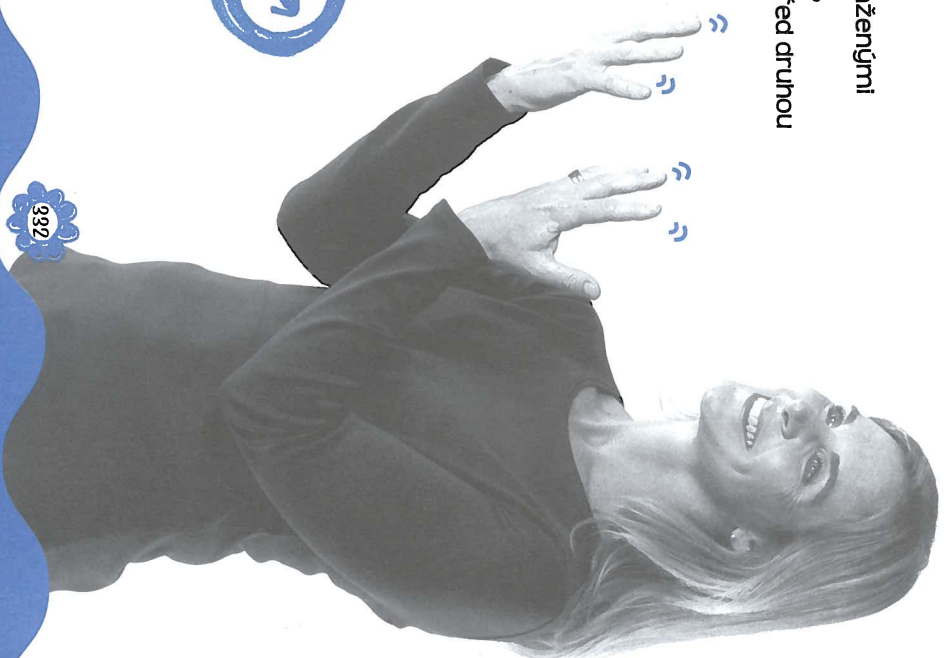
Spojte palec a uka-
zováček na obou
rukách a ruce spojte
a rozpojte střídavě
v malých obloučcích.
Je to jako byste brail
a spojovali slova
dohromady tak,
aby vznikla pohádka.

331

Počkej

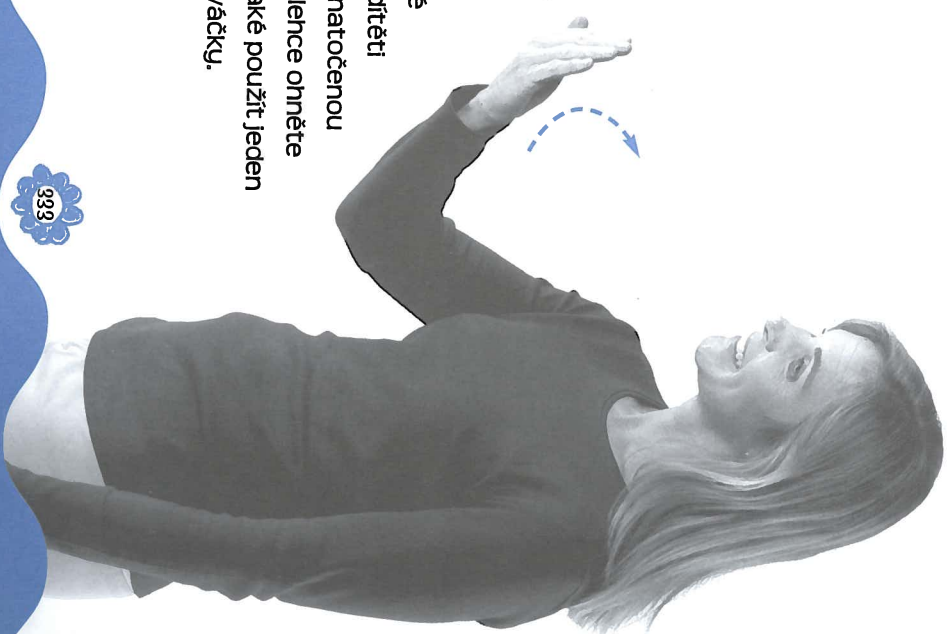
Obě ruce s nataženými
prsty se vztyčí,
jedna je lehce před druhou
a prsty
se chvějí.

332

Pojď

Toto je přirozené
gesto. Pokyňte dírěti
svou dlaní lehce natočenou
k vašemu tělu a lehce ohněte
prsty. Můžete také použít jeden
nebo oba ukazováčky.

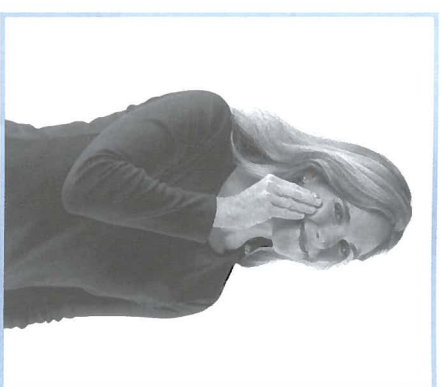
333

Podívat se

Napněte ukazováček a prostředníček,
jako pro písmeno V, a ukažte jim na oči.
Potom rukou pohněte tím směrem,
kde je věc, na kterou se díváte.

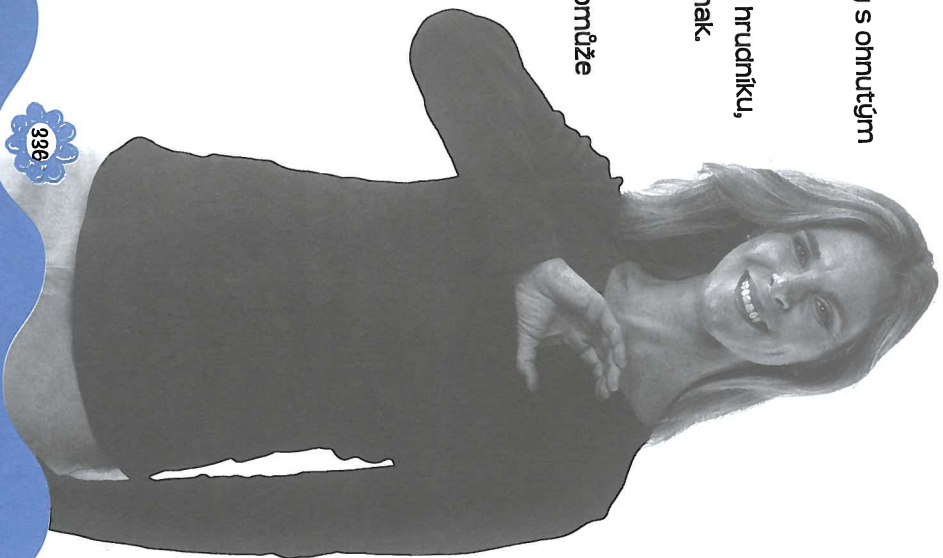
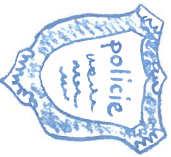
Políbit

Ruka se dotkne rtů a potom tváře,
jako by dávala políbek na tvář.

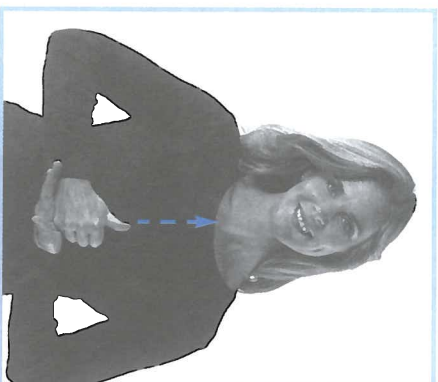
Policista

Pravá ruka ohne prsty s ohnutým
palcem v opozici,
jako pro písmeno C.
Dotkne se levé strany hrudníku,
kde policisté nosí odznak.
Písmeno C tu značí
„carthg“ – chránící,
nebo pokud vám to pomůže
k zapamatování,
tak „cop“ – polda.

396

Pomoc

ASL verze

Jiná verze (odlišná od ASL)

ASL verze znaku
Jedna ruka je sevřena v pěst a položí se na dlaň druhé ruky, která je obrácena nahoru. Obě ruce se spolu zvedají vzhůru, jako by dlaň pomáhala pěstí. Palec může být vztyčen a ukázat nahoru, nebo na člověka, který potřebuje pomoc.

Jiná verze (Ne ASL)
Tuto verzi znaku doporučuje Joseph Garcia ve své knize sign with your Baby. Obě otevřené dlaně poklepu na hrudník. Tento znak výborně redukuje stress dokonce i u těch nejmenších znakujičích.

397

Pokakat se

Vytáhněte palec zespodu
ze sevřené pěsti druhé ruky.

338

Pomalju

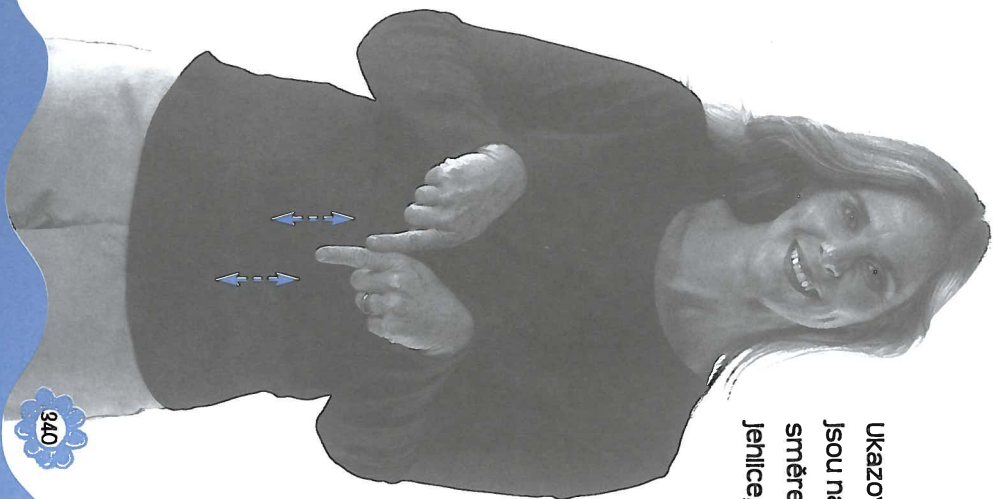
Jedna ruka s nataženou dlaní
přejeđe pomalu po hřbetu
druhé ruky vzhůru
od konečků prstů
až po zápěstí.

339

Ponožky

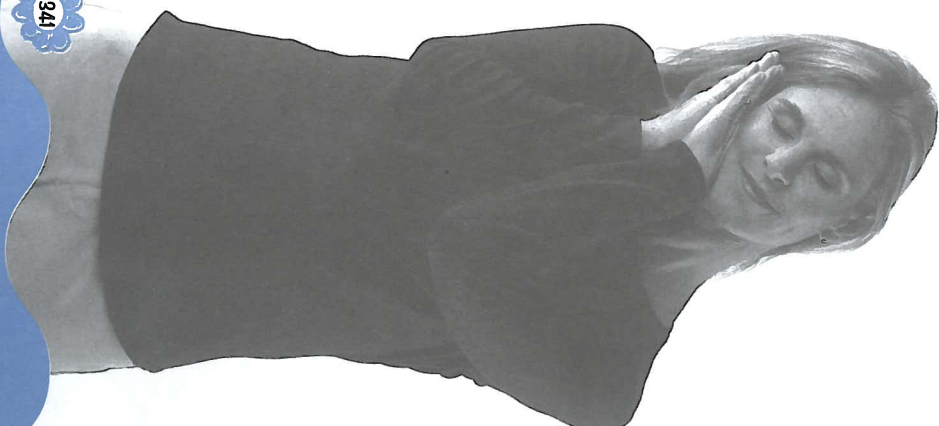
Ukazováčiky obou rukou
Jsou natažené a třou se o sebe
směrem doů, jako by to byly
jehlice, které pletou ponožky.

340

Postel

(I když existuje speciální znak
pro spát, můžete tento znak
použít i pro spát, odpočívát
a zdřímnout si.) Vaše hlava
sí lehne na spojené dlaně,
jako by to byl polštář.

341

Pracovat

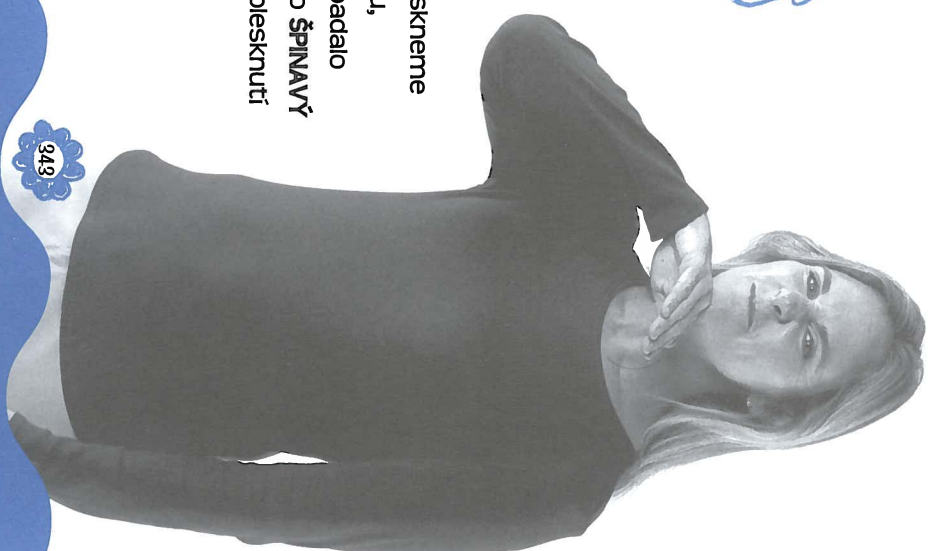
Sevřete obě ruce do pěsti,
palce jsou zvenčí. Jednou rukou
poklepte několikrát na zápěstí
druhé ruky, jako když zatoukáte
něco kládivem.

942

Prase

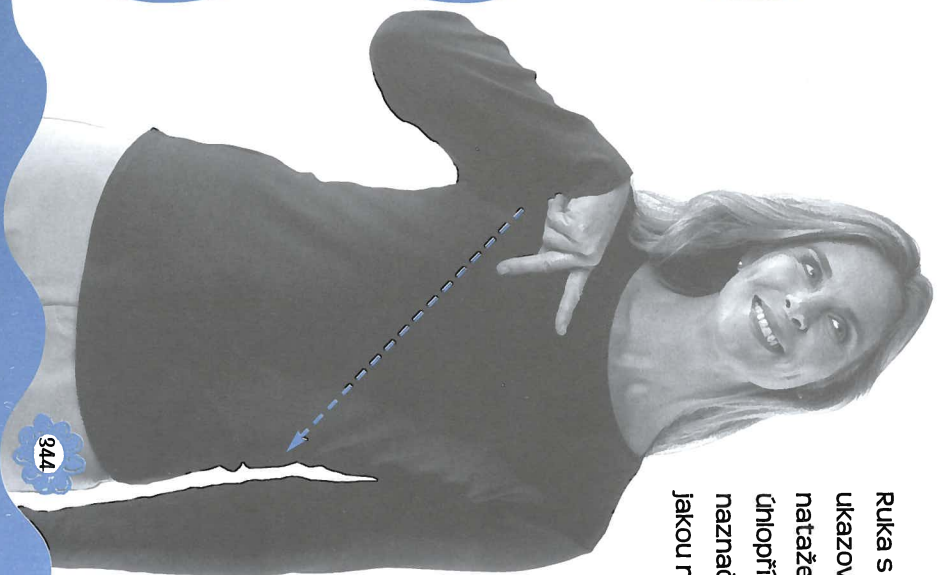
Hřbetem ruky si pleskneme
několikrát pod bradu,
jako kdyby praseti padalo
jídlo z pusy. Znak pro **ŠPINAVÝ**
je stejný, ale místo plesknutí
třepeme prsty.

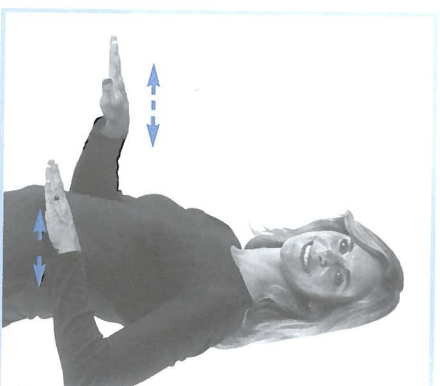
943

Princezna

Ruka s nataženým vodrovňným ukazováčkem a prostředníčkem nataženým k zemi přejede úhlopříčně po hrudi, jako by naznačovala stuhu nebo šerpu, jakou nosí princeznu.

Procházet se

Dlaně rukou jsou obrácené doů a pohybují se střídavě směrem od hrudníku, jako když dělají nohy kroky na procházce.

Promiň

Ruku sevřeme
v pěst, dotkneme se
hrudi a uděláme
krouživý pohyb.

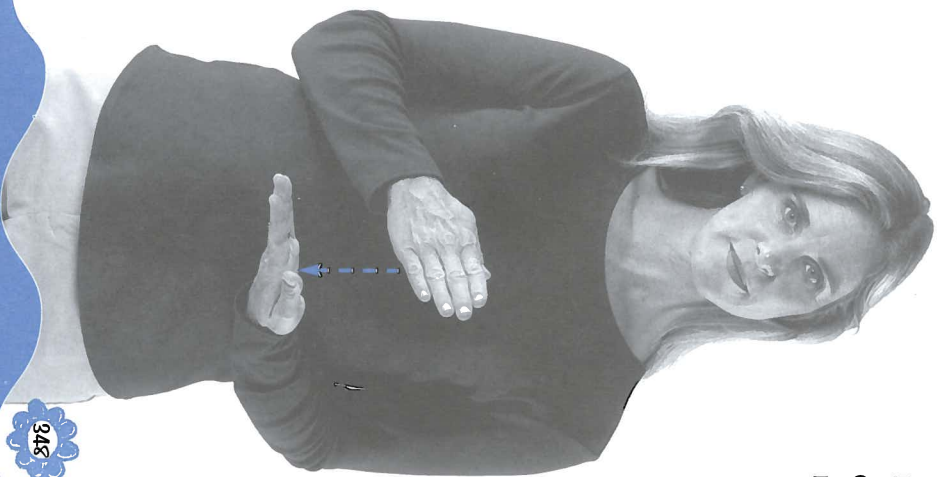
Prosím

Otevřenou dlaní
se dotkneme hrudi
a uděláme krouživý pohyb.

Přestaň/Stop

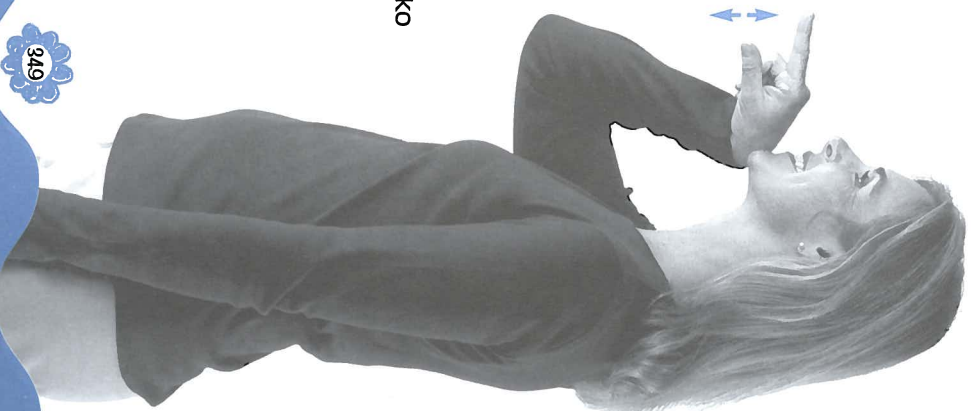
Hranou akční ruky udeříme
do dlaně základní ruky, jako když
něco rychle zastaví.

345

Pták

Ukazováček a palec jsou blízko
úst a otevřejí a zavírají se,
jako ptačí zobáček.

349

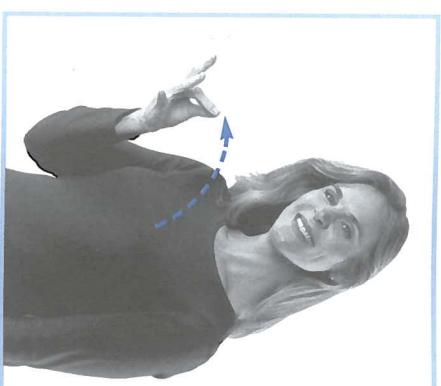
Purpurová

Napněte vodrovnně ukazováček
a prostředníček napněte
a svěšte doů, jako pro písmeno P.
Potom rukou zatřeste
v oblasti kolem vašeho
pravého ramena.
(V těchto místech se ukazují
některé znaky pro barvy.)

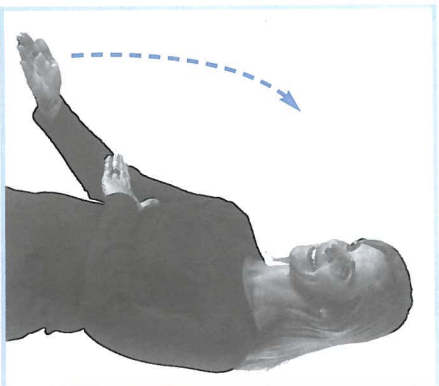
Rád

Palec a prostředníček se spojí,
jako by něco uchopily, před hrudníkem
a poté se ruka pohne směrem
vpřed od hrudníku.

Ráno

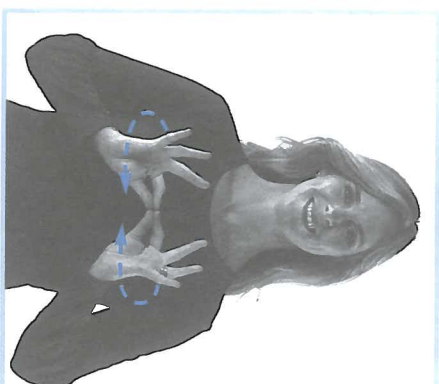

Levá (základní) ruka je ohnut v lokti, položena napříč před tělem. Její dlaň je otočená směrem k zemi a spočívá na ohybu předloktí pravé (akční) ruky, která má dlaň otočenou vzhůru. Předloktí pravé ruky se poté zvolna zvedá, jako by to bylo slunce, které vychází nad obzor.

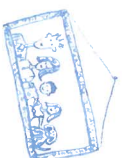

352

Rodina

Obě ruce mají spojený palec a ukazováček, jako pro písmeno F. Dotknou se palci s ukazováčky, potom se rozpojí a udělají oblouček před tělem směrem ven, a když oblouček dokončí, dotknou se malíčky. Líbí se mi představa, že to je jako „kruh lásky“.

353

Rozzlobený

Ruka s ohnutými prsty
před obličejem sleduje
od čela dolů, jako by
ukazovala, že v hněvu
se obličej nakrabbatí.

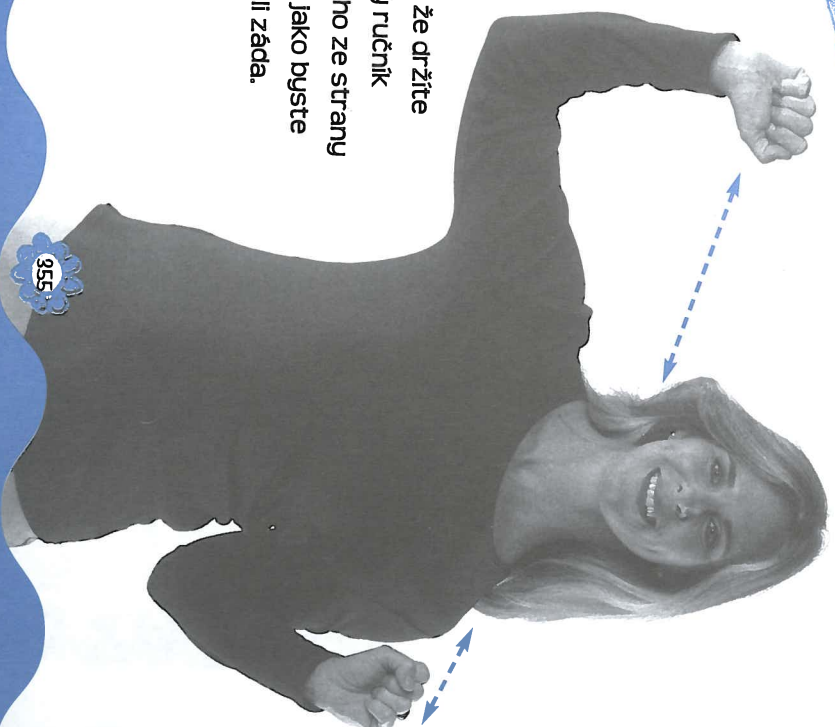

354

Ručník

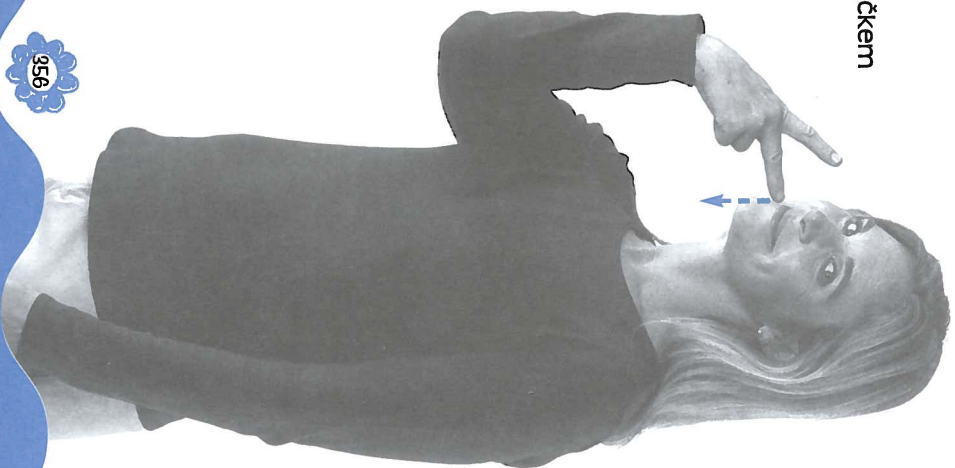
Naznačte, že držíte
neviditelný ručník
a táhnete ho ze strany
na stranu, jako byste
si osušovali záda.

355

Růžový

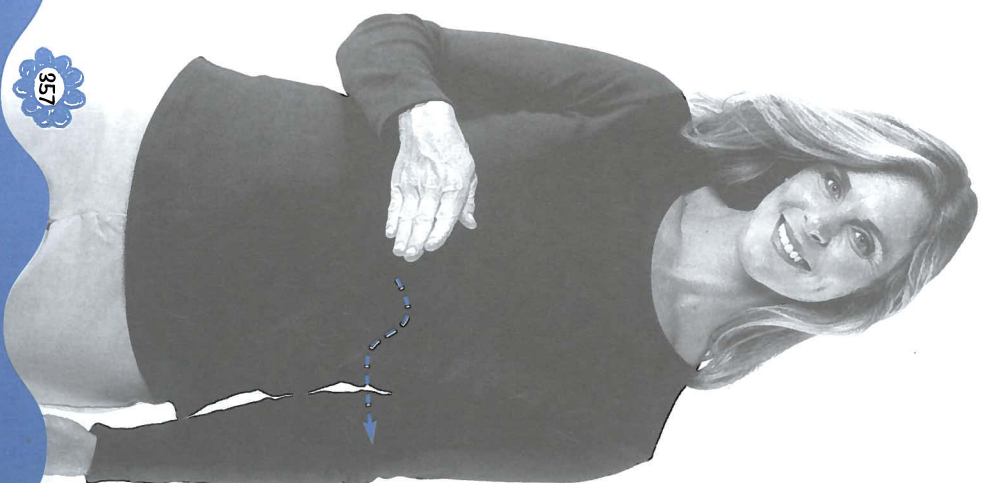
Ruka s nataženým ukazováčkem
a prostředníčkem,
který míří dolů,
jako pro písmeno P,
ukáže na rty a pohne
se směrem dolů.
Tento znak je podobný
znaku pro ČERVENÝ.

356

Ryba

Ruka s otevřenou
dlaní drženu kolmo
k zemi „plave“ od těla,
jako ryba pohybující
se ve vodě.

357

Rychie

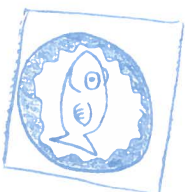

Ruce jsou v pěstí a palce rychle cvrkají
do konečků ukazováčků.

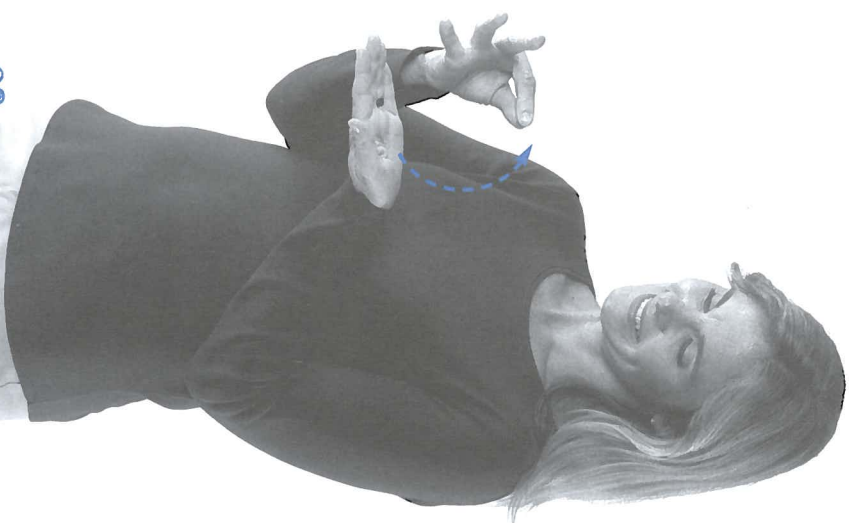

358

Samolepka

Udělejte pohyb,
jako byste sloupávali
neviditelnou samolepku
z otevřené dlaně.

359

Sanitka/Siréna

Obě ruce
s rozevřenými
prsty, jako pro
číslo 5, které jsou
mírně ohnuté,
se otáčejí v zápěstí
sem a tam, jako
by to byla světla
sirény na sanitce.

390

Santa Klaus nebo Mikuláš

Obě ruce s mírně ohnutými prsty, jako pro číslo
pět, začínají u brady a jdou zvolna dolů ve velkém
obloučku, který naznačuje Santa Klausovy dlouhé
bílé vousy.

391

Sedět

Ukazováček a prostředníček
„sedi“ na ukazováčku
a prostředníčku druhé ruky
jako nohy na židli.

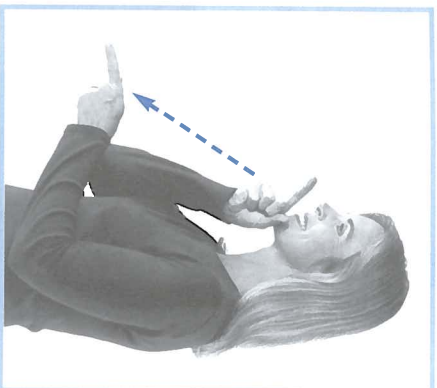

Sen

Nataženým ukazováčkem se
dotkněte spánku a potom jej vzdalujte
od hlavy a přitom pokrčte, jako by
to byla prchavá myšlenka, která
vám uniká.

Sestra

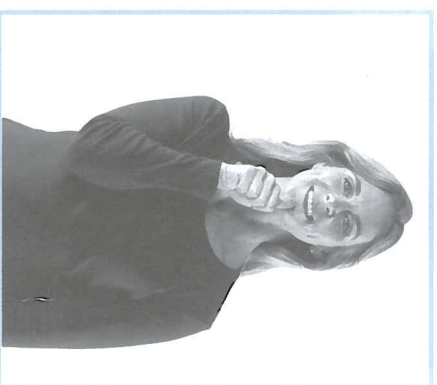

Akční ruka s nataženým palcem a ukazováčkem,
jako pro písmeno L, začíná na bradě a udělá
pohyb směrem dolů, kde spočine na druhé ruce,
která má také natažený palec a ukazováček,
jako pro písmeno L. Někteří lidé ukazují znak
DĚVKA ještě před tímto znakem.

984

Schovat se

Ruka v pěst s nataženým
palcem, jako pro písmeno A,
se „schová“ pod dlaň druhé
ruky.

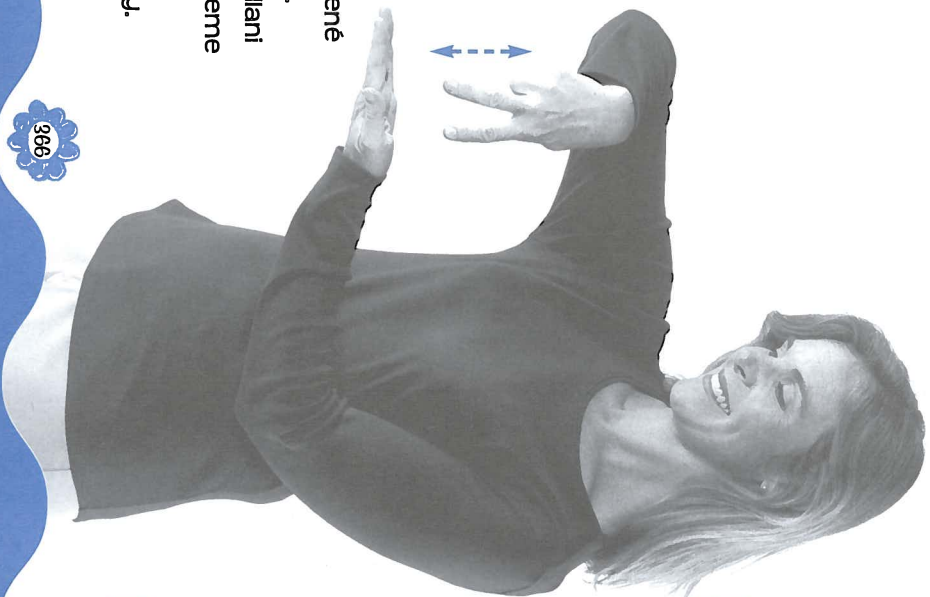

985

Skákat

Ukazováček
a prostředníček
akční ruky jsou natažené
a vytvářejí písmeno V.
Otočíme je doůl a na dlani
základní ruky pohybujeme
prsty nahoru a doůl,
jako když skáču nohy.

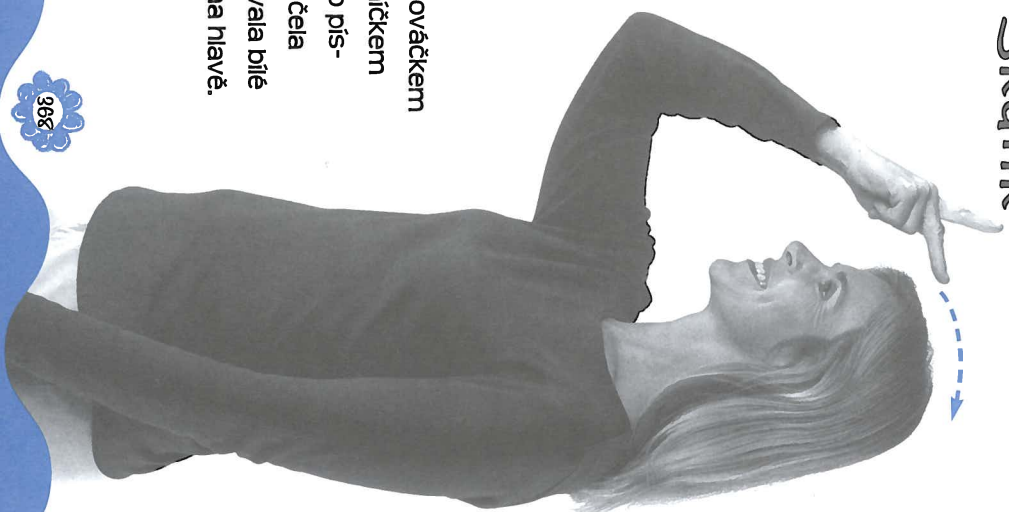

Skála

Ruka sevřená v pěst,
jako pro písmeno A,
se několikrát dotkne hřbetu
druhé ruky, která je
rozevřená dlaní doůl.

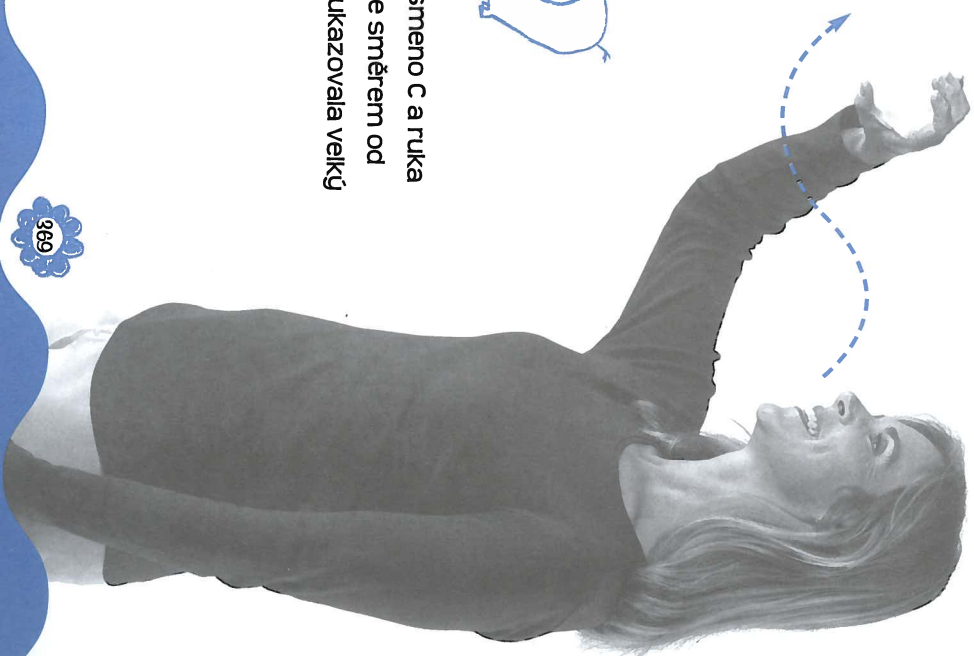
Skunk

Ruka s nataženým ukazováčkem a nataženým prostředníčkem sklopeným dolů, jako pro písmeno K, se pohybuje od čela k temeni, jako by ukazovala bílé pruhy, které má skunk na hlavě.

388

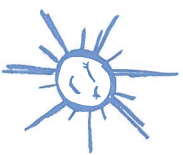
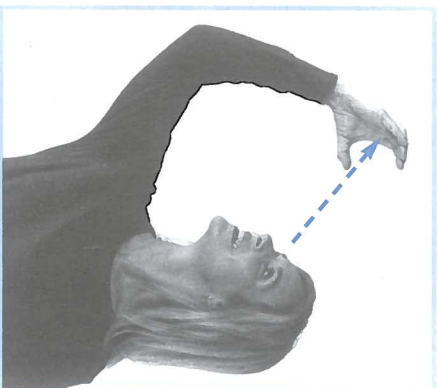
Slon

Prstů tvoří písmeno C a ruka se pohybuje se směrem od nosu, jako by ukazovala velký sloní chobot.

389

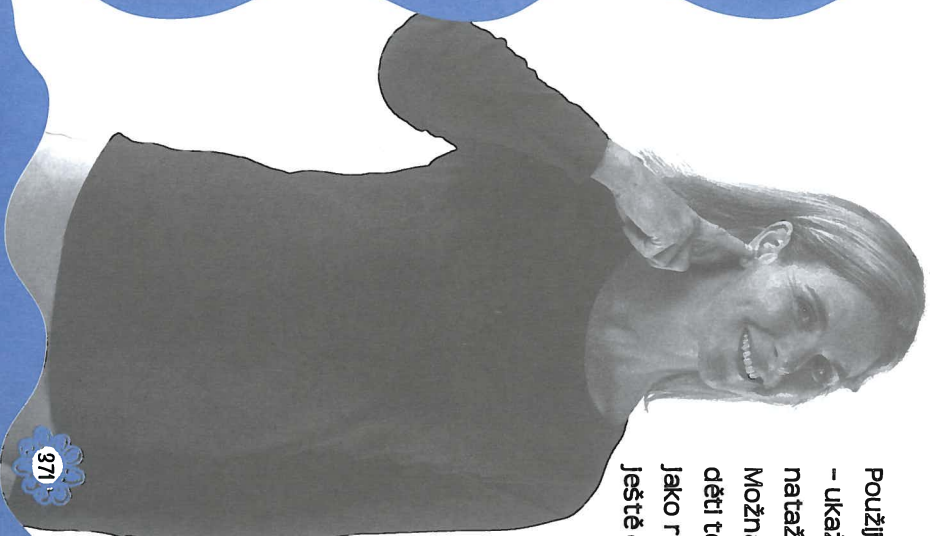
Slunce

Ruka s pokrčenými prsty a pokrčeným palcem, jako pro písmeno C, se dotkne nejprve spánku a potom stoupá vzhůru nad hlavu a vy jí přitom sledujete pohledem. Povšimněte si, že pro znak **SLUNCE** vytváříte oblouček celou rukou, zatímco pro **MĚSÍC** jen pokrčeným ukazováčkem a palcem.

370

Slyšet

Použijte přirozené gesto
– ukažte na své ucho
nataženým ukazováčkem.
Možná si všimnete, že malé
dětí to dělají zcela přirozeně
Jako reakci na zvuk, dokonce
ještě dříve, než vy.

371

Smát se

Obě ruce s nataženými
palcem a ukazováčkem
v pravém úhlu, jako
pro písmeno L.
Ukazováčky začínají
u koutků úst
a přejedou
několikrát
ven do stran
oblíčeje
zároveň
s tím, jak se
znakující směje.

372

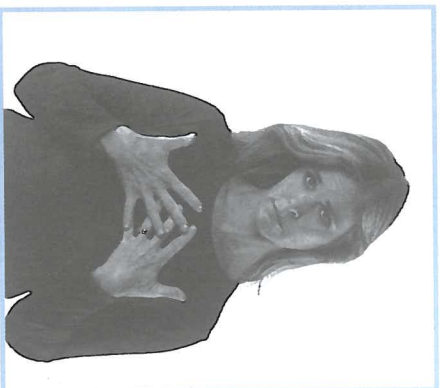
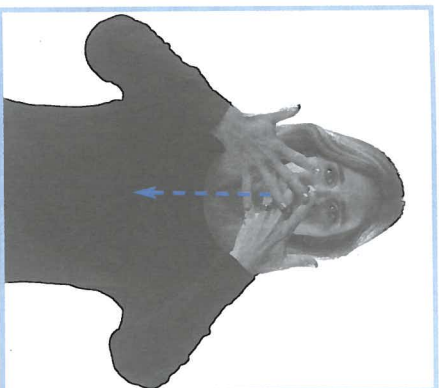
Smrdí

Chytněte se za nos,
jako když něco smrdí.

373

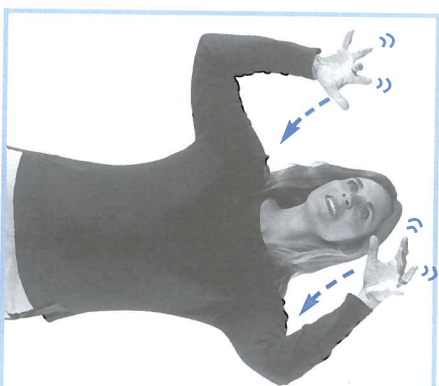
Smutný

Obě ruce jsou drženy s otevřenými dlaněmi směrem k obličejí ve výšce úst, potom se pohybují dolů a hlava se lehce svěsí, zároveň udělejte smutný obličej.

374

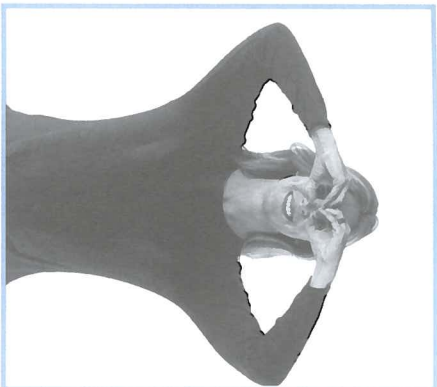
Sníh

Ruce s nataženými prsty se pohybují shora dolů, pohybují se ze strany na stranu a prsty se přitom třepou.

375

Sova

Na obou rukách spojte prsty do otevřené špetky,
jako pro písmeno O. Ruce přiložte k očím
jako dalekohled a dvakrát s nimi zatočte
směrem nahoru a pak dolů, jako by to byly
velké soví oči.

376

Spadnout

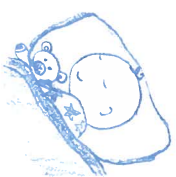
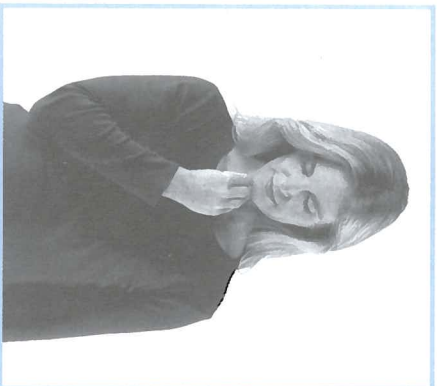
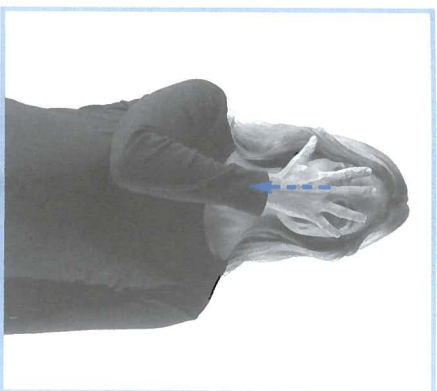

Akční ruka natáhne ukazováček a prostředníček,
jako pro písmeno V, a „postaví se“ na dlaň druhé
ruky. Potom z dlaně druhé ruky „spadne“.

377

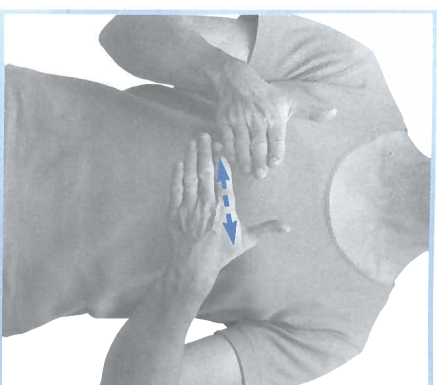
Spát

Ruka s nataženými prsty, jako pro číslo 5,
je držena před obličejem. Potom se jediným pohybem
svěsí dolů, prsty se sevrou v pěst a hlava se skloní,
jako by někdo zavřel oči a usnul.

Spolu

Malíčkem akční ruky přejíždíme
tam a zpět po ukazováčku
základní ruky s nataženým
palcem. Znak znázorňuje
dělení věci.

Strýc

Na akční ruce vztýčte ukazováček a prostředníček a přitiskněte k sobě, ostatní prsty spojte, jako pro písmeno U. Rukou udělejte malý kruhový pohyb blízko vašeho spánku.

380

Suchý

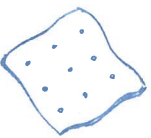
Prostředníček přejeđe po bradě ze strany na stranu, jako by ji utíral.

381

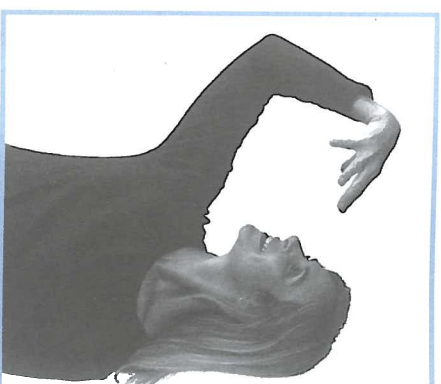
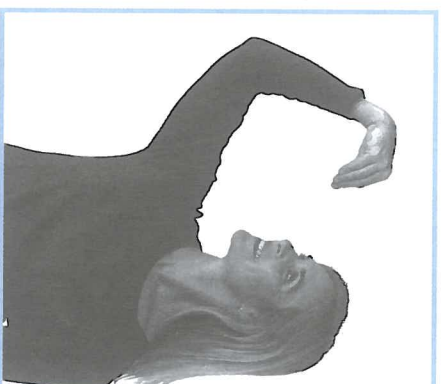
Sušenka

Základní ruka se opírá
o protlehlé rameno a akční ruka
sevřená v pěst několikrát udeří
do lokte základní ruky.

382

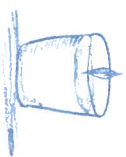
Světlo (Svítit/Nesvítit/Blikat)

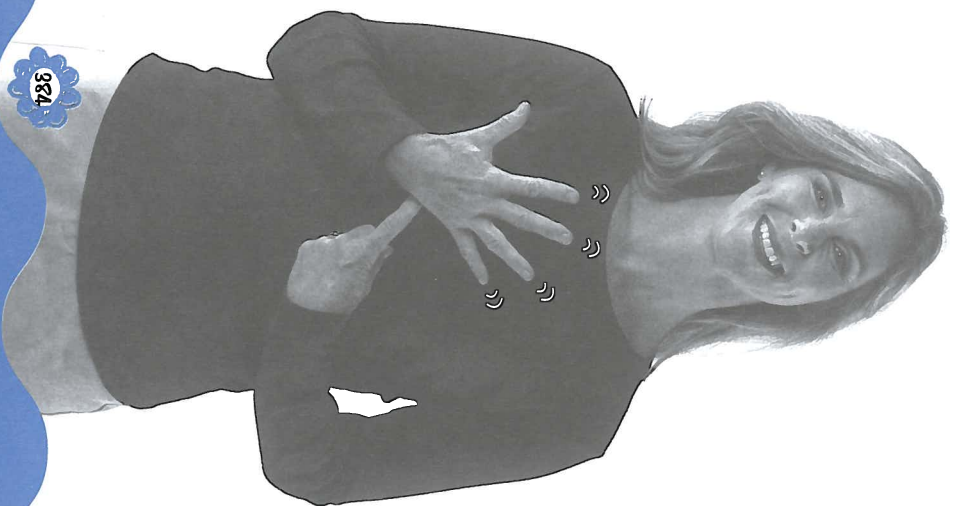
Zavřená ruka se ohne v zápěstí směrem doů, prsty
jsou spojené do velké špetky. Potom se prsty rozevřou,
jako by to byly paprsky světla svíčícího doů.
Variace: Otevřené prsty znamenají SVÍTIT, spojené
prsty znamenají NESVÍTIT. Když oběma rukama rychle
a opakovaně otvíráte a spojujete prsty, znamená to
BLIKAT.

383

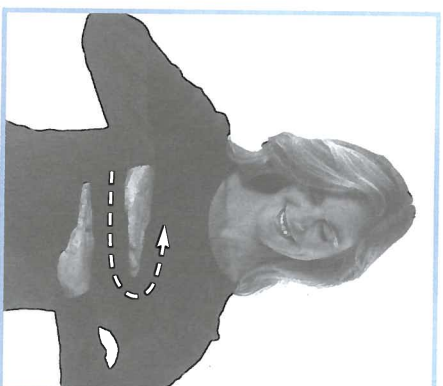
Svíčka

Natažený ukazováček
jedné ruky reprezentuje
knot a prsty druhé ruky
se chvějí a reprezentují
plamenu svíčky.

Stavět

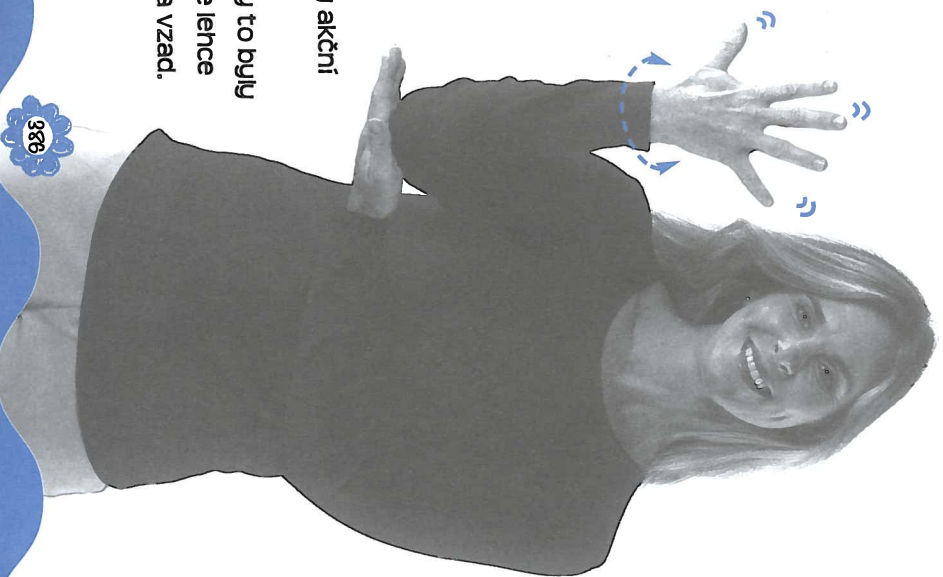

Ruce naznačují, jak jsou věci stavěny
jedna na druhou.

Strom

Loket akční ruky
spočívá na otevřené
dlani druhé ruky. Prsty akční
ruky jsou natažené,
jako pro číslo 5, jako by to byly
větve stromu. Ruka se lehce
otáčí v zápěstí vpřed a vzad.

Studený

Ramena jsou svěšená a zatnuté
ruce se třesou, jako byste se
třáslí zimou.

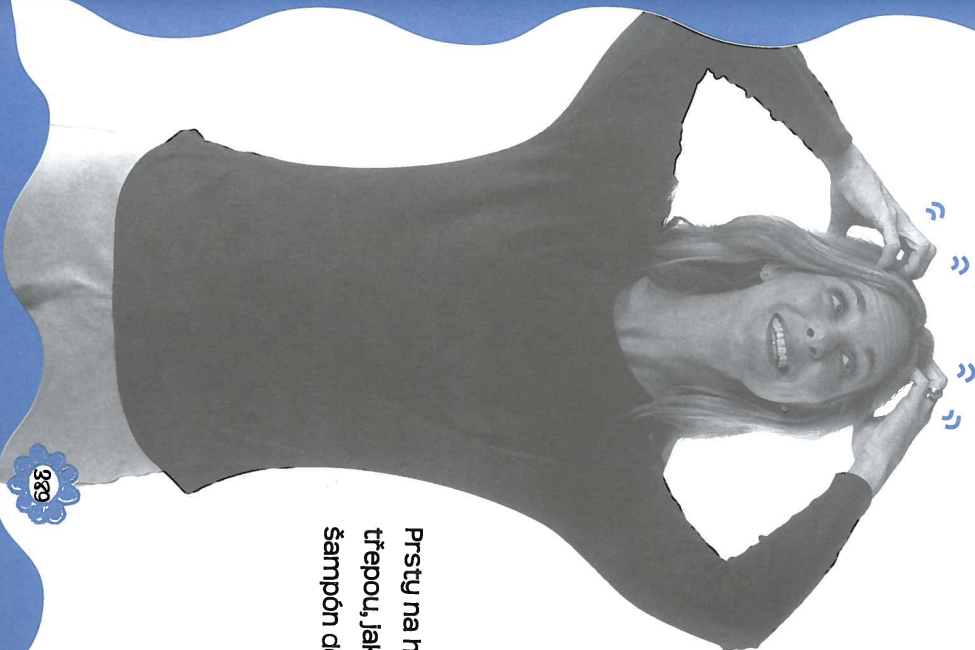
Sůr

Ruce se dotýkají dlaňemi a navzájem se proti sobě otáčí.

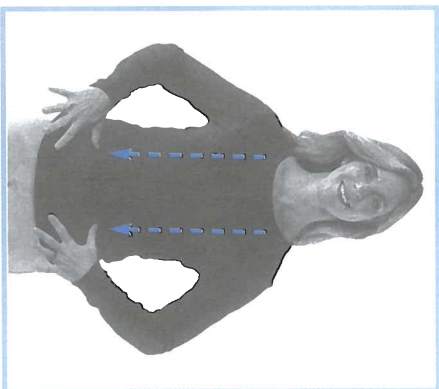
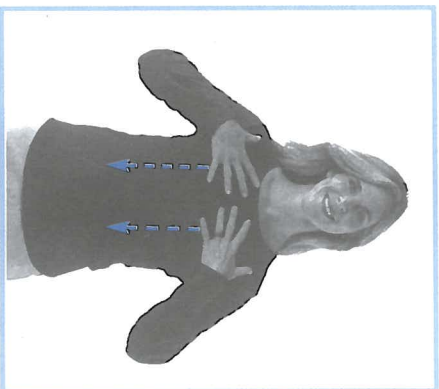
Šampon

Prsty na hlavě se jemně třepou, jako by vtíraly šampón do vlasů.

Šaty

Konečky prstů obou rukou se dotkněte hrudi
a sjeďte dvakrát doří rukama, jako byste uhazovali
záhyb na látce.

390

Šimrat

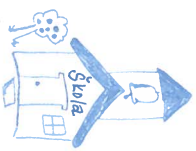
Pohybuje nataženými prsty
obou rukou a šibalsky
se usmíváte, jako byste
někoho šimrali.

391

Škola

Tleskněte dvakrát dlaněmi
o sebe, pravá ruka je vrchní
a levá spodní, jako když
se učitel snaží získat
pozornost žáků ve škole.

392

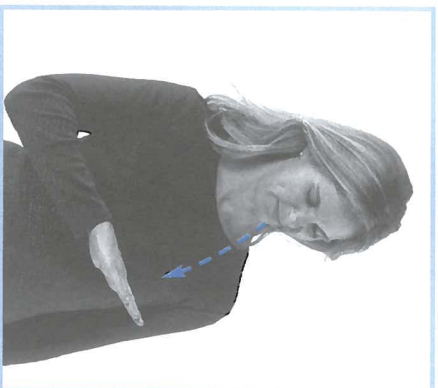
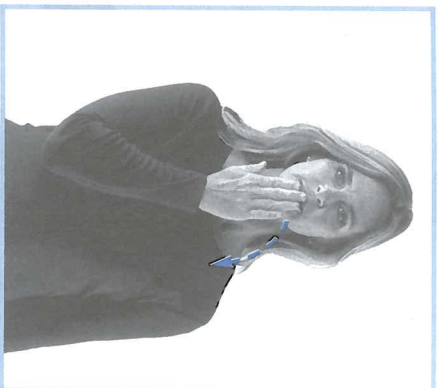
Špagety/Nudle

Malíčky dělají malé kroužky a pohybují
se směrem od sebe.

393

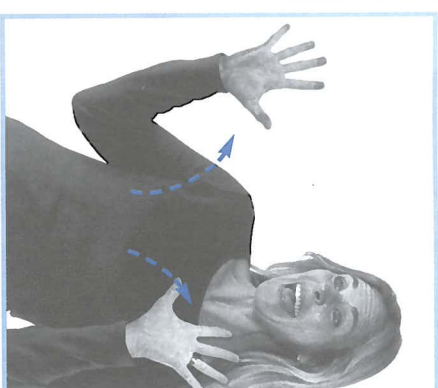
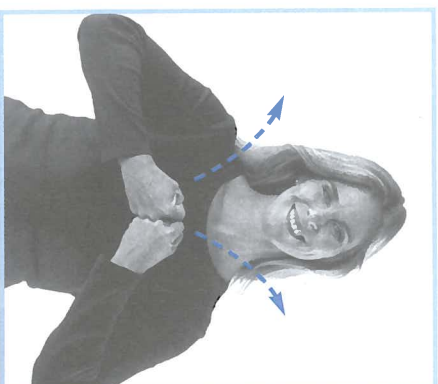
Špatný

Ruka s nataženými a spojenými prsty se dotkne konečky prstů rtů, jako byste něco ochutnávali, a poté se otočí dlaní dolů, protože to nebývá dobré.

394

Šplouch

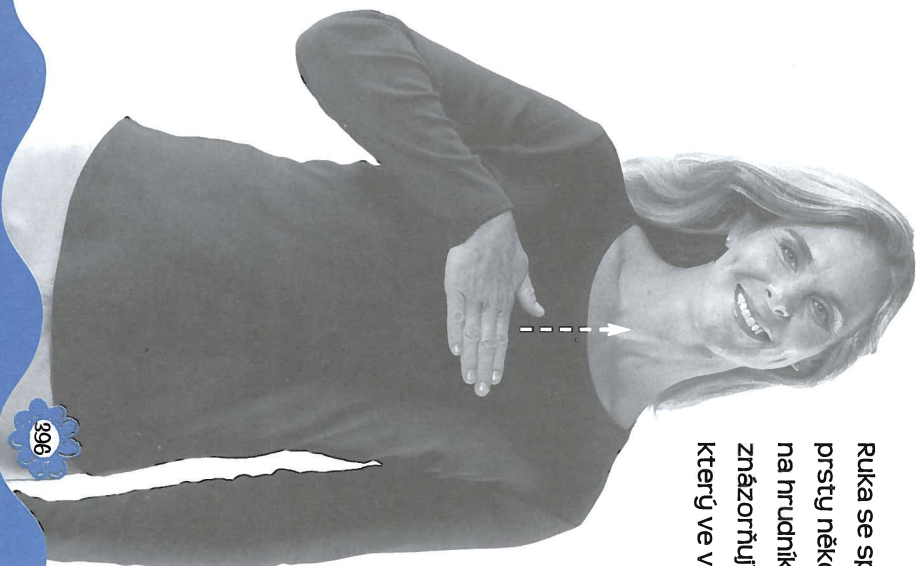

Obě ruce jsou sevřené v pěst před tělem, potom se rychlým pohybem vpřed a nahoru otevřou směrem ven, jako by něco silně šplouchlo.

395

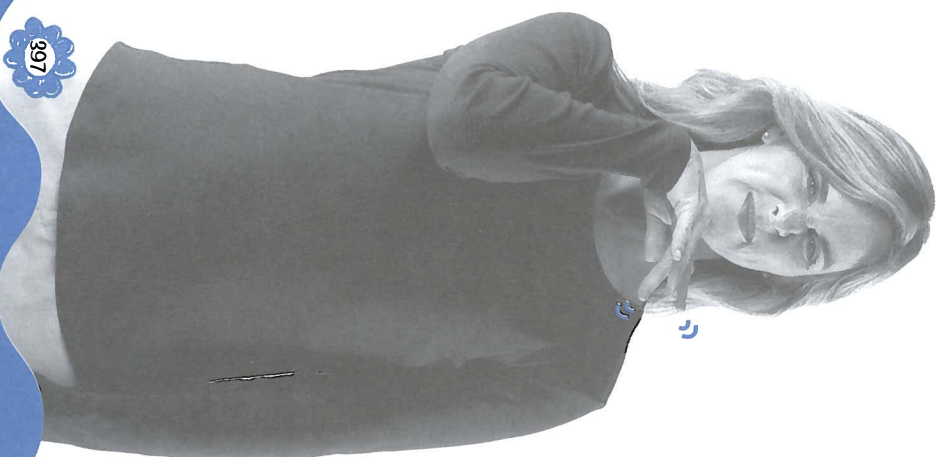
Šťastný

Ruka se spojeními nataženými prsty několikrát poklepe na hrudník pohybem vzhůru, znázorňujíc pocit štěstí, který ve vás tryská.

Špinavý

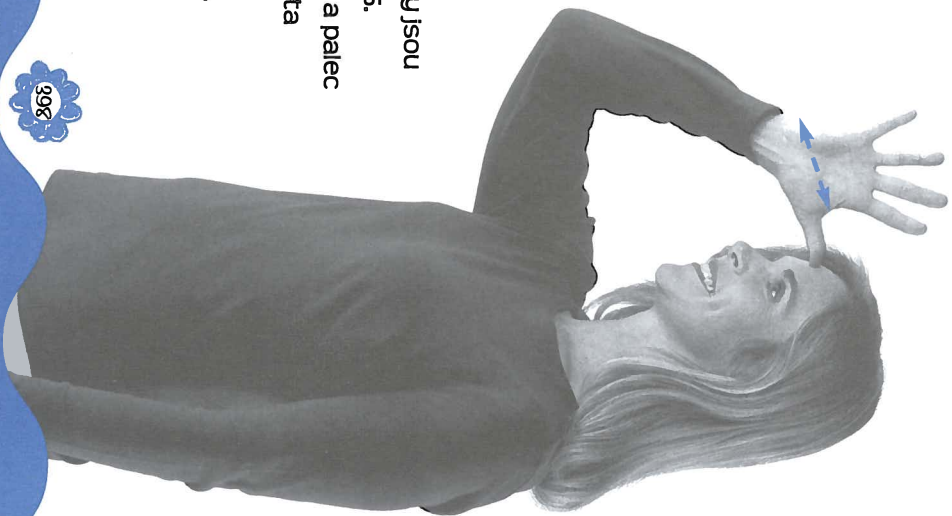
Hřbetem ruky se dotkněte brady a zatřepote prsty (jako byste bji) až po křk ve špiněj).

Táta

Ruka je rozevřená a prsty jsou nataženy, jako pro číslo 5.
Ruka míří kolmo na hlavu a palec se několikrát dotkne místa uprostřed čela.
Prsty můžeme zatřepat.

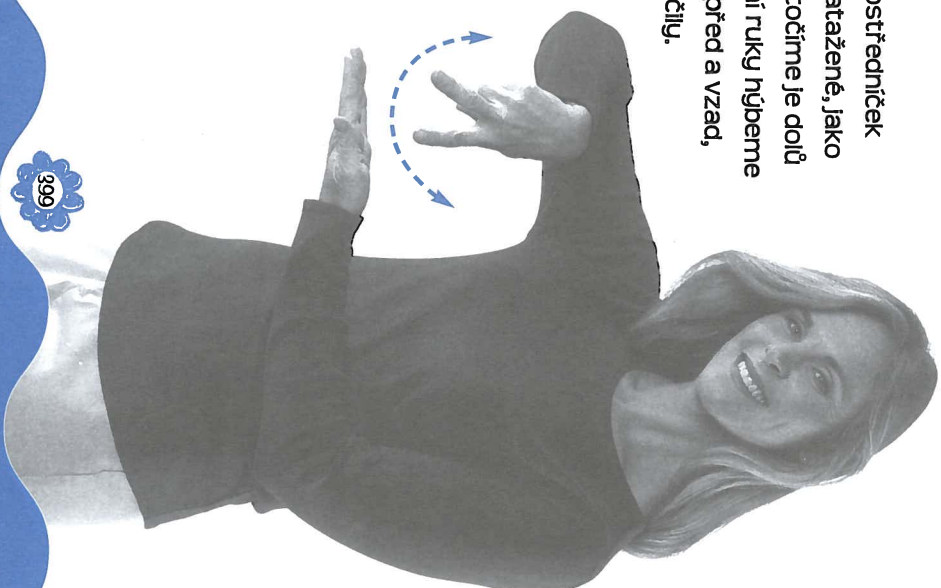

398

Tancovat

Ukazováček a prostředníček akční ruky jsou natažené, jako pro písmeno V. Otočíme je doů a na dlaní základní ruky hýbeme rytmicky prsty vpřed a vzad, jako by prsty tančily.

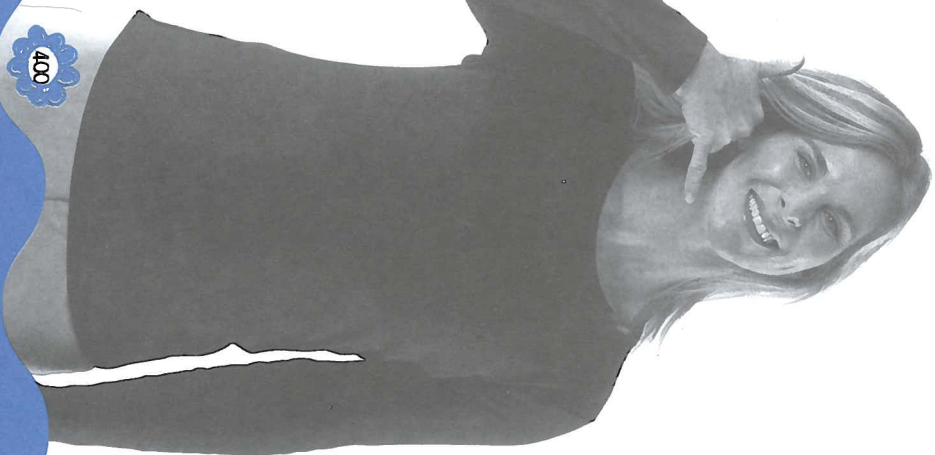

399

Telefon

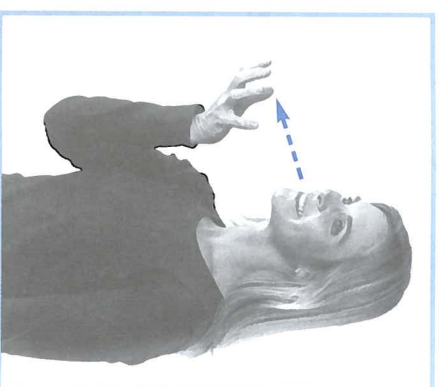
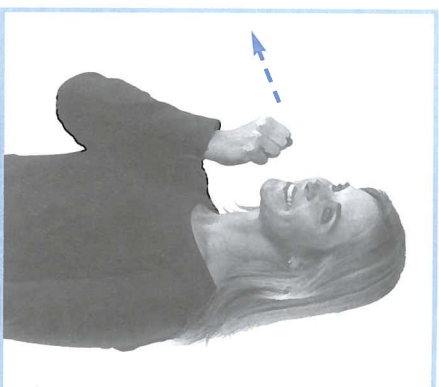

Ruka se sevřenou pěstí,
nataženým palcem
a malíčkem,
jako pro písmeno Y,
je u ucha, jako byste
drželi v ruce telefon.

400

Teplý

Ruka sevřená v pěst je držena v blízkosti úst.
Pomalým pohybem se otevírá a zároveň vzdaluje
od úst, jako by to byl teplý dech vycházející z úst.

401

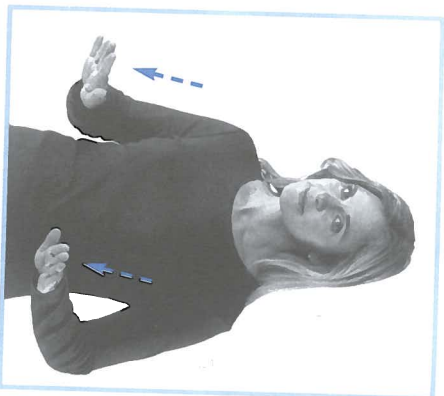
Teta

Ruka sevřená v pěst
s nataženým palcem,
jako pro písmeno A,
udělá malý kroužek
poblíž brady. Znak
pro ženu jsou vždy
ukazovány poblíž
brady nebo čelisti.

402

Ticho

Začněte se znakem „psst“, tedy se zdviženým ukazováčkem, který si přiložíte ke rtům. Potom rozevřete obě dlaně, obraťte je směrem dolů a udělejte s nimi pohyb dolů, jako byste tlumili nějaký hluk.

403

Točit se

Natažené ukazováčky
obou rukou se točí
jeden za druhým
směrem vpřed.

404

Traktor

Obě ruce sevřené
v pěst naznačují otáčení
velkým volantem.
Tento znak je podobný
znaku AUTO,
ale s pohupováním
celým tělem,
jako byste jeli
s traktorem
přes nerovný terén.

405

Tráva

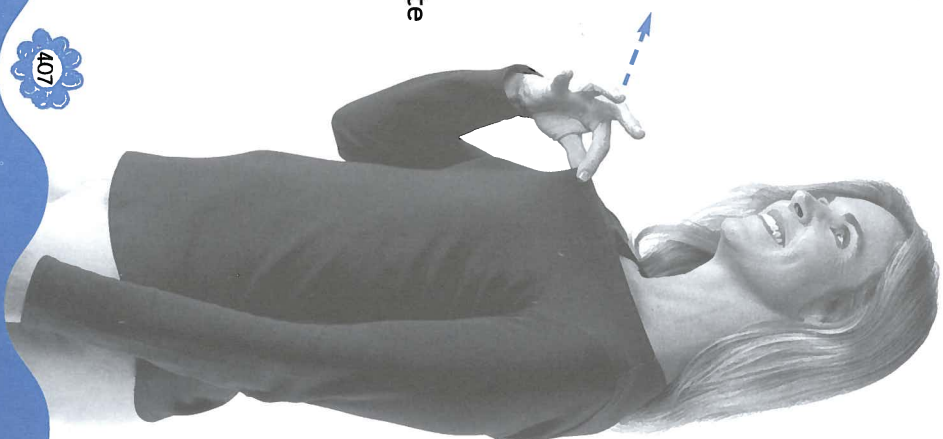
Dlaň s pokrčenými prsty
se zvedne k bradě a dvakrát
pohládí místo pod bradou.
Toto představuje zvíře,
které jí seno nebo trávu.

Tričko

Naznačí se tak, že zatáhnete
za jeho přední část.
Můžete k tomu použít
jednu nebo obě ruce.

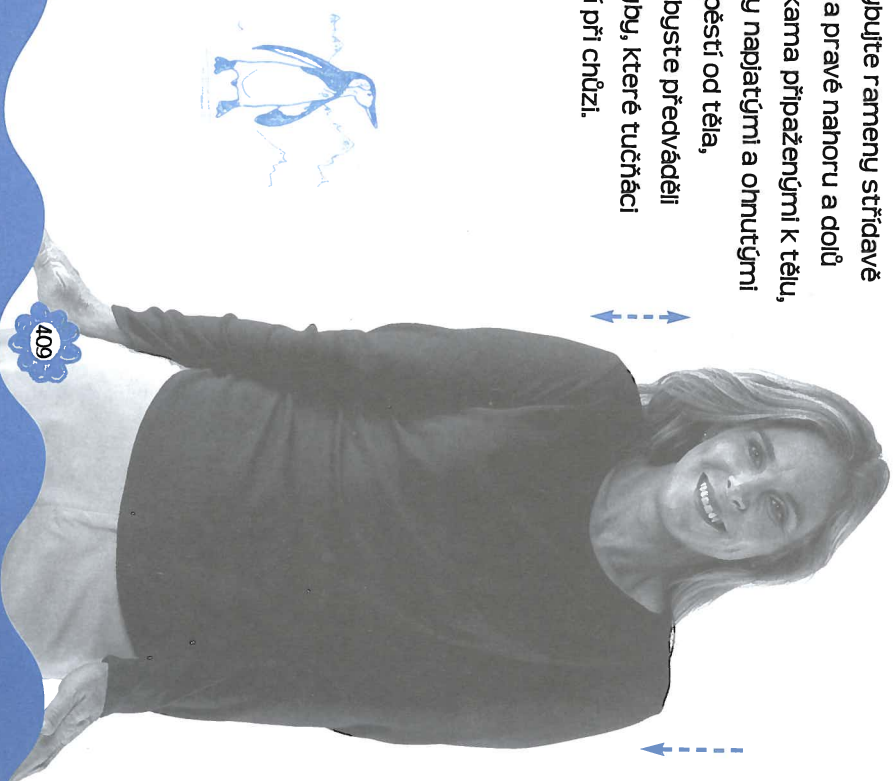
Třásst

Obě pěstě se pohybují
vpřed a vzad, jako
byste něčím třásli.

Tučňák

Pohybujte ramena střídavě
levé a pravé nahoru a dolů
s rukama připečenými k tělu,
prsty napjatými a ohnutými
v zápěstí od těla,
jako byste předváděli
pohyby, které tučňáci
dělají při chůzi.

Tyčka

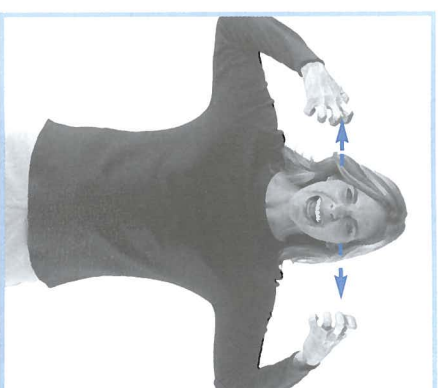

Spojte natažený palec a ukazováček, ostatní prsty jsou také natažené, jako pro písmeno F. Spojte obě ruce k sobě a roztáhněte je vodorovně od sebe, jako byste ukazovali tvar a délku tyčky.

410

Tygr

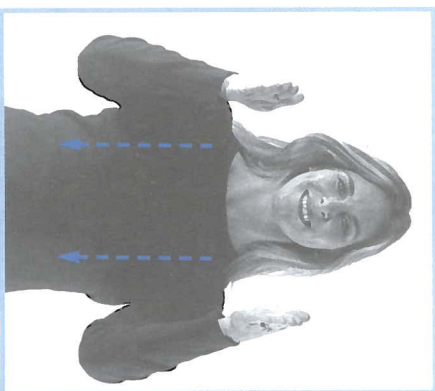

Ohnuté prsty obou rukou se roztahují před obličejem, znázorňující tygří pruhy.

411

Učitel

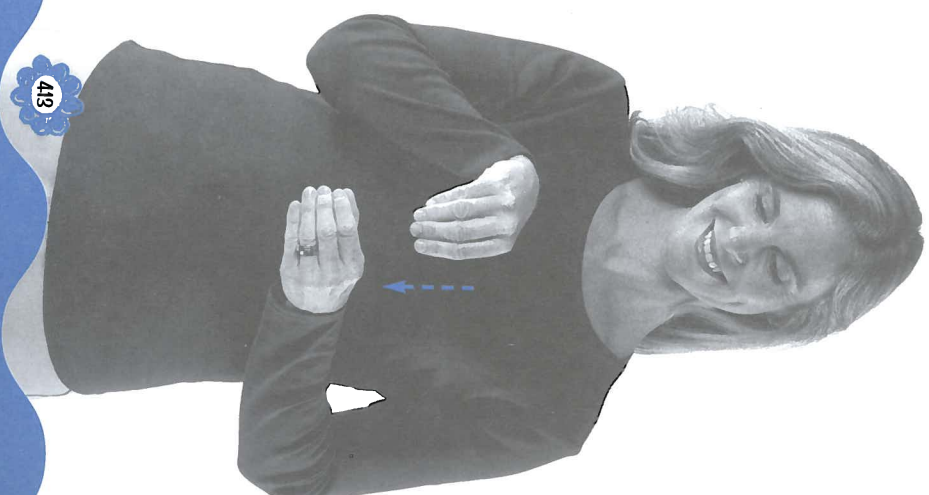
Vzniká spojením znaků **UČIT** a **ČLOVĚK**. Nejprve na obou rukách spojte prsty do polootevřené špetky, jako pro písmeno **O**. Přiložte ruce ke spánkům a pomněte s nimi dopředu a dolů. Potom ukažte znak pro **ČLOVĚK**. Změňte tvar rukou – rozevřete dlaň a narovnejte prsty, jako pro písmeno **B**. Skloňte dlaň kolmo k zemi a vedte je svisle podél těla.

412

V/Uvniť

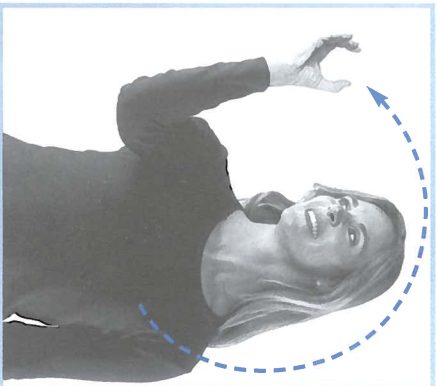

Jedna ruka předstírá, že vkládá něco do druhé ruky.

413

Vánoce

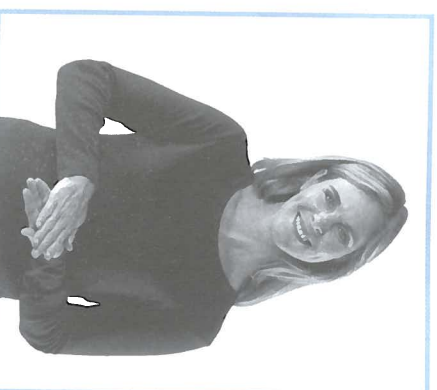

Ruka s pokrčenými prsty, jako pro písmeno C,
naznačí obrys velkého věnce.

414

Vářit

Akční ruka leží dlaní nahoru na základní ruce,
která je také dlaní nahoru. Jediným pohybem
se akční ruka zvedne, otočí a zase položí
dlaní dolů, jako by to byla palačinka, kterou
otáčíte na druhou stranu.

415

Včela

Ruka se spojeným ukazováčkem a palcem,
jako pro písmeno F, se dotkne tváře, jako by
tam dala včela žihadlo. Otevřenou dlaní potom
tvář otřeme.

416

Vědět

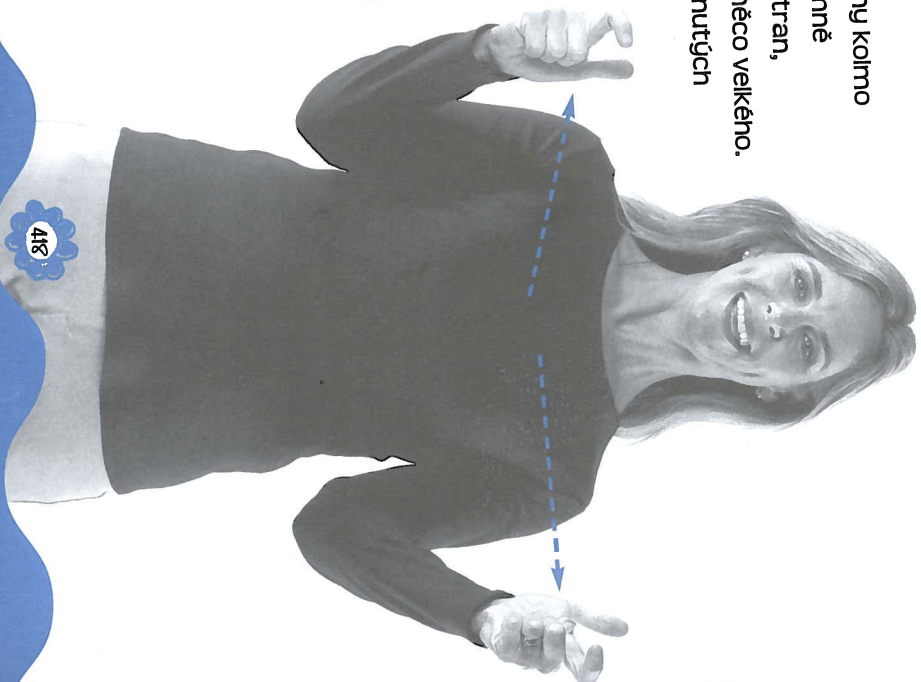
Akční ruka je otočena
dlaní k zemi, prsty spojené.
Konečky prstů se dotknou
spánku, jako by ukazovali,
že vědomosti sídlí v mozku.

417

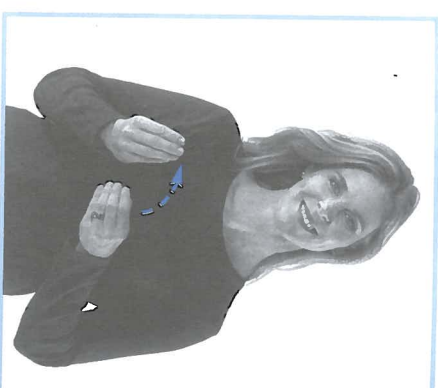
Velký

Ruce jsou drženy kolmo
k zemi a vzájemně
se vzdalují do stran,
aby naznačily něco velkého.
Všimněte si ohnutých
ukazováčků
a natažených
palců.

418

Ven/Venku

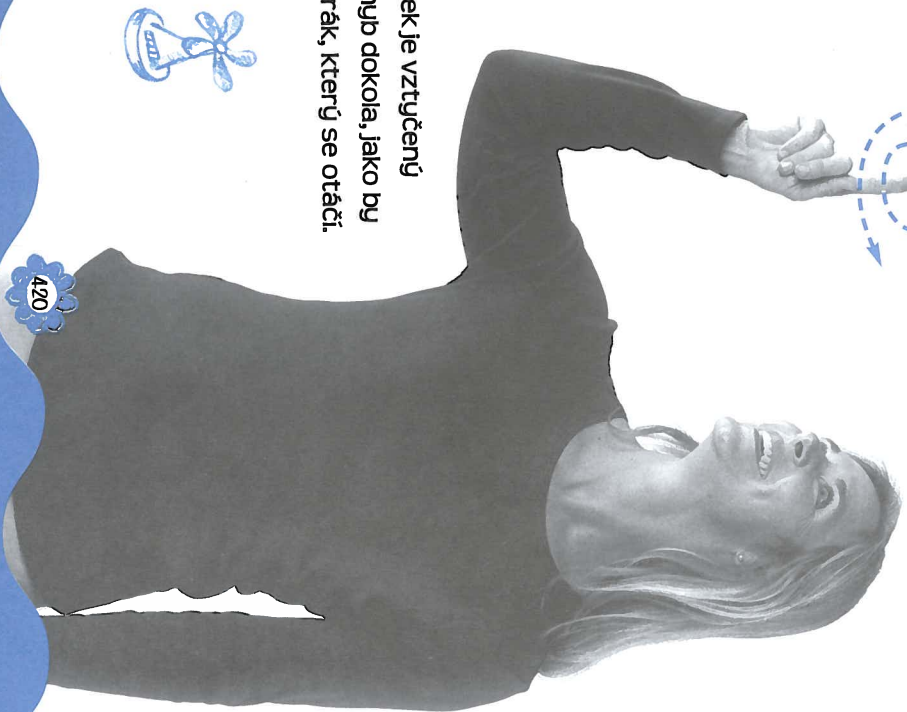
Pro znak **VEN** se jedna ruka pohne
směrem nahoru a ven z druhé ruky,
pro znak **VENKU** pohyb opakujte.

419

Větrák

Ukazováček je vztyčený
a dělá pohyb dokola, jako by
to byl větrák, který se otáčí.

420

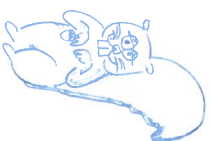

Veverka

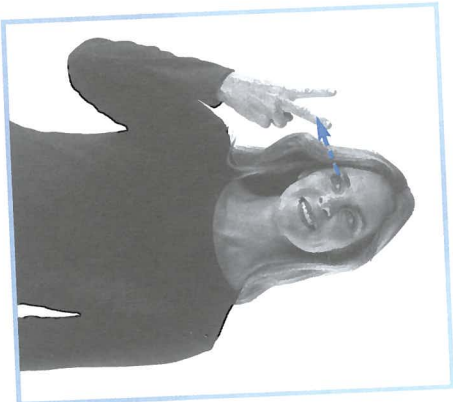
Na obou rukách napněte
ukazováček a prostředníček,
jako pro písmeno V, ostatní
prsty jsou ohnuté. Natažené
prsty také mírně ohněte
v kloubu a dotkněte se pobíží
úst, jako by veverka držela
oříšek.

421

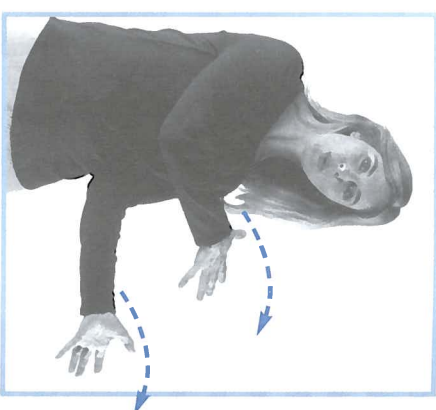
Vidět

Natažený ukazováček a prostředníček,
jako pro písmeno V, představují vaše oči.
Přiložte je ke svým očím, pomalu vzdalujte
a sledujte přitom pohledem. Viz také **PODÍVAT SE.**

Vítr

Obě ruce jsou drženy na jedné straně před tělem.
Potom se zhoupnou zvolna ze strany na stranu,
jako větve stromu vlající ve větru.

Vlak

Obě ruce mají natažené
ukazováček a prsteníček,
jako pro písmeno V nebo U.
Prsty jedné ruky se pohybují
sem a tam po prstech druhé
ruky, jako by to byly koleje
a vlak na nich.

424

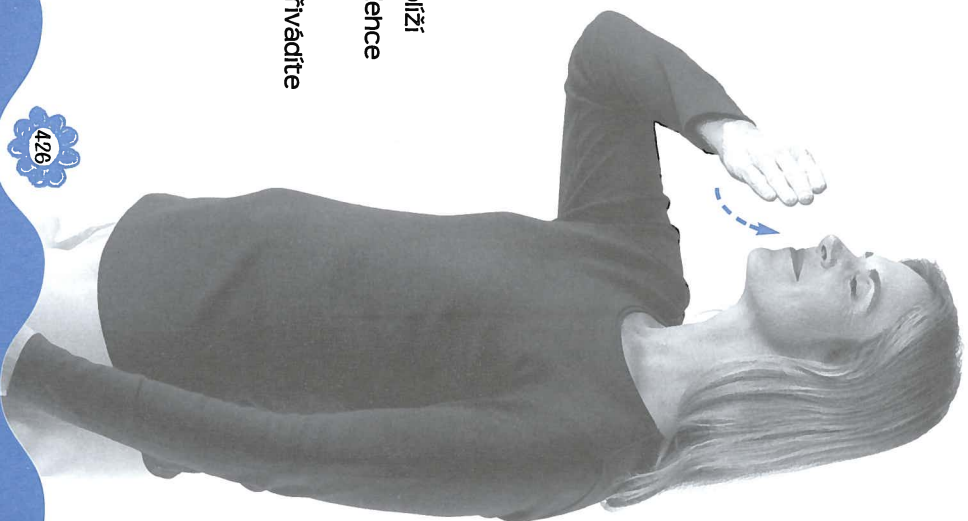
Voda

Ukazováček, prostředníček
a prsteníček jsou natažené,
jako by znázorňovaly „W“,
a dvakrát se dotknou brady.

425

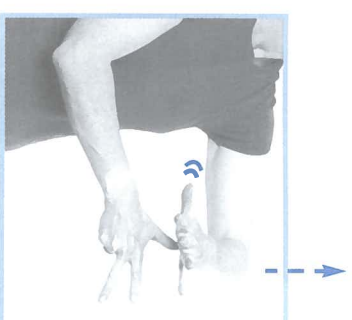
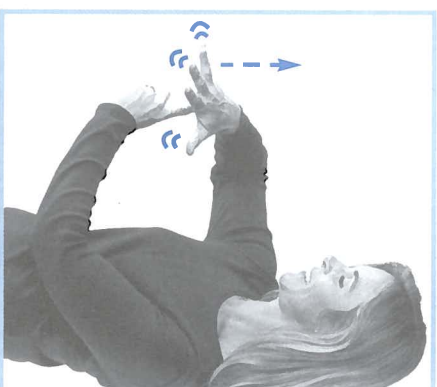
Vonět

Otevřená dlaň se přiblíží
k nosu a vykoná dva lehce
krouživé pohyby.
Představte si, že si přivádíte
vůň z hrnce polévky
ke svému nosu.

426

Vrtulník

Existují dvě verze:

1. Natáhněte a oddalte všechny prsty, jako pro číslo 5. Ruku otočte dlaní k zemi a třepějte prsty, zatímco natažený ukazováček druhé ruky dlaň zvedá nahoru.
2. Ruka s nataženými a třepetajícími prsty je zvedána nahoru palcem druhé ruky, která má natažený i ukazováček a prostředníček, jako pro číslo 3.

427

Vůz, vagon

Akční ruka je sevřená
v pěst, která je obrácena
vzhůru a rychlým
pohybem se pohybuje
před hrudí, jako by
táhla vůz.

428

Vyměnit

Obě ruce jsou sevřeny v pěstí, které spojíme
proti sobě, klouby prstů se dotýkají. Obě ruce se
pohybují v opačném směru a vymění si místo.

429

ZIZE

Dlaň jedné ruky, která spočívala na druhé, se z ní zvedne nahoru.

430

Záchod/Nočník

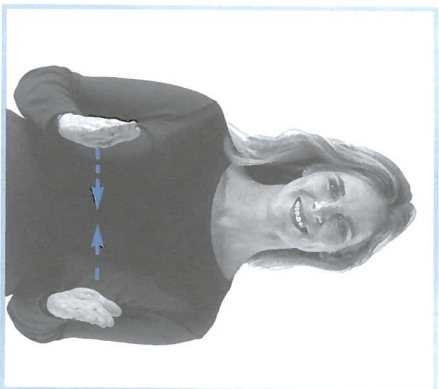
Ruku sevřete
v pěst a palec vystrčte
mezi ukazováčkem
a prostředníčkem,
jako pro písmeno T.

431

Zavřít

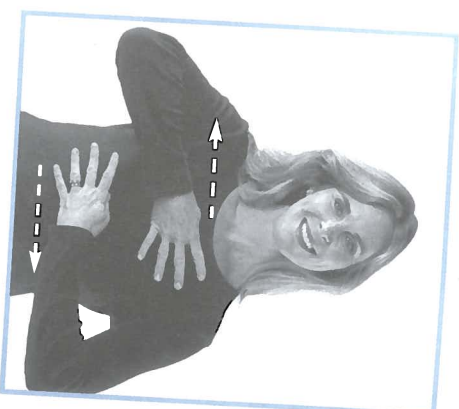

Ruce s nataženými prsty, jako pro písmeno B, jsou od sebe vzdáleny a potom se spojí vedle sebe, jako by se něco zavřelo.

492

Zebra

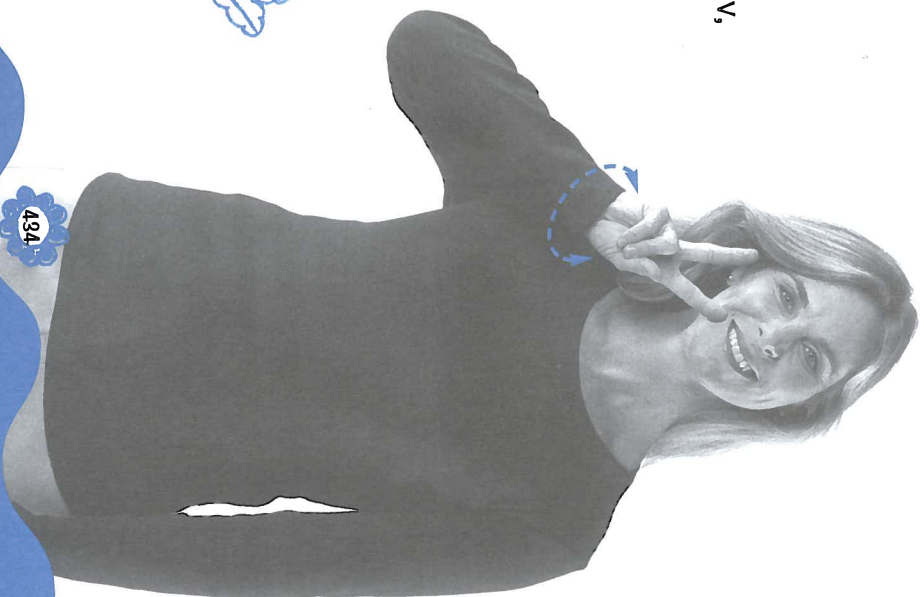
Ukažte znak **KŮŇ** a potom naznačte pruny tak, že rukama s nataženými čtyřmi prsty přejedete po hrudi ze strany na stranu.

493

Zelenina

Akční ruka vztuží
ukazováček
a prostředníček,
jako pro písmeno V,
a zakrouť se
u koutku úst.

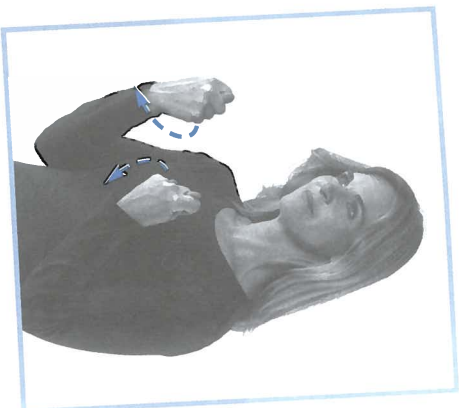

Zelený

Natáhněte
palec
a ukazováček
a přiblížte je tak,
že se téměř spojí, jako pro
písmeno G. Ruku otočte
dopřava do prostoru vedle
vašeho pravého ramena.
(To je prostor, kde se
ukazují i znaky
pro další barvy.)

Zkusit

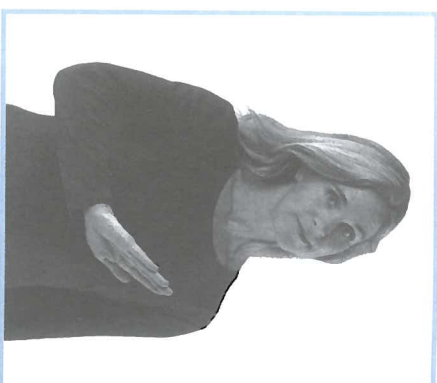

Obě ruce sevřete v pěst a palec vystřčte mezi ukazováčkem a prostředníčkem, jako pro písmeno T. Rukama pohybujte v malém obloučku dolů a poté nahoru, jako byste je tlačili proti něčemu.
(Varianta: Tento znak můžete ukazovat i s rukama jako pro písmeno S nebo A.)

436

Zlobivý

Akční ruka s otevřenou dlaní a nataženými prsty se dotkne konečky prstů rtů, potom se otočí směrem k zemi a klesne dolů, jako byste ochutnali něco špatného a potom to odložili. Nezapomeňte doplnit výrazem tváře, který říká: „Tohle chování se mi nelíbí!“

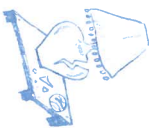

437

Zlomený/Zlomit

Ruce v pěst naznačují pohyb,
jako když lámou tyčku.

438

Zmrzlina

Ruka se přiblíží k ústům,
jako by držela kornout
se zmrzlinou, kterou lížete.
Když tento znak ukazují
miminkům a dětem,
vypláznou ještě jazyk
a předstírají, že lížou
zmrzlinu.

439

Znak/ukázat

Ukazováččky obou
rukou jsou vztýčeny
a pohybují
se v různých kruzích,
jako když někdo znakuje.

440

Znovu

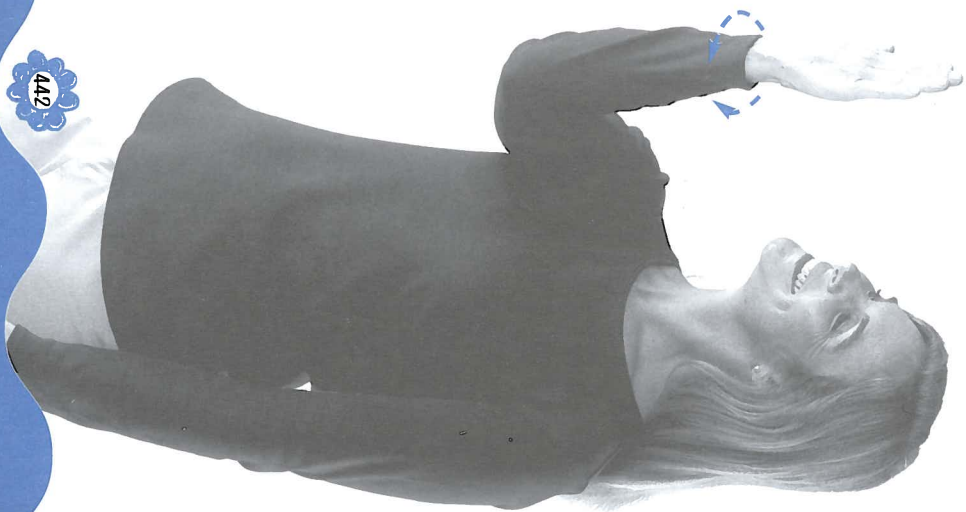
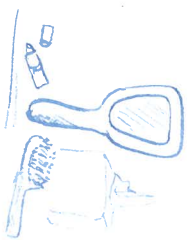
Akční ruka s otevřenou dlaní
je vztýčená a vykoná pohyb doůl
po obloučku do otevřené dlaně
druhé ruky.

441

Zrcadlo

Akční ruka
s nataženými prsty,
jako pro písmeno B,
je držena před obličejem.
Potom se několikrát
zatočí ze strany
na stranu, jako byste
se na sebe dívali
do zrcadla.

442

Zvíře

Obě ruce spočívají dlaněmi na hrudi a vzájemně
se oddalují a přibližují, jako by zvíře dýchalo.

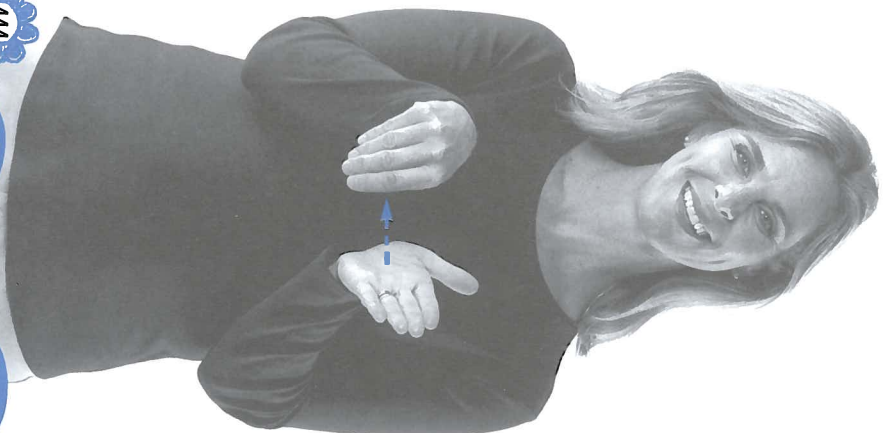

443

Zvonek

Pravá ruka je držena se spojenými prsty a ohnutým zápěstím směrem k zemi, jako by to byl zvonek. Potom „zvonek“ dvakrát udeří do otevřené dlaně druhé ruky.

444

Žába

Ruku sevřete do pěsti a přiložte ji hřbetem ruky pod bradu. Opakovaně natahujte a pokrčujte ukazováček a prostředníček, jako by to byla kůže na krku žáby, která se nadouvá.

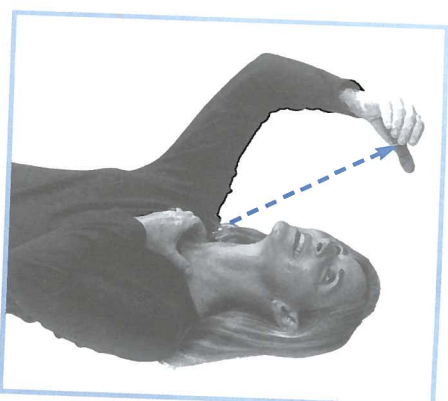
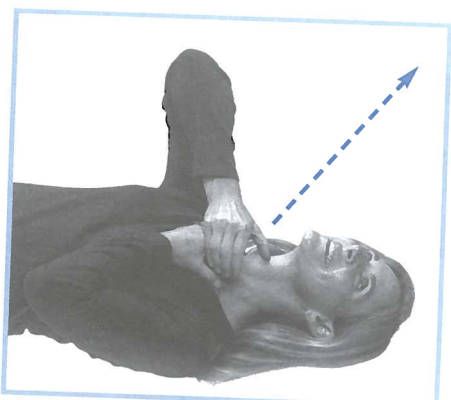
445

Želva

Akční ruka je sevržená v pěst s nataženým palcem, jako pro písmeno A, druhá ruka jí dlaní přikrývá. Palec akční ruky se dvakrát pohne nahoru a dolů, jako by to byla želví hlava. Druhá ruka představuje její krunýř.

Žirafa

Prsty tvoří písmeno C a ruka se pohybuje směrem od krku nahoru, jako by ukazovala dlouhý žirafí krk.

Žízeň

Ukazováček přejede shora dolů
po krku, jako by ukazoval
tekutinu, která stéká krkem
dolů.

448

Žlutá

Ruku sevřete
do tvaru Y
(ruka sevřená v pěst,
natažený palec a prsteníček)
a zatřepte s ní v prostoru
vedle vašeho pravého ramene.
(To je prostor, kde se ukazují
i znaky pro další barvy.)

449

Zvířátko nebo Jemně

Akční ruka pohladí vnější stranu předloktí druhé ruky.

150

Poděkování

Chtěla bych poděkovat doktorčkám Lindě Acredolo a Susaně Goodwyn za jejich pionýrský výzkum v oboru znakové řeči pro miminka. Chtěla bych také poděkovat panu Josephu Garcia a všem zaměstnancům signMe/ Northlight Communication za jejich úžasnou podporu a povzbuzování při přípravě a provozu mých lekcí. Dále také doktorčkám Michelle Anthony a Reyně Lindhert za jejich skvěle navržený rozvrh a výukové materiály a za osobní

povzbuzení. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem členům sign with your baby presenters' Network za jejich nápady, povzbuzení a podporu. Společně děláme znakovou řeč pro miminka přístupnou pro všechny, kteří jsou v kontaktu s dětmi, které ještě nemluví.

Bibliografie

Webové stránky ASL

Zde jsou některé z užasných zdrojů, které můžete využít. Ať už si hledáte nějaký nový znak, hledáte podporu od jiných rodičů nebo učitelů, nebo prostě hledáte prostor, kde byste se pochlubili, že vaše dítě udělalo svůj první znak, na internetu můžete najít bohatství informací!

Vyhledávač ASL, www.commtchlab.msu.edu/sites/asiweb/browser.htm. Toto je jedna z mých nejoblíbenějších webových stránek, když hledám nějaký znak. Je to také skvělé, když si potřebujete ujasnit znak, který znáte z knihy, protože je zde k dispozici krátké video pro každý znak!

UNIVERSITA ASL, www.lifeprint.com. Toto je jiný výborný zdroj! Můžete si vyhledávat znaky v obrovském online slovníku nebo zdarma absolvovat kurz ASL. Znakujte se samem, www.signwithsam.com. Úžasné roztomilé stránky popisují sama, kreslené znakovací batole. Jsou tu hry, omalovánky k vytištění a také obchod.

Sign with your BABY Yahoo! Group, <http://groups.yahoo.com/group/signwithyourbaby/>. Tohle je nejlepší a největší online forum pro rodiče a učitele, kteří se zajímají o užívání ASL pro mimlínka a malé děti. Na této stránce můžete najít odpovědi na své otázky ohledně znakování nebo se prostě jen pochilubit, jaké vaše dítě dělá ve znakování pokroky!

Publikace o znakové řeči pro mimlínka

Sign, Sing, and Play! Fun signing Activities for You and Your Baby, Monta Z. Briant. Hay House, Carlsbad, CA, 2006. Taktile kniha začíná tam, kde Základy znakové řeči pro mimlínka končí. Tajemství, jak uspět se znakováním, je v tom, že je uděláte zábavní! Tato kniha je nabitá nápady, které zahrnují znakování pro každou okamžik vašeho dítěte, ať už je to koupání, cesta na nřišťe nebo nakupování v potravinách. Obsahuje 165 zřetelných fotografií znaků ASL.

The Sign, Sing, and Play Kit, Monta Z. Briant. Hay House, Carlsbad, CA, 2006. Tato sada obsahuje všechno, co potřebujete, abyste udělali znakování se svým dítětem maximálně zábavní! Obsahuje knižku Sign, Sing, and Play! Songs for Little Hands (CD), které obsahuje písničky ke znakování od oceněných zpěváků, texty od Susan Z, dále obsahuje písničky a texty k CD, a také sadu 50 karet se znaky Hands Activity Guide s písničkami a texty k CD, a také sadu 50 karet se znaky ASL – vše zabaleno v pevné krabici!

Sign with your Baby, Joseph Garcia. Northlight Communications, Seattle, WA, 1999. Tato kniha byla původně vydána pod názvem Batolecí řeč v roce 1994 a byla to první kniha o znakové řeči pro mimlínka. Joseph Garcia může být klidně nazván „otcem znakové řeči pro mimlínka“, ale tento skromný pán by se pravděpodobně začervenal, velmi by se mu slyz do očí a řekl by vám, abyste z toho nedělali víc, než to je. Je to ale opravdu hodně a je to velký člověk – a také je to pořád skvělá kniha! Můžete také vyhledat set Sign with your Baby Complete Learning Kit, který obsahuje knihu, instruktážní video a zalamované plakáty znaků. Můžete zakoupit v knihkupectvích, na Amazon.com, nebo www.sign2me.com.

Signing Smart with Babies and Toddlers, Michelle E. Anthony, M.A., Ph.D. a Regina Lindert, Ph.D. ST. Martin's Press, New York, NY, 2005. Tato chytrá metoda znakování je jednoduchá, přímá a inteligentní. V této knize najdete spoustu zábavných aktivit se znakováním a písniček.

Dancing with Words: Signing for Hearing Children's Literacy, Marilyn Daniels, Berghin & Garvey, Westport, CT, 2000. Tato kniha se zaměřuje na to, jak znakování s dětmi rozvíjí jejich schopnost naučit se číst a psát.

Baby Signs: How to Talk to Your Baby Before Your Baby Can Talk, Linda Acredolo, Ph.D., Susan Goodwyn, Ph.D., Douglas Abrams, McGraw-Hill/Contemporary Books, Columbus, OH, 2002. Doktorův Acredolo a Goodwyn uskutečnily na používání znakové řeči pro slýšící děti dlouhodobý výzkum, který byl financován Národním institutem pro zdraví a lidský rozvoj. Tato kniha obsahuje jejich objevy, informace o dětském vývoji, aktivitách a strategiích. Má jen jednu nevýhodu – mnoho znaků nejsou znaky Amerického znakového jazyka (ASL).

Slovníky Amerického znakového jazyka (ASL)

American Sign Language Dictionary, Martin L. A. Sternberg. Harper-Collins, New York, NY, 1998. K dostání v plné a příruční verzi.

Random House Webster's American Sign Language Dictionary, Elaine Costello. Random House, New York, NY, 1999. K dostání v plné, příruční a kapesní verzi. Kapesní verze je nejlepší, protože má malé rozměry a plastové deskují Nilkydu bez ní nevycházejte z domu!

Sign Language for Kids: A Fun & Easy Guide to American Sign Language, Laura Heller. Sterling, New York, NY, 2004. Výborný slovník s pevnými deskami a barevnými fotografiemi znaků ASL.

Signs for Me: Basic Sign Vocabulary for Children, Parents & Teachers, Ben Bahan, Joe Dannis. DawnSignPress, San Diego, CA, 1990. Tento slovník se znaky vhodnými pro děti je uspořádan gramaticky a tematicky. Znaký na obrázku předvádějí děti a velké obrázky mohou vybarvovat jako omalovánku.

Teach Your Tot to Sign, Stacy A. Thompson, ilustrace Valerie Nelson-Metty. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 2005. Tato skvělá malá kniha je vpravdě úplný slovník znakové řeči pro miminka, protože obsahuje více než 500 znaků pro miminka a děti každého věku!

Knihy pro děti (největší výběr najdete na Amazon.com)

An Alphabet of Animal Signs, Debby Slier. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 1995. Tyto knihy obsahují ilustrace a příslušný znak.

Animal signs: A First Book of sign Language, Debby Slier. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 1995. Tyto knihy obsahují ilustrace a příslušný znak.

Baby's First signs, More Baby's First signs, A Book of Colors, and Out for a Walk, Kim Votrý, Kurt Waller. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 2001. Toto jsou překrásné knihy.

My First Book of Sign Language, Joan Holub (Troil Communications, Memphis, TN, 1998).

Opposites: A Beginner's Book of Signs and Happy Birthday: A Beginner's Book of Signs, Angela Bednarczyk a kol. Star Bright Books, Long Island City, NY, 1997. Tato knižka obsahuje fotografie věci a příslušný znak.

An Alphabet of Animal signs, s. Harold Collins a kol. Garlic Press, Eugene, OR, 2001. Obsahuje znaky pro zvířata pro každé písmeno abecedy.

Pets, Animals & Creatures, Jane Phillips a kol. Garlic Press, Eugene, OR, 2001. Obsahuje fotografie a znaky pro 77 zvířátek, domácích a divokých zvířat.

Simple signs, Cindy Wheeler (Puffin Books, London, England, 1997).

Univerzita ASL, www.allrepint.com. Toto je jiný výborný zdroj! Můžete si vyhledávat znaky v obrovském online slovníku nebo zdarma absolvovat kurz ASL. Znakujte se samem, www.signwithsam.com. Úžasně roztomilé stránky popisují sama, kreslené znakovící batole. Jsou tu hry, omalovánky k vytištění a také obchod.

Sign with your BABY Yahoo! Group, <http://groups.yahoo.com/group/signwithyourbaby/>. Tohle je nejlepší a největší online forum pro rodiče a učitele, kteří se zajímají o užívání ASL pro mimlínka a malé děti. Na této stránce můžete najít odpovědi na své otázky ohledně znakování nebo se prostě jen pochlubit, jaké vaše dítě dělá ve znakování pokroky!

Publikace o znakové řeči pro mimlínka

Sign, Sing, and Play! Fun signing Activities for You and Your Baby, Monta Z. Briant, Hay House, Carlsbad, CA, 2006. Takhle kniha začíná tam, kde základy znakové řeči pro mimlínka končí. Tajemství, jak uspět se znakováním, je v tom, že je uděláte zábavní! Tato kniha je nabitá nápady, které zahrnují znakování pro každou okamžik života vašeho dítěte, ať už je to koupání, cesta na hřiště nebo nakupování v potravinách. Obsahuje 165 zřetelných fotografií znaků ASL.

The sign, sing, and play kit, Monta Z. Briant, Hay House, Carlsbad, CA, 2006. Tato sada obsahuje všechno, co potřebujete, abyste udělali znakování se svým dítětem maximálně zábavní! Obsahuje knižku sign, sing, and play, Songs for Little Hands (CD), které obsahuje písničky ke znakování od oceněných zpěváků, text je od Susan Z, dále obsahuje ilustrovaného průvodce Songs for Little Hands Activity Guide s písničkami a texty k CD, a také sadu 50 karet se znaky ASL – vše zabaleno v pevné krabici!

Sign with your Baby, Joseph Garcia, Northlight Communications, Seattle, WA, 1999. Tato kniha byla původně vydána pod názvem *Batoleci řeč* v roce 1994 a byla to první kniha o znakové řeči pro mimlínka. Joseph Garcia může být klidně nazván „otcem znakové řeči pro mimlínka“, ale tento skromný pán by se pravděpodobně začervenal, vehnaly by se mu slzy do očí a řekl by vám, abyste z toho nedělali víc, než to je. Je to ale opravdu hodně a je to velký člověk – a také je to pořad skvělá kniha! Můžete také vyhledat set sign with your Baby Complete Learning Kit, který obsahuje knihu, instruktážní video a zalamňované plakáty znaků. Můžete zakoupit v knižkupectvích, na Amazon.com, nebo www.sign2me.com.

Signing smart with Babies and Toddlers, Michelle E. Anthony, M.A., Ph.D. a Reyna Lindert, Ph.D. ST. Martin's Press, New York, NY, 2005. Tato chytrá metoda znakování je jednoduchá, přímá a inteligentní. V této knize najdete spoustu zábavných aktivit se znakováním a písniček.

Dancing with Words: Signing for Hearing Children's Literacy, Marilyn Daniels, Bergin & Garvey, Westport, CT, 2000. Tato kniha se zaměřuje na to, jak znakování s dětmi rozvíjí jejich schopnost naučit se číst a psát.

Baby Signs: How to Talk to Your Baby Before Your Baby Can Talk, Linda Acredolo, Ph.D., Susan Goodwyn, Ph.D., Douglas Abrams, McGraw-Hill/Contemporary Books, Columbus, OH, 2002. Doktorky Acredolo a Goodwyn uskutečnily na používání znakové řeči pro slušící děti dlouhodobý výzkum, který byl financován Národním institutem pro zdraví a lidský rozvoj. Tato kniha obsahuje jejich objevy, informace o dětském vývoji, aktivitách a strategiích. Má jen jednu nevýhodu – mnoho znaků nejsou znaky Amerického znakového jazyka (ASL).

Slovníky Amerického znakového jazyka (ASL)

American sign language Dictionary, Martin L. A. Sternberg, Harper-Collins, New York, NY, 1998. K dostání v plné a příruční verzi.

Random House Webster's American Sign Language Dictionary, Elaine Costello.

Random House, New York, NY, 1999. K dostání v plné, příruční a kapesní verzi. Kapesní verze je nejlepší, protože má malé rozměry a plastové desky! Nikdy bez ní nevycházíte z domu!

Sign Language for Kids: A Fun & Easy Guide to American Sign Language, Laura Heller. Sterling, New York, NY, 2004. Výborný slovník s pevnými deskami a barvenými fotografiemi znaků ASL.

Signs for Me: Basic sign Vocabulary for Children, Parents & Teachers, Ben Bahan, Joe Dannis. Dawnsignpress, San Diego, CA, 1990. Tento slovník se znaky vhodnými pro děti je uspořádán gramaticky a tematicky. Znaky na obrázku předvádějí děti a velké obrázky mohou vybarvovat jako omalovánky.

Teach Your Tot to sign, Stacy A. Thompson, ilustrace Valerie Nelson-Metlay.

Gallaudet University Press, Washington, D.C., 2005. Tato skvělá malá kniha je vpravdě úplný slovník znakové řeči pro miminka, protože obsahuje více než 500 znaků pro miminka a děti každého věku!

Knihy pro děti (největší výběr najdete na Amazon.com)

An Alphabet of Animal signs, Debby Slier. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 1995. Tyto knihy obsahují ilustrace a příslušný znak.

Animal signs: A First Book of sign Language, Debby Slier. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 1995. Tyto knihy obsahují ilustrace a příslušný znak.

Baby's First signs, More Baby's First signs, A Book of Colors, and Out for a Walk, Kim Votry, Kurt Waller. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 2001. Toto jsou překrásné knihy.

My First Book of sign Language, Joan Holub (Troil Communications, Memphis, TN, 1998).

Opposites: A Beginner's Book of signs and Happy Birthday: A Beginner's Book of signs, Angela Bednarczyk a kol. Star Bright Books, Long Island City, NY, 1997. Tato knižka obsahuje fotografie věci a příslušný znak.

An Alphabet of Animal signs, S. Harold Collins a kol. Garlic Press, Eugene, OR, 2001. Obsahuje znaky pro zvířata pro každé písmeno abecedy.

Pets, Animals & Creatures, Jane Phillips a kol. Garlic Press, Eugene, OR, 2001. Obsahuje fotografie a znaky pro 77 zvířátek, domácích a divokých zvířat.

Simple signs, Cindy Wheeler (Puffin Books, London, England, 1997).

Word Signs: A First Book of Sign Language, Linda Accredio a kol. HarperFestival, New York, NY, 2002. Tato knižka obsahuje roztomilé fotografie znakovajících dětí. (Ale některé znaky nejsou znaky ASL.)

You can Learn Sign Language! More than 300 Words in Pictures. Jackie Kramer a kol. Trill Assoc., Memphis, TN, 2000.

Video/DVD

Baby Sign Language Basics: Early Communication for Hearing Babies and Toddlers Instruktažní DVD. Hay House, 2009.

Baby Einstein: My First Signs Walt Disney Video, 2007. Další tituly z této série se jmenují *Around the House* a *Baby's Favorite Places*.

Baby See 'n Sign: Volume 1 (Kronz Kidz Productions, 2004), Kronz Kidz Production, Creswell, OR, 2001. Výborné výukové video, které obsahuje více než 60 znaků pro miminka a batolata

Baby See 'n Sign: Volume 2 (Kronz Kidz Productions, 2004), Kronz Kidz Production, Creswell, OR, 2003. Výborné výukové video, které obsahuje více než 100 znaků pro miminka a batolata a další bonusové znaky k výuce slušného chování.

Blue's Clues: All Kinds of Signs (Paramount studios, 2001).

Happy Signs Day: Sign Language for Babies and Toddlers (Language Tree, 2006).

Happy Signs Night je také k dispozici.

Sign-A-Lot: The Big Surprise and *sign-A-Lot: ABC Games* (Barbara Granoff and Lee Sher, www.signalot.com). Toto jsou skvělá DVD, která ukazují hlavně znakovající děti mladšího školního věku. Jak moje batole, tak jeho sedmiletá sestřička je rádi sledovali.

Signing Time! Volumes 1-13 and *Baby signing Time!* Volumes 1-2 (Two Little Hands Productions, 2002-2006, www.signingtime.com). Včetně hudebního CD. Tohle musíte mít! Ukazuje nejsličší holičku a jejího mladšího slýšičího bratrance. Musím říct, že toto jsou ta nejlepší videa/DVD nabízející dětem zábavu, jaká jsem kdy v životě viděla – ať už znakováte, nebo ne! Jejich kvalita je vynikající a je na nich krásná originální hudba a spousta dětí nejručnějšího věku a schopnosti znakovat.

Talking Hands: A Sign Language Video for Children (Small Fry Productions, 2000).

Hudba

„Songs for Little Hands“ *Activity Guide and CD* (MyJaboo Music, 2004.) konečně perfektní CD pro znakování s vašim dítětem! 14 písniček (11 původních, 3 lidové) od oceněných zpěváků a autorůky Suzan z mají ideální délku a tempo pro znakovající děti. Styl hudby je veselý, příjemný a okouzluje. Příložený průvodce obsahuje znaky a texty písní každé písni pro snadné učení.

Pick Me Up! Fun Songs for Learning signs (Northlight Communications, 2003). Hudební CD a průvodce různými aktivitami v pevných deskách a na stránkách, které se nedají roztrhat. Výborná hudba pro děti, která vám nebude hrát na nervy, v hudebních stýlech jako např. Sinatra, Beach Boys a Elvis a další. Více na www.sign2me.com.

Ostatní

Baby Sign Language Basics Flash Cards, Monta Z. Briant. Hay House, 2007. 50 křásných karet znaků ASL. Jasně barevné fotografie skutečných dětí a věci na vrchu karty upoutají pozornost vašeho dítěte mnohem lépe než kreslené ilustrace na jiných kartách. Barevné fotografie ukazují na zadní straně snadný návod, jak udělat nějaký znak. Zdá se, že se děti stejně rády dívají na obě strany.

sign2me® Reminder Series: Posters/Place mats Northlight Communications, Seattle, WA, 2002. Lamínované plakáty na osm témat. Každý plakát má obsah v ASL, angličtině a španělštině a svou velikostí se výborně hodí k pověšení nebo přilepení na zed'. Více na www.sign2me.com.

o autorce

Monta Z. Briant se narodila v San Franciscu v Kalifornii. Se svým manželem Paulem z Cape Town v Jihoafrické republice začali znakovat se svou dcerkou Sirenou, když byla šest měsíců stará. Dosud se všichni naučili již stovky znaků. Monta byla tak unesena tím, že může komunikovat se svou tendy ještě nemluvící dcerkou, že vyprávěla o znakování každému s kočárkem na potkání.

V roce 2001 se Monta, původním povoláním kapitánka jachty, rozhodla trvale změnit své zaměření, aby mohla zůstat doma se svou dcerou Sirenou – a založila organizaci Baby Sign Language Workshops. Monta, jako nadšený mluvčí a jak sama sobě říká „evangelista“ znakové řeči pro miminka, vede semináře a učí znakovou řeč pro miminka po celém okrese San Diego a také o ní přednáší.

V roce 2004 přivítala Monta do rodiny syna Aidena a začala s ním brzy znakovat. Starší dcera Sirena pomáhala bratroví ve všem možném a obzvláště ráda ho učila nové znaky.

